

Éves jelentés

2016

Éves jelentés

A MAGYAR NEMZETI BANK 2016. ÉVRŐL
SZÓLÓ ÜZLETI JELENTÉSE ÉS
BESZÁMOLÓJA

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISSN 1216-6200 (nyomtatott)

ISSN 1585-4582 (on-line)

Tartalom

A) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2016. évi üzleti jelentése	5
1. Elnöki összefoglaló	7
2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden	12
2.1. Az MNB célja, alapvető és egyéb feladatai	12
2.2. Az MNB szervei, vezetői	13
2.3. Az MNB szervezete	16
2.4. Az MNB mint a Központi Bankok Európai Rendszerének tagja	16
3. Beszámoló az MNB 2016. évi tevékenységéről	21
3.1. Monetáris politika	21
3.2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	27
3.3. Felügyeleti tevékenység és fogyasztóvédelem	31
3.4. Szanálás	38
3.5. Fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek	39
3.6. Devizatartalék-kezelés	43
3.7. Készpénz-logisztikai tevékenység	46
3.8. Statisztikai szolgálat	50
3.9. Az MNB társadalmi felelősségvállalási tevékenysége	53
3.10. Az MNB kommunikációját meghatározó tényezők	55
3.11. Az MNB 2016. évi eredményének alakulása	55
3.12. Az MNB gazdálkodása	57
3.13. A KBER-bizottságok bemutatása	63
3.14. Az MNB kutatási tevékenysége 2016-ban	64
3.15. Kiadványok, MNB által szervezett konferenciák 2016-ban	65
4. Kiegészítő információk az MNB 2016. évi felügyeleti tevékenységéről	73
4.1. Intézményfelügyelés	73
4.2. A lefolytatott vizsgálatok	73
4.3. Engedélyezés és jogérvényesítés	74
4.4. Piacfelügyelet	77
4.5. Fogyasztóvédelem	78
4.6. Hatósági perképviselet	80
5. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata	81

B) rész

A Magyar Nemzeti Bank 2016. évi auditált beszámolója	85
1. Auditori jelentés	86
2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege	90
3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása	91
4. Kiegészítő melléklet	92
4.1. Az MNB számviteli politikája	92
4.2. A makrogazdasági folyamatok hatása az MNB 2016. évi mérlegére és eredményére	97
4.3. A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések	98
4.4. A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	98
4.5. A központi költségvetés forint- és devizakötelezettségei	98
4.6. A központi költségvetéssel szembeni nettó pozíció alakulása	99
4.7. A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések és -kötelezettségek	99
4.8. A hitelintézetekkel szembeni nettó pozíció alakulása	100
4.9. A jegybanki arany- és devizatartalék	101
4.10. Egyéb forint- és devizakövetelések	103
4.11. Egyéb betétek és kötelezettségek	104
4.12. Befektetett eszközök	105
4.13. Céltartalék és értékvesztés	111
4.14. Aktív és passzív időbeli elhatárolások	112
4.15. Saját tőke alakulása	113
4.16. A kiegyenlítési tartalékok alakulása	113
4.17. Az MNB mérleg alatti kötelezettségei és jelentős egyéb mérleg alatti tételei	114
4.18. Nettó kamateredmény és a pénzügyi műveletek realizált eredménye	116
4.19. A devizaállományok ártértékeléséből származó eredmény összetevői	119
4.20. Bankjegy- és érmegyártás költsége	120
4.21. Egyéb eredmény	120
4.22. A jutaléktól eltérő egyéb eredmény részletezése	121
4.23. Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	121
4.24. A banküzemi bevételek és ráfordítások alakulása	122
4.25. A létszám és bérköltség adatainak változása, valamint a vezető tisztségviselők javadalmazása	124

A) rész

**A Magyar Nemzeti Bank
2016. évi üzleti jelentése**

1. Elnöki összefoglaló

2016-ban a hazai reálgazdasági környezet dezinflációs hatású maradt, az éves átlagos infláció 0,4 százalékos volt. Az MNB Monetáris Tanácsa 2016 folyamán a hagyományos kamatpolitika mellett egyéb, célzott monetáris politikai eszközökkel válaszolt az alacsony inflációs környezettel és az ország külső sérülékenységeivel kapcsolatos kihívásokra a középtávú inflációs cél fenntartható elérése és a reálgazdaság megfelelő ösztönzése érdekében.

Miután az átmeneti eszközként bevezetett Növekedési Hitelprogram (NHP) sikeresen teljesítette a meghirdetésekor kitűzött piacépítési és növekedési célokat, annak fokozatos kivezetése jegyében indult el 2016. január 1-jén a Növekedéstámogató Program (NTP). Ennek egyik részét az NHP két pillérből álló harmadik szakasza alkotja, amely a korábbiaknál szűkebb körű és célzottabb finanszírozást tesz lehetővé, másik része pedig a Piaci Hitelprogram (PHP), amely a bankok hitelezési tevékenységét más módon segítő, pozitív ösztönzőkből álló eszközcsalád.

Az NTP részét képező PHP-val az volt az MNB célja, hogy a hitelpiac az NHP fokozatos kivezetésével is zavartalanul működjön, valamint a hitelállomány a jegybankra való kisebb ráutaltság mellett fenntartható módon növekedjen. A PHP keretében az MNB 2016 első negyedévében összesen öt HIRS-tendert tartott. A tendereken a bankok összesen 780 milliárd forint értékű HIRS-t kötöttek, és ezzel azt vállalták, hogy a következő három évben évente HIRS-állományuk negyedrésze erejéig növelik nettó kkv-hitelállományukat. A vállalt állománynövekedés évi közel 200 milliárd forintot tett ki, ami 2016-ban a kkv-hitelállomány mintegy 5 százalékos növekedésének felelt meg.

Az NHP tekintetében a Monetáris Tanács őszi döntésével lehetővé tette a hitelintézetek számára a kivezető szakasz egyes pilléreiben részükre allokalált hitelkeretek közötti átcsoportosítást, továbbá 2017. március végéig meghosszabbította a szerződéskötési határidőt. 2016 végéig a hitelintézetek 473 milliárd forint összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé. Ezzel az NHP összes szakaszában 2013 óta eddig több mint 37 000 vállalkozás jutott finanszírozáshoz mintegy 2600 milliárd forint összegben. A program jelentősen

hozzájárult az elmúlt években a gazdasági növekedéshez és a foglalkoztatás bővüléséhez.

Az MNB eszköztárfordulata 2016-ban is folytatódott. Ennek keretében a limitált kéthetes betéti eszköz 2016. április végével kivezetésre került, 2016. július 7-ével pedig a jegybank lezárta az Önfinszírozási program keretében bevezetett feltételes kamatcseretendereket. A Monetáris Tanács 2016. július 12-i és szeptember 20-ai döntése értelmében korlátozta a bankok hozzáférést a jegybank három hónapos betéti eszközéhez. 2016 augusztusától a korábbi heti gyakoriság helyett havonta egy alkalommal került sor a három hónapos jegybanki betéti eszköz tenderére, illetve rögzítésre került, hogy a három hónapos betét 2016. negyedik negyedéves tenderein összesen elhelyezhető banki betétállomány nem haladhatja meg a 900 milliárd forintot. Az MNB szeptember 20-án arról is döntött, hogy az esetleges tartós és érdemi likviditási sokkok ellensúlyozására finomhangoló eszközöket vezet be: az eszközoldalon forintlikviditás-nyújtó euroswapot, forrás oldalon pedig jegybanki betételhelyezési lehetőséget.

A monetáris politika új operatív keretrendszere sikeres volt 2016-ban. A három hónapos betét mennyiségi korlátozása hatékonyan támogatta a monetáris kondíciók célzott, nemkonvencionális lazítását, hiszen a hozamok jelentős mértékben és tartósan csökkentek a releváns piacokon. A PHP mindeközben a bankok számszerű hitelezési vállalásai révén elősegítette a kis- és középvállalati szektor piaci hitelezésének fenntartható bővülését.

2016-ban tovább csökkent a hazai pénzügyi rendszer sérülékenysége. A magyar bankrendszer sokkellenálló képessége mind likviditási, mind pedig tőkeellátottság szempontjából robusztus. A bankok hitelezési aktivitása a lakossági és vállalati szegmensben is élénkült, az éves kkv-hiteldinamika pedig elérte a fenntartható növekedéshez szükséges 5-10 százalékos szintet. (Az önálló vállalkozókkal bővített kkv-szektor hitelállományának növekedése közel 12 százalékos volt.) A külső kockázatok azonban megemelkedtek 2016 során. Az európai bankrendszerben a válság súlyos hagyatéka mellett a geopolitikai fejlemények, valamint a tartósan alacsony kamatkörnyezet okozta kihívások jelentik

a legfőbb kockázatot. Az eurozóna gazdaságának évek óta tartó gyenge teljesítménye ellenére a magyar gazdaság továbbra is növekedési pályán van, tovább csökkentek a rendszerszintű kockázatok, s ez hitelminősítói felminősítéseket eredményezett hazánk számára.

Az aktív jegybanki szerepvállalásnak köszönhetően tovább csökkent a nemteljesítő hitelek aránya. A csökkenés eddigi eredményei túlnyomórészt szabályozói intézkedésekhez, különösen az aktív jegybanki szerepvállaláshoz köthetők. A hitelezési fordulat ugyan csak segít kinőni a nemteljesítő hitelek problémáját, valamint az aktív jegybanki szerepvállalás továbbra is ösztönzi a bankokat a nemteljesítő állományok leépítésére.

Az MNB makroprudenciális tevékenységének fókuszában 2016-ban a korábban felállított makroprudenciális eszköztár finomhangolása, illetve a piaci szereplők alkalmazkodásának és a kockázatok alakulásának monitorozása állt. A jegybank 2016 januárjában nyilvánosságra hozta a „Stabilitás ma – Stabilitás holnap” című stratégiáját, amely az MNB Alapokmányával összhangban kijelöli a jegybank makroprudenciális hatóságként való működésének alapjait. A makroprudenciális eszköztár utókövetésének részeként az MNB 2016 októberében első alkalommal adta ki a nemzetközi összehasonlításban is újszerűnek tekinthető *Makroprudenciális jelentését*. A jövőben évente megjelenő kiadvány célja, hogy a közvélemény számára bemutassa az MNB által feltárt és kommunikált rendszerkockázatok megelőzésére és kezelésére alkalmazott intézkedéseket, azok hatásmechanizmusait és a piaci szereplők alkalmazkodását. Az MNB új makroprudenciális eszköze, a jelzáloghitel-finanszírozási mutató (JMM) 2017-től mérésélni fogja a bankrendszer forint lejáratí eltérését. A mutató bevezetésének hatására 2016-ban több új jelzálogbank is alakult és új jelzáloglevél-kibocsátások zajlottak le. A makroprudenciális eszköztár finomhangolása kapcsán 2016-ban – figyelembe véve a növekvő jelzáloghitelezési és ingatlanpiaci aktivitást – kisebb módosítások történtek az adóssághék szabályokban, a jegybank áttekintette a problémás projekthitel-állományok kockázatait mérséklő rendszerkockázati tőkepufferre (Systemic Risk Buffer – SRB) vonatkozó banki felkészülést, valamint elvégezte az egyéb rendszerszinten jelentős intézmények (Other Systemically Important Institutions – O-SII) körének éves felülvizsgálatát.

A 2016. évi felügyeleti feladatellátást az előretekinthető stratégiai szemlélet, a gyors reagálás jellemezte.

Az MNB a megújított módszertanának gyakorlati alkalmazásával – a proaktivitás követelményét érvényre juttatva – látta el a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét.

A több szektort érintően megújuló szabályozórendszer, illetve a piaci törekvések az MNB számára új kihívásokat generáltak. A hitelintézetek körében a szövetkezeti integráció és a hozzá illesztett felügyeleti stratégia, biztosítási területen a Solvency II. szerinti működés felügyelete, tőkepiacion a befektetők bizalmára érdemes és biztonságosan funkcionáló intézményrendszer érdekében megtett lépések, továbbá fogyasztóvédelmi területen az elszámolási vizsgálatok lezárása, mind a stabilitás és az egészséges növekedés irányába ható intézkedések.

Az „etikus” koncepció mentén végrehajtott szabályozói és felügyeleti lépések, illetve fogyasztóvédelmi intézkedések elősegítették a fogyasztók és a felügyelt intézmények között az egyensúlyon és korrekt üzleti magatartáson alapuló kapcsolat fenntartását.

A hazai piac meghatározó szereplőivel szoros együttműködésben, egyre szélesebb körben folynak az üzleti modell- elemzések. Az új megközelítésnek köszönhetően az MNB átfogóbb képet kap a felügyelt intézmények profitabilitásának, stratégiájának és üzleti modelljének fenntarthatóságáról, továbbá az elemzés során folytatott párbeszéd hatékonyan támogatja az intézmények stratégiaalkotási, tervezési és kockázatkezelési folyamatait.

Az MNB egyik legnagyobb eredménye a 2016. évben az MKB Bank szanalási eljárásának sikeres lezárása volt. Mindemellett a szanalási feladatkör ellátása tekintetében további jelentős mérföldkövek elérésére került sor: a brüsszeli székhelyű Egységes Szanalási Testület, mint a Bankunió szanalási hatósága által vezetett szanalási kollégiumokban host hatóságként, valamint egy magyarországi székhelyű bankcsoport tekintetében csoportszintű szanalási hatóságként vett részt különböző szanalási kollégiumok munkájában és a szanalási tervezés folyamatában, ezenkívül aktív szerepet vállalt az európai uniós szanalási szabályozási fejlemények alakításában és hazai meghonosításában. Jelentős eredménynek tekinthető, hogy az MNB az év során 46 nem európai uniós ország szanalási hatóságával vette fel a kapcsolatot szakmai együttműködés kialakítása céljából. Az MNB 2016-ban is kulcsfontosságú szerepet vállalt a kollektív pénzalapokkal kapcsolatos pénzügyi stabilitási feladatok ellátásban.

Az MNB 2016-ban 29 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást és szakmai véleményt adott ki, valamint pénzforgalmi ellenőrzés keretében összesen 19 új eljárást indított és 5 korábban indított vizsgálatot zárt le. Az ellenőrzések eredményeként összesen 61,1 millió forint értékben került sor hatósági bírság kiszabására.

A jegybank 2016-ban is jelentős hangsúlyt fektetett a fizetési rendszerek hatékonyságának fejlesztésére. Az MNB projektet indított az azonnali fizetési szolgáltatás hazai bevezetésének megvalósítása céljából. A jegybank a projekt során folytatott széles körű konzultációs folyamat eredményeként rendelkezésre bocsátott szakmai vélemények feldolgozását követően alakította ki az azonnali fizetés végleges fejlesztési koncepcióját. Az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2016. december 13-án fogadta el az azonnali fizetés szabályrendszerét, amely azokat az alapvető előírásokat tartalmazza, amelyek figyelembevételével azonnali fizetési szolgáltatást lehet nyújtani Magyarországon. Továbbá az MNB kezdeményezésére végrehajtott fejlesztésnek köszönhetően 2016. január 1-jétől a hitelintézetekbe papír alapon benyújtott összes, bankközi elszámolást igénylő forintátutalás a korábban használt éjszakai elszámolás helyett a Bankközi Klíring Rendszer napközbeni elszámolási rendszerében kerül feldolgozásra.

A forint 2015. év végi CLS nemzetközi devizakiegyeztelési rendszerhez történt csatlakozása óta az infrastruktúra zökkenőmentes működése volt tapasztalható, továbbá 2016-ban a közvetlen tagok száma és a kiegyenlített forintforgalom dinamikusan emelkedett a rendszerben. A csatlakozás révén az MNB képviselői részt vettek a CLS Felvigyázói Bizottság ülésein, ahol többek között ismertették a forint csatlakozása óta szerzett tapasztalatokat. 2016-ban az MNB felügyelete mellett folytatódott a hazai pénzforgalmi szolgáltatók felkészülése az euróban végzett átutalásokra és beszedésekre vonatkozó uniós SEPA végdátum rendelet előírásainak történő megfelelésre. A nem euroövezeti országok szolgáltatóinak az átállást 2016. október 31-ig kellett elvégezni, ami Magyarország esetében zökkenőmentesen megtörtént.

Az MNB számos publikációja mellett 2016 júniusában ötödik alkalommal jelent meg a jegybankpénzforgalommal és értékpapír-elszámolással kapcsolatos aktualitásait elemző kiadványa *Fizetési Rendszer Jelentés 2016* címmel.

Az MNB devizatartalékai a 2016-os év során 5,94 milliárd euróval mérséklődtek, így 2016. december végén

24,4 milliárd euró volt az állomány. Az év folyamán a devizatartalék szintjének csökkenését legnagyobb mértékben az adósságtörlesztési célú, a lakossági devizahitelek forintosításához, illetve az NHP harmadik szakaszának devizapillérehez köthető kifizetések magyarázzák, melyet részben kompenzáltak az Európai Bizottságtól beáramló uniós támogatások, valamint az októbertől meghirdetett forintlikviditást nyújtó devizaswap tenderek során kapott devizamennyiség.

A forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2016. december 31-én 4580 milliárd forint volt, mely 6 százalékos, 275,7 milliárd forintos bővülést jelent az előző év végi állományi értékekhez képest. A 2016-os év során jelentősen mérséklődött a forintban nyilvántartott készpénzállomány 2012 óta tartó, rendkívül intenzív bővülése.

A két legnagyobb értékű bankjegycímlet továbbra is meghatározó szerepet tölt be a készpénzforgalomban, együttesen az összes forgalomban lévő bankjegyek darabszámának 65 százalékát tették ki az elmúlt év végén.

Az MNB 2016-ban összesen 4130 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolított le ügyfelei a hitelintézetek és a Posta számára.

A 2016-ban a készpénzforgalomból kiszűrt 1549 darab forint hamisítvány a megelőző évekhez képest is további csökkenést mutat, így elmondható, hogy a forintbankjegyek hamisítása nagyon kedvező mértékű. 2016-ban ismét a magasabb címletek (10 000 és 20 000 forintos) hamisítása volt a jellemző, melyek az összes hamisítvány 87 százalékát tették ki.

Az MNB 2014 és 2018 közötti időszakban a „Fejlődés és tradíció” jegyében megújítja a forgalomban lévő forint bankjegysorozatot. A hat címletet tartalmazó sorozatból elsőként, a 10 000 forintos újult meg 2014-ben, majd a 20 000 forintos 2015-ben. A következő két címlet a 2000 és 5000 forintos, melyek 2016. november 15-től váltak törvényes fizetőeszközzé, megjelenésük a készpénzforgalomban fokozatosan, a készpénzellátási lánc szereplőinek megfelelő felkészülését követően 2017 márciusától várható.

Az MNB-ről szóló törvény értelmében, valamint a 2014 óta érvényes – az érmegyűjtési kedv ösztönzését célzó – értékesítési politika szellemében 2016-ban 9 témában 19 emlékérmét bocsátott ki a jegybank. Ebből 3 arany, 7 ezüst és 9 színesfém emlékpénz. A 2016-os

emlékérme programban bevezetett technológiai újítás az érmeiken feltüntetett verdejelben megjelenő biztonsági elem. 2016-ban az MNB egy új 50 forintos címletű, forgalmi érme emlékváltozatot is forgalomba hozott.

Az MNB a 2016. év során felkészült a hazai számviteli és a nemzetközi számviteli előírásokat, az IFRS-t alkalmazó hitelintézetek harmonizált, felügyeleti és statisztikai célokat egyaránt kielégítő adatszolgáltatásának befogadására és feldolgozására. A 2017-től hatályos, a hitelintézetek új szerkezetű, a korábbinál részletesebb adatszolgáltatásait tartalmazó MNB adatszolgáltatási rendelet 2016 I. félévében került kihirdetésre.

Az új, európai szinten egységes adatszolgáltatási sztenderd, valamint az MNB-rendelettel elrendelt adatok együttes felhasználásával az MNB kidolgozta a bankcsoportok konszolidált kockázati monitoring-rendszerét, amelynek keretében 2016-tól negyedéves rendszerességgel kockázati értékelés készül valamennyi bankcsoport tevékenységéről. A felügyeleti adatszolgáltatásokból készülő, szektorok szintjén összesített statisztikákat az MNB idősorok formájában a honlapján is közzéteszi.

Az MNB 2016-ban sikeresen bevezette a biztosítók új felügyeleti adatszolgáltatását is a Szolvencia II. egységes európai uniós szabályrendszer bevezetéséhez kapcsolódóan.

2016-ban az MNB-nek 54,3 milliárd forint nyeresége képződött. Kedvezően alakult a kamateredmény és a pénzügyi műveletek eredménye, amit döntően az alapkamat-csökkenési ciklusnak és a jegybank Önf finanszírozási programjának köszönhetően a kamatkiadások mérséklődése magyaráz.

A működési költségek 2016. évi tényleges összege 35 395 millió forint, ami az előző évben felmerült kiadásokat 7,3 százalékkal haladja meg.

A 2015. évi összeghez viszonyított költségnövekedés egyrészt a személyi jellegű ráfordításoknál jelentkezett, főként az átlaglétszám emelkedése következtében, elsősorban a betöltetlen státuszok egy részének feltöltése által, továbbá új feladatok (például a szanálási és a reorganizációs tevékenység, valamint a Pénzügyi Békeltető Testület – mint kötelező jogérvényesítési fórum – többletfadatai) ellátása érdekében.

Ugyancsak növekedtek a banküzemi általános költségek, döntően az üzemeltetési költségeken belül, amit

a fegyveres őrzés és védelem költségeinek emelkedése indokol, miután a 2015-ben kiszervezett őrzésvédelmi tevékenység költsége 2016-ban már a teljes év vonatkozásában merült fel.

A 2016-ban megvalósított beruházások pénzügyileg realizálódott összege – a beruházási célú előleg kifizetésekkel együtt – 4910 millió forint volt, amelynek túlnyomó része a normál üzletmenethez kapcsolódó – többnyire informatikai – beruházási kiadás volt.

Az MNB környezetvédelmi tevékenységét 2016-ban is az Igazgatóság által elfogadott középtávú (2014-2016) környezetvédelmi stratégia megvalósítása határozta meg. Ennek fókuszában az MNB épületeinek környezettudatos fejlesztése, valamint a készpénzellátási lánc környezeti teljesítményének további növelése állt.

Az MNB a középtávú stratégiában az épületeivel kapcsolatban azt a vállalást tette, hogy a műemléki védelem alatt álló székházépületre 3 év alatt megszerzi a nemzetközi környezetvédelmi szabvány (BREEAM In-Use) egy szinttel magasabb minősítését. 2016 végén sikerült megszerezni a „Very Good” minősítést, ami nemzetközi szinten is egyedülálló.

A készpénzellátási lánc környezeti teljesítményének javítása kapcsán az MNB készpénzgyártásában érintett leányvállalatainak részletes környezetvédelmi felülvizsgálata alapján a Pénzjegynyomda Zrt. és a Diósgyőri Papírgyár Zrt. 2016-ban elkezdte a felkészülést az MNB-ben működő környezeti menedzsmentrendszer (KÖVHIR) bevezetésére. A felkészülés jól halad, a leányvállalatok 2017-ben megszerezik a környezettudatos működést elismerő nemzetközi akkreditációt, az EMAS tanúsítványt.

A környezetvédelem területén 2016-ban is biztosított volt a jogszabályoknak való megfelelés, az MNB 2016-ban is megújította az EMAS tanúsítványát.

2017-ben esedékes az MNB középtávú környezetvédelmi stratégiájának felülvizsgálata, aktualizálása. A felülvizsgálat ki fog terjedni az MNB környezetvédelmi menedzsmentrendszerére, ezen belül a környezeti teljesítményének értékelésére, a jelentős környezeti tényezők azonosítására, ennek eredményeként a Környezeti Politika áttekintésére, valamint a 2017-2019 közötti időszakban elérendő célok meghatározására is.

Az MNB küldetésének tekinti, hogy elsődleges céljának és alapvető feladatainak veszélyeztetése nélkül

fenntartható pozitív eredménye terhére a közjót szolgálja, és lehetőségeihez mérten olyan szakmai és össztársadalmi célok megvalósításához nyújtson támogatást, amelyek tükrözik a hitelességet, értéket teremtenek és erősítik a társadalmi kohéziót. Ezen elveket tükrözik az MNB Társadalmi Felelősségvállalás Programjának legfőbb pillérei, vagyis a pénzügyi ismeretterjesztés, a gazdasági oktatási-kutatási infrastruktúra fejlesztése, a nemzeti kultúra támogatása és karitatív tevékenységekhez való hozzájárulás. A program 2016. évi eredményei jelentős mértékben járultak hozzá a jegybank Társadalmi Felelősségvállalási Stratégiájában foglalt célok megvalósításához.

Az MNB 2016-ban a közvélemény folyamatos és szakszerű tájékoztatása érdekében összesen 413 sajtóközleményt tett közzé, 48 sajtótájékoztatót tartott és 93

szakmai cikket jelentetett meg a nyomtatott sajtóban, online felületeken és saját honlapján.

Az MNB a közlemények és sajtótájékoztatók keretében többek között ismertette a jegybank legfontosabb döntéseit, a Monetáris Tanács üléseinek eredményeit, bemutatta a monetáris politikát és a pénzügyi stabilitást érintő döntéseket és tudnivalókat, közzétette a felügyeleti vizsgálatok eredményeit, az e tárgykörben hozott határozatokról szóló tájékoztatókat, a fontos statisztikai adatokat, valamint a készpénzforgalomról és az emlékérmek kibocsátásokról szóló információkat. 2016-ban is meghatározó cél volt a kormány gazdaságpolitikáját és a magyar gazdasági növekedést támogató célzott jegybanki programok és intézkedések, valamint az össztársadalmi célokat szolgáló tevékenységek bemutatása és ismertetése.

2. A Magyar Nemzeti Bankról röviden

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.

Működési formája: részvénytársaság. A részvénytársaság elnevezést – és erre tekintettel a működési forma (zártkörűen működő részvénytársaság) megjelölését, illetve annak rövidítését (Zrt.) – a Magyar Nemzeti Bank cégnevében nem kell feltüntetni.

Alapítás éve: 1924

Tulajdonosa (részvényese): magyar állam – képviseli: az államháztartásért felelős miniszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben (a továbbiakban: MNB-tv.) meghatározott

Jegyzett tőkéje: 10 milliárd forint

2.1. AZ MNB CÉLJA, ALAPVETŐ ÉS EGYÉB FELADATAI

A Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB, jegybank) speciális részvénytársasági formában működő jogi személy, tevékenységét az MNB-tv.-ben meghatározott körben végzi.

Az MNB elsődleges céljairól, alapvető és egyéb feladatairól, valamint intézményi, működési, személyi és pénzügyi függetlenségéről, továbbá a működéséről rendelkező MNB-tv. – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 127. cikkével összhangban – deklarálja, hogy az MNB elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A jegybank e cél veszélyeztetése nélkül támogatja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartását, ellenálló képességének növelését, a gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulásának biztosítását és a rendelkezésére álló eszközökkel a kormány gazdaságpolitikáját.

Az MNB-tv. – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 130. cikkével összhangban – a jegybank függetlenségét is rögzíti. A jegybanki függetlenség alapján az MNB, valamint szerveinek tagjai az MNB-tv.-ben foglalt

feladataik végrehajtása és kötelességeik teljesítése során függetlenek, nem kérhetnek és nem fogadhatnak el utasításokat a kormánytól, az Európai Központi Bank és – a Pénzügyi Felügyeleték Európai Rendszeréből eredő tagságból származó feladatok kivételével – az Európai Unió intézményeitől, szerveitől és hivatalaitól, a tagállamok kormányaitól vagy bármilyen más szervezettől, illetve politikai párttól. A kormány vagy bármilyen más szervezet köteles tiszteletben tartani ezt az elvet, és nem kísérelheti meg az MNB, valamint szervei tagjainak befolyásolását feladataik ellátása során.

Az MNB alapvető feladatai a következők:

- meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;
- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki, ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is;
- kizárólagos jogosultként a magyar gazdaság külső stabilitásának megőrzése érdekében hivatalos deviza- és aranytartalékot képez és kezeli azt;
- kizárólagos jogosultként a devizatartalék kezelésével és az árfolyam-politika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;
- kizárólagos jogosultként felvigyázza a fizetési és elszámolási, valamint értékpapír-elszámolási rendszereket, ennek keretében felvigyázza a rendszer, valamint a központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet tevékenységét e rendszerek biztonságos és hatékony működése, továbbá a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében, továbbá az MNB-tv.-ben meghatározott jogkörében részt vesz e rendszerek kialakításában;
- a feladatai ellátásához és az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez fűzött, a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank Alapokmányáról szóló (4.) Jegyzőkönyv 5. cikkében meghatározott, az Európai Központi Bankkal szemben fennálló statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítéséhez szükséges statisztikai információkat gyűjt és hoz nyilvánosságra;

– kialakítja a pénzügyi közvetítőrendszer ellenálló képességének növelését, valamint a pénzügyi közvetítőrendszernek a gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulásának biztosítását célzó makroprudenciális politikát. Ennek érdekében az MNB-ben meghatározott keretek között feltárja a pénzügyi közvetítőrendszer egészét fenyegető üzleti és gazdasági kockázatokat, elősegíti a rendszerszintű kockázatok kialakulásának megelőzését, valamint a már kialakult rendszerszintű kockázatok csökkentését vagy megszüntetését, továbbá hitelpiaci zavar esetén a hitelezés ösztönzésével, a túlzott hitelkiáramlás esetén annak visszafogásával járul hozzá a közvetítőrendszer gazdaságfinanszírozó funkciójának kiegyensúlyozott megvalósulásához.

Az MNB alapvető feladatain túli feladatai a következők:

- szanálási hatósággént jár el;
- kizárólagosan ellátja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét
 - a) a pénzügyi közvetítőrendszer zavartalan, átlátható és hatékony működésének biztosítása,
 - b) a pénzügyi közvetítőrendszer részét képező személyek és szervezetek prudens működésének elősegítése, a tulajdonosok gondos joggyakorlásának felügyelete,
 - c) az egyes pénzügyi szervezeteket, illetve a pénzügyi szervezetek egyes szektorait fenyegető, nemkívánatos üzleti és gazdasági kockázatok feltárása, a már kialakult egyedi vagy szektorális kockázatok csökkentése vagy megszüntetése, illetve az egyes pénzügyi szervezetek prudens működésének biztosítása érdekében megelőző intézkedések alkalmazása,
 - d) a pénzügyi szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők érdekeinek védelme, a pénzügyi közvetítőrendszerrel szembeni közbizalom erősítése

céljából;

- ellátja a fogyasztó és a pénzügyi közvetítőrendszer szervezetei között létrejött – szolgáltatás igénybevételére vonatkozó – jogviszony létrejöttével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy bírósági eljárásen kívüli rendezését a Pénzügyi Békéltető Testület útján.

Az MNB számára ezeken túl törvény, valamint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletéhez kapcsolódóan

törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály állapíthat meg feladatot, amelynek összhangban kell állnia az MNB-nek az MNB-tv.-ben meghatározott alapvető feladataival és felelősségével.

2.2. AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI

Az MNB egyszemélyes részvénytársasági formában működő jogi személy. A részvénytársaságokra vonatkozó általános szabályokat, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény vonatkozó rendelkezéseit az MNB tekintetében az MNB-tv.-ben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

A magyar államot mint részvénytulajdonost az államháztartásért felelős miniszter képviseli. Az MNB-ben közgyűlés nem működik.

A **részvényes** részvényesi határozattal jogosult dönteni az alapító okirat megállapításáról és módosításáról, a könyvvizsgáló megválasztásáról, visszahívásáról és díjazásának megállapításáról.

Az MNB elnökének, alelnökeinek, a Monetáris Tanács további tagjainak, továbbá a felügyelőbizottság tagjainak díjazását, szemben más részvénytársaságokkal – a függetlenség garanciájaként – nem a részvényes, hanem az MNB-tv. határozza meg.

Ugyancsak az MNB-tv. határozza meg az MNB szerveit, a következőképpen: a Monetáris Tanács, a Pénzügyi Stabilitási Tanács, az igazgatóság, valamint a felügyelőbizottság.

Az MNB legfőbb döntéshozó szerve a **Monetáris Tanács**.

A Monetáris Tanács hatáskörébe tartozik:

- a monetáris politikával, a törvényes fizetőeszköz kibocsátásával, a deviza- és aranytartalék képzésével, kezelésével, a devizatartalék kezelése és az árfolyampolitika végrehajtása keretében a devizaműveletek végzésével, valamint a statisztikai feladatokkal kapcsolatos stratégiai döntés, ennek keretében különösen a tartalékráta és a tartalék után fizetendő kamat mértékéről való döntés, az árfolyamrendszerrel kapcsolatos döntés, az alapkamat mértékének meghatározása;
- a makroprudenciális feladatokkal, a felvigyázással, a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével, valamint a szanálási hatósággént való eljárással kapcsolatban azon stratégiai keretekről való döntés,

amely keretek között a Pénzügyi Stabilitási Tanács hoz döntést;

- az ügyrendjének megállapítása;
- döntés minden olyan további kérdésben, amit törvény a Monetáris Tanács kizárólagos hatáskörébe utal.

A Monetáris Tanács tagjai: az MNB elnöke mint a Monetáris Tanács elnöke, az MNB alelnökei, továbbá az Országgyűlés által hat évre választott tagok. A Monetáris Tanács legalább öt, legfeljebb kilenc tagból áll.

A Monetáris Tanács évente – az évi első ülésen – az MNB alelnökei közül elnökhelyettest választ, aki az elnököt – rendelet kiadása kivételével – akadályoztatása esetén helyettesíti. A Monetáris Tanács 2016-ban Nagy Márton alelnököt választotta meg elnökhelyettesnek.

A Monetáris Tanács tagjai 2016-ban:

- Dr. Matolcsy György, elnök, egyben a Monetáris Tanács elnöke 2013. március 4-től,
- Nagy Márton, alelnök, 2015. szeptember 1-jétől,
- Dr. Gerhardt Ferenc, alelnök 2013. április 22-től,
- Dr. Windisch László, alelnök 2013. október 2-től,
- Dr. Báger Gusztáv, 2015. július 6-tól,
- Bártfai-Mager Andrea, 2011. március 21-től 2016. július 6-ig,
- Dr. Cinkotai János Béla, 2011. március 22-től,
- Dr. Kardkovács Kolos, 2016. szeptember 12-től,
- Dr. Kocsiszy György, 2011. április 5-től,
- Pleschinger Gyula, 2013. március 5-től.

A **Pénzügyi Stabilitási Tanács** az MNB-nek a felvigyázással, a makroprudenciális és a szanálási hatósági feladatokkal, valamint a prudenciális felügyelettel kapcsolatos döntéshozó testülete, és ezen feladatokkal kapcsolatban a Monetáris Tanács által meghatározott keretek között az MNB nevében jár el ezen feladatokkal kapcsolatos hatósági eljárásokban. A Pénzügyi Stabilitási Tanács ezen hatáskörében

– a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitása érdekében folyamatosan figyelemmel kíséri a pénzügyi közvetítőrendszer egészének, illetve a pénzügyi piacoknak a stabilitását;

– számba veszi a pénzügyi közvetítőrendszer egészét veszélyeztető kockázati tényezőket;

– elemzi azokat az intézmény- vagy terméktípushoz, ezek gyors elterjedéséhez kapcsolódó kockázatokat, amelyek veszélyt jelenthetnek a pénzügyi közvetítőrendszer egészére nézve;

– nyomon követi a nemzetközi és az európai piacokon zajló fejleményeket és a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitását veszélyeztető kockázatokat, és a Monetáris Tanács által meghatározott stratégiai keretek között dönt a szükséges intézkedésekről;

– megtárgyalja a pénzügyi közvetítőrendszer egészét érintő stratégiai, szabályozási, kockázati kérdéseket és szükség esetén állást foglal;

– a pénzügyi közvetítőrendszer egészének stabilitását fenyegető helyzetben értékeli a rendszerkockázatokat, dönt az azok csökkentése vagy megszüntetése érdekében szükséges intézkedésekről;

– szükség szerint napirendre tűzi az Európai Rendszerkockázati Testületnek a pénzügyi közvetítőrendszer egészének szempontjából releváns ajánlásait, állásfoglalásait, kockázati figyelmeztetéseit;

– szükség szerint megtárgyalja az Európai Felügyeleti Hatóságok által kiadott ajánlásokat, határozatokat, ideértve az európai pénzügyi rendszer stabilitásának komoly veszélyeztetettsége esetén a nemzeti felügyeleti hatóságoknak címzett, egyedi intézkedések megtételére felszólító határozatokat is, valamint állást foglal az azokból származó feladatokról;

– az MNB jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismerető, az MNB által felügyelt személyekre és szervezetekre nézve kötelező erővel nem rendelkező ajánlást ad ki;

– évente meghatározza az MNB ellenőrzési tevékenységének kiemelt célterületeit; és

– döntést hoz a pénzügyi közvetítőrendszer feletti felügyelet, valamint a szanálási feladatkör gyakorlásával kapcsolatos hatósági eljárásokban.

A Pénzügyi Stabilitási Tanács tagjai:

- az MNB elnöke, elnökként,
- a monetáris politikáért, pénzügyi stabilitásért és hitelösztönzésért felelős alelnök és a pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért felelős alelnök, továbbá
- az MNB elnöke által kijelölt vezetőként a statisztikáért, készpénzlogisztikáért és pénzügyi infrastruktúráért felelős alelnök,
- az MNB elnöke által kijelölt vezetőként a monetáris politikáért, pénzügyi stabilitásért és hitelösztönzésért felelős ügyvezető igazgató,
- az MNB elnöke által kijelölt vezetőként a pénzügyi szervezetek felügyeletéért felelős ügyvezető igazgató, valamint
- 2016. február 28-ától a főigazgató.

Az MNB-tv. alapján a Monetáris Tanács és a Pénzügyi Stabilitási Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az **igazgatóság** felel.

Az igazgatóság hatáskörébe tartozik:

- a Monetáris Tanács és a Pénzügyi Stabilitási Tanács által hozott döntések végrehajtásának irányítása;
- az MNB számviteli beszámolójának megállapítása, az osztalék fizetéséről való döntés meghozatala;
- az üzletvezetésről és az MNB vagyoni helyzetéről szóló, a részvényesnek küldendő jelentés tervezetének jóváhagyása;
- az MNB szervezetével és belső irányításával összefüggő kérdések jóváhagyása;
- az MNB működésével, illetve feladatainak ellátásával kapcsolatos szakmai tervek és programok – ideértve a fejlesztési és működési költségtervet is – jóváhagyása;
- a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az MNB belső ellenőrzési szervezetének irányítása, valamint a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása;

– a munkaviszonyból származó jogokkal és kötelezettségekkel, ezek gyakorlásának, illetve teljesítésének módjával, az ezzel kapcsolatos eljárás rendjével összefüggő kollektívszerződés-módosítás és

– a számlavezetési és egyéb pénzügyi, kiegészítő pénzügyi szolgáltatások, továbbá befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő egyes szolgáltatások végzésére vonatkozó jegybanki jogosultságokkal kapcsolatos döntések meghozatala.

Az MNB ügyvezető szerveként működő igazgatóság tagjai: az MNB elnöke mint az igazgatóság elnöke és az MNB alelnökei.

A Monetáris Tanács, a Pénzügyi Stabilitási Tanács és az igazgatóság feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket az MNB-tv., az MNB alapító okirata, szervezeti és működési szabályzata, illetve az e testületek által megalkotott ügyrendek tartalmazzák.

Az MNB ellenőrzését a részvényes által megválasztott könyvvizsgálón kívül az Állami Számvevőszék és a felügyelőbizottság végzi.

Az **Állami Számvevőszéknek** az MNB feletti ellenőrzési jogköréről az Állami Számvevőszékről szóló törvény rendelkezik. Az Állami Számvevőszék ellenőrzi az MNB gazdálkodását és az MNB alapvető feladatai körébe nem tartozó tevékenységét. E körben az Állami Számvevőszék azt ellenőrzi, hogy az MNB a jogszabályoknak, alapító okiratának és a részvényes határozatainak megfelelően működik-e.

Az MNB **könyvvizsgálója** legfeljebb 5 évre kaphat megbízást, megválasztásáról és visszahívásáról, valamint díjazásának megállapításáról a részvényes részvényesi határozattal dönt. Az MNB könyvvizsgálójának megválasztását, illetve visszahívásának kezdeményezését megelőzően az MNB elnöke kikéri az Állami Számvevőszék elnökének véleményét.

A **felügyelőbizottság** az MNB-tv. alapján az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelőbizottságnak az MNB-tv.-ben meghatározott ellenőrzési hatásköre nem terjed ki az MNB alapvető feladataira, a szanalási hatóságként való eljárásra, valamint a pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete körében végzett tevékenységére és mindezeknek az MNB eredményére gyakorolt hatására. Ennek megfelelően a számvitelről szóló törvény szerinti beszámolóval összefüggésben előírt jelentését is ezen korlátozásoknak megfelelően készíti el.

A felügyelőbizottság MNB-tv.-ben meghatározott tagjai: az Országgyűlés által választott elnöke, az Országgyűlés által választott további három tag, továbbá az államháztartásért felelős miniszter képviselője és az államháztartásért felelős miniszter által megbízott szakértő. A felügyelőbizottság Országgyűlés által választott elnökét a kormánypárti, az Országgyűlés által választott további tagokat a képviselőcsoportok jelölik. A tagok megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart.

Az Országgyűlés 2015. július 6-án választotta meg a felügyelőbizottság tagjait, tekintettel a korábbi felügyelőbizottság mandátumának lejáratára.

A felügyelőbizottság tagjai 2016-ban:

- Dr. Papcsák Ferenc, elnök,
- Madarász László,
- Dr. Szényei Gábor András,
- Dr. Nyikos László,
- Molnár István, valamint
- Dr. Tóth Attila Simon.

2.3. AZ MNB SZERVEZETE

Az MNB szervezeti felépítésének alapját a 2013. július 1-jei, illetve az integrált szervezet tekintetében 2013. október 1-jei hatállyal bevezetett működési és működésirányítási rend képezi. A munkaszervezet felépítése az azóta eltelt időben ugyan több alkalommal is változott, azonban ezek a változások a 2013-ban kialakított szervezeti struktúrát alapjaiban nem módosították.

Az MNB jogszabályban meghatározott, valamint működéséhez kapcsolódó feladatainak ellátását az igazgatóságon és tagjain túl a főigazgató, valamint a döntések legmagasabb szintű végrehajtóiként az ügyvezető igazgatók irányítják és felügyelik.

2016 során az MNB szervezeti felépítésének módosítására az elnök, a monetáris politikáért, pénzügyi stabilitásért és hitelösztönzésért felelős alelnök, a pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért felelős alelnök, továbbá a főigazgató által irányított területeket illetően került sor. A módosítások célja elsődlegesen a hatékonyság növelése volt.

A szervezeti változások eredményeként kialakult, a feladatok ellátására hivatott munkaszervezet 2016.

december 31-i felépítését az alábbi **szervezeti ábra** szemlélteti.

2.4. AZ MNB MINT A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERÉNEK TAGJA

Magyarország európai uniós csatlakozása az MNB számára a Központi Bankok Európai Rendszeréhez (KBER) történő csatlakozást is jelentette. A KBER az 1998 júniusában létrehozott, frankfurti székhelyű Európai Központi Bankból (EKB) és az EU-s tagállamok nemzeti jegybankjaiból áll, irányító testületei az Igazgatóság és a Kormányzótanács, utóbbi az EKB igazgatóságának tagjaiból, valamint az euróövezeti tagállamok jegybankelnökeiből áll. Az EKB harmadik döntéshozó szerve az eurórendszer és az euróövezeten kívüli tagállamok jegybankjai közötti intézményes kapcsolatot biztosító Általános Tanács. A negyedévente ülésező testület tagja az EKB elnöke, alelnöke, valamint az EU összes tagországának első számú jegybanki vezetője. Az Általános Tanács elsődleges feladata az euróövezeti csatlakozás előkészületeivel kapcsolatos tanácsadás, az EKB-s konvergenciajelentések elfogadása és az ERM–II működésének nyomon követése. E tevékenysége keretében értékeli az ERM–II-ben részt vevő, euróövezeten kívüli fizetőeszközök és az euró bilaterális árfolyamának fenntarthatóságát, továbbá fórumot biztosít a monetáris és az árfolyam-politika összehangolására, valamint az ERM–II intervenció és finanszírozási mechanizmusának kezelésére. Az Általános Tanács emellett közreműködik annak ellenőrzésében, hogy az uniós jegybankok és az EKB tiszteletben tartják-e a költségvetés monetáris finanszírozására, valamint az állami szektor pénzügyi intézményekhez történő privilegizált hozzáférése vonatkozó tilalmat, részt vállal az EKB tanácsadói funkciójának betöltésében, illetve a statisztikai adatok gyűjtésében, és ki kell kérni véleményét a számviteli és pénzügyi adatszolgáltatás szabályainak változásával, az EKB tőkejegyzési kulcsának megállapításával kapcsolatos kérdésekben is. Az Általános Tanács mandátuma akkor szűnik majd meg, ha valamennyi tagállam bevezette az eurót.

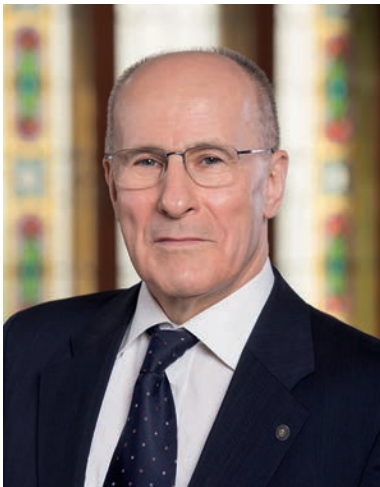
A KBER-tagok száma 2016-ban nem változott.

A KBER-tagok egyben az EKB tulajdonosai is, a tulajdoni arányokat az egyes tagállamok EU-s GDP-ből való részesedése, valamint az EU teljes lakosságához viszonyított aránya szerint (az Európai Bizottság által összeállított statisztikai adatok alapján) határozzák meg. Az EKB alaptőkéje 2013. július 1-je óta 10,825 milliárd euro.

A Magyar Nemzeti Bank igazgatóságának és Monetáris Tanácsának tagjai

Dr. Matolcsy György
elnök,
a Monetáris Tanács elnöke

Dr. Gerhardt Ferenc
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

Nagy Márton
alelnök,
a Monetáris Tanács elnökhelyettese

Dr. Windisch László
alelnök,
a Monetáris Tanács tagja

A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagjai

Dr. Báger Gusztáv
a Monetáris Tanács tagja

Bártfai-Mager Andrea
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Cinkotai János Béla
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Kardkovács Kolos
a Monetáris Tanács tagja

Dr. Kocziszký György
a Monetáris Tanács tagja

Pleschinger Gyula
a Monetáris Tanács tagja

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának tagjai

Balról jobbra: Dr. Tóth Attila Simon, Dr. Nyikos László, Madarász László, Dr. Papcsák Ferenc (elnök), Dr. Szényei Gábor András, Molnár István

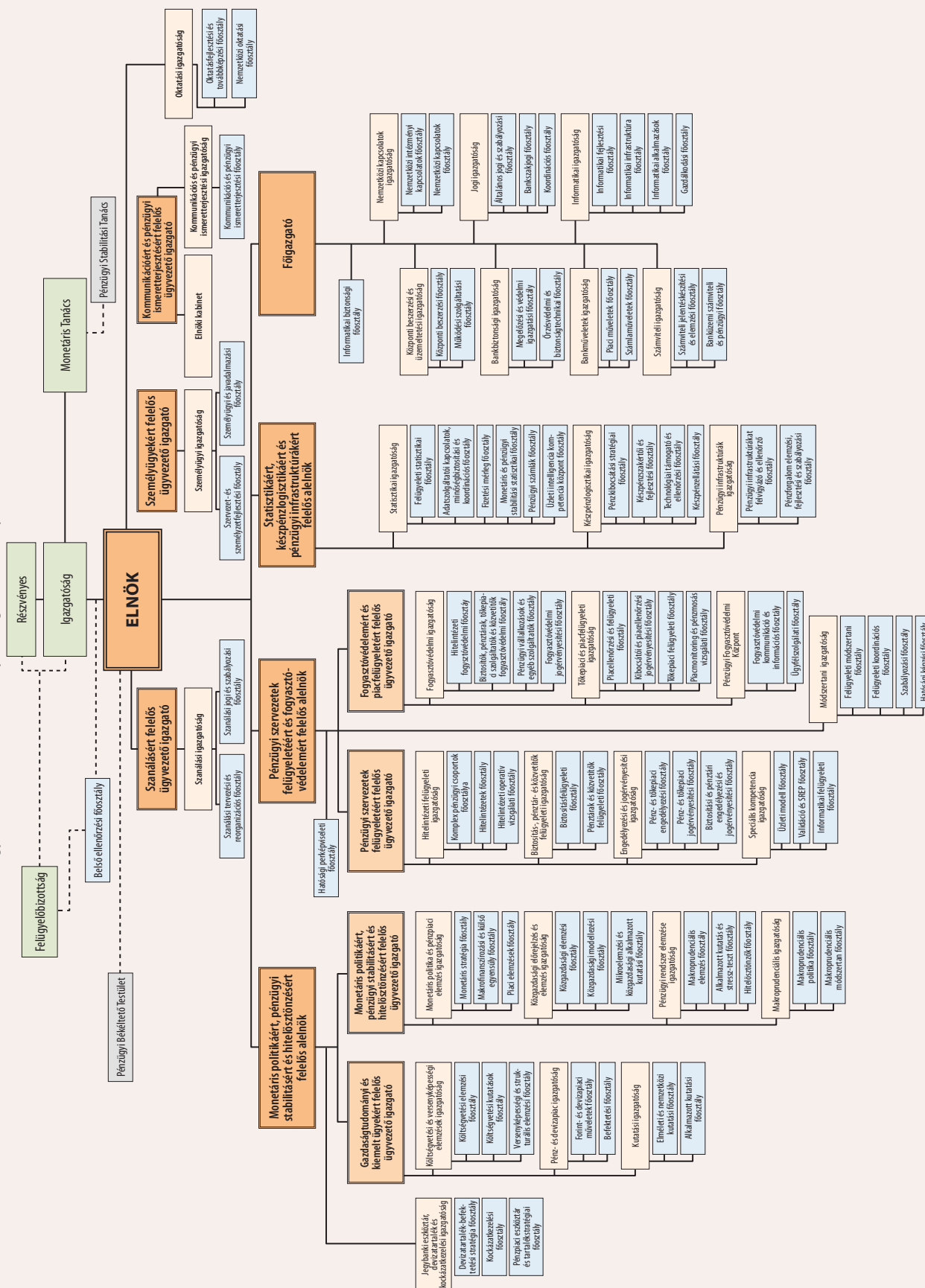
Jelenleg az EKB alaptőkéjének 70 százalékát az euróövezeti jegybankok jegyzik, az alaptőke fennmaradó 30 százaléka pedig az euróövezeten kívüli tagállamok jegybankjai között oszlik meg. Ez utóbbi jegybankoknak tőkerészesedésük előre meghatározott, minimális százalékának befizetésével kell hozzájárulniuk az EKB azon működési költségeihez, melyek a KBER-tagság kapcsán merülnek fel. A hozzájárulás mértéke 2010. december 29-től a tőkerészesedés 3,75 százalékában került megállapításra (ezt megelőzően 7 százalék volt). A tőkekulcsok kiigazítására a KBER és az EKB Alapokmánya alapján ötévente, valamint abban az esetben kerül sor, ha új tagállam csatlakozik az EU-hoz. A tőkekulcsok legutóbbi kiigazítására 2013 második felében került sor. Ennek eredményeként az MNB EKB alaptőkéjéből való részesedése 2014. január 1-jével 1,3740 százalékról 1,3798 százalékra nőtt és 2015-2016-ban nem változott.

Az EKB döntéshozó szerveinek munkájában fontos szerepet játszanak a KBER-bizottságok, melyek döntés-előkészítő és koordinációs szerepet töltenek be

a különböző jegybanki funkciók szerinti horizontális munkamegosztásban, lefedve a központi banki működés valamennyi területét a monetáris politikától kezdve a kommunikáción át a statisztikai adatszolgáltatásig. A nem euróövezeti tagállamok központi bankjainak szakértői azokon a bizottsági üléseken vannak jelen, ahol a KBER egészét érintő és az Általános Tanács kompetenciájába tartozó kérdések szerepelnek napirenden. (A KBER-bizottságok, valamint az őket támogató további fórumok tevékenységét a 3.13. fejezet mutatja be.) A bizottságok előre meghatározott éves ütemterv szerint, átlagosan 4-5 alkalommal üléseznek és tanácskoznak a szakterületüket érintő aktuális kérdésekről KBER-összetételben.

Az MNB vezetői és illetékes szakértői továbbra is aktívan részt vesznek ezen bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok tevékenységében. A KBER-bizottsági munka 2016-ban is rendkívül hasznos fóruma volt a szakmai munkának és tapasztalatcserének.

ÉVES JELENTÉS • 2016

3. Beszámoló az MNB 2016. évi tevékenységéről

3.1. MONETÁRIS POLITIKA

Az MNB Monetáris Tanácsa 2016 folyamán a hagyományos kamatpolitika mellett egyéb, célzott monetáris politikai eszközökkel válaszolt az alacsony inflációs környezettel és az ország külső sérülékenységeivel kapcsolatos kihívásokra a középtávú inflációs cél fenntartható elérése és a reálgazdaság megfelelő ösztönzése érdekében. A jegybank hosszú távon az árstabilitás elérésével és fenntartásával, valamint a pénzügyi rendszer stabilitásának biztosításával tud hozzájárulni a gazdasági növekedéshez és a kiszámítható makrogazdasági környezethez.

Nemzetközi pénzügyi folyamatok

A globális pénzügyi hangulat az év első felében változékonyan alakult. A félév elején a kínai gazdaság lassulása miatti globális növekedéssel kapcsolatos aggodalmakkal és az olajár pályájának jövőbeni alakulásával összefüggésben romlott a nemzetközi befektetői hangulat. Ugyanakkor az Egyesült Államok makrogazdasági adatai az időszak első felében kedvezően hatottak a globális kockázattávallási hajlandóságra, amit erősített az EKB márciusban ismertetett, átfogó lazító programja is. A félév végén a nemzetközi piaci hangulatot az Egyesült Királyság európai uniós tagságával kapcsolatos népszavazását érintő hírek befolyásolták. 2016 harmadik negyedévében is változékonyan alakult a globális pénzügyi hangulat, melyet főként az USA és az eurozóna makrogazdasági adatai és a fejlett országok jegybankjainak további lépéseivel kapcsolatos várakozások, valamint az európai bankrendszerrel szembeni hírek alakítottak. Év végére a figyelem középpontjában az olajpiaci hírek, az amerikai elnökválasztással és a fejlett országok monetáris politikájával kapcsolatos várakozások álltak. A Fed és az EKB decemberben eltérő irányultságú monetáris politikai döntéseket hozott. A Fed a várakozásokkal összhangban kamatemelésről határozott, és előretekintve is egy szigorúbb pálya felé mozdult el. Az EKB ezzel szemben az eszközvásárlási programjának meghosszabbításáról, így további lazításról döntött.

Belföldi gazdasági környezet

A hazai reálgazdasági környezet dezinflációs hatású maradt 2016-ban, az éves átlagos infláció 0,4 százalékos volt. 2016-ban a fogyasztói árak historikusan alacsony dinamikát mutattak, amely elmaradt a jegybanki célértéktől. A középtávú kilátásokat megragadó inflációs alapfolyamat-mutatók végig mérsékelt inflációs környezetet jeleztek. Az év eleji átmeneti lassulást követően az év hátralevő részében folytatódott a magyar gazdaság élénkülése. A magas külső finanszírozási képesség és a külső adósságállomány csökkenése tartósan mérsékli a magyar gazdaság sérülékenységét. Ezek nagyban hozzájárultak ahhoz is, hogy mindhárom vezető nemzetközi hitelminősítő intézmény befektetésre ajánlott kategóriába emelte a magyar államadósságot. A Monetáris Tanács megítélése szerint a gazdaságban továbbra is vannak kihasználatlan kapacitások, ugyanakkor a hazai reálgazdasági környezet dezinflációs hatása előretekintve fokozatosan megszűnik. Az előrejelzési időszakban az infláció emelkedik, és 2018 első felében éri el a jegybanki célt.

Hagyományos monetáris politikai intézkedések

A hagyományos monetáris politikai eszköztár keretében 2016 első felében a Monetáris Tanács újraindította kamatcsökkentési ciklusát, amely során óvatos lépésekben tovább mérsékelt a jegybanki alapkamat szintjét. A Monetáris Tanács 2016 márciusától három lépésben, 15 bázispontos lépésközzel, összességében 45 bázisponttal, 0,9 százalékra csökkentette a jegybanki alapkamatot. Az intézkedéssel a Monetáris Tanács az inflációs céllal konzisztens szinttől elmaradó alapfolyamatokra, a céltól jelentősen elmaradó aktuális inflációra, valamint a globális és régiós szinten összességében továbbra is lazának tekinthető monetáris kondíciókra igyekezett reagálni. A jegybanki alapkamat 2016. május vége óta historikusan alacsony szinten, 0,9 százalékon állt. Az év végén a Monetáris Tanács úgy ítélte meg, hogy a jegybanki előrejelzések feltételeinek teljesülése mellett az alapkamat aktuális

szintjének tartós fenntartása és a monetáris kondícióknak a jegybanki eszköztár átalakításával történő lazítása összhangban van az inflációs cél középtávú elérésével és a reálgazdaság ennek megfelelő mértékű ösztönzésével. Az MNB tartós tartásának hitelességét a piaci várakozások is visszaigazolják, hiszen a hozamvárakozások alacsony szinten tartózkodnak.

Nem hagyományos monetáris politikai intézkedések

A fokozatos kamatlépések mellett az MNB egyéb, célzott monetáris politikai eszközöket is alkalmazott a válság során sérült monetáris transzmissziós csatorna helyreállítása, Magyarország külső sérülékenységének csökkentése, valamint a monetáris kondíciók lazítása érdekében. Az átmeneti eszközként bevezetett Növekedési Hitelprogram teljesítette a program meghirdetésekor kitűzött célokat, így a Monetáris Tanács döntése értelmében fokozatos kivezetésre kerül 2017. március 31-ig. Az Önfirányozási Program, és a monetáris politikai eszköztár ehhez illeszkedő átalakítása érdemben támogatta a hosszú állampapírhozamok mérséklődését, és az ország külső sérülékenységének csökkenését. A bankközi kamatok szélsőséges ingadozásainak korlátozására az MNB az egynapos lejáraton aszimmetrikus kamatfolyosót tart fenn, melynek aszimmetriáját több lépésben változtatta. A 2016. júliusi bejelentésnek megfelelően a Monetáris Tanács

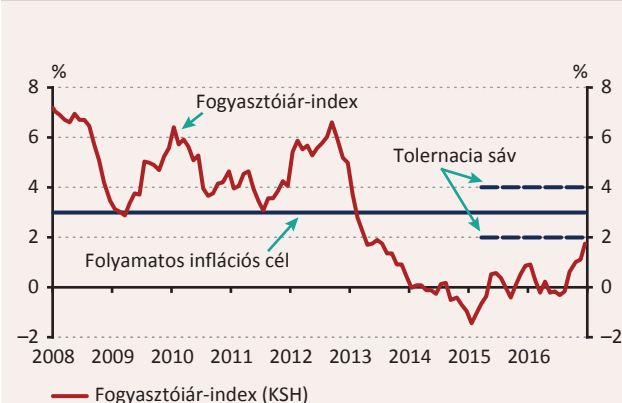
szepemberi kamatdöntő ülésén korlátozta a három hónapos betéti eszköz 2016 év végén fennálló állományát, amelyet 900 milliárd forintban határozott meg. A Monetáris Tanács a három hónapos betétállományra bevezetett korlátot és annak esetleges jövőbeli változtatását a monetáris politikai eszköztár szerves részének tekinti, a korlát mértékéről negyedévente határoz. A Monetáris Tanács 2016. decemberi ülésén 750 milliárd forintban korlátozta a három hónapos betét 2017. első negyedév végén fennálló állományát. A program sikeresen működött, és a várt hatásokat eredményezte a pénzpiacokon, hiszen a betéti eszközből a korlátozás hatására kiszoruló likviditás hozamleszorító hatású volt. Év végére a három hónapos BUBOR 0,37 százalékra, a három hónapos diszkontkincstárjegy-hozam pedig 0,06 százalékra mérséklődött.

Inflációs folyamatok 2016-ban

A fogyasztóiár-index továbbra is az árstabilitási célként kitűzött 3 százalékos érték alatt alakult, azonban az elmúlt hónapokban a vártnak megfelelően emelkedésnek indult. Az éves átlagos infláció 2016-ban 0,4, míg 2016 decemberében 1,8 százalék volt.

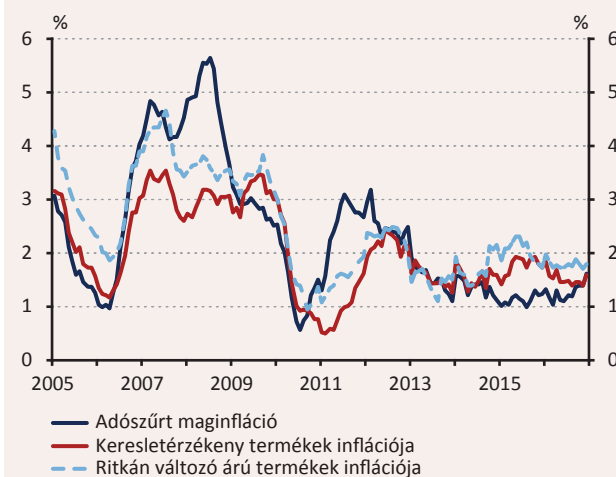
Az inflációs alapfolyamatok továbbra is visszafogottan alakulnak, melyet nagyrészt az alacsony importált infláció, illetve a visszafogott szinten stabilizálódott inflációs várakozások magyaráznak.

1. ábra
Az inflációs cél és az infláció alakulása a folytonos cél kijelölése óta

Forrás: KSH, MNB.

2. ábra
Inflációs alapfolyamatot megragadó mutatók

Forrás: MNB.

1. táblázat

A fogyasztóiár-szint változása és komponensei

(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	2014	2015	2016	2016			
				I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év
Maginfláció	2,2	1,2	1,4	1,4	1,3	1,3	1,6
Feldolgozatlan élelmiszerek	-3,7	4,8	0,4	4,2	-0,4	-0,7	-1,6
Járműüzemanyag és piaci energia	-2,1	-11,0	-6,3	-9,5	-10,0	-8,5	2,7
Szabályozott árak	-6,6	-0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3
Fogyasztóiár-index	-0,2	-0,1	0,4	0,3	-0,1	0,1	1,3
Változatlan adótartalmú fogyasztóiár-index	-0,2	-0,2	0,6	0,5	0,1	0,3	1,3

Megjegyzés: A változatlan adótartalmú árindexnél a KSH az indirektadó-változások technikai hatásával korrigálja a fogyasztóiár-indexet. Egyes inflációs főcsoportok idősorai – néhány részétel 2012 eleji átcsoportosítása miatt – visszamenőleg is eltérhetnek a korábbi években publikálttól.
Forrás: KSH.

A monetáris politikai eszköztár változásai

Növekedési Hitelprogram

Miután az átmeneti eszközként bevezetett Növekedési Hitelprogram (NHP) sikeresen teljesítette a meghirdetésekor kitűzött piacépítési és növekedési célokat, a Monetáris Tanács 2015 őszén a fokozatos kivezetés mellett döntött. Ennek jegyében indult el 2016. január 1-jén a Növekedéstámogató Program (NTP). Ennek egyik részét az NHP két pillérből álló harmadik szakasza alkotja, amely a korábbiaknál szűkebb körű és célzottabb finanszírozást tesz lehetővé, másik része pedig a Piaci Hitelprogram (PHP), amely a bankok hitelezési tevékenységét más módon segítő, pozitív ösztönzőkből álló eszközcsalád.

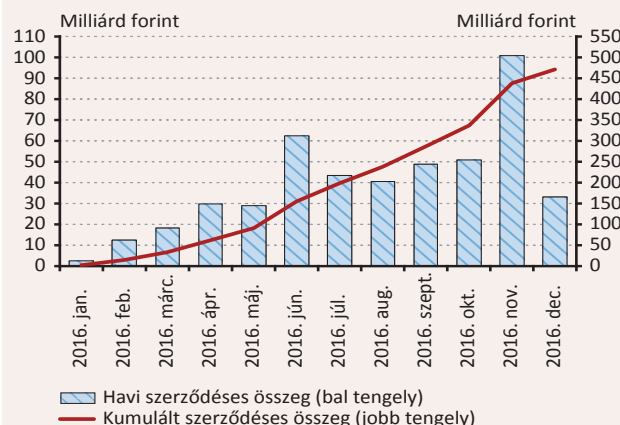
A NHP harmadik, kivezető szakasza keretében kizárólag új beruházási hitel és pénzügyi lízing nyújtására van lehetőség. Az I. (forint) pillér 300 milliárd forintos keretösszeggel került elindításra, amelyet az MNB a piaci igényekhez igazodva 2016 júniusában 400 milliárd forintra emelt. A II. (deviza) pillér 300 milliárd forintnyi keretösszégéből a természetes devizafedezettel rendelkező kis- és közepes vállalkozások (kkv-k) juthatnak devizafinanszírozáshoz. A teljes keretösszeg hatékonyabb felhasználása érdekében a Monetáris Tanács 2016. október 11-én a devizapillér fel nem használt keretösszégéből 60 milliárd forintot a forintpillérben bocsátott a hitelintézetek rendelkezésére, november 22-i döntésével pedig lehetővé tette a devizapillérben allokált hitelkeretek addig fel nem használt részének bármelyik pillérben történő felhasználását, ugyanakkor a két pillér együttes keretösszege változatlanul 700 milliárd forint maradt. Emellett a Monetáris Tanács 2016. november 22-én a harmadik szakasz szerződéskötési

időszakának 2017. március 31-ig történő kitolásáról is döntött.

2016 folyamán a program harmadik szakaszában részt vevő hitelintézetek 473 milliárd forint összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé, mintegy 16 600 ügylethez és több mint 11 000 vállalkozáshoz kapcsolódóan. Az év végén ténylegesen kinn lévő – azaz a már visszafizetett, valamint a még le nem hívott hitel(rész)eket nem tartalmazó – állomány 359 milliárd forint volt (3. ábra). A NHP három szakaszában együttvéve több mint 37 000 vállalkozás jutott eddig finanszírozáshoz mintegy 2600 milliárd forint összegben. Ezzel a program nemcsak növekedésbe fordította a kkv-hitelállomány korábban csökkenő trendjét (tranzakciós alapon), de jelentősen hozzájárult az elmúlt években a gazdasági növekedéshez és a foglalkoztatás bővüléséhez is.

3. ábra

Az NHP harmadik szakasza igénybevételének alakulása

Megjegyzés: 2016 végéig megkötött és az MNB-hez benyújtott szerződések összege.

Forrás: MNB.

Az MNB monetáris politikai eszköztára

A Monetáris Tanács 2016. január 12-én a likviditáskezelési célú kéthetes jegybanki betét fokozatos, 2016. áprilisban lezáruló kivezetéséről döntött. A kivezetés illeszkedett a jegybanki eszköztár 2014-2015-ös átalakításaihoz, célja pedig az Önfinszírozási program további támogatása, valamint a monetáris kondíciók enyhítése és a külső sérülékenység további mérséklése volt. A kéthetes betéti eszköz 2015 decemberétől 1000 milliárd forintos mennyiségi korlát mellett állt a bankok rendelkezésére, majd 2016. március és április vége között az aukcionált állomány fokozatosan nullára süllyedt. Ezt követően, azaz 2016. májustól kezdve az MNB egyetlen hosszabb lejáratú sterilizációs eszköze a három hónapos betét lett.

Az Önfinszírozási program sikerében kiemelkedő szerepe volt a banki forrásokat terelő jegybanki kamatcsereeszköznek (IRS), aminek hozzáadott értéke a kéthetes betét 2016. áprilisi kivezetésével érdemben csökkent. A Monetáris Tanács ezért 2016. május 10-én úgy döntött, hogy kivezeti eszköztárából az IRS-eszközt, amelynek az MNB 2016. július 7-én tartotta utolsó tenderét. A bankok fennálló IRS-állományból fakadó kötelezettsége az ügyletek lejáratáig él. Év végén az IRS-állomány 1731 milliárd forintra rúgott, melyből 652 milliárd forint volt a 3 éves, 904 milliárd forint az 5 éves, és 175 milliárd forint a 10 éves kinnlevőség az eredeti futamidők alapján. Az MNB teljes IRS állományához ezen felül hozzáadódik a PHP keretében 2016 első negyedévében megkötött 780 milliárd forintnyi, 3 éves lejáratú hitelezési kamatcsere- (HIRS-) ügylet, ami 2016 év végén is fennállt.

Jegybanki kamatcsere tenderek 2016-ban

A 2016. július 7-i kivezetésig megtartott 14 önfinszírozási IRS-tenderen az MNB 3 éves futamidőn összesen 263 milliárd, az 5 éves futamidőn összesen 184 milliárd, a 10 évesen pedig 50 milliárd forintnyi IRS-t helyezett ki a partnerei számára. A PHP keretében az MNB az első negyedév folyamán öt HIRS-tendert hirdetett meg. A tendereken összesen 17 hitelintézet vett részt, és az MNB 780 milliárd forint értékű HIRS-ügyletet kötött. A bankok a program feltételei szerint vállalták, hogy a megkötött HIRS-ügyleteik negyedével, azaz közel 200 milliárd forinttal növelik kkv-hitelállományukat, amivel megvalósulhat a kkv-hitelállomány MNB által kitűzött éves szintű 5-10 százalékos mértékű növekedése. A banki likviditáskezelés támogatása érdekében az MNB lehetőséget biztosított a PHP-ben részt vevő hitelintézetek számára megkötött HIRS-állományuk fele erejéig alapkamaton kamatozó, egynapos, preferenciális jegybanki betét használatára is.

A Monetáris Tanács 2016-ban többször is mérsékelte az alapkamatot és csökkentette a kamatfolyosó szélességét. 2016. március 22-én, az alapkamat 1,20 százalékra való csökkentése mellett az egynapos jegybanki hitel kamata alapkamat +75 bázispontról alapkamat +25 bázispontra, azaz 1,45 százalékra változott (ami 50 bázispontos szűkítés). Mindeközben az O/N betéti ráta a márciusi kamatcsökkentéssel együtt -0,05 százalékra csökkent, aminek következtében jelentősen visszaesett az egynapos betéti eszközben tartott banki likviditás. Április 27-től, illetve május 25-től a további kamatcsökkentésekkel az alapkamat 1,05 százalékra, majd 0,9 százalékra mérséklődött, amivel párhuzamosan a kamatfolyosó felső széle április 27-től 1,3 százalék, május 25-től pedig 1,15 százalék volt, míg a kamatfolyosó alsó széle továbbra is -0,05 százalék maradt. A kamatfolyosó tetejét a Monetáris Tanács a 2016. október 25-i ülésen 1,15 százalékról 1,05 százalékra, 2016. november 22-én pedig 0,9 százalékra csökkentette. Így 2016 végére a kamatfolyosó alsó széle -0,05 százalék, felső széle pedig 0,9 százalék lett.

A Monetáris Tanács 2016. július 12-i és szeptember 20-ai döntése értelmében korlátozta a bankok hozzáférését a jegybank három hónapos betéti eszközéhez. 2016. augusztustól a korábbi heti gyakoriság helyett havonta egy alkalommal kerül sor a három hónapos jegybanki betéti eszköz tenderére, a havi kamatdöntő ülést követő szerdán, illetve rögzítésre került, hogy a 2016 utolsó negyedévében összesen elhelyezhető három hónapos banki betétállomány nem haladhatja meg a 900 milliárd forintot. A három hónapos betét korlátozása a bankrendszerben maradó többletlikviditáson keresztül monetáris lazításra ad lehetőséget. A három hónapos betétből kiszorított likviditás a releváns piacokon, kiemelten a bankközi piacon csökkenti a hozamokat, valamint elősegítheti az addicionális hitelnyújtást, ezzel támogatva a gazdasági növekedést.

Az MNB 2016. szeptember 20-án arról is döntött, hogy az esetleges tartós és érdemi likviditási sokkok ellensúlyozására finomhangoló eszközöket alakít ki; pozitív likviditási sokk esetén egyhetes betéttel, negatív sokk esetén pedig forintnyújtó FX-swappal avatkozhat be a likviditási pálya módosulásának ellentételezése érdekében. Az MNB 2016 negyedik negyedévében összesen öt egy hónapos finomhangoló swaptendert tartott: októberben 17-én és 24-én, novemberben 14-én és 21-én, decemberben pedig 19-én. A november 21-i tenderen 150 milliárd forint, a többi tenderen pedig rendre 200-200 milliárd forintot nyújtott az MNB a bankrendszernek. Ezenkívül az MNB 2016. december 23-án egyhetes swap-tendert is tartott, amelyen 201 milliárd forintot allokált a részt vevő bankoknak.

Finomhangoló betéti tenderre nem került sor 2016-ban.

A Monetáris Tanács 2016. október 25-i ülésén a három hónapos betét mennyiségi korlátozásához való alkalmazkodás és az Európai Központi Bank gyakorlatával való harmonizáció érdekében a kötelező tartalékrátát 2016. december 1-jei hatállyal 2 százalékról 1 százalékra csökkentette. Az MNB 2016. október 27-én, 2016. november 7-i hatállyal felfüggesztette a három hónapos jegybanki hiteltender lehetőséget.

A bankrendszer forintlikviditás-kezelése

A jegybankmérleg forrásoldali forintlikviditást befolyásoló tételei (három hónapos betét, kéthetes betét, pénzforgalmi számlák egyenlege, egynapos és preferenciális betétek) az év során együttesen 2400 milliárd forinttal csökkentek. Míg 2015. december 31-én 4628 milliárd forintot tett ki az állomány, a következő év végén 2228 forint volt az együttes szint. A bankrendszer forintlikviditását 1475 milliárd forinttal szűkítette a Kincstári Egységes Számla (KESZ) változásának bankrendszerre eső hatása, beleértve az ÁKK által a devizakötvények forint-kötvénykibocsátásából történt refinanszírozását is. A forgalomban lévő készpénzállomány növekedése szintén szűkítette a likviditást (276 milliárd forinttal), akárcsak az MNB eszközei (745 milliárd forinttal). Ez utóbbiak közül indokolt kiemelni a lakossági devizahitelek forintosításához kapcsolódó jegybanki swapokat, amelyek közül összesen 4,76 milliárd euró értékű eszköz járt le (914 millió euró feltételes és 3,852 milliárd euró feltétel nélküli eszköz), a hitelintézeteknél a fizetendő forintláb miatt szűkítve a likviditást. A likviditást mindeközben bővítették az utolsó negyedévben a finomhangoló swap-tender, melyek keretében az MNB a bankrendszernek több tenderen változó összegű, 150-201 milliárd forint összegű likviditást nyújtott. 2016 decemberétől a tartalékmegfelelési előírás megváltozott, a kötelező tartalékrátát a korábbi 2 százalékról 1 százalékra csökkent.

Az egynapos (O/N) betétállomány – január első felétől és a november közepétől év végéig tartó időszakok értékeitől eltekintve – az 50-100 milliárdos sáv körül ingadozott. A márciusi kamatfolyosó módosítás után a negatív betéti kamatnak köszönhetően a betételhelyezés szinte megszűnt, majd június folyamán az első negyedéves szintekre visszaállt. Az átlagos betétállomány az év folyamán 55 milliárd forint volt, időbeli eloszlása ugyanakkor egyenetlen volt, az utolsó negyedévben jelentősen emelkedő állománnyal. Az O/N betét év végi felfutását a három hónapos betételhelyezés korlátozása váltotta ki, a bankok kizoruló likviditásukat

ugyanis az MNB egyéb eszközeiben, többek között a korlátlanul a bankok rendelkezésére álló O/N betétben helyezték el. A preferenciális betét állománya június elejéig, illetve szeptember-október folyamán havi átlagban 30-80 milliárd forint körül ingadozott, a nyári hónapokban azonban 100-160 milliárd forintos átlagos nagyságrendet ért el. Az év utolsó két hónapjára a három hónapos betéti lehetőség szűkülésével a preferenciális betéti elhelyezés lehetősége erősen felértékelődött, amivel párhuzamosan a bankok átlagos állománya 250-310 milliárd forintra emelkedett.

A kéthetes jegybanki betét tizenöt tenderén annak korlátozása után 2016 elejétől az április végi kivételéig hat túljegyzés volt, ebből három január első felében. A tenderen kialakult átlagos elfogadott kamatlábak mindvégig közel alakultak az alapkamathoz. Mindez arra utal, hogy a bankok likviditáskezelésében nem okozott problémát a fokozatosan szűkülő kéthetes betétállomány. Ehhez hozzájárult a jegybanki hiteltender fokozottabb igénybevétele, valamint a februártól megnyíló preferenciális betételhelyezési lehetőség is.

A három hónapos betét tenderritkítási szakasza előtti utolsó, 2016. július 27-i három hónapos betéti tenderen a bankok részéről 222 milliárd forint kereslet volt, amivel párhuzamosan az augusztusi tenderig összesen 506 milliárd forintos állomány járt le. Ez azt mutatja, hogy a köztes tenderek lejáratának görgetését jellemzően a bankok időben nem vitték előre, azaz nem vettek fel nagyobb mennyiségű hitelt a köztes időszakok áthidalására. Így a bankrendszer az augusztusi tender előtt lejáratú három hónapos betétállományokat eleinte a pénzforgalmi és a preferenciális betétszámlákon helyezte el, majd az O/N betétállomány is megemelkedett. A még mennyiségi korlát nélkül elérhető augusztusi és szeptemberi három hónapos betéti tenderen a bankok jellemzően hitelfelvételből újították meg a közeljövőben lejáratú három hónapos állományaik egy részét is. Így átmenetileg megnőtt a három hónapos betéti állomány: augusztus 23-án 1276 milliárd forintról 1837 milliárd forintra, szeptember 21-én pedig 1629 milliárd forintról 1976 milliárd forintra. Ez augusztusban 637 milliárd forintos, szeptemberben pedig 437 milliárd forintos banki elhelyezést jelentett. A 2016. negyedik negyedév végére a Monetáris Tanács 900 milliárd forintban határozta meg a három hónapos betét állományát. Az október 26-i tenderen az MNB 222 milliárd forint lejárat mellett 100 milliárd forint összegű új három hónapos betétet fogadott el 314 milliárd forint összesített ajánlat mellett. A novemberi és decemberi 400-400 milliárd forint allokált három hónapos betétre 696, illetve 521 milliárd forint banki összkereslet jutott.

Az egynapos (O/N) hiteleknel a 2016-os év 345 hitel-ügyletet hozott 20 milliárd forintos átlagos állomány-nyal. A legjelentősebb igénybevétel 2016. szeptember utolsó harmadában volt (szeptember 21. és 30. között, 90 ügylet átlagosan 39 milliárd forintos ügyletméret-tel).

2016-ban 11 bank vett fel az MNB-től egyhetes fede-zett hitelt; az átlagos méretnagyság 90 milliárd forint volt. Az egyhetes fedezett hitel igénybevétele a 2016. március vége és a 2016. szeptember vége körüli idő-szakokban volt a legerőteljesebb. Március 16. és április 12. között az átlagos hitelállomány 435 milliárd forint volt 8 hitelintézet 15 hitelkérelmével; szeptember 21. és október 4. között pedig 530 milliárd forintos átlagos állományt regisztrált az MNB 6 bank 10 hitelkérelmét összesítve.

A három hónapos fedezett hitelek állománya viszony-lag stabilan alakult. Januártól november elejéig 51 milliárd forintos átlagos állományt finanszírozott az MNB, a legnagyobb igénybevétel 110 milliárd forint volt. 2016. november 8-át követően nem volt több igénybevétel, az MNB pedig 2016. december 7-től fel-függesztette a három hónapos hitel további nyújtását.

Az MNB az utolsó negyedévben hat alkalommal tar-tott forint likviditást nyújtó euró swap-tendert. Ebből öt egyhónapos tenderen változó, 150-201 milliárd fo-rint (485-652 millió euró) értékben nyújtott likviditást a partnerek tagjainak, melyből év végén 199 milliárd forint (639 millió euró) volt a kintlévőség. Egy év végét áthidaló egyhetes tendert is tartott az MNB, ahol az allokált összeg 201 milliárd forint (648 millió euró) volt.

Az O/N kamatszintet megjelenítő HUFONIA március közepétől június elejéig az alapkamat közelében moz-gott, január elején, februárban és júniusban pedig megközelítette a kamatfolyosó alját. A nyári hóna-pokban 40-50 bázispont környékén ingadozott, az au-gusztusi három hónapos tender napján ugyanakkor 79 bázispontra ugrott, elhagyva a hónap elejétől fennálló alacsony, 10-25 bázispont közötti sávot. A HUFONIA ezután a 2016. szeptember 21-i három hónapos tende-rig 68-93 bázispont között alakult. Szeptember 21-én, ami egyben az utolsó mennyiségi korlát nélküli tender volt, értéke a kamatfolyosó felső szélét (1,15 százalék) meghaladva 1,34 százalékra nőtt. Másnapról értéke visszaesett, a negyedév utolsó két napján az alapkamat alá csökkent. Ezután a HUFONIA októberben az alap-kamat közelében maradt. Az erőteljesen bővülő bank-közi többletlikviditás hatására a kamatszint november

végére 10 bázispont közelébe esett vissza, és decem-berben is ekörül mozgott.

A kamattranszmisszió szempontjából kitüntetett je-lentőségű három hónapos referenciahozamok az el-ső három negyedévben nagyjából együtt mozogtak az alapkamattal. A három hónapos állampapír-piaci referenciahozam a három hónapos betéti tender rit-kításának bejelentése után kezdett csökkenni, ami az első korlátozott három hónapos betéti tendertől, azaz október végétől felgyorsult, aminek követke-ztében a három hónapos diszkontkincstárjegy-hozam december végére 6 bázispontra apadt. A BUBOR a május 25-i alapkamat- csökkentésig erősen együtt-mozgott az alapkamattal, ezután azonban augusztus elejéig legfeljebb 12 bázisponttal az alapkamat felett, ezt követően pedig legfeljebb 6 bázisponttal az alatt tartózkodott. A három hónapos betét mennyiségi kor-látozását követően a BUBOR is erőteljes csökkenésbe kezdett, december elejére 41 bázispontig, év végére pedig 34 bázispontig mérséklődve. 2016 első három-negyedében az FRA-kból származtatott azonnali hozam az alapkamat közelében, az idő nagyobb részében az alatt tartózkodott, illetve október közepétől a DKJ-hozammal és a BUBOR-ral együtt elszakadt az alapka-mattól, és december közepére 30 bázispont körülire mérséklődött.

A banki rövid lejáratú, illetve változó kamatozású hi-tel- és betéti kamatlábak mind a vállalati, mind pedig a háztartási szegmensben mérséklődtek az elmúlt év folyamán (2015. december és 2016. november kö-zött). A vállalati szektorban a látra szóló betétek 10 bázisponttal, míg az éven belüli lekötött betétek 53 bázisponttal csökkentek. A lakossági betéti oldalon ugyanezen tételeknél a csökkenés 4, illetve 51 bázis-pont volt. A vállalati hiteloldalon a folyószámla-hitelek-nél 61 bázispont, míg az éven belüli fix, illetve változó kamatozású hiteleknel 161 bázispont volt az apadás. Lakossági oldalon a megfelelő értékek 170 és 327 bá-zispont csökkenést mutattak.

Devizalikviditást nyújtó eszközök

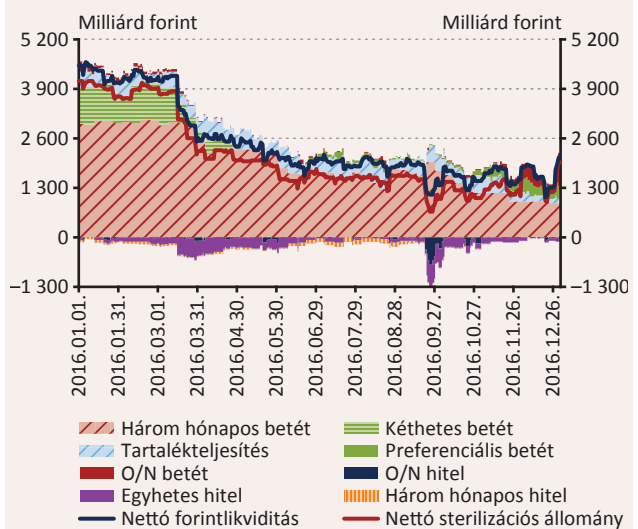
Az elszámolási és a forintosítási feltételes euro-swapokból 2016. március 2-án 200 millió euró, már-cius 31-én pedig további 714 millió euró lezárásra ke-rült, amivel ez az állomány kifutott. A feltétel nélküli devizawap eszközökből 2016. március 16-án 2082 millió euró, június 15-én 784 millió euró, szeptember 21-én 373 millió euró, december 21-én pedig 613 millió euró járt le. Így 2016-ban 3852 millió euró lejáratával

a feltétel nélküli swapok állománya 1082 millió euróra apadt. A fogyasztói devizahitelek forintosításához kapcsolódóan megkötött svájci frank swap-állomány év elején 12,8 millió svájci frankot tett ki, majd 2016. április 13-án teljesen kifutott.

2016 folyamán az MNB egynapos, illetve három hónapos euro-swap rendelkezésre állásán nem volt igénybevétele. Az MNB a 2016. november 7-i tendert követően fel is függesztette a három hónapos euroswap lehetőséget. Az NHP első szakasza III. pilléréhez kapcsolódó jegybanki devizacsere eszköz állománya az év eleji 473 millió euróról nullára csökkent: március 31-én 200 millió euróra, április 6-án 150 millió euróra fogyott, majd április 29-én a maradék állomány törlesztése is megtörtént.

Az euró/forint devizacsere-piaci felárak az előző időszakhoz hasonlóan alakultak; néhány kiugró érték figyelhető meg mind pozitív, mind negatív irányban. A felárak éves átlaga valamennyi időszakban 0 körül alakult, az egynapos (overnight és tomnext) időszakoknál 5–7 bázispontos pozitív, az ennél hosszabb periódusokban enyhén negatív értékeket – (–9)–(–20) bázispont között – felvéve. Az egynapos (O/N) szpred 2015 utolsó negyedévéhez képest volatilisebben indult: a félév első öt hónapjában a mid jegyzések jellemzően –50 és +125 bázispont között szóródtak, majd május közepétől a pozitív irányú kilengések lecsökkentek, és néhány kivétellel 50 bázispont alá kerültek. A másnap induló egynapos (tomnext) ügyleteknél a jellemző felár alacsonyabb (50 bázisponton belüli), a kiugrások viszont nagyobbak: a 2016. március végi feltétel nélküli swap-lejáratkor –439 bázispont volt a szpred. Ezen felül havonta legfeljebb egy-két kiugrást tapasztaltunk a teljes időszakban. Az év eleje/vége legnagyobb kilengéseitől eltekintve a maximális kiugrások az overnight és a tomnext feláraknál a negatív oldalon (–200)–(–300) bázispont, a pozitív oldalon pedig 100–200 bázispont körül szóródtak. A többi jegyzés az év végétől és az egyhetes felárak szeptember 21. körüli –184 bázispontos lokális minimumától eltekintve abszolút értékben nem haladták meg a 63 bázispontot. A 2016. év vége körüli három munkanapban az overnight felárak +229 bázisponttól –1178 bázispontig estek, míg a hasonló tomnext értékek +436 bázisponttól +72 bázispontig csökkentek. A második és harmadik negyedév végén csak kisebb swappiaci feszültség jelentkezett: mindkét esetben –150 bázispont körüli egynapos felárakkal. Ez arra utalhat, hogy csökkent a magyar bankrendszer devizalikviditásra való ráutaltsága.

4. ábra
A jegybank monetáris politikai eszközeinek igénybevétele

Megjegyzés: A Növekedési Hitelprogram keretében nyújtott hitel- és swapügyletek nélkül.
Forrás: MNB.

3.2. A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐRENDSZER STABILITÁSA

Az MNB-tv. értelmében a jegybank elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül a rendelkezésére álló eszközeivel támogatja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartását, ellenálló képességének növelését, a pénzügyi közvetítőrendszer gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulását, illetve a Kormány gazdaságpolitikáját, valamint a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerében betöltött tagságára tekintettel ellátja az Európai Bankhatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatóinyugdíj-hatóság, az Európai Értékpapír-piaci Hatóság és az Európai Rendszerkockázati Testület hatásköréből eredő, MNB-re háruló feladatokat, továbbá ellátja a hazai pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét és szanalási hatóságként is eljár.

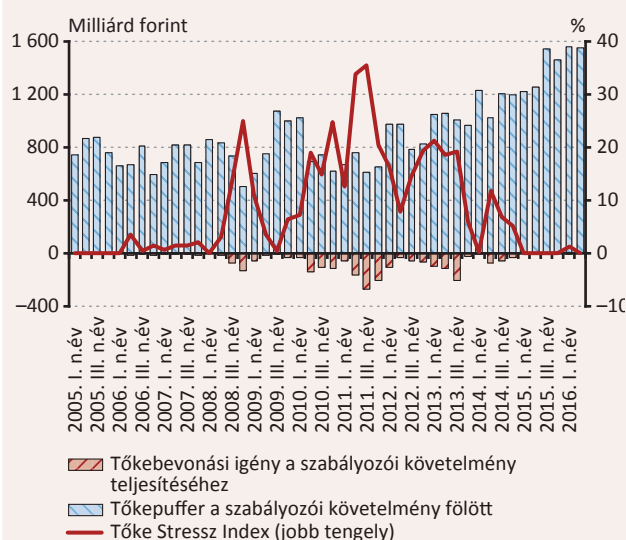
A pénzügyi rendszer legfontosabb folyamatai

A magyar bankrendszer sokkellenálló képessége mind likviditási, mind pedig tőkeellátottság (5. ábra) szempontjából robusztus. 2016 során élénkült a bankok hitelezési aktivitása, az éves kkv-hiteldinamika elérte a fenntartható növekedéshez szükséges 5–10

százalékos szintet. A hazai pénzügyi rendszer korábbi igen erős prociklikus működése érdemben enyhült, amelyben jelentős szerepe volt az MNB hitelösztönző programjainak (NHP, PHP), valamint az Önfinszírozási programnak. A külső kockázatok azonban megemelkedtek. Az európai bankrendszerben a válság súlyos hagyatéka mellett a geopolitikai fejlemények, valamint a tartósan alacsony kamatkörnyezet okozta kihívások jelentik a legfőbb kockázatot.

A pénzügyi stabilitás kockázatait rendszeresen és átfogóan értékelő *Pénzügyi stabilitási jelentések* részletesen bemutatják a fő kockázatok és azok kezelését. Az európai bankrendszer gyenge fundamentumain kialakuló esetleges piaci turbulenciák különböző fertőzési csatornákon a hazai bankrendszert is érinthetik. Az eurozóna gazdaságának évek óta tartó gyenge teljesítménye ellenére a magyar gazdaság továbbra is növekedési pályán van, tovább csökkentek a rendszer-szintű kockázatok, ami hitelminősítói felminősítéseket eredményezett.

5. ábra
A Tőke Stressz Index alakulása

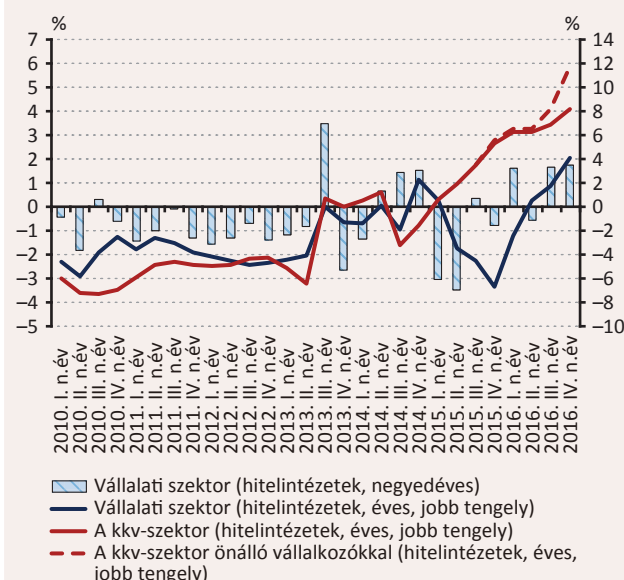
Megjegyzés: A stressz index esetében minél alacsonyabb a mutató értéke, annál kisebb a bankrendszernek azon része, amely stressz esetén nem érné el a szabályozói minimumot.

Forrás: MNB.

A hazai hitelezési folyamatokat tekintve a vállalati hitelezés dinamikájában, és azon belül különösen a kkv- hitelezésben fordulat állt be 2016-ban, amiben a jegybanki programok (NHP, PHP) érdemi szerepet játszottak. Ennek köszönhetően a kkv-k hitelezése a fenntartható növekedéshez szükséges 5 és 10 százalék közötti bővülési sávba lépett (6. ábra). Az önálló vállalkozókkal bővített kkv-szektor hitelállományának

növekedése pedig közel 12 százalékos volt. 2016 folyamán a NHP harmadik szakaszában részt vevő hitelintézetek 473 milliárd forintot hiteleztek a kkv-szektornak, mintegy 16 600 ügylethez és több mint 11 000 vállalkozáshoz köthetően. A program 2013. júniusi kezdete óta összesen több mint 37 000 vállalkozás jutott finanszírozáshoz mintegy 2600 milliárd forint összegben, amelyből a 2016 végén kinn lévő hitelállomány 1415 milliárd forint volt. A programnak köszönhetően nemcsak megtört a 2013 előtt éveken át tartósan megfigyelhető csökkenő tendencia a kkv-hitelállományban, de 2015 óta tranzakciós alapon már növekedés volt megfigyelhető a kkv-hitelállományban.

6. ábra
A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának növekedési üteme

Megjegyzés: Tranzakció alapú, a kkv-szektor 2015. IV. előtt bankrendszeri adatok alapján becsülve.

Forrás: MNB.

Az NHP harmadik szakaszában 2016. december 30-ig létrejött mintegy 473 milliárd forintnyi szerződés 76,5 százaléka új beruházási hitel 9 év körüli átlagos futamidővel, 23,5 százaléka pedig új lízingügylet 4-5 év közötti átlagos futamidővel. Az I. pillérben megkötött 320 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet átlagos nagysága 21,3 millió forint (medián ügyletméret: 6,4 millió forint), míg a II. pillérben megkötött 152 milliárd forintnyi ügylet átlagos nagysága 96,3 millió forint volt (medián ügyletméret: 20,7 millió forint). Az ágazati eloszlást tekintve az I. pillérben a mezőgazdaság, a kereskedelem, javítás és a feldolgozóipari ágazatok részesedése kimagasló, a hitelek több mint 60 százaléka ebbe a három ágazatba került kihelyezésre, míg a devizapillérben az ingatlanügyletek mellett

a feldolgozóipar és a szállítás, raktározás dominál, együttes arányuk mintegy 64 százalék.

2016 során folytatódott az ingatlanpiac szegmentált élénkülése. A lakáspiac mind az egyes gazdasági szereplők (háztartások, pénzügyi intézmények), mind a nemzetgazdaság szintjén kiemelten fontos területet jelent. A lakáspiaci folyamatok nemcsak a pénzügyi stabilitási dilemmákkal állnak szoros kapcsolatban, hanem alapjaiban határozzák meg a gazdaság rövid és hosszú távú konjunkturális kilátásait is. A lakáspiaci folyamatok, és különösen a lakásárak ingadozása a háztartások vagyoni helyzetén keresztül befolyással van a szektor megtakarítási és fogyasztási döntéseire, míg a jelzáloghitel-fedezetek révén a pénzügyi intézmények portfóliójára, profitabilitására és hitelezési aktivitására is. Az ingatlanpiaci árak alakulásának és azok pénzügyi stabilitásra gyakorolt hatásának nyomon követése érdekében az MNB saját lakásárindexet fejlesztett, amely pontosabban képes megragadni a hazai lakásárak változását, különösen annak heterogenitását és a fundamentálisan indokolt szinthez képesti alakulását. Tekintettel az ingatlanpiac kiemelkedően fontos szerepére, az MNB 2016 májusában megjelentette a *Lakáspiaci jelentés* első számát, amelyet félévente követnek az újabb publikációk. Az eddig közzétett jelentések rámutatnak arra, hogy bár Budapesten erőteljes áremelkedés ment végbe, a lakásárak emelkedése még ezzel együtt sem tekinthető túlzott mértékűnek. Ugyanakkor a kevésbé frekvenciát területeken és a kisebb településeken az áremelkedés kevésbé volt jellemző.

A lakáspiaci folyamatokkal párhuzamosan fordulat következett be a háztartási hitelezésben is. A folyósítások – 2008 óta először – 2016 júniusától már meghaladják a törlesztéseket, ami elsősorban a közel 50 százalékkal bővülő lakáshitelezésnek köszönhető. A jegybanki adóssághék szabályok eddig egészséges mederben tartották az új hitelezést, azonban kívánatos lenne a rögzített kamatozású hitelek felé történő elmozdulás, különösen a hosszabb futamidőkön, a magasabb jövedelemarányos törlesztőrészlet mutatóval (JTM) rendelkező ügyfelek esetében. Ehhez azonban az árverseny erősödésére van szükség a bankok között, mert a hazai fix kamatozású hitelek felára nemzetközi összehasonlításban kiugróan magas.

A nemteljesítő lakossági jelzáloghitelek magas aránya és volumene hosszú évek óta a pénzügyi közvetítőrendszer kiemelt fontosságú – megoldásra váró – problémája. A pénzügyi stabilitási kockázatok mellett a probléma társadalmi és politikai vetülete indokolta azt, hogy a kormányzat az elmúlt hat-hét évben

számos intézkedéssel próbálta elősegíteni a helyzet méltányos rendezését. A 2016-os esztendő több szempontból fordulatot jelentett, hiszen március elsejével megszűnt a végrehajtási és kilakoltatási moratórium, így a hitelezők számára ismét lehetőség nyílt a fedezetek érvényesítésére. Az év elején prognosztizálható volt, hogy a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. számára felajánlott ingatlanok száma az év végén eléri az engedélyezett keretet, illetve az ingatlanpiaci konjunktúra és az alacsony hozamkörnyezet együttesen vonzóvá teszi a hitelezők számára a követelések értékesítését.

Az új helyzetet felismerve az MNB 2016 márciusában ajánlást tett közzé a fizetési késedelembe esett lakossági jelzáloghitel-adósok fizetőképességének tartós helyreállításáról. Az ajánlással az MNB célja az új piaci és szabályozási környezethez illeszkedően az adósságszolgálat konszenzusos rendezésének ösztönzése volt, a pénzügyi stabilitási és társadalmi kockázatok egyidejű minimalizálásával. Az ajánlás keretén belül a hitelezők 2016. november végéig közel 68 ezer ügyletnél kísérelték meg a kapcsolatfelvételt az adóssokkal – az esetek nagy részében sikerrel. Az érintett ügyletek közel negyedénél volt bizonyíthatóan nem együttműködő az adós, így ezen ügyfelek esetében a hitelező a továbbiakban más, az ajánlásban nem rögzített megoldási lehetőséget is alkalmazhat. November végéig összesen mintegy 3500 egyezségkötés történt: az elfogadott megoldások döntő többségénél – közel háromnegyedénél – az ingatlan továbbra is az adós tulajdonában maradt, míg hozzávetőleg ötödénél a Nemzeti Eszközkezelő programjába került, míg 8 százaléknál az ingatlan közös értékesítésére került sor. Az MNB ajánlás eljárásrendi határidő alapján várhatóan a 2017-es év első felében számolhatunk az egyezségkötések számának növekedésére.

A bankrendszer az elmúlt évekhez képest kimagasló nyereséget ért el 2016-ban. Részben egyedi hatásoknak, mint például az értékvesztés felszabadításnak köszönhetően a tőkearányos megtérülés 10 százaléka fölé emelkedett. Ugyanakkor a tartósan alacsony kamatkörnyezetben a szűkülő kamatmarzsok miatt középtávon nyomás alá kerül a bankok strukturális jövedelmezősége. Az elmúlt évek racionalizáló lépései ellenére a szektor költséghatékonysága nem javult számottevően, a nemteljesítő portfólió kezelése pedig továbbra is érdemi kapacitásokat köt le.

A költséghatékonyság javítása kulcsfontosságú a tartósan alacsony kamatkörnyezet és a technológiai fejlődés jelentette kihívások kezelésében. Ezt egyrészt a bankrendszer konszolidációja, másrészt a digitalizációban

rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint a nemteljesítő hitelek leépítése tudná segíteni. A költséghatékonyság javulásának a bankrendszeren belüli verseny, különös tekintettel a lakossági hitelezésben történő árverseny erősödése tudna lökést adni, ami kényszerítené a bankokat a szükséges lépések megtétele felé.

2016-ban is sor került a jegybank *Piactudás felmérése*, amelynek keretében a jegybank munkatársai 10 hitelintézetet kerestek fel, s az intézmények képviselőivel megvitatták az adott intézmény stratégiáját, a magyar bankrendszer állapotát, a hitelezési folyamatok várható alakulását, valamint a szektor jövőjét leginkább befolyásoló tényezőket. A felmérés eredményei a májusban publikált *Pénzügyi stabilitási jelentésben* kerültek bemutatásra.

A jegybank makroprudenciális szabályozói tevékenysége

Az MNB makroprudenciális tevékenységének fókuszában 2016-ban a piaci szereplők alkalmazkodásának és a kockázatok alakulásának monitorozása, valamint a korábban felállított makroprudenciális eszköztár finomhangolása állt. A jegybank makroprudenciális mandátumának megfelelően 2016-ban publikálta makroprudenciális stratégiáját, továbbfejlesztette a rendszerkockázatokat feltáró és nyomon követő rendszerét, és kialakította a hatékony kockázatkezeléshez szükséges makroprudenciális eszköztárat. 2016-ban a jegybank szorosan nyomon követte a piaci folyamatokat, illetve konzultált a piaci szereplőkkel az általa bevezetett szabályozások hatásainak felmérése és ennek megfelelő kalibrációja érdekében.

A makroprudenciális eszköztár használatának alapelveit az MNB Európai Rendszerkockázati Testület (European Systemic Risk Board – ESRB) ajánlásának¹ megfelelően kidolgozott és 2016 januárjában nyilvánosságra hozott „Stabilitás ma – Stabilitás holnap” című stratégiája foglalja össze és mutatja be a nyilvánosság számára. A stratégiai anyag az MNB Alapokmányával összhangban kijelöli a jegybank makroprudenciális hatósággént való működésének alapjait: a makroprudenciális kockázatfelmérés, beavatkozás és utókövetés célrendszerét, a makroprudenciális eszközök alkalmazásának módját és a transzparens működést elősegítő sarokpontokat.

Az MNB a piaci szereplőkkel egyeztetve az elmúlt időszak tapasztalatai alapján felülvizsgálta a 2015. január

1. óta életben lévő adósságfék szabályokat. Ennek eredményeképp számos olyan módosítás történt, amelyek a hitelfelvevők adminisztratív terheinek csökkentését és a gördülékenyebb hitelfelvételt szolgálják, a felelős hitelezés fenntartása mellett. Az érdemi módosítások többek között a hosszabb kamatperiódusú jelzáloghitelek törlesztőrészeleteinek kedvezményes kezelése útján a fogyasztók által viselt kamatkockázatok mérséklését is elősegíthetik. A módosításokkal párhuzamosan az MNB honlapján „Gyakran Ismételt Kérdések – GYIK” formájában publikálásra kerültek az egységes piaci gyakorlatot elősegítő, jogértelmezési kérdésekre adott válaszok.

A 2017-ben bevezetésre kerülő jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutató (JMM) szabályozás felülvizsgálatának eredményeképp a stabil forint finanszírozást elváró előírás új irányvonalainak kijelölése is megvalósult. A szabályozás eredményeképpen 2016 végéig két új jelzálogbank alakult, és az első új jelzáloglevél-kibocsátások is lezajlottak. A zálogjogi és jelzálog-finanszírozási jogszabályi környezet várható változása miatt az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2016. október 1-jéről 2017. április 1-jére módosította a JMM szabályozás bevezetésének időpontját. Az élénkülő lakáshitelezés miatt és a jelzálogbanki, illetve a refinanszírozási infrastruktúra kiépülését követően pedig szükségessé vált a JMM előírás szigorítása. A szigorítás irányainak meghatározását az MNB jelzálogbanki felkészülést felmérő részletes vizsgálata előzte meg. A PST döntésének értelmében 2018. október 1-jétől nő a JMM minimum elvárt szintje, valamint a bevonandó források elvárt futamideje. A valós, külső forrásbevonás ösztönzése érdekében a bankok által megvásárolt jelzáloglevelek részlegesen „nettósításra” kerülnek a rendelet szerint beszámítható forrásokkal szemben. Végül, a lakástakarékpénztárak által lejegyzett jelzáloglevelek valódi stabil forrásbevonásként vehetők figyelembe 2018. október 1-jétől. A módosításokkal tovább mérséklődik a rendszerszintű forint lejárat eltérése, és a várható jelzáloglevél-kibocsátásoknak köszönhetően tovább mélyülhet a jelzáloglevél-piac. Az MNB a módosuló rendelet kapcsán széles körben konzultált az érintettekkel, köztük a piaci szereplőkkel és az EKB-val.

Az MNB szakértői feltérképezték az érintett intézmények problémás projekthitelekkel kapcsolatos portfóliótisztítási gyakorlatát, és áttekintették a rendszerkockázati tőkepuffer (Systemic Risk Buffer – SRB) bevezetésére vonatkozó felkészülés állapotát. A tapasztalatok alapján az MNB a szabályozás egységes értelmezése és az

¹ ESRB/2013/1: http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2013/ESRB_2013_1.en.pdf.

egységes piaci gyakorlat kialakítása érdekében összefoglalót is közzétett honlapján (Gyakran Ismételt Kérdések - GYIK). 2016. szeptember 20-án a Pénzügyi Stabilitási Tanács a rendszerkockázati tőkepuffer bevezetésének fél évvel való halasztásáról döntött. Ennek megfelelően a tőkekövetelményt 2017. első negyedév végi állomány alapján, 2017. július 1-jétől kell megképezni. A tőkepuffer bejelentése óta a bankok jelentős mérlegtisztítást végeztek, a problémás állomány a 2014. harmadik negyedévi mintegy 820 milliárd forintról 2016. harmadik negyedévének végére 247 milliárd forintra csökkent. Az MNB döntésével meghosszabbított alkalmazkodási időszakban a bankok leépíthetik a problémás kitettségeiket és így a rendszerkockázati tőkepuffer kiegészése alól is mentesülhetnek.

A Pénzügyi Stabilitási Tanács által elfogadott módszertan alapján az MNB 2016-ban elvégezte az egyéb rendszerszinten jelentős intézmények (Other Systemically Important Institutions – O-SIIs) körének éves felülvizsgálatát. A 2015. december 31-i konszolidált mérlegadatok figyelembevételével nyolc hazai bank bizonyult rendszerszinten jelentősnek. Ezen intézmények a pénzügyi rendszerben elfoglalt helyük alapján kiemelt jelentőségűnek minősülnek, ezért sokkellenálló képességük növelése érdekében az MNB 2017. január 1-jétől addicionális tőkepuffer megképezését írta elő számukra. Az azonosított intézményeknek a kockázati kitettség arányában 0,5-2 százalékos közötti tőkekövetelményeket négy év alatt fokozatosan emelkedő szint mellett kell teljesíteniük. A 2020-ig tartó alkalmazkodási időszak a pénzügyi stabilitás erősítése mellett támogatja az élénkítő hitelezés kibontakozását, és összhangban áll a nemzetközi szabályozói gyakorlattal is.

Az MNB törvényi kötelezettségének megfelelően negyedévente felülvizsgálja a túlzott hitelezés kockázatainak mérséklésére alkalmazható anticiklikus tőkepufferráta (Countercyclical Capital Buffer – CCB) mértékét. Jelenleg a bankrendszerben nem figyelhető meg túlzott hitelezés, ezért a Pénzügyi Stabilitási Tanács a hitelezés támogatása érdekében a hazai kitettségekre alkalmazandó CCB ráta mértékét egész évben 0 százalékos szinten tartotta. Továbbfejlesztésre került az anticiklikus tőkepufferráta meghatározásának módszertana is, kiegészítve az anticiklikus tőkepuffer felépítését meghatározó módszertant a tőkekövetelmény feloldására alkalmazandó feltételekkel.

A makroprudenciális eszköztár utókövetésének részeként 2016 októberében első alkalommal adta ki az

MNB a nemzetközi összehasonlításban is újszerűnek tekinthető *Makroprudenciális jelentését*. A jövőben évente megjelenő kiadvány célja, hogy a közvélemény számára bemutassa az MNB által feltárt és kommunikált rendszerkockázatok megelőzésére és kezelésére alkalmazott intézkedéseket, azok hatásmechanizmusait és a piaci szereplők alkalmazkodását.

A jegybank szakértői 2016 folyamán is figyelemmel kísérték a pénzügyi közvetítőrendszert érintő nemzetközi szabályozási folyamatokat, és részt vettek a különböző európai intézmények makroprudenciális politikával foglalkozó munkacsoportjaiban.

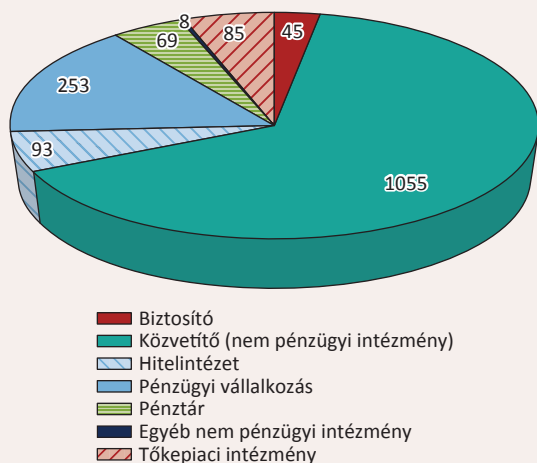
3.3. FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG ÉS FOGYASZTÓVÉDELEM

Az MNB 2016. december 31-i adata alapján összesen 1608 intézmény prudenciális felügyeletét látja el, az intézmények típus szerinti megoszlását a 7. ábra szemlélteti. A felügyelt intézmények számában az előző évhez mért (7,8 százalékos) csökkenés okai a piacokon végbemenő koncentrációs folyamatok, amelyek közül aktualitását és súlyát tekintve kiemelendő a szövetkezeti integráció. 2016. évben 126 prudenciális és 36 piacfelügyeleti vizsgálat indult, illetve 129 prudenciális és 50 piacfelügyeleti vizsgálat lezárása történt meg. Az MNB a tárgyidőszakban összesen 1736 prudenciális jogérvényesítő és engedélyező határozatot adott ki, továbbá a piacfelügyeleti és kibocsátói felügyelési területen összesen 86 jogérvényesítő határozat született. Az intézkedések során 1168 millió forint prudenciális intézményi bírság, 221 millió forint prudenciális személyi bírság, illetve 3889 millió forint piacfelügyeleti és felügyeleti bírság kiszabására került sor.

A továbbfejlesztett módszerek gyakorlati alkalmazását az informatikai felügyelés területén is folytatta az MNB, ennek szellemében számos intézménynél megtörtént az adatáramlások feltérképezése, az adatintegritási és bizalmassági kontrollok megfelelőségének ellenőrzése és a visszaélési kockázatok értékelése. A nagyobb bizonyosság érdekében – a hagyományos mintavételes ellenőrzés helyett – a teljes adatállományra kiterjedő adatelemzésen és független újraszámításon alapuló ellenőrzési módszert vezetett be a felügyelet. Az utóbbi húsz év egyik legjelentősebb informatikai változásának számító felhőalapú szolgáltatások széles körű elterjedése kapcsán az MNB kidolgozta a közösségi és publikus felhőszolgáltatások igénybevételéről szóló ajánlását.

7. ábra
A felügyelt intézmények típus szerinti megoszlása
2016.12.31-én

(darab)

Forrás: MNB.

Hitelintézetek felügyelete

Az MNB hitelintézetek felügyeletéért felelős szakterülete 2016. évben összesen 42 vizsgálatot indított és 28 átfogó, 11 cél, 1 téma és 8 utóvizsgálatot zárt le. Az intézmények tőke megfelelését érintően 11 ICAAP (a tőke megfelelés belső értékelési folyamatára irányuló) vizsgálat fejeződött be. A hitelintézeti körben lezárt eljárások következtében 2016. évben összesen 709 millió forint prudenciális intézményi bírság kiszabására is sor került, hangsúlyozva, hogy az MNB határozottan fellép a jogszabálysértő magatartásformák, valamint a korábbi határozataiban foglaltakat be nem tartó intézményekkel szemben.

A nemzetközi trendekkel és az Európai Bankhatóság (EBA) ajánlásával összhangban a hazai felügyeleti tevékenységben is egyre nagyobb teret nyer az üzleti modell alapú megközelítés. A jegybank nagy hangsúlyt fektet a folyamatosan fejlődő keretrendszer alapján végzett üzleti modell elemzések és a feltárt kockázatok felügyelt intézményekkel történő megismertetésére, amely párbeszéd hatékonyan támogatja a bankok stratégiaalkotási, tervezési és kockázatkezelési folyamatait.

A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása szempontjából kardinális a nagybankok tőke megfelelésre vonatkozó belső értékelési folyamatának felügyeleti felülvizsgálata (ICAAP-SREP), illetve a tőkekövetelmény megállapításához szükséges belső modellek

validációja. Az év során a felülvizsgálatot az MNB az összes komplex bank esetében lefolytatta és eközben számos kockázati modell esetében a bankok kérésére validációs eljárást indított. A gazdasági növekedést támogató PHP kiegészítése, illetve hatékonyabbá tétele érdekében a jegybank, mint felügyeleti hatóság a tőkekövetelményben kedvezményt biztosított a hitelintézetek számára az általuk tett növekedési vállalások arányában.

2016 áprilisában elindult a nagybankok lakossági jelzáloghitel behajtási folyamatának hatékonyságát felmérő prudenciális témavizsgálat, amely kitért mind a behajtási terület operatív felépítésére, mind a késedelmes ügyletek kategorizálására vonatkozó kockázatkezelési módszerek megfelelőségére. Az nemteljesítő hitelek leépítési stratégiájának hatékonyságát elemző eljárás további ösztönző eszközként is szolgálhat a portfóliótisztítás elősegítésére, továbbá hozzájárult ahhoz, hogy a bankok saját folyamataikat felülvizsgálva nagyobb hangsúlyt fektessenek az átstrukturálási lehetőségek bővítésére. Az MNB a hitelintézetek körében is aktívan alkalmazta a rövid átfutási idejű és jellemzően előzetes kiértékelés nélkül induló operatív eljárásait, amelyek során az adatszolgáltatásokat, illetve a JTM-mutató számítását érintő megállapításokat tett.

A beszámolási időszakban az MNB mind „home”, mind pedig „host” hatóságként aktívan részt vett a nemzetközi bankcsoportok kockázatértékelésében. A kollégiumi munka során, közös döntés keretében a jegybank a magyar piacon is aktív intézményekre olyan előírások megfogalmazását szorgalmazta, amelyek mikroprudenciális szempontból is biztosítják a hazai szereplők kockázattudatos és hatékony működését. Az intenzív együttműködés eredményeként elfogadásra kerültek a helyreállítási tervek, amely alapján egy adott intézmény krízishelyzet esetén állami segítség nélkül képes működésének folytatására és a normál üzletmenet helyreállítására.

A pénzügyi szektor szabályozási környezetének legnagyobb változása a Szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról szóló, illetve az MNB-ről² szóló törvények 2016. évi módosítása, amelynek következtében az Integrációra vonatkozó felügyelési stratégia és eszköztár újragondolása vált szükségessé. A módosítások az MNB felügyeleti jogkörét az Integrációs Szervezetre is kiterjesztették és megerősítették a kockázat alapú felügyelés lehetőségét. Az egyre centralizáltabb integráció célja, hogy központi intézményekkel (SZHISZ és

² 2013. évi CXCV. illetve 2013. évi CXXXIX törvény.

2. táblázat

Hitelintézeteknél, pénzügyi vállalkozásoknál és pénzforgalmi intézményeknél lefolytatott vizsgálatok száma

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2016-ban lezárt		2016-ban indított	2016.12.31-én folyamatban lévő
		2015. évi	2016. évi		
Hitelintézetek (és Banki Fióktelep)	Átfogó vizsgálat	11	14	20	6
	Célvizsgálat	7	4	13	9
	Témavizsgálat	1	0	1	1
	Utóvizsgálat	3	5	6	1
	Validáció és SREP	4	7	11	4
Pénzügyi vállalkozások	Célvizsgálat	4	2	3	1
Pénzforgalmi intézmények	Átfogó vizsgálat	2	1	2	1

Takarékbank) a nagybankhoz hasonló keretrendszerben működjön és a tag szövetkezeti hitelintézetek gyakorlatilag fiókként funkcionáljanak. A nagybanki szintű működés elérésekor az MNB a nagybankoknál alkalmazott felügyelési alapelveket és eszközöket kívánja alkalmazni, ugyanakkor ennek alapkövetelménye az egységes szabályozás alapján működő, homogén csoport, amelyet a központi intézmény hatékonyan irányít és ellenőriz. Az integrációt a stabilitás biztosítása érdekében az MNB még nem felügyeli teljes körű nagybanki szemléletben, így egy ún. átmeneti időszak került bevezetésre, amely alatt a legnagyobb súlyú és/vagy legkockázatosabb intézmények esetében egyedi, a szövetkezeti hitelintézetekre pedig kockázati profiljuktól függően együttes, vagy intenzív együttes kezelést alkalmaz.

A pénzügyi intézmények engedélyezési tevékenységének súlypontját – a korábbi évben megindult folyamatok kiteljesedésével – a hitelintézetekben történő befolyásoló részesedésszerzések, a takarékszövetkezeti egyesülések, valamint a pénzforgalmi szolgáltatási ketszerződés állományát ruházások, illetve a kölcsön-, hitel-, lízing- és követelésállományok átruházásai képezték. 2016-ban két szakosított hitelintézet – az ERS-TE Jelzálogbank Zrt. és a K&H Jelzálogbank Zrt. – kapott tevékenységi engedélyt és lépett piacra, az MNB engedélyezte egy további szakosított hitelintézet – az MKB Jelzálogbank Zrt. – megalapítását is. Az AXA Bank Europe SA Magyarországi Fióktelepe az év végével befejezte magyarországi működését, a Banif Plus Bank Zrt. pedig határon átnyúló egyesülés eredményeként a Cofidis SA hitelintézetbe olvadt be. Az AXA állományát az OTP Bank Nyrt. vette át, a Banif Plus állománya pedig a Cofidis Magyarországi Fióktelepéhez került. A hitelintézeti befolyásszerzések közül kiemelést érdemel az MKB Bank Zrt. piaci értékesítése.

Biztosítók, pénztárak és közvetítők felügyelete

Biztosítási területen 2016-ban 9 új vizsgálat indult és 11 vizsgálat került lezárásra. A biztosítási piachoz kapcsolódóan kiszabott prudenciális bírságok összesen 247 millió forintot tettek ki.

A biztosítási szektor egyik legfontosabb eseménye, a Szolvencia II-re történő átállás 2016-ban sikeresen lezajlott, amelyet az MNB már korábban ajánlások kiadásával, hatástanulmányok lebonyolításával, aktív kommunikációval és teszt-adatszolgáltatással támogott. A felkészülés európai összehasonlításban sikeresnek tekinthető, hiszen a hazai biztosítók adatait a jegybank jóval az átlag feletti minőségben továbbította az európai hatóság felé. Az átállás zökkenőmentességét tükrözi továbbá, hogy a szektorszintű tőke megfelelés stabil (200 százalék feletti), sőt a korábbiakhoz képest elérte az uniós átlagot. A tőkehelyzet stabilitásához jelentősen hozzájárul a jegybank kiadott ajánlása, amelyben tőkepuffer tartását várja el a volatilitási hatások kiküszöbölésére.

Az alacsony piaci hozamkörnyezetben kiemelt elvárás, hogy a biztosítók a lecsökkent hozamokhoz igazodó, ugyanakkor az ügyfeleknek pozitív megtérülést jelentő piacképes és költséghatékony termékpalettát kínáljanak. Az MNB a stratégiájában szereplő „fair” szemlélet mentén alkotta meg az etikus életbiztosítási koncepciót, amelynek elsődleges célja a közbizalom és az öngondoskodási hajlandóság növelése. A kitűzött célok elérése érdekében a jegybank a jogalkotóval és a piaccal együttműködve törvénymódosítást kezdeményezett, kiadott két MNB-rendeletet, valamint egy 120 pontos ajánlást, amelyek meghatározzák a biztosítókkal szemben támasztott elvárásokat. Az intézkedések

hatására a megtakarítással rendelkező életbiztosítási termékpaletta új nemzedéke jelenhet meg 2017-től.

2016-ban az MNB pilot jelleggel négy biztosítónál végzett üzleti modell alapú vizsgálatot. Az eljárások során a jegybank kisebb hiányosságokat ugyan tapasztalt, de összességében kijelenthető, hogy a vizsgált biztosítók a külső környezettel összhangban álló, a rendelkezésre álló erőforrásokkal reálisan elérhető, a potenciális kockázatokat figyelembe vevő, az intézmény fenntartható jövedelmezőségét biztosító stratégiával és ezzel összhangban lévő üzleti tervvel rendelkeznek, amelyek teljesülését folyamatosan visszamérik.

Az MNB az átfogó vizsgálatok során, a 2016. január 1-jével bevezetett Szolvencia II kapcsán megjelent új Bit.³ illetve az uniós szabályok megfelelő alkalmazását vizsgálta. Ennek szellemében a Szolvencia II szabályrendszeren belül a biztosítók befektetési tevékenységével kapcsolatos „Prudens Személy Elve” mentén fokozottan ellenőrizte a befektetési stratégia és a szabályozottság megfelelőségét, továbbá értékelte a befektetési tevékenységet, a nyereségesség és a likviditás szempontjára is fókuszálva. A felügyelet prioritásként kezelte a szavatoló tőke, illetve a biztosítástechnikai tartalékok fedezetét képező eszközök összetételének és minőségének, továbbá a tartalékok és mögöttes kötelezettségek lejáratí összhangjának, valamint az ezt biztosítani hivatott eljárások megfelelőségének vizsgálatát. A vizsgálatok a befektetési politikák, a testületi döntések értékelése, továbbá a portfólió folyamatos monitoringjának értékelése területén tártak fel hiányosságokat.

A beszámolási időszakban a szektorspecifikus megállapítások mögöttese az értékesített termékek szerződési feltételeivel és ügyfél-tájékoztató dokumentumaival összefüggő, valamint az ügyfél-tájékoztatáshoz és a panaszkészítéshez kapcsolódó jogszabálysértések voltak. Feltárára kerültek továbbá a kiszervezési szerződésekkel, terméktervekkel, tartalékolási és számviteli szabályzatokkal, valamint az állománykezelési és nyilvántartási rendszerekkel kapcsolatos szabálytalanságok is.

A felügyelet előrettekintő szemléletét mutatja, hogy több olyan korai beavatkozást hajtott végre a biztosítási szektorban, amellyel sikerült megelőzni, hogy az ügyfélpénzek veszélybe kerüljenek az elégtelen intézményi működés vagy hibás üzleti modell következtében. A román Astra esetében speciális – egyfajta közvetítő – szerepet játszott az MNB a magyar és

román garanciaalap között, annak érdekében, hogy a fióktelep károsultjai megfelelő módon hozzájussanak a kárösszegekhez és közben folyamatosan tájékoztatta a közvéleményt a román eljárás menetéről és a kapcsolódó határidőkről.

A **pénztári szektorban** az év során 16 új vizsgálat indult, és 17 vizsgálat került lezárásra, amelyek kapcsán összesen 11,4 millió forint bírság került kiszabásra, valamint visszavonásra került két önkéntes pénztár tevékenységi engedélye.

A vizsgálatok több esetben a belső kontrollrendszerek és a belső kontrollfolyamatok hiányosságait, a küldött-választó gyűlések lebonyolításával és dokumentálásával kapcsolatos szabálytalanságokat, a szabályzatok naprakészségének hiányát és a számviteli szabályok megsértését tártak fel. Az átfogó vizsgálatok során továbbra is kiemelt téma volt a tagok részére nyújtott szolgáltatásokhoz és a tagsági jogviszony megszűnéséhez kapcsolódó kifizetések szabályos lebonyolítása és a tagdíjak megfelelő arányú jóváírása az egyéni számlákon. A befektetésekkel kapcsolatos közvetett költségek vizsgálatát erős fókuszba helyezte a felügyelet, amelynek hatására a pénztáraknak több vagyonkezelő térített vissza indokolatlannak minősülő többletköltséget, így azok jóváírásra kerültek a tagok egyéni számláin.

Az MNB 2016 decemberében kiadta az önkéntes nyugdíjpénztáraknál működtethető választható portfóliós rendszerről szóló felülvizsgált ajánlást, amely a korábbiaknál hangsúlyosabban ösztönzi a pénztárakat a tagok életciklusához, kockázatvállaló képességéhez igazodó portfóliók kialakítására, és egyértelműsíti azok befektetési politikájának szabályozását. Szintén az év végén hozta nyilvánosságra a jegybank az önkéntes nyugdíjpénztárak 2000–2015 közötti díjterhelését bemutató tájékoztatót, amely a működési és likviditási célú tagdíjlevonásnak, valamint a vagyonkezeléssel összefüggő költségeknek a szintjét viszonyítja a tagi vagyonhoz. A tájékoztató szerint a szektorszintű mutató értéke továbbra is 1 százalék alatti, vagyis a tagokat terhelő levonások mértéke alacsonynak tekinthető.

Az MNB az Önkéntes Pénztárak Országos Szövetségével megkötött együttműködési megállapodás keretében több alkalommal folytatott egyeztetést a piaci és szabályozói folyamatokról, valamint az önkéntes pénztári rendszer fejlődésének előmozdítását, az öngondoskodási szemlélet erősödését célzó javaslatokról.

³ 2014. évi LXXXVIII. törvény.

3. táblázat**Biztosítóknál, pénztáraknál és közvetítőknél lefolytatott vizsgálatok száma**

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2016-ban lezárt		2016-ban indított	2016.12.31-én folyamatban lévő
		2015. évi	2016. évi		
Biztosítók	Átfogó vizsgálat	5	2	7	5
	Célvizsgálat	3	1	2	1
Pénztárak	Átfogó vizsgálat	9	6	14	8
	Célvizsgálat	2	0	2	2
Közvetítők	Célvizsgálat	4	0	3	3
	Utóvizsgálat	0	1	1	0

A pénztári engedélyezési területen kezelt ügyek számát növelte, hogy valamennyi választható portfóliós rendszert működtető önkéntes nyugdíjpénztár az önkéntes pénztári törvény és a kapcsolódó kormányrendeletek módosítása miatt a választható portfóliós rendszer működtetéséről szóló szabályzatát módosította.

Közvetítői területen a felügyelet tovább fejlesztette vizsgálati módszertanát, kiterjesztve annak fókuszát a közvetített szerződések tartalmának biztosításszakmai vizsgálatára és a megfelelő szakmai gondosság meglétének ellenőrzésére, különös tekintettel az azonos igényre ajánlott új szerződésekre. Valamennyi lefolytatott közvetítői vizsgálat tárt fel hiányosságokat a felügyeleti nyilvántartásba történő bejelentésekkel kapcsolatosan.

Az engedélyezési eljárások során az új Bit. rendelkezései szerint az újonnan foglalkoztatott biztosításközvetítői tevékenységirányítókkal szemben a „fit & proper” követelmények kezelése generált új feladatokat.

Tőkepiaci intézmények felügyelete

A 2016-os év során 39 új vizsgálatot indított és 31 vizsgálatot zárt le az MNB a tőkepiaci intézményeknél, amelyek kapcsán 377,5 millió forint intézményi és személyi bírság kiszabása történt meg. Az évben több vállalkozás is befejezte befektetési szolgáltatási tevékenységét és a már érzékelhető folyamatok szerint a piaci konszolidáció várhatóan 2017-ben tovább folytatódik.

A befektetési vállalkozások vizsgálatának alapvető eleme volt az intézmények nyilvántartási rendszerének a helyszíni ellenőrzések során beszerzett adatbázisok adataira épülő tranzakciós és állományi ellenőrzése. A folyamatos felügyelés eszköztára kibővült a felügyelt intézmények rendszeres adatszolgáltatásain alapuló adatbázis-logikájú lekérdezésekkel. A befektetési szolgáltatók ügyfelei 2016 februárjától lekérdezhetik

a szolgáltatónál vezetett értékpapírszámláik hó végi egyenlegeit az MNB honlapján.

A jegybank elsődleges prioritásként kezeli az ügyfélkövetelések védelmét és az azzal kapcsolatos jogszabályi előírások betartását. Az MNB egyre szélesebb körben alkalmaz olyan operatív típusú vizsgálati módszereket a tőkepiaci szereplőknél, ahol bejelentés nélkül végzett helyszíni ellenőrzések során direkt módon szerzi be az adatokat a vizsgálat alá vont intézménytől, így elkerülve azok esetleges rosszhiszemű módosítását. A beszámoló évében 10 alkalommal történt ilyen típusú ellenőrzés, amelyek esetében – az esetleges ágazati jogszabálysértések megállapításán és az ebből fakadó arányos intézkedésen túl – rendszerszintű visszaélés megállapítására, illetve ügyfélvagyon veszélyeztető magatartás feltárására nem került sor.

A befektetési alapkezelők vizsgálatai során az adatszolgáltatások kontrollja mellett a felügyelet az intézmények üzleti folyamatainak, kiemelten a kockázatkezelés, likviditáskezelés, befektetési döntéshozatal, megbízások kezelése és a társaságok tőkehelyzetének ellenőrzésére helyezte a hangsúlyt. A 2016-ban lezárt célvizsgálatok egy esetben a tevékenységi engedély visszavonását, egy esetben pedig annak felfüggesztését eredményezték.

A pénzügyi eszközök piacairól szóló 2004/39/EK európai uniós irányelv módosításával 2018 januárjától alkalmazandó MiFID II szabályozással (a befektetési vállalkozásokra és szabályozott piacokra vonatkozó követelményeket megfogalmazó irányelvvél) kapcsolatban a felügyelet konzultációs jellegű egyeztetéseket folytatott a piaci intézményekkel.

A tőkepiacon 2016. július 1-jét követően a törvény erejénél fogva megszűnt a megbízó nélkül nyilvántartott közvetítők regisztrált státusza, amely rendelkezés következtében az MNB közel kétezer közvetítő adatait vezette ki a nyilvántartásából.

4. táblázat

Tőkepiaci intézményeknél lefolytatott vizsgálatok száma

Intézmény típusa	Vizsgálat típusa	2016-ban lezárt		2016-ban indított	2016.12.31-én folyamatban lévő
		2015. évi	2016. évi		
Befektetési alapkezelő (kockázati tőkealap- kezelő kivételével)	Átfogó vizsgálat	1	5	15	10
	Célvizsgálat	1	0	1	1
Kockázati tőkealap- kezelő	Átfogó vizsgálat	2	0	3	3
Központi szerződő fél	Átfogó vizsgálat	0	1	1	0
Központi értéktár	Átfogó vizsgálat	0	0	1	1
Befektetési vállalkozások	Átfogó vizsgálat	3	3	10	7
	Utóvizsgálat	0	2	3	1
	Témavizsgálat	0	1	1	0
	Célvizsgálat	10	2	4	2

Piacfelügyelet, kibocsátói felügyelés

2016. évben 50 piacfelügyeleti vizsgálatot zárt le az MNB, amely következtében közel 3,9 milliárd forint piacfelügyeleti bírságot szabott ki.

Az MNB kiemelten kezeli a piacra torzítóan ható jogosulatlan tevékenységek felszámolását és a közgazdasági realitást nélkülöző, irreálisan magas hozamígeretekkel kecsegtető és a befektetők megkárosítására irányuló kezdeményezések azonnali visszaszorítását. Az alacsony kamat- és hozamkörnyezetben elszaporodó jogosulatlan szereplők elleni küzdelem jegyében a felügyelet 2016-ban jelentősen növelte a piacfelügyeleti eljárásai korai szakaszában meghozott ideiglenes intézkedések, az eljárás közben megtett feljelentések, valamint a közvéleményt a jogosulatlan szolgáltatókról tájékoztató sajtóközlemények számát.

2016-ban lezárásra került a hazai engedély nélküli követelésvásárlásokkal kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásorozat. A hatósági fellépés eredményeként, egyes kiemelt esetekben kiszabott százmilliós nagyságrendű piacfelügyeleti bírság mellett büntetőeljárást is kezdeményezett a jegybank.

Az MNB 2016-ban új alapokra helyezte a tőzsdei kibocsátók tájékoztatási kötelezettségének ellenőrzését, amelynek szellemében a nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír-kibocsátókat a tájékoztatási kötelezettség önkéntes teljesítésére ösztönzi. A felügyelet a tájékoztatási kötelezettségét megsértő kibocsátókkal szemben – 50 millió forintos nagyságrendben felügyeleti bírságot is kiszabva – mintegy 40 esetben határozatot adott ki és összesen 13 alkalommal az érintett értékpapírok tőzsdei kereskedésének felfüggesztésére is sor került.

Az új tőzsdestratégia keretében két év elteltével került sor új kibocsátók Budapesti Értéktőzsdén való megjelenésére.

Fogyasztóvédelem

Az MNB fogyasztóvédelmi tevékenységét 2016-ban nagymértékben meghatározta az elszámolással kapcsolatos rendkívüli feladatok ellátása, valamint azok lezárása. Az elszámolás ellenőrzése során több mint 18 ezer dokumentum keletkezett és a vizsgálat részeként a jegybank több mint 16 ezer elektronikus adatszolgáltatást kapott. Az elszámolási témavizsgálat folyamán és annak következményeként az MNB a feltárt jogsértésekhez kapcsolódóan mindösszesen 155 millió forint fogyasztóvédelmi bírságot, az előírt rendkívüli adatszolgáltatások elmulasztása következtében 6,1 millió forint bírságot és az ellenőrzés akadályoztatása miatt 2,3 millió forint eljárási bírságot szabott ki. Össességében a 322 pénzügyi intézménynél végzett ellenőrzés-sorozat nem tárt fel rendszerszintű hibát, az érintettek többsége még a vizsgálat ideje alatt kijavította a hiányosságokat és az MNB által előírt további kötelezettségek teljesítése is ütemezetten történik.

A fogyasztóvédelmi kockázatok felmérése és kezelése céljából az MNB 2016-ban a tisztességes hitelezés, valamint a kézizálog tevékenységet végző vállalkozások vonatkozásában témavizsgálatokat indított, amelyek összesen 18 felügyelt intézményt érintettek.

A jogszabálysértés gyanús esetek kivizsgálása a panaszkészítésre, a teljes hiteldíjmutató számítására és kommunikálására, a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok feltárására irányuló célvizsgálatok keretében történt.

Az értékesítési technikák, magatartások, tájékoztatások, illetve a valós piaci körülmények feltérképezése céljából az MNB 2016-ban 26 esetben végzett próbaügyletkötést.

A jegybank számára fontos információkat hordoztak a fogyasztóvédelmi ellenőrzést kezdeményező fogyasztói kérelmek is, amelyek kivizsgálása – az eljárás megindításához szükséges törvényi feltételek fennállása esetén – 222 esetben történt meg.

Az MNB a vizsgálatait során feltárt jogszabálysértések miatt mindösszesen 258,4 millió forint fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki 2016-ban. A felügyelt intézmények mindenkor magatartását, kommunikációját folyamatos fogyasztóvédelmi felügyelés keretében követte nyomon az MNB, és ennek során nem kívánatos gyakorlat észlelése miatt mindösszesen 42 darab fogyasztóvédelmi figyelmeztetést bocsátott ki.

A felügyelet kiemelten fontosnak tartja, hogy az általános szerződési feltételek megfeleljenek a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi követelményeinek, ezért 2016-ban részletesen átvizsgálta annak a kilenc pénzügyi intézménynek a vonatkozó szabályzatait, amelyek 2015 őszén új fogyasztói gépjárműhitel-, vagy lízing-szerződéseket kötöttek. Az érintettek a felügyelet által megfogalmazott aggályok kiküszöbölésével módosították szerződési feltételeiket, ezért közérdekű keresetet az MNB már nem indított. A felhívásra az intézmények a változtatásokat a teljes élő szerződésállományukra kiterjedően is átvezették, ennek köszönhetően mintegy 150 ezer szerződésből kerültek ki a fogyasztókra nézve indokolatlan, vagy aránytalan hátrányt jelentő, illetve nem egyértelmű kikötések.

A 2016. évi XV. törvény rendelkezései alapján létrejövő nemzeti otthonteremtési közösségekkel kapcsolatosan az MNB elvégezte szabályozást érintő kötelezettségeit, továbbá elkészítette és elérhetővé tette az informatív

útmutatókat mind a fogyasztók, mind a jövőbeni szervezők számára.

Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ

Az MNB Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központjában működő ügyfélszolgálatot négy csatornán, személyesen, telefonon, elektronikus levélben, valamint papír alapon benyújtott kérelmeken keresztül érhetik el az ügyfelek. 2016-ban összesen 37 543 ügyfélszolgálati megkeresés és 3698 kérelem érkezett. Az ügyfélkérelmek és tájékoztatást kérő megkeresések fele a pénzpiacot, közel negyede a biztosítási szektort érintette. A pénzpiacon belül a kérdések és panaszok jelentős része (36 százalék) a hitelezéshez kapcsolódott, illetve a biztosítási ügyek közel harmada a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításokra vonatkozott. Elsősorban a szerződéseket érintő elszámolások, a tájékoztatási hiányosságok, a különböző ügyviteli hibák, illetve a jutalékok, költségek és díjak összege, valamint a kártérítés mértéke és a kárügyintézés elhúzódása képezte a problémák gyökerét. Az ASTRA Biztosító szolgáltatásainak megszűnéséhez kapcsolódóan a kárigények benyújtásával összefüggésben beérkezett kérdések és kérelmek az összes ügyfélszolgálati jelzés közel 4 százalékát tették ki 2016-ban.

A jegybank fogyasztóvédelmi tevékenysége során egyre nagyobb hangsúlyt kap a pénzügyi fogyasztóvédelmi kommunikáció, amelynek célja, hogy csökkentse a hibás fogyasztói döntésekből adódó károkat, növelje a fogyasztók pénzügyi tudatosságát, és fejlessze a hazai pénzügyi kultúrát. Ennek részeként 2016 decemberében megújult az MNB weboldaláról elérhető fogyasztóvédelmi honlap (microsite), amely az új struktúrával még inkább felhasználóbaráttá vált. A havi tízezres nagyságrendű látogatottsággal bíró fogyasztóvédelmi aloldalon, közel 350 – a pénzügyi szolgáltatások szinte teljes körét lefedő – cikk között kereshetnek tematikus tartalmakat az érdeklődők.

5. táblázat

Az MNB fogyasztóvédelmi hatósági tevékenysége, elszámolási témavizsgálat adatai

(millió forint)

Intézmény típusa	Eljárási bírság	Fogyasztóvédelmi bírság rendkívüli adatszolgáltatást érintően	Fogyasztóvédelmi bírság témavizsgálat során feltárt jogszabálysértések miatt
Bank	0,25	0	126,0
Szövetkezeti hitelintézet	0,85	1,1	12,9
Hitelintézettel egyenértékű pénzügyi vállalkozás	1,2	5	14,3
Követeléskezelő pénzügyi vállalkozás	0	0	1,9
Összesen:	2,3	6,1	155

A már klasszikusnak számító Pénzügyi Navigátor tájékoztatófüzet-sorozat keretében 4 új Pénzügyi Navigátor Füzet és 2 új Pénzügyi Navigátor EXTRA tájékoztató jelent meg. A papír alapú füzetek immár 4,8 millió példányban kerültek kiadásra, ezzel is elősegítve a lakosság pénzügyileg tudatosabb döntéshozatalát.

Az MNB a legfontosabb pénzügyi témákat feldolgozó, online elérhető rövidfilmekkel is segíti a teljes körű fogyasztói tájékoztatást, ennek szellemében az év végére már 19 kisfilm publikálása történt meg. A jegybank a közösségi médián keresztül is igyekszik a legszélesebb fogyasztói kör elérésére, ezért Facebook-oldalán közel 400 pénzügyi tudatosságot növelő tartalom került megosztásra. A Pénzügyi Navigátor tájékoztatórendszer elemeként a fogyasztók döntéseihez szükséges információk egyszerűbb összegyűjtését segítik az MNB termékválasztó alkalmazásai. Ezek közül a bankszámla-, a betét- és a hitel/lízing választó, valamint a háztartási költségvetés- és hitelkalkulátor továbbfejlesztése elkezdődött az év során, az Országos fiók és ATM kereső új szolgáltatásként júniustól segíti a tájékozódást.

2016-ban megújult az MNB támogatásával működő Pénzügyi Tanácsadó Irodahálózat, amely az ország 9 megyeszékhelyén közel 4600 ügyben nyújtott pénzügyi tájékoztatást és tanácsadást. Az irodák új aktivitásként havonta legalább két alkalommal a megyeszékhelyek környéki kisebb településeken kihelyezett tanácsadási szolgálatot is ellátnak, így havonta már 18 helyszínen elérhető a szolgáltatás. A pénzügyi fogyasztóvédelmi Civil Hálóban részt vevő civil szervezetek – kiemelten a vidéki lakosság számára – 91 fogyasztói jogérvényesítést segítő és tájékoztató rendezvényt szerveztek. A Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ a civil szervezetek számára 2 fórumot és 2 online vizsgát tartott az év folyamán.

Az MNB nagy hangsúlyt fektet a speciális igényű társadalmi csoportok érdekeinek képviseletére, ezért a hallássérült ügyfelek egyenlő esélyeinek megteremtése céljából 2016. december 1-jétől a személyes ügyfélszolgálaton videotolmács-szolgáltatás került bevezetésre. A telefonos megkereséseket szintén e naptól ingyenes zöld hívószámon fogadja az ügyfélszolgálat.

3.4. SZANÁLÁS

A 2016. évben az MNB egyik legnagyobb eredménye az MKB Bank szanálási eljárásának sikeres lezárása volt.

Az MKB Bank szanálása a 2014-ben bevezetett új európai szanálási keretrendszer alapján lefolytatott egyik első szanálási eljárás volt az Európai Unióban. Az MKB Bank a 2014. decemberében indult másfél éves eljárás során a vagyonértékesítés és eszközkelkülönítés szanálási eszközök alkalmazása keretében megszüadült toxikus eszközállományától, amelyek az ezzel párhuzamosan végrehajtott reorganizációs intézkedések mellett hozzájárultak az intézmény tartós életképességének helyreállításához. Az immár fenntartható pályára állt bankot a szanálási feladatkörében eljáró MNB 2016 első felében egy nyílt, átlátható és diszkriminációmentes értékesítési folyamatban piaci szereplők számára értékesítette. Mindeközben állami támogatásnak minősülő forrás a lehető legkisebb mértékben került felhasználásra és a piaci értékesítés során meg is térült. A szanálási eljárással összefüggésben a bank hitelezőit nem érte veszteség, a bank ügyfeleinek és üzleti partnereinek pénze mindvégig maximális védelmet élvezett. Figyelemmel arra, hogy az MNB a szanálási akciótervben meghatározott intézkedéseket végrehajtotta, amelynek nyomán a szanálási célok hiánytalanul teljesültek, 2016. június 30-án a szanálás lefolytatására irányuló eljárás lezárásra került. A szanálási keretrendszer egyik fontos alapelve, hogy egyetlen tulajdonos, hitelező sem járhat rosszabbul a szanálási eljárás eredményeként, mintha a szanálás helyett az intézmény felszámolási eljárás keretében került volna megszüntetésre, ellenkező esetben az érintett tulajdonosok és hitelezők a Szanálási Alaptól kártalanításra tarthatnak igényt. Ennek megállapítása érdekében a szanálási eljárás lezárását követően az MNB 2016 nyarán, a vonatkozó szakmai és összeférhetetlenségi kritériumoknak megfelelő független értékelőt rendelt ki az MKB Bankra vonatkozó feltételezett felszámolási eljárás és a lefolytatott szanálási eljárás közötti különbség értékelésének elkészítésére. Az értékelési folyamat lezárása – a feladat komplexitására tekintettel – áthúzódott a 2017-es évre.

A MSZVK Magyar Szanálási Vagyonkezelő Zrt. (MSZVK) felett a tulajdonosi jogokat az MNB gyakorolja. Az MSZVK leányvállalatai kezelik az MKB Banktól a szanálás során leválasztott, döntően toxikus eszközállományt és feladatuk azokat a lehető legmagasabb áron értékesíteni.

Az MNB a 2016. évben több, európai uniós székhelyű anyabank magyarországi leánybankjának host szanálási hatóságaként részt vett az Egységes Szanálási Testület (Single Resolution Board), mint a Bankunió szanálási hatósága által vezetett, az adott intézménycsoportokra

létrehozott szanálási kollégiumok munkájában. Csoportszintű szanálási hatóságként a felelősségi körébe tartozó bankcsoport vonatkozásában a legfontosabb cél a csoport kritikus funkcióinak azonosítása, és – az ezen funkciók fenntartását biztosító – szanálási stratégia kidolgozása, valamint ezek szanálási kollégiumban való elfogadtatása volt 2016-ban. A szanálási terv elfogadását jelentő együttes döntésre 2017 első negyed-évében kerülhet sor.

Az MNB a szanálási kollégiumokban folyó munka mellett az európai uniós szanálási hatóságokkal szoros együttműködésben részt vállal a szanálásra vonatkozó szabályozási környezet továbbfejlesztésében, elsősorban az Európai Bankhatóság (EBA) különböző munkacsoportjaiban. Az év során kiadott EBA-iránymutatásoknak az MNB belső szabályozókba történő átültetése megtörtént. A szabályozási változások függvényében felülvizsgálatra került a Szanálási Kézikönyv is, amelyet az MKB Bank szanálása során szerzett hasznos tapasztalatoknak a belső szabályzatba foglalása, továbbá a 2016. évben hatályba lépett, közvetlenül alkalmazandó európai uniós rendeletekkel történő összhang biztosítása is indokolt. Mindemellett az MNB az érintett társhatóságokkal közösen részt vesz a központi szerződő felekre és a biztosítókra irányadó szanálási keretrendszer kialakításában, amely várhatóan a közeljövőben fog jogszabályi formát ölteni.

Az MNB az Európai Unión kívüli országok szanálási hatóságaival történő együttműködés kialakítása érdekében a 2016. évben hét ütemben 46 nem európai uniós ország szanálási hatóságaival vette fel a kapcsolatot, amelynek célja a mélyebb szakmai együttműködés kialakítása, illetve a későbbiek során együttműködési megállapodások kötése a határon átnyúló kooperáció szempontjából kiemelten fontos hatóságokkal.

A kollektív pénzalapok (Országos Betétbiztosítási Alap, Szanálási Alap, Befektetővédelmi Alap, Kárrendezési Alap) fontos részei a pénzügyi stabilitási védőháló-nak. A 2016. évben az MNB a Befektetővédelmi Alap, valamint a Kárrendezési Alap kártalanítási és kárrendezési feladatainak zavartalan folytatása érdekében a monetáris finanszírozás tilalmának betartására is figyelemmel áthidaló jellegű likviditási kölcsönöket nyújtott 3 hónap futamidőre, amelyek teljes körűen és határidőben visszafizetésre kerültek. Az MNB számára minden évben visszatérő feladat a Szanálási Alap tagintézményei számára az alapba történő kockázat alapú díjfizetés mértékének piaci szintű és egyedi intézményekre vonatkozó megállapítása.

Az MNB szakértői szanálási témakörben előadásokat tartottak belföldi és külföldi konferenciákon egyaránt, továbbá több tudományos, illetve szakmai cikket jelentettek meg.

3.5. FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

A hazai pénzforgalom biztonsága

Pénzforgalmi ellenőrzések tapasztalatai

Az MNB 2016-ban a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Pft.), a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 18/2009. (VIII. 6.) MNB-rendelet (a továbbiakban: MNBr.) és az új, ellenőrizendő jogszabályként megjelenő, a kártya alapú fizetési műveletek bankközi jutalékairól szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: MIF-rendelet), előírásai betartásának ellenőrzését 15 hitelintézetnél (2 bank, 13 szövetkezeti hitelintézet) végezte el, továbbá sor került, az egyes fizetési szolgáltatókról szóló törvény (a továbbiakban: FszT.) alapján, a Magyarországon – a gyakorlatban is – működő 4 utalványkibocsátó ellenőrzésére is. A terv szerinti ellenőrzéseken túlmenően 2016. év elején lezárásra került 2015 évről áthúzódó 5 ellenőrzés is, melyek közül 3 vizsgálat az intézkedések előírása mellett összesen 51,5 millió forint összegű bírság kiszabásával zárult. Három esetben a 2015-ben elvégzett ellenőrzés alapján előírt intézkedéseket a hitelintézetek nem megfelelően teljesítették, ezért esetükben újabb intézkedés előírására és ismételt bírság kiszabására volt szükség összesen 6,4 millió forint összegben. A 2016-ban elvégzett 19 ellenőrzés során 94 esetben került megállapításra jogszabályi rendelkezés megsértése. Ezek közül 16 vizsgálat intézkedések alkalmazásával (kötelezettségek határidőre történő előírásával) zárult, amelyek közül a szabálysértések súlya miatt 1 hitelintézetnél összesen 3,2 millió forint bírság kiszabására került sor. Így az előző évről áthúzódó, valamint az utóellenőrzésekkel együtt összesen 61,1 millió forint bírság kiszabására került sor 2016-ban. Emellett 2 hatósági eljárás 2016. december 31-én még folyamatban volt.

Az ellenőrzések feltárták, hogy a hitelintézetek nem tartották be az ügyfelek előzetes és utólagos tájékoztatására, a keretszerződés formai és tartalmi követelményeire, a keretszerződés módosítására és megszüntetésére, a fizetési számla megnyitására, a fizetési műveletek helyesbítésére, a felelősségi és kárviselési szabályokra, valamint a sorba állításra vonatkozó egyes

szabályokat.⁴ Az MNB hiányosságokat állapított meg a fizetési megbízások átvételére, a másik pénzforgalmi szolgáltató, illetve az ügyfél felé történő visszautasítására, a sorba állítására, a részteljesítésére, a hatósági átutalási megbízás és az átutalási végzésre, a fizetési megbízás teljesítésére, a fizetési számla javára kezdeményezett fizetési művelet pénzforgalmi szolgáltatók közötti teljesítésére, az értéknapi, a fizetési művelet összegének a kedvezményezett rendelkezésére bocsátására, valamint a csoportos beszedések lebonyolítására vonatkozóan is.⁵ A szabályszegések közül leggyakrabban a Pft. előzetes, illetve utólagos tájékoztatási kötelezettséget előíró, és az MNBr. fizetési műveletek összegének a kedvezményezett rendelkezésére bocsátásával összefüggő rendelkezéseinek megsértése fordult elő.

A forgatható utalványkibocsátással foglalkozó intézmények ellenőrzése során feltárásra került, a forgatható utalvány ellenértékének kezelésére, a panaszkezelésre, fogyasztóvédelmi ügyekért felelős kapcsolattartó bejelentésére vonatkozó szabályok⁶ megsértése, valamint egy, az adatszolgáltatási rendelethez⁷ kapcsolódó jogszabályi hiányosság.

A pénzforgalmi hatósági ellenőrzés a hitelintézetek és egyéb pénzforgalmi szolgáltatók jogszabálykövető magatartásának erősítésével hozzájárul a pénzügyi közvetítőrendszer megbízható, szabálykövető működéséhez, az ügyfelek számára kiszámítható pénzforgalmi folyamatok biztosításához és ezen keresztül a szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók hatékony kiszolgálásához.

Pénzforgalmi állásfoglalások

2016 során a jegybank közigazgatási és ügyfélmegkeresések alapján 29 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást, illetve szakmai véleményt adott ki. Két esetben európai uniós jogalkotással kapcsolatban került sor pénzforgalmi szempontú véleményadásra, 27 esetben pedig lakossági, intézményi és közigazgatási eredetű egyéb megkeresések alapján adott állásfoglalást vagy szakmai véleményt az MNB.

Fizetési és elszámolási rendszerek

Az azonnali fizetési szolgáltatás bevezetése Magyarországon

Az MNB 2016 első félévében projektet indított az azonnali fizetési szolgáltatás hazai bevezetésének megvalósítása céljából, melynek első lépéseként széleskörű konzultációs folyamatot kezdett el az érintett piaci szereplőkkel. A szakmai vitára bocsátott koncepcióról iparági fórumokon, kétoldalú megbeszéléseken és írásos javaslatok keretében mondhatták el a projekt érintettjei a szakmai véleményüket. A konzultációs folyamat első lépéseként 2016. májusban szakmai fórumokat tartott az MNB a bankszektor, a technikai szolgáltatói szektor, az állami szereplők, valamint a vállalati és fogyasztói érdekképviseltek számára. A fórumokat követően június folyamán kétoldalú megbeszélésekre került sor a piaci szereplők egy szűkebb körével, az írásos észrevételek benyújtásának lehetősége pedig minden iparági szervezet számára megnyílt. A beérkezett szakmai vélemények feldolgozását követően alakította ki az MNB a végleges fejlesztési koncepciót.

Az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2016. december 13-án elfogadta az azonnali fizetés szabályrendszerét. A szabályrendszer azokat az alapvető előírásokat tartalmazza, amelyek figyelembevételével Magyarországon azonnali fizetési szolgáltatást lehet nyújtani, valamint definiálja azokat a tranzakciókat, amiket mindenképpen az azonnali teljesítési szabályok szerint kell lebonyolítani a rendszer indulását követően. Az azonnali fizetési rendszer létrehozásával lehetővé válik a modern informatikai és kommunikációs megoldások alkalmazása a pénzforgalomban, ami így támogatja az innovációt és ösztönzi a fizetési piac szereplői közötti versenyt. Az új rendszerben az év minden napján, éjjel-nappal, akár a kedvezményezett mobilszámának megadásával is lehet majd 10 millió forintig fizetési megbízásokat indítani, amelyek néhány másodperc alatt meg is érkeznek a címzetthez. Az új rendszerre építve lehetőség lesz kiegészítő szolgáltatásokat – például mobilfizetési megoldásokat – létrehozni. Ennek

⁴ Pft. 3. § (2), 4. § (1) és (2), 8. § (1) és (2), 10. § (1), 13. §, 14. § (1), 15. § (1), 17. § (4) és (6), 18. § (1) és (3), 23. § (1) és (2), 26. § (1) és (2), 43-46. §, 49. §, 50. § (3), 61. § (1) és (2) bekezdése.

⁵ MNBr. 5. § (1), (2), (5) és (6), 7. § (3), (4) és (7), 8. § (2), 9. § (3), 17. §, 20. §, 21. §, 21/B. §, 31. § (3a), 37/A. § (8) bekezdése.

⁶ Fsz. 52. § (4) a), (5) és (6) a), 70. § (9), 70. § (15) bekezdése.

⁷ A Magyar Nemzeti Bank alapvető feladatai ellátása érdekében teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 48/2014. (XI. 27.) MNB rendelet, „Jelentés a kibocsátott forgatható utalványokról” (MNB azonosító kód: P54) megnevezésű adatszolgáltatásra vonatkozó szabályok (2. melléklet II. pontjában foglalt kitöltési előírások).

köszönhetően új típusú szolgáltatók is beléphetnek a pénzforgalmi piacra és versenybe szállhatnak a hagyományos szereplőkkel, a jelenleginél jóval szélesebb körű, kényelmes, gyors és olcsó elektronikus fizetési szolgáltatásokat nyújtva az ügyfeleknek. Az MNB 2017 elején teszi közzé az infrastruktúra működésével és fejlesztésével kapcsolatos részleteket. Ezt követően a jegybank vezetésével egy országos infrastruktúra modernizálási projekt indul annak érdekében, hogy a központi infrastruktúra és a pénzforgalmi szolgáltatók rendszerei egyaránt képesek legyenek a szabályrendszernek megfelelően feldolgozni a tranzakciókat 2019. második felétől.

Az azonnali fizetési szolgáltatás bevezetésére olyan fejlesztési projektként tekint az MNB, mely a pénzforgalmi iparág hosszú távú versenyképességét szolgálja, és melynek sikere az ügyfelek számára a jelenleginél magasabb szintű szolgáltatásnyújtást fog biztosítani. A 2016 első félévében induló projekt a következő években szektorszerű változásokat fog eredményezni, melyek az iparág hatékonyságának növekedését fogják szolgálni.

Intenzív felkészülés a SEPA-rendelet hatálybalépésével járó változásokra

2016-ban folytatódott a pénzforgalmi szolgáltatók felkészülése az euróban végzett átutalásokra és beszédésekre vonatkozó uniós rendeletben⁸ (végdátum rendelet) meghatározott követelmények teljesítésére. Az Európai Unióban a SEPA-átutalást (SCT) 2008-ban, míg a SEPA-beszédést (SDD) 2009-ben vezették be. A rendelet értelmében az euróövezeti országokban a közös fizetési modellekre való áttérést 2014 augusztusára kellett befejezni, míg a nem euróövezeti államok esetében határidőként 2016. október vége került kijelölésre.

A felkészülés folyamatának nyomon követése céljából, a közös fizetési modellekre való átállásáról az MNB és a Magyar Bankszövetség kérdőíves felmérést végzett 2016 első félévében a pénzforgalmi szolgáltatók körében. A felmérés eredményeként megállapításra került, hogy a jelentős pénzforgalmat lebonyolító szolgáltatók többsége már korábban megkezdte az előkészületeket a közös átutalási modell használatára, a többi pénzforgalmi szolgáltató ezt 2016 első vagy második negyedében indította el. A rendelet egyik

legnagyobb kihívást jelentő szabálya, hogy a pénzforgalmi szolgáltatóknak biztosítaniuk kell az euróban, köteget formában átutalási (beszedési) megbízásokat kezdeményező vagy fogadó fogyasztónak vagy mikrovállalkozásnak nem minősülő ügyfelek (vállalatok, közhatóság) esetében, hogy a határidő után már csak SEPA-formátumban megadott üzeneteket használjanak. Magyarország esetében a 2016. október 31-i határidőre rendben megtörtént az áttérés.

Elektronikus fizetésekhez kapcsolódó biztonsági követelmények kialakítása

Az MNB fizetési rendszerek felvigyázását ellátó területének szakértői részt vettek az Európai Központi Bank (EKB) és az Európai Bankfelügyeleti Hatóság (EBA) által közösen irányított kis értékű fizetések biztonságával foglalkozó SecuRe Pay fórum huszadik plenáris ülésén, amelynek témája – a 2015-ben felülvizsgált fizetési szolgáltatások irányelv (PSD2) értelmében – az elektronikus fizetésekhez kapcsolódó erős ügyfél-hitelesítés és kommunikáció kialakítását biztosító szabványtervezet⁹ egyeztetése volt. Az EBA által 2016. augusztus 12-én nyilvánosan közzétett tervezetről az MNB felvigyázással foglalkozó munkatársai – a Bankszövetség közreműködésével – szakmai előadást tartottak a kereskedelmi bankok képviselői részére, ahol a vonatkozó PSD2 által biztosított felhatalmazással összefüggésben ismertették a rendelet követelményeit.

A forint CLS-rendszerhez történt csatlakozásának 2016. évi tapasztalatai

2015. november 16-a óta a magyar forint is kiegyenlítési deviza a CLS által üzemeltetett nemzetközi devizakiegyenlítési infrastruktúrában. A csatlakozás révén az MNB tagságot szerzett a CLS Nemzetközi Felvigyázói Bizottságában, melynek eredményeként bővültek a jegybank nemzetközi kooperatív felvigyázás keretében végzett feladatai. Ennek részeként a bizottság 2016-os ülésein az MNB képviselői többek között beszámoltak a forintcsatlakozás eddigi tapasztalatairól.

2016-ban a rendszer zökkenőmentes működése volt tapasztalható. A szolgáltatás indulása óta folyamatosan növekszik a CLS-ben kiegyenlített forintforgalom, a 2016-os évben a kezdeti érték többszörösére nőtt a hozzá kapcsolódó nettósított VIBER-forgalom nagysága. A növekedéshez hozzájárult, hogy a csatlakozást

⁸ Az euróátutalások és -beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK-rendelet módosításáról szóló 260/2012/EU-rendelet.

⁹ Regulatory Technical Standard on Strong Customer Authentication and Common and Secure Communication

követő időszakban jelentősen emelkedett azon közvetlen CLS-tagok száma, akik a forinttal szembeni devizaügyleteiket a rendszerben egyenlítik ki, továbbá több magyar hitelintézet is közvetett rendszertaggá vált a rendszerben. A jegybank céljainak megfelelően a hazai bankok devizaforgalmának egyre nagyobb része kerül át a CLS-be, ami a kiegyenlítési kockázat kiküszöbölésén keresztül nagyban növeli a hazai pénzügyi rendszer stabilitását. Az eddigi tapasztalatok alapján kijelenthetjük, hogy a biztonsági és üzemeltetési elvárásoknak maradéktalanul megfelel az érintett felek között kialakult infrastrukturális együttműködés, és készen áll további intézmények integrálására. Ennek megfelelően a jegybank fenntartja azon elvárását, hogy a hazai piaci szereplők közül minél többen építsenek ki közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a rendszerrel, az erre irányuló kezdeményezéseket pedig minden esetben támogatja.

Újabb tranzakciók a Bankközi Klíring Rendszer napközi elszámolási rendszerében

A napközi elszámolás 2012-ben történt bevezetését követően a papír alapú átutalási tranzakciók, a beszedés jellegű műveletek, és a Magyar Államkincstár átutalásai továbbra is az éjszakai elszámolásban maradtak. A tavalyi év során végrehajtott fejlesztésnek köszönhetően 2016. január 1-jétől a hitelintézetekbe papír alapon benyújtott összes, bankközi elszámolást igénylő forintátutalás a Bankközi Klíring Rendszer napközi elszámolási rendszerében kerül feldolgozásra. Ennek eredményeként a kincstári átutalások mellett jelenleg már csak a beszedés jellegű műveletek elszámolása történik az éjszakai rendszerben. Ugyanakkor az MNB az állami fizetések hatékonyságának támogatása érdekében kezdeményezte, hogy a Kincstár egyedi és csoportos átutalásai is a gyors és korszerű napközi elszámolási rendszerben teljesüljenek, hasonlóan a hitelintézeti szektorban teljesített átutalásokhoz. A Kincstár csoportos átutalásainak a napközi elszámolásba terelése komoly felkészülést igényel, mivel a tömeges kifizetések miatt adott napokon kiugróan magas tételszámú tranzakciót kell rövid idő alatt lebonyolítani. Az MNB, GIRO és a hitelintézetek már felkészültek az átállásra, a 2017 első felében tervezett indulás a Kincstár felkészülésétől függ.

Lezajlott a KELER-KSZF EMIR szerinti engedélyének éves felülvizsgálata

A KELER KSZF-nek, mint az Európai Unión belüli központi szerződő fél tevékenységet ellátó intézménynek az EMIR¹⁰-nek való megfelelés biztosítása érdekében 2014-ben egy újraengedélyezési folyamaton kellett átesnie, amit egy nemzetközi tagokból álló engedélyező kollégium végzett el. Az EMIR előírásai alapján a KELER KSZF-nek folyamatosan meg kell felelnie a követelményeknek, amelyet az engedélyező kollégium évente legalább egyszer személyesen felülvizsgál, emellett pedig rendszeresen értesítenie kell a kollégiumot minden olyan jelentős működési változásról, amely érinti az engedélyezett tevékenységet. A 2016. évi felülvizsgálatra szeptemberben került sor, melynek eredményeként a kollégium megállapította, hogy a KELER KSZF működése továbbra is megfelel az EMIR előírásainak. A KELER KSZF kollégiumában az MNB-n és az Európai Értékpapírpiaci Hatóságon (ESMA) kívül olyan országok hatóságai is részt vesznek, amely országokból résztvevője van a KELER KSZF-nek, így az ír, a belga, valamint az angol pénzügyi felügyeleti hatóság is képviselte magát.

Egyéb információk

A csoportos beszédésekkel és átutalásokkal kapcsolatos visszaélések felmérése

Az Európai Központi Bank kezdeményezésére az MNB közreműködésével 2016 szeptemberében konzultáció indult a csoportos beszédésekkel és átutalásokkal kapcsolatos visszaélések isméréseinek, illetve a mögöttes indítékainak felmérésére. Az információk anonimizált módon, kérdőívek formájában kerültek összegyűjtésre, melyek feldolgozását az EKB végezte el.

Tovább bővült a pénzforgalmi táblakészletben publikált adatok köre

A felhasználói igényeket figyelembe véve a pénzforgalmi táblakészlet 2016 elejétől kibővült a fizetési kártyás forgalmat bemutató adatkörökkel. Ennek részeként a fizetési kártyás forgalom kártyatípus szerinti bontásban kerül publikálásra, a betéti és hitelkártyák

¹⁰ Az OTC derivatív ügyletekről, központi szerződő felekről és kereskedési adattárházakról szóló Európai Uniói rendelet.

forgalmára vonatkozó adatok 2010 első félévéig visszamenőlegesen is elérhetőek.

Pénzforgalommal és fizetési rendszerekkel kapcsolatos publikációk

2016 júniusában ötödik alkalommal jelent meg az MNB fizetési rendszerekkel kapcsolatos kiadványa *Fizetési Rendszer Jelentés 2016.* címmel. A rendszeres kiadványban az MNB szakértői átfogó elemzést készítettek a belföldi pénzforgalomban és a felvigyázott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek működésében 2015-ben megfigyelt tendenciákról, továbbá előretekintő jelleggel a 2016. évi aktualitásokról. A jelentés az alábbi címen elérhető el: <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-rendszer-jelentes/fizetesi-rendszer-jelentes-2016>.

A Hitelintézeti Szemle 2016. júniusi számában *Az elektromos pénzforgalom növekedésének makrogazdasági hatásai – Általános egyensúlyelméleti megközelítés magyar adatok felhasználásával* címmel jelent meg Ilyés Tamás és Varga Lóránt tanulmánya. Munkájukban arra fókuszálnak, hogy a kiskereskedelmi és egyéb lakossági készpénzes fizetések különböző mértékű részének betéti kártyás fizetéssel történő helyettesítése milyen hatásokkal járna a magyar gazdaság teljesítményére. A cikk elérhető a <http://hitelintezetiszemle.hu/> oldalon.

Augusztus 29-én az MNB publikálta az Önfinszírozási Program bevezetése óta eltelt két év tapasztalatait összefoglaló kötetét. Az elemzés részletesen bemutatja, hogy milyen módon alkalmazkodtak a fizetési rendszer szereplői az Önfinszírozási Program egyes lépéseire, és hogy az egyes fontosabb pénzforgalmi likviditási mutatószámok hogyan alakultak az intézkedéssorozat következtében.

Az MNB-tanulmányok sorozatban *Az azonnali fizetési rendszer likviditási igénye és likviditási költségei* címmel jelent meg 2016. november 30-án Balla Gergely és Ilyés Tamás tanulmánya, mely az azonnali fizetési szolgáltatás hazai bevezetéséhez biztosít háttér-elemzést. A szerzők a tanulmányban bemutattak és számszerűsítettek három olyan költségelemet, mely egy hazai azonnali fizetési rendszerben a likviditáskézeléssel összefüggésben jelentkezhet. A költség típusok vizsgálata során kiderült, hogy az azonnali fizetési rendszer likviditási igénye, illetve ezen likviditás biztosításának költsége kezelhető mértékű a teljes fizetési rendszer szintjén, azaz nem jelent olyan akadályt, mely az azonnali fizetési szolgáltatás bevezetését érdemben

gátolná. A szerzők a tanulmányt 2016. november 9-én a Deutsche Bundesbank szervezésében lebonyolított *Economics of Payments VIII.* című nemzetközi konferencián is bemutatták. Az elemzés elérhető a <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/elemezsek-tanulmanyok-statisztikak/mnb-tanulmanyok-oldalon>.

3.6. DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS

A tartalék tartásának céljai

Más jegybankokhoz hasonlóan, az MNB – MNB-tv-ben rögzített – egyik alapvető feladata az ország devizatartalékainak kezelése. Az MNB több funkció ellátása céljából tart devizatartalékot:

- piaci szereplők elvárásainak megfelelő tartalékszint biztosítása („international collateral”),
- monetáris- és árfolyam-politika támogatása (intervenciós kapacitás biztosítása),
- devizalikviditás biztosítása a bankrendszer számára,
- az állam tranzakciós devizaigényének biztosítása.

A piaci szereplők továbbra is kiemelten figyelik a devizatartalék nagyságának alakulását. Az MNB maga is rendszeresen felülvizsgálja a tartalékok kívánatos szintjét, és szükség esetén a lehetséges kereteken belül lépéseket kezdeményez a megfelelő szint elérésére. 2016 során a devizatartalék mindvégig meghaladta a befektetők és az egyéb piaci szereplők által elvárt, biztonságos szintet.

A tranzakciós célok közül továbbra is az állami adósságkezelés kiszolgálása volt a legfontosabb az elmúlt évben, amelyet nagymértékben befolyásolt az MNB Önfinszírozási programja. Az adósságkezelő megemelt forintpiaci kibocsátásokkal támogatta a lejáró devizaforrásokat alapvetően forintból megújító adósságkezelési politikáját, amelyet jelentős részben a bankok többletkereslete, valamint a lakosság jelentős állampapír-vásárlása tett lehetővé. A negatív nettó devizakibocsátás révén az ÁKK megnövekedett forintbetétje terherte a jegybanktól vásárolt devizából törlesztette lejáró devizaadósságát. Emellett e körben említendő még a költségvetési szervek devizaigényének folyamatos biztosítása. Az Európai Uniótól érkező támogatások szintén az MNB-n keresztül folynak be, ezek az utóbbi és elkövetkező években is jelentős forrásai a devizatartaléknak. A fenti tranzakciós célok kielégítése 2016-ban is zökkenőmentesen zajlott.

Az MNB tisztán vagyonfelhalmozás céljából továbbra sem tart devizatartalékokat. Törekszik viszont arra, hogy a mindenkor szükséges mennyiségű devizatartalék kezelésekor a hozamszempontokat is érvényesítse, vagyis annak értékét felelős vagyonkezelőként megőrizze, és lehetőség szerint gyarapítsa.

A tartalék nagysága

Magyarország nemzetközi tartalékainak szintje a 2016-os év során 5,94 milliárd euróval csökkent, az év végén 24,4 milliárd eurót tett ki.

Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) adósságtörlesztési célú tételei, különösen az állam nettó devizafinanszírozása és a nettó devizakamat-kiadások, illetve a Magyar Államkincstár devizakiadásai összességében mintegy 6,6 milliárd euróval mérsékeltek a devizatartalékokat. A változás elsősorban 500 millió GBP, 200 millió CHF és 1 milliárd EUR névértékű kötvénylejáratok, az Európai Bizottságtól felvett devizahitel utolsó részleteinek kifizetése, a lakossági devizakötvény (PÉMÁK) miatti pénzmozgások, valamint egyéb tételek eredőjeként adódott. A lakossági devizahitelek forintosításához, az NHP harmadik szakaszának deviza pilléréhez, valamint az NHP első szakaszának harmadik pillére keretében lejárat devizaswapokhoz köthető pénzmozgások közel 4,5 milliárd euróval csökkentették a tartalékok nagyságát. A tartalékcsökkenítő tételekkel szemben a devizatartalék növekedése irányába elsősorban az EU-támogatások beáramlása hatott, 2016-ban mintegy 3,4 milliárd euró értékben, ami a tartalékok mérséklődését csak részben ellensúlyozta. Áprilisban Magyarország – a régiós országok közül elsőként – renminbiben denominált devizakötvényt bocsátott ki 1 milliárd jüan értékben a kínai offshore piacon. A 2015 végén fennálló, egyhetes euró likviditásnyújtó swap-ügylet lejárat

megközelítőleg 0,5 milliárd eurós, míg a szeptemberben bejelentett és október közepétől meghirdetett forintlikviditást nyújtó devizaswap tenderek mintegy 1,3 milliárd eurós tartaléknövelő hatással bírtak az év folyamán. A tartalékon elért eredmény ebben az időszakban 28 millió euró volt.

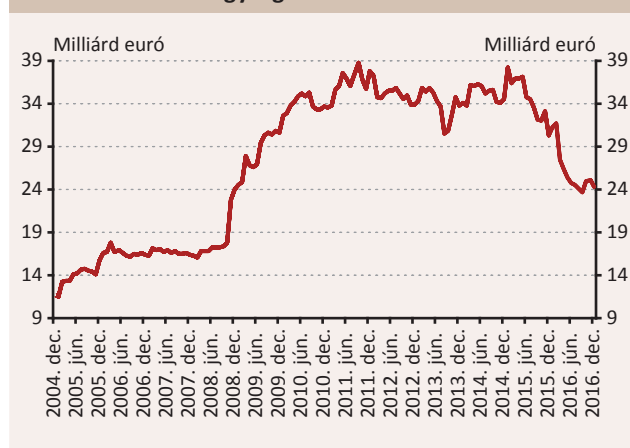
A devizatartalék pénzügyi teljesítménye és kockázatai

Az MNB a törvényben rögzített alapfeladatainak el látása, az ország devizatartalékának kezelése során szükségszerűen pénzügyi kockázatokkal szembesül. Alapelve, hogy a vállalt kockázatok mértéke igazodjon az alaptevékenység céljaihoz, a kockázatok mértéke legyen ismert, a kockázatvállalás legyen tudatos, és az intézmény kockázatvállalási képességével összhangban legyen korlátozott. A devizatartalék-kezelés során a likviditás, a biztonság és a hozam hármas célrendszerének kell megfelelni, ami azt jelenti, hogy az MNB a kockázatok előre definiált alacsony szintjének folyamatos betartása mellett próbálja elérni a lehető legmagasabb hozamszintet.

A többi jegybanki feladathoz hasonlóan a devizatartalék-kezeléssel kapcsolatban is a Monetáris Tanács a legfőbb döntéshozó testület, mely meghatározza a devizatartalékkal kapcsolatos célokat, igényeket, úgymint a tartalék szintjét, likviditását, dönt az optimalizációs devizáról, a kockázatvállalási stratégiáról és a tartalék befektetésének legfontosabb számszerű stratégiai paramétereiről. Az operatív döntési hatáskörök gyakorlását, a devizatartalék-kezelési stratégia végrehajtását a Monetáris Tanács által meghatározott keretek között az Igazgatóság végzi. Az Igazgatóság hagyja jóvá a kockázatvállalás kereteit adó limitrendszert: a tartalékportfóliók kockázatainak benchmarkokhoz képest engedélyezett maximális eltéréseit, a partnerlimiteket és a tartalékkezelésben engedélyezett befektetési instrumentumok körét.

A tartalékkezelés két fő pillére a benchmarkrendszer és a limitrendszer. A független teljesítménymérés a kockázatvállalási politika fontos eleme. A portfóliókezelés sikerességének mérése érdekében minden tartalékportfólió teljesítménye összevetésre kerül egy referenciaportfólió (az úgynevezett benchmarkportfólió) teljesítményével. A benchmarkportfóliók azt mutatják meg, hogy ugyanolyan befektetési paraméterek mellett egy széles piaci szegmenst reprezentáló, passzívan kezelt portfólió milyen hozamot hozott volna. A devizatartalék-kezelési tevékenység teljesítménye ezen referenciaportfóliókkal szemben kerül

8. ábra
A devizatartalék nagyságának alakulása

kimutatásra. Az MNB hozam-kockázat preferenciáját tükröző és a portfóliók teljesítménymérését szolgáló benchmarkokat az üzleti területtől független kockázatkezelési szervezeti egység tartja karban.

A devizatartalék-kezeléshez kapcsolódóan a legfontosabb kockázati kategóriák a piaci kockázat, a likviditási kockázat, a hitelkockázat, a kiegyenlítési és partnerkockázat. A devizatartalék-kezelés pénzügyi kockázatainak vállalható mértékét az MNB limitekkel korlátozza. A jegybankokra jellemző konzervatív tartalékportfólió-kezelésnek megfelelően az MNB szigorú limitrendszert alkalmaz, amely az elvárt magas szintű hitelminősítések mellett piaci és egyéb indikátorokat is figyelembe vesz.

Az MNB a devizatartalék-kezelés során különböző kockázatminimalizálási technikákat alkalmaz annak érdekében, hogy a vállalt kockázatok az MNB kockázati toleranciájának megfelelően legyenek. A derivatív eszközök esetében az MNB a partnereivel ISDA (International Swaps and Derivatives Association) és kapcsolódó CSA (Credit Support Annex) szerződéseket kötött, amelyek letételhelyezés (marginolás) révén a partnerrel szemben potenciálisan keletkező hitelkockázati kitétséget alacsony szinten tartják. A GMRA (Global Master Repurchase Agreement) szerződések által szabályozott repoügyletek esetében az előírt marginolás szintén segíti a kockázatok korlátozását. A devizapiaci ügyletek esetén az MNB a nemzetközi legjobb gyakorlatnak megfelelően a CLS-rendszerben számolja el az ügyleteket a kiegyenlítési kockázatait minimalizálva. A monetáris politikai eszközök devizalikviditás-igényét a tartalékkezelés során szintén figyelembe veszi az MNB.

2016-ban az MNB euró, amerikai dollár, japán jen, angol font, valamint kínai renminbi portfóliókat kezel. Az MNB árfolyamkitétséget kizárólag euróban vállal: az egyéb deviza/euró keresztárfolyam kockázatát derivatív eszközökkel fedezi. Az árfolyamfedezett egyéb devizaeszközök tartását a magasabb szintű diverzifikáció elérése és a dollár esetében a rendelkezésre álló nagyobb likviditás biztosítása indokolja. Az MNB euróban, amerikai dollárban, angol fontban és renminbiben összesen hét portfóliót kezel aktívan. Az MNB korábbi döntése alapján a devizatartalék-portfóliókból egy kis részt kínai állampapír befektetésekbe csoportosít át, amelyre első lépésben közvetetten, a BIS-szel (Bank for International Settlements, Bázeli) együttműködve került sor. 2016 közepére befejeződött a belső kezelésű kínai renminbi kitétség kiépítése is. Az MNB a kizárólag állampapírokat tartalmazó japán jen portfóliót a benchmark szigorú követésével indexhez kötött

portfólióként kezeli. 2012 végétől – külső vagyongazdálkodóknak és letétkezelőknek adott mandátum formájában – az amerikai ügynökségi jelzáloglevelek (agency MBS-eszközök) is részét képezik az MNB befektetési stratégiájának. 2016 folyamán szintén külső vagyongazdálkodással kiépítésre került egy második MBS-portfólió is. A tartalék portfóliók stratégiai átlagos hátralévő futamideje (céldurationje) 1 év körül alakult. Az MNB aranytartaléka 98 857 uncia, a beszámolási időszak végén 108 millió euró.

Az euró hitelkockázat-mentes portfólió képezi a devizatartalék gerincét, amibe kizárólag magas minősítésű állampapírok, államok által garantált értékpapírok és nemzetközi intézmények (szupranacionális) kibocsátásai kerülhetnek. Benchmarkjában 100 százalékban AAA–AA minősítésű euróövezetbeli állampapírok szerepelnek. Az euró befektetési portfólióba az előzőek mellett magas minősítésű vállalati, illetve banki kibocsátások és fedezett értékpapírok vásárolhatóak; ebbe a portfólióba állampapírok jellemzően csak a lejárat szerkezet igazítása érdekében kerülnek.

Mind az euró, mind a dollár befektetési portfólió benchmarkja magas hitelminősítésű és legfeljebb 7 év hátralévő futamidejű állampapírokat, vállalati és banki kötvényeket, pénz- és tőkepiaci eszközöket tartalmaz. A jegybankokra jellemző konzervatív kockázatvállalási hajlandóságot tükrözi a benchmark portfóliók szerkezete, az eszközök hitelbesorolása és hátralévő futamideje szerinti összetétele.

A 2008-tól kezdődő globális válság hatására kialakult csökkenő hozamkörnyezetben, tekintettel a jegybanki portfóliókban kezelt kötvények jellemzően emelkedő árfolyamaira a jegybankok döntően nyereséget értek el a devizatartalékokon. Az MNB – a portfólióiban kezelt, döntően magas hitelminőségű állam- és egyéb kötvényekkel a csökkenő hozamkörnyezet eredményeként ártérítésként pozíciókon keresztül – az említett folyamatnak szintén a nyertese volt. Tekintettel a nulla szint közelébe süllyedt, az euróövezetben erősen negatív hozamkörnyezetre a további árfolyam növekedés lehetősége korlátozott, ami magyarázza a korábbi évekhez képesti szerényebb teljesítményt.

A megelőző évekhez hasonlóan továbbra is meghatározóak voltak az EKB és a Fed ellentétes monetáris politikai lépései. Az USA-ban a mennyiségi lazítás befejezését, az eszközvásárlási program leállítását követően elkezdődött a kamatemelés. Arra lehetett számítani, hogy a Fed folytatja a 2015 decemberében megkezdett kamatemelési ciklusát, azonban Nagy-Britannia Európai

Unióból való kilépéséről (Brexit) szóló népszavazásának eredménye, a globális növekedés lassulása és más, belföldi makrogazdasági adatok hatására a szigorítás folytatására 2016 decemberig nem került sor, ekkor 25 bázisponttal emelte a Fed a kamatot. Ezzel szemben Európában 2016-ban a monetáris lazítás maradt továbbra is a középpontban. Az EKB az év folyamán több alkalommal is változtatott a korábban meghirdetett értékpapírvásárlási programján. A program kiterjesztése mellett a kamatfolyosó mindhárom elemének mérsékléséről döntött. Az év végén az EKB Kormányzótanácsa bejelentette az eszközvásárlási program 2017 végéig történő meghosszabbítását. Az egyik legjelentősebb gazdasági esemény a vizsgált időszakban a Brexit volt, ami hozzájárult a kamatemelési várakozások globális kitolódásához, a biztonságos eszközök iránti kereslet magas szintjéhez. A tartalék teljesítménye szempontjából a beszámolási időszakot a folyamatosan csökkenő és a hozamgörbe jelentős részén negatív tartományban levő euróhozamok határozták meg. A dollárhozamok 2016 első félévében ugyancsak csökkentek, a második félévben nőttek, összességében év végére 10-25 bázisponttal haladtak meg az egy évvel korábbi szintet.

Az alacsony hozamkörnyezet ellenére 2016-ban az MNB a devizatartalékon mind abszolút értelemben, mind a rá vonatkozó benchmarkokhoz viszonyítva nulla közeli, ugyanakkor pozitív teljesítményt ért el. A monetáris politikai célok eléréséhez meghatározott likviditás az év során folyamatosan rendelkezésre állt, az MNB reputációját károsan érintő hitelkockázati esemény nem történt. Az arany- és devizatartalékon elért – piaci értékkel súlyozott, finanszírozási költséggel korrigált – évesített hozam 0,01 százalék volt, ami a benchmark 9 bázispontos felülteljesítését eredményezte.

A devizatartalék jövőre vonatkozó teljesítményét érintően továbbra is kockázatot jelent, hogy a tartalékportfóliók teljesítménye negatívvá válhat azáltal, hogy a magas minőségű eszközök hozamai az extrém alacsony szintről egy hozamemelkedés következtében elmozdulnak, ami rövid távon a meglévő kötvények leértékelődése miatti átértékelődési veszteség hatására rontja a tartalék teljesítményét. Ugyanakkor a tartalék rövid durationje miatt középtávon ennek hatása az eredményre már pozitív.

A jelentősen megváltozott pénzügyi piaci környezetre és a devizatartalékon elérhető negatív várható hozamra tekintettel az MNB a kitétségeinek diverzifikálásával, a tőke megőrzés érdekében – a konzervatív jegybanki mandátummal összhangban – a portfólió szerkezet módosításával és a kockázati kontrollok párhuzamos

erősítésével reagált. 2016 december végén az MNB kamatkockázatának mértéke 95 százalékos konfidenciájú egy hónapos időhorizontú VaR-terminológia szerint 20 millió euró volt, 25 millió euró Expected Shortfall (ES) mellett. Ez azt jelenti, hogy a december végi portfólióösszetétel és piaci körülmények mellett 5 százalék az esély arra, hogy az MNB a várható hozamhoz képest 20 millió eurónál nagyobb veszteséget szenvedjen el egy hónap leforgása alatt, ugyanakkor a VaR értékét meghaladó veszteségek várható értéke 25 millió eurót tesz ki. A 25 millió eurós ES-érték a tartalékportfóliók értékének 1 ezrelékének felel meg.

3.7. KÉSZPÉNZ-LOGISZTIKAI TEVÉKENYSÉG

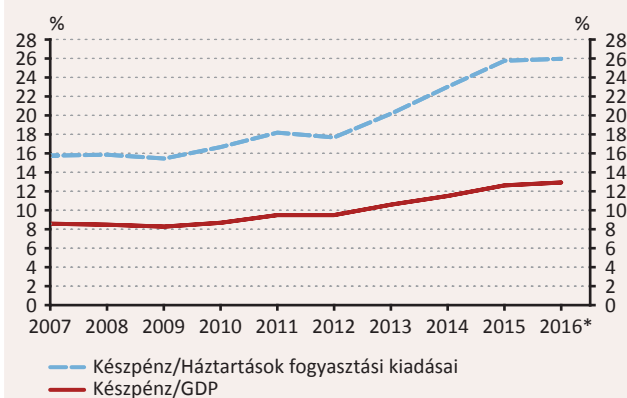
Forgalomban lévő készpénz

A forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2016. december 31-én 4580 milliárd forint volt, mely 6 százalékos, 275,7 milliárd forintos bővülést jelent az előző év végi állományi értékekhez képest.

A 2016-os év során is jelentősen növekedett a forint készpénzállomány, ugyanakkor a 2012 óta tartó, rendkívül intenzív, két számjegyű bővülés lassult. A növekedés eredményeként a GDP arányában számított készpénzállomány értéke a 2016 év végén 13 százalékot ért el, ami enyhe emelkedést jelent a mutató 2015 év végi 12,6 százalékos értékéhez képest.

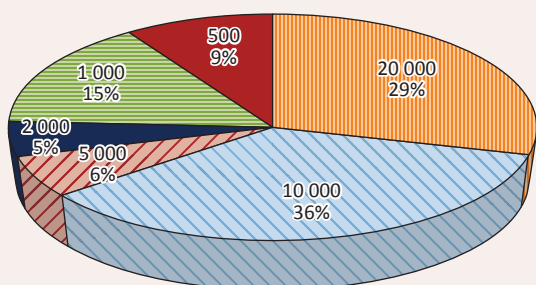
A készpénzállomány növekedésének mérséklődése valószínűsíthetően arra vezethető vissza, hogy az elmúlt évben – a 2012–2015 közötti időszakokkal összevetve – már nem volt olyan jelentős mértékű változás

9. ábra
Készpénz/GDP és készpénz/háztartások fogyasztási kiadásai

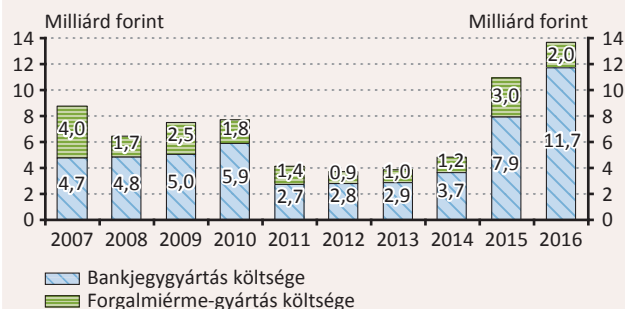

*A 2016. évi GDP adat és a háztartások fogyasztási kiadásainak adata MNB-becslés.

10. ábra
A forgalomban lévő bankjegyek megoszlása darabszám szerint 2016 végén

11. ábra
Bankjegy- és forgalmiérme-gyártás
(bruttó ráfordítás)

a kamatkörnyezetben, ami a készpénztartás alternatívaköltségeit érdemben tovább csökkentette volna, erőteljes ösztönzött jelentve ezáltal a megtakarítási célú készpénzhasználatra. 2015-ben számos egyedi hatás (devizahiteles elszámolás, OBA-kifizetések) növelte a készpénzállományt, ami 2016-ban már kevésbé volt jellemző. A közelmúltban ismét emelkedő infláció szintén a készpénznövekedés lassulásának irányába hatott. Ezzel szemben a lakossági fogyasztás növekedése támogatta a jelentős készpénzállomány-bővülés folytatódását. Összességében a készpénzállomány növekedésének mérséklődése a várakozásokkal összhangban alakult.

A bankjegyek forgalomban lévő állományának mennyiségi változása címletenként eltérő képet mutat. Az állomány a 20 000 forintos címlet esetében 5 százalékkal, a 10 000 forintos címletnél 9 százalékkal, az 5000 forintos címletnél 5 százalékkal, az 1000 forintos címlet 8 százalékkal, az 500 forintos címletnél 5 százalékkal bővült, míg a 2000 forintos címlet esetében 2 százalékkal csökkent az elmúlt évben.

A két legnagyobb értékű bankjegycímlet továbbra is meghatározó szerepet tölt be a készpénzforgalomban, együttesen az összes forgalomban lévő bankjegyek

6. táblázat

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék¹¹

(2016. december 31-i és 2015. december 31-i adatok)

Bankjegyek	2016				2015			
	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	130,7	2 613,8	28,9	58,0	124,5	2 491,0	29,3	58,8
10 000 forint	162,3	1 622,8	35,9	36,0	148,6	1 486,2	35,0	35,1
5000 forint	27,5	137,8	6,1	3,1	26,2	130,8	6,2	3,1
2000 forint	23,4	46,8	5,1	1,0	23,8	47,6	5,6	1,1
1000 forint	67,9	67,9	15,0	1,5	63,2	63,2	14,8	1,5
500 forint	40,5	20,3	9,0	0,4	38,7	19,3	9,1	0,4
Összesen	452,3	4 509,4	100,0	100,0	425,0	4 238,1	100,0	100,0
Érmék	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
200 forint	130,1	26,0	8,0	41,5	121,4	24,3	8,0	41,3
100 forint	170,9	17,1	10,5	27,3	161,9	16,2	10,6	27,6
50 forint	153,0	7,6	9,4	12,2	142,6	7,1	9,3	12,1
20 forint	289,6	5,8	17,9	9,3	272,4	5,4	17,9	9,2
10 forint	336,6	3,4	20,7	5,4	317,5	3,2	20,8	5,4
5 forint	544,4	2,7	33,5	4,3	509,6	2,6	33,4	4,4
Összesen	1 624,6	62,6	100,0	100,0	1 525,4	58,8	100,0	100,0

¹¹ A táblázat nem tartalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmék és emlékbankjegyek állományát, melyek törvényes fizetőeszközként névértéken ugyan a forgalomban lévő fizetőeszközök részét képezik, azonban szerepükkel összhangban a készpénzforgalom lebonyolításában aktívan nem vesznek részt.

darabszámának 65 százalékát tették ki az elmúlt év végén. Ennek oka, hogy e bankjegycímletek a készpénzforgalomban betöltött fizetési szerepükön túl, vagyonfelhalmozási funkciót is betöltenek.

A forint érmék forgalomban lévő mennyisége az előző évhez képest átlagosan 7 százalékkal bővült.

Az MNB készpénzgyártással összefüggő ráfordításai 2016-ban bruttó 13,7 milliárd forintot tettek ki. Az előző évekhez képesti növekedés elsősorban az új, fejlesztett bankjegyekkel összefüggő magasabb gyártási igényre vezethető vissza.

Készpénzforgalmazás

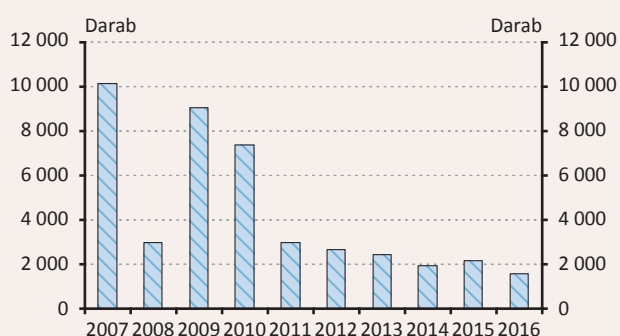
Az MNB 2016-ban összesen 4130 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolított le ügyfelei, a hitelintézetek és a Posta számára, ezen belül 319 millió darab bankjegyet szolgált ki ügyfeleinek, miközben 291 millió darab bankjegy érkezett be a jegybankba.

Az elmúlt évben az MNB mintegy 164 millió darab elhasználandó bankjegyet selejtezett le, illetve pótolta új, jó minőségű fizetőeszközökkel.

A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

A korábbi éveknek megfelelően, a forintbankjegyek hamisítása 2016-ban is nagyon alacsony mértékű mutatott, a készpénzforgalomból kiszűrt forint hamisítványok száma összesen 1549 darab volt.

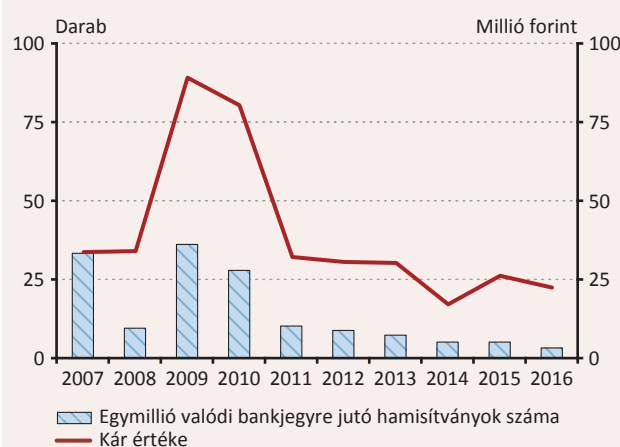
12. ábra
A forgalomból kiszűrt hamis forint bankjegyek számának évenkénti alakulása

Az egymillió darab forgalomban lévő valódi bankjegyre egy év során jutó hamis bankjegyek száma az elmúlt évben 3,4 darab volt, ami nemzetközi összehasonlításban is kedvezőnek tekinthető.

13. ábra

Az egymillió darab valódi bankjegyre jutó hamisítványok számának és az okozott kár értékének alakulása

Az alacsony hamisítási mutatószám fenntartásához jelentős mértékben hozzájárul az MNB bankjegyekkel kapcsolatos térítésmentes ismeretterjesztő tevékenysége. A jegybank által biztosított nyomtatott és interneten keresztül is elérhető tájékoztató anyagok mellett az MNB szakértői 2016-ban több mint 2000 fő kereskedelembe dolgozó pénztárosnak tartottak bankjegyszereti oktatást a valódi bankjegyek ellenőrzési lehetőségeiről, biztosítva ezáltal a hamis bankjegyek eredményes kiszűrését is.

2016-ban ismét a magasabb címletek (10 000 és 20 000 forintos) hamisítása volt a jellemző, melyek az összes hamisítvány 87 százalékát tették ki.

7. táblázat

A fellelt forintbankjegy-hamisítványok címletenkénti megoszlása 2016-ban

Címletek	500	1 000	2 000	5 000	10 000	20 000
Megoszlás (%)	2,5	0,6	2,6	7,7	33,8	52,8

Nem változtak jelentősen a hamisítási módszerek sem, melyeket továbbra is az irodai sokszorosító eszközök (színes fénymásolók, printerek) használata jellemez.

A hamisítványok, a valódi bankjegyek jellemzőinek ismerete esetén, egyszerű vizsgálatokkal (tapintással, fény felé tartva vagy mozgatással), pénztári körülmények között pedig kombinált, UV-A- és UV-C-lámpával történő ellenőrzéssel kiszűrhetők.

A hamis valuták előfordulása továbbra sem jelentős. A jegybank szakértői 1576 darab, különböző valuta-hamisítványt vizsgáltak 2016-ban. Ezen belül a hamis euró bankjegyek száma 1233 darab volt.

Készpénzforgalmi hatósági ellenőrzések

Az MNB 2016-ban a MNB-tv. pénzkibocsátásról szóló rendelkezéseinek, a bankjegyrendelet,¹² valamint a jegybanki adatszolgáltatásról szóló MNB-rendeletek¹³ előírásainak betartását 12 hitelintézetnél, három pénzfeldolgozó szervezetnél, és egy pénzforgalmi intézmény esetében ellenőrizte. A készpénzforgalmi hatósági ellenőrzések célja a forgalomban lévő forintbankjegyek megfelelő minőségének, a készpénzforgalom zavartalanága érdekében a működési kockázatok csökkentésének, valamint a hitelintézetek részéről a lakosság irányába történő „fair” szolgáltatásnyújtásnak a biztosítása volt. 2016-ban az MNB 16 hatósági ellenőrzési eljárást indított, melyekből egy eljárás lezárása 2017 januárjában történt meg. Ezek közül hat eljárásban az MNB figyelmeztető levélben hívta fel az ellenőrzött intézményeket a feltárt hiányosságok megszüntetésére, 10 eljárás során jogszabálysértést nem tapasztalt. Emellett az adatszolgáltatásból származó adatok folyamatosan végzett ellenőrzése keretében kettő esetben került sor figyelmeztetés alkalmazására határidő túllépés miatt. A 2015-ben indított ellenőrzések közül két hatósági eljárás 2016. év elején került lezárásra, jogszabálysértés megállapítása nélkül. A hatósági ellenőrzési eljárások során az MNB a bankjegyek visszaforgatására, a bankjegyzvizsgáló gépek működtetésére, a készpénzforgalmazásban bekövetkező rendkívüli helyzetek kezelésére vonatkozó intézkedési tervre, a hiányos sérült bankjegyek kezelésére, az intézmények belső ügyviteli szabályzatának tartalmára, a hamisgyanusú bankjegy kezelésére, valamint a jegybanki adatszolgáltatás teljesítésére vonatkozó egyes szabályok¹⁴ megsértését állapította meg.

Megújulnak a forint bankjegyek

Az MNB a 2014. és 2018. közötti időszakban megújítja a jelenleg forgalomban lévő forint bankjegysorozatot, és újratervezett, továbbfejlesztett, korszerű, a pénzfeldolgozó gépek és automaták által támasztott készpénzforgalmi igényeknek is megfelelő, egyben a hamisítás ellen is korszerűen védett bankjegyeket bocsát ki.

Az MNB a hat címletet tartalmazó bankjegysorozatból elsőként, a 10 000 forintost újította meg 2014-ben, majd a 20 000 forintost 2015-ben. A következő két címlet a 2000 és 5000 forintos volt, melyek 2016. november 15-től váltak törvényes fizetőeszközzé,

a készpénzforgalomba fokozatosan, a készpénzellátási lánc szereplőinek megfelelő felkészülését követően 2017. március 1-jétől kerültek.

A jegybank 2016. december 1-jén a 2015 előtt kibocsátott 20 000 forintos bankjegyek átváltását egy évvel meghosszabbította, így azok 2017. december 31-ig lesznek használhatók a készpénzforgalomban. A bevonás napját követően a hitelintézetek és a Posta pénztárai még három évig, az MNB pedig 20 évig cseréli térítésmentesen törvényes fizetőeszközzé a bevont forintbankjegyeket.

Emlékérme és forgalmi érme emlékváltozat kibocsátás

Az MNB-tv. értelmében kizárólag az MNB jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra, ideértve az emlékbankjegyet és az emlékérmét is, amelyek szintén Magyarország törvényes fizetőeszközei. Az MNB – a külföldi jegybankok gyakorlatával összhangban – azzal a céllal bocsát ki emlékérmeket, hogy az ország életében jelentős történelmi, kulturális és tudományos évfordulókról, eseményekről és személyekről az utókor számára maradandó formában állítson méltó emléket. Az emlékérmék nem forgalmi célokat szolgálnak.

2014-től minden nemesfémből készült emlékérmét olcsóbb alapanyagú, színesfém változatban is kibocsát az MNB annak érdekében, hogy az érmék értékközvetítő, figyelemfelkeltő, ismeretterjesztő szerepe szélesebb körben érvényesülhessen. Az értékközvetítés körének bővítését szolgálja továbbá az ezüst – kibocsátást követő 3 hónapig – és a színesfém emlékérmék névértéken történő forgalmazására vonatkozó MNB-döntés is.

A törvényi felhatalmazás alapján, valamint a 2014 óta érvényes értékesítési politika szellemében 2016-ban 9 témában 19 emlékérmét bocsátott ki a jegybank. Ebből 3 arany, 7 ezüst és 9 színesfém (2 önálló érmeképű) emlékpénz.

A 2016-os emlékérmé-programban bevezetett technológiai újítás a verdejelben megjelenő biztonsági elem: a verdejelre felvitt, mikroírással készült „B”, illetve „P” betűk szabad szemmel nem láthatóak, minimum tízszeres nagyítással vehetők ki, így biztonsági elemként az emlékérmék hamisítás elleni védelmét szolgálják. Az új biztonsági elemek minden 2016-os kibocsátású emlékérmén megjelentek, kivéve a 11 mm átmérőjű miniarany érméket.

¹² A bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 11/2011. (IX. 6.) MNB rendelet.

¹³ A jegybanki információs rendszerhez elsődlegesen a Magyar Nemzeti Bank alapvető feladatai ellátása érdekében teljesítendő adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 50/2015. (XII.9.) és 48/2014. (IX.27.) MNB rendelet.

¹⁴ MNB-tv. 23.§ (8) bekezdése, bankjegyrendelet 4.§ (2) bekezdése, 5. § (1)-(3) bekezdése, 14., 19. és 23. § - a, 2. melléklet 2.1.1. pontja és 4. melléklet, jegybanki adatszolgáltatásról szóló MNB rendeletek II. melléklete.

Az MNB 2016-os emlékérme-kibocsátási programja a Magyarország Alaptörvénye elnevezésű 10 000 forint névértékű ezüst emlékérmével és annak 2000 forint névértékű színesfém változatával indult 2016. április 25-én. Az emlékérme az Alaptörvény kihirdetésének 5. évfordulójára, az Alaptörvény jelentőségére hívták fel a figyelmet, hiszen az 5 éves Alaptörvény hazánk jogrendszerének alapja, Magyarország történelmének első olyan írott alkotmánya, amelyet demokratikusan választott törvényhozás fogadott el.

Az MNB a XXXI. Nyári Olimpiai Játékok tiszteletére 5000 forintos címletű miniarany és 10 000 forintos címletű ezüst emlékérmét, valamint ez utóbbi 2000 forintos címletű színesfém változatát bocsátotta ki 2016. április 27-én. A világ legnagyobb, legnézettebb sporteseménye kapcsán 1984 óta jelentet meg emlék-pénzeket az MNB, de most először készült színesfém-ből is olimpiai tematikájú emlékérme.

Európa egyik legnépszerűbb szentjeként tisztelt, savariai (ma: Szombathely) születésű Szent Márton emlékére 10 000 forintos címletű ezüst és 2000 forintos címletű színesfém emlékérmét jelentetett meg a jegybank 2016. július 9-én, a szent születésének 1700. évfordulóján. Az ezüst és a színesfém pénzek – rendhagyó módon – eltérő érmeképpel jelentek meg.

Az MNB „Zsigmond aranyforintja” elnevezéssel 50 000 forintos címletű arany emlékérmét bocsátott ki normál, valamint négyszeres súlyú piedfort veretként 2016. július 14-én. Az emlékérme 2000 forint névértékű színesfém változata is megjelent. Mindhárom emlék-pénz a 2012-ben indult „Középkori magyar aranyforintok” gyűjtői sorozatot gazdagítja.

Az MNB 2016. augusztus 1-jén, a forint bevezetésének 70. évfordulóján 10 000 forint névértékű ezüst, 2000 forint névértékű színesfém emlékérme kibocsátásával, valamint az 50 forintos forgalmi érme emlékváltozatának forgalomba helyezésével kívánta felhívni a lakosság figyelmét a jeles évfordulóra. A forgalmi érme emlékváltozata 2 millió példányban került a készpénz-forgalomba.

Az MNB hazánk első állatkertjének, a Fővárosi Állat- és Növénykert fennállásának 150. évfordulója alkalmából különleges, álló téglalap alakú 10 000 forintos címletű ezüst, valamint 2000 forintos címletű színesfém emlékérmét bocsátott ki 2016. augusztus 9-én.

Az idei év egyik legkülönlegesebb kibocsátása a Széchenyi István születésének 225. évfordulója alkalmából megjelent 20 000 forintos címletű ezüst emlékérme, valamint annak 2000 forintos címletű színesfém változata. A 2016. szeptember 21-én megjelent ezüst emlékérme címlete és mérete rendhagyó, mintegy reflektálva Kossuth Széchenyiről írt jellemzésére: a legnagyobb ezüst emlékérme (átmérője 52,5 mm) „a magyarok legnagyobbikának”. Az emlékérme recézett széle egyedi kiosztású, a recék csoportosítása Széchenyi István születési évére utal.

A 2016-os emlékérme-programot az 1956-os forradalom és szabadságharcnak emléket állító színesfém forint érme zárta 2016. november 3-án. A 2000 forintos címletű, „Rákoskeresztúri Újköztetető Nemzeti Emlékhely” emlékérme a 2014-ben indult, a hazai nemzeti emlékhelyeket bemutató sorozat részeként jelent meg.

3.8. STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

Az MNB az MNB-tv. szerinti felhatalmazása alapján a pénzügyi folyamatok elemzéséhez, a monetáris politikai döntések előkészítéséhez, a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében a fizetési és elszámolási rendszerek működésének felügyezéséhez, a pénzügyi rendszer stabilitásának támogatásához, valamint a mikro- és makroprudenciális felügyeleti tevékenység ellátásához gyűjt statisztikai információkat, és hozzá nyilvánosságra az azokból készített statisztikákat.

A statisztikai közleményeket, tájékoztatókat és idősorokat az MNB a honlapján teszi elérhetővé a nyilvánosság számára a közzétett publikációs naptár szerint. Az egyes szakstatisztikai területekhez kapcsolódóan az MNB módszertani kiadványokat is megjelentet.

2016-ban 6 adatszolgáltatási MNB-rendelet került kiadásra 2017-re vonatkozóan; egy elsődlegesen az MNB alapvető feladatai ellátásához elrendelt adatszolgáltatásokat tartalmazó,¹⁵ továbbá négy, elsődlegesen a felügyeleti feladatok ellátásához szükséges adatszolgáltatásokat előíró MNB-rendelet.¹⁶ Emellett egy évre szólóan külön szerkezetben – a mielőbbi kihirdetés érdekében – kiadásra került a hitelintézetek egyes pénzügyi instrumentumaira, általános pénzügyi információira és tőke megfelelésére vonatkozó adatszolgáltatásokat előíró MNB-rendelet.¹⁷ A 2016. évi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését érintően

¹⁵ 50/2016. (XII. 12.) MNB rendelet

¹⁶ 48/2016. (XII. 12.) MNB, 49/2016. (XII. 12.) MNB, 51/2016. (XII. 12.) MNB, valamint 52/2016. (XII. 12.) MNB rendelet

¹⁷ 20/2016. (VI. 6.) MNB rendelet

több évközi változásra került sor. Az egyes devizaalapú, fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásához kapcsolódóan egy 2016-ban egy-szeri alkalommal teljesítendő adatszolgáltatást előíró MNB-rendelet¹⁸ is kiadásra került. 2016 folyamán hét alkalommal került sor a 2016. évi hatályos adatszolgáltatásra vonatkozó MNB-rendeletek év közbeni módosítására a hazai szabályozási környezet változása miatt, publikációs változtatás érdekében, valamint az MNB alapvető feladatainak ellátásához szükséges kutatási, elemzési, döntés-előkészítési tevékenységhez szükséges adatok biztosítása céljából.¹⁹

Az adatgyűjtési integrációs projektek eredményei

A PSZÁF–MNB integrációt követően indított két harmonizációs projekt – a *Statisztikai és felügyeleti célú adatgyűjtés integrációja*, valamint a *Statisztikai és felügyeleti célú informatikai rendszerek integrációja* projekt – közül az adatgyűjtés integráció projekt 2016-ban sikeresen lezárásra került. Az adatgyűjtés integráció projekt fő célja az integrációt követően szükségessé váló felügyeleti és statisztikai célú adatgyűjtések racionalizálása, összevonása, a párhuzamosságok megszüntetése, továbbá egy olyan új, integrált, nemzetközi színvonalú adatgyűjtési rendszer kialakítása volt, amely alkalmas minden felügyeleti és jegybanki statisztikai igény kielégítésére. Az adatgyűjtési modellváltás több év alatt valósítható meg, amelyhez szükséges informatikai háttérrendszerek biztosításával a *Statisztikai és felügyeleti célú informatikai rendszerek integrációja* projekt foglalkozik párhuzamosan.

A *Statisztikai és felügyeleti célú adatgyűjtés integrációja* projekt eredményes munkájának lezárásaként 2016 első félévében került kihirdetésre a hitelintézetek 2017-től érvényes új szerkezetű, a korábbinál részletesebb adatszolgáltatásait tartalmazó MNB adatszolgáltatási rendelet [20/2016. (VI. 6.)]. 2017-től a hitelintézetek áttérhetnek a magyar számviteli rendszerről a nemzetközi számviteli előírások, az IFRS-ek alkalmazására. Az MNB a projekt keretében kidolgozott egy új, részletes hitelintézeti adatbekérést, amely több korábbi adatgyűjtést kivált és biztosítja a hazai számvitelt és az IFRS-eket alkalmazó hitelintézetek egységes adatszolgáltatását. A 2016 június elején megjelent rendelet a hitelintézetek egyes pénzügyi instrumentumaira,

általános pénzügyi információira vonatkozik, így tartalmazza a statisztikai mérleget és eredménykimutatást, a hitelekre, a betétekre és a pénzügyi derivatívákra vonatkozó részletes adatokat, valamint a 2017. január 1-jétől az IFRS-ekre áttérő hitelintézetek egyedi, nemzetközi számvitelen alapuló adatszolgáltatásait, az un. egyedi FINREP-csomagot. Az egyedi FINREP-csomag az EU-szinten egységes konszolidált FINREP-csomag alapján, azzal összhangban került kialakításra.

Évek óta nemzetközi és hazai szinten is egyre növekvő igény mutatkozik az egyedi szintű hiteladatok iránt mind a statisztikai adatgyűjtések, mind a jegybanki elemzések, felügyeleti feladatok ellátása terén. Az MNB egyre nagyobb hangsúlyt fektet a két forrásból rendelkezésre álló – a BISZ Zrt.-től átvett KHR-adatokból, illetve a hitelintézetek számára közvetlenül elrendelt és 2016-ban kibővített, hitelregisztert kiegészítő adatgyűjtés adataiból származó – hitelregiszter adatok minőségének ellenőrzésére és szükséges javítások elvégzésére. A jó minőségű hitelregiszter jobban betölti a felelős hitelezéshez kapcsolódó funkcióját, széles körű elemzési lehetőségeket nyújt a hitelezési folyamatok monitorozására, valamint hosszabb távon lehetővé teszi az aggregált statisztikák esetleges kiváltását is egyedi adatokkal.

Publikációs változások az MNB statisztikaiban

Az MNB a havi értékpapír-statisztikai adatközlés kiegészítéseként 2016-tól sajtóközleményt jelentet meg a rezidensek által kibocsátott értékpapír-állományok alakulásáról és tulajdonosi megoszlásáról. A sajtóközlemény megjelenését indokolta tette, hogy jelentősen nőtt az értékpapírok, különösen a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, ezek közül is az állampapírok szerepe a gazdasági szektorok befektetéseiben; illetve az értékpapírok tulajdonosi megoszlásának bemutatása iránt növekvő igény mutatkozott a piaci szereplők részéről. Az értékpapír sajtóközlemény célja, hogy a felhasználók bővebb tájékoztatást kapjanak az adott időszakban bekövetkezett, piacra ható jelentősebb eseményekről, illetve a forgalomban lévő értékpapírok tulajdonosi szerkezetéről. További fontos funkciója, hogy a havi értékpapír-statisztikai publikációban megjelenő adatokról közérthető összefoglaló információkat adjon az érdeklődők számára.

¹⁸ 1/2016. (I. 13.) MNB rendelet

¹⁹ A módosítások az MNB alapvető, valamint felügyeleti feladatai ellátásához elrendelt MNB rendeleteket, továbbá a 20/2016. (VI. 6.) MNB rendeletet érintették [3/2016. (II. 8.) MNB, 5/2016. (III. 1.) MNB, 17/2016. (V. 11.) MNB, 21/2016. (VI. 29.) MNB, 33/2016. (VIII. 8.) MNB, 38/2016. (IX. 29.) MNB, 46/2016. (XI. 25.) MNB rendelet]

A külföldi tőkeáramlások elemzésekor hazai és a nemzetközi felhasználók részéről egyaránt igény merült fel arra, hogy a standard fizetésimérleg-statisztikákban elszámolt közvetlen befektető szerint publikált adatok mellett a végső befektető országa is nyilvánosságra kerüljön. 2016 szeptemberétől az MNB összeállítja és nyilvánosságra hozza a külföldiek magyarországi közvetlentőke-befektetés állományának végső befektető országa szerinti bontását is. Ez a kiegészítő éves statisztika a szeptemberi adatközléssel együtt, 21 hónapos követési idővel készül el, és a normál revíziós gyakorlatnak megfelelően a tárgyidőszakot követő 33. hónapban tekintjük véglegesnek. Az első év, amelyről az információk rendelkezésre állnak, 2014. Az új állományi országbontást a teljes állomány mellett külön a részesedésekre és az adósság típusú instrumentumokra is elérhetővé teszi az MNB a honlapján, a speciális célú vállalatokat nem tartalmazó megfigyelési körre vonatkozóan.

Felügyeleti statisztikák

A felügyeleti célú hitelintézeti adatszolgáltatások területén 2014-ben bevezetett európai szinten egységes tartalmú és formátumú felügyeleti adatszolgáltatások (továbbiakban: EU adatszolgáltatási sztenderd) 2016-ban további újabb elemekkel bővültek elsősorban a likviditási monitoring tárgykörében. Ezen adatszolgáltatások sztenderdizált fogadása, feldolgozása és az új formájú és tartalmú adatgyűjtések adatminőségének biztosítása, a gyakori módosítások, verzióváltások követése szabályozott formában, részletes eljárásrend szerint történik. Az MNB az általa felügyelt legnagyobb bankcsoportok EU adatszolgáltatási sztenderd szerinti adatait továbbítja az Európai Bankhatóságnak is és megkezdte a felkészülést arra, hogy középtávon képes legyen az összes Magyarországon működő hitelintézet adatának továbbítására. Az új egységes adatszolgáltatási sztenderd, valamint az MNB-rendelettel elrendelt adatok együttes felhasználásával kidolgozásra került a bankcsoportok konszolidált kockázati monitoring rendszere, amelynek keretében negyedéves rendszerességgel kockázati értékelés készül valamennyi bankcsoport tevékenységéről. A felügyeleti adatszolgáltatásokból készülő, szektorok szintjén összesített statisztikákat az MNB idősorok formájában a honlapján is közzéteszi, a publikációkat az elemzési igények függvényében bővíti. A hitelintézetekről közzétett felügyeleti adatok között 2016. második felében elsőként kerültek publikálásra a vállalkozások hitelállományának alakulását bemutató új idősorok, amelyek kiemelten mutatják be a mikro-, a kis- és a középvállalkozásoknak folyósított hitelállományok időszakai változásának összetevőit.

A biztosítók felügyeleti adatszolgáltatása a Szolvencia II. (SII.) egységes európai uniós szabályrendszer 2016. évi bevezetésével teljes mértékben átalakult. Az új egységes EU-s felhatalmazáson alapuló biztosítói jelentéstételre vonatkozó technikai sztenderd (2450/2015 EU (2015. XII.31) szerinti adatszolgáltatás beküldése már XBRL formátumban történik. Ezzel egyidejűleg az SII. hatálya alá tartozó biztosítókra vonatkozó MNB adatszolgáltatási rendeletben meghatározott adattartalom jelentősen mérséklődött, az átfedések elkerülése érdekében csupán kiegészítő tartalommal bír. Az új adatszolgáltatások bevezetése sikeresen megtörtént. Az MNB teljeskörűen és határidőre eleget tett az EIOPA által támasztott követelményeknek, vagyis az SII. hatálya alá tartozó biztosítók nyitó jelentéseit, valamint a 2016. I–III. negyedéves jelentéseket hiánytalanul, határidőre feltöltötte az EIOPA adatfogadó rendszerébe. Egyidejűleg a biztosítók intézményi monitoring kockázatértékelési rendszerét is át kellett alakítani. Bevezetésére két fázisban kerül sor: 2016. I. negyedévtől, az első fázisban működő hét kockázat értékelése 2017. I. negyedévtől kibővül még további két kockázati elem értékelésével. Az új adatszolgáltatás bevezetése együtt járt a korábban publikált statisztikai idősorok jelentős átalakításával, mivel az SII. alapvető módszertani változásokat vezetett be. Így a korábban publikált idősorok többségének folytatására nem volt lehetőség.

Nemzetközi adatszolgáltatás, együttműködés nemzetközi szinten

Az MNB státuszából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásokkal, tagsági kötelezettségeivel összhangban rendszeresen szolgáltat adatokat, információkat az Európai Központi Bank, az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat), az európai felügyeleti hatóságok (EBA, EIOPA), a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS), a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Világbank és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) számára.

A nemzetközi ajánlások, előírások teljesítése, illetve azok változásának követése érdekében az MNB folyamatosan képviselteti magát a jegybank statisztikai tevékenységét érintő nemzetközi fórumokon, és aktív szerepet vállal a módszertani fejlesztésekkel és az aktuális statisztikai ügyekkel foglalkozó nemzetközi statisztikai munkacsoportok munkájában.

2016. október 20–21. között Budapesten került sor az Eurostat, az EKB, az Európai Statisztikai Tanácsadó Bizottság (*European Statistical Advisory Committee*), a Nemzeti Statisztikai Társaságok Európai Szövetsége

(Federation of European National Statistical Societies), a Központi Statisztikai Hivatal és a Magyar Statisztikai Társaság közös rendezésében a CESS 2016 (Conference of European Statistics Stakeholders) konferenciára. A konferencia célja az volt, hogy összehozza az európai módszertani szakembereket, a statisztikákat előállítókat és a felhasználókat, hogy megvitassák a felhasználók igényeit, megosszák egymással a hivatalos statisztikák összeállításának és közzétételének legjobb gyakorlatait, illetve bemutassák a statisztikák kommunikációjának innovatív új formáit (applikációk, videók). A rendezvényen tartott előadás keretében az MNB bemutatta a speciális célú vállalatok adataitól, valamint az átfolyó tőke és az eszközportfólió-átrendezés tranzakcióktól megtisztított közvetlentőke-befektetés statisztikák előállításában és közzétételében követett magyar gyakorlatot.

Adatminőség, hatósági ellenőrzés

Az MNB a jegybanki információs rendszerhez adatszolgáltatást előíró MNB-rendeletek és közvetlenül hatályos uniós jogi aktusok (a továbbiakban együtt: adatszolgáltatási rendeletek) alapján előírt adatszolgáltatási kötelezettségek betartását – azaz a határidőre történő teljesítést, valamint az adatminőséget – 2016-ban is elsősorban folyamatos ellenőrzés keretében vizsgálta. Az MNB 2016-ban nem indított hatósági ellenőrzési eljárást, a 2015-ben indított, egy hitelintézetrel szembeni hatósági ellenőrzési eljárás felhívással és intézkedések előírásával került lezárásra.

2016 folyamán az adatszolgáltatások teljesítésének folyamatos ellenőrzése alapján megállapított jogszabálysértés miatt 430 esetben került sor intézkedés – 79 esetben határozatba foglalt kötelezés, illetve felhívás, a többi esetben figyelmeztetés – alkalmazására, döntően az adatszolgáltatások elmulasztása vagy késedelmes teljesítése miatt (az adatszolgáltatások hibás teljesítése 2 esetben indokolt intézkedést). A vizsgálatok megállapításai alapján az MNB az adatszolgáltatókat a feltárt hibák megszüntetésére, az elmulasztott adatszolgáltatások pótlólagos teljesítésére, valamint a jogszabályi előírások jövőbeni betartására kötelezte. Az intézkedések egyes fizetési mérleg, monetáris, értékpapír, pénzforgalmi, valamint a pénzügyi közvetítő rendszerre vonatkozó statisztikai adatszolgáltatásokat, illetve felügyeleti jelentéseket érintették.

2016 folyamán 21 alkalommal – 18 adatszolgáltatóval – szemben került sor bírság kiszabására az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása vagy késedelmes teljesítése miatt.

3.9. AZ MNB TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSI TEVÉKENYSÉGE

Az MNB az Alapokmányában megfogalmazott küldetésével, jövőképevel és alapértékeivel összhangban meghirdetett, a Társadalmi Felelősségvállalási Stratégia meghatározó elemét képező Pallas Athéné Közgondolkodási Programja megvalósítása során feladatának tekinti a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság, valamint az ezt megalapozó közgazdasági és társadalmi gondolkodás, illetve az ehhez kapcsolódó intézményrendszer és infrastruktúra fejlesztését. A gazdaságpolitikai célok megvalósulásának támogatását az MNB a Program keretében az oktatás (elsősorban a felsőoktatás), a közgazdászképzés és pénzügyi oktatás rendszerének megújításában és fejlesztésében, a tudományos tevékenység, valamint a pénzügyi ismeretterjesztés támogatásában látja. Az MNB ennek érdekében valósítja meg oktatási programjait.

Az oktatási programok égisze alatt, 2016-ban első alkalommal került meghirdetésre az országos MNB Kiválósági Ösztöndíj program, melynek keretében 25 felsőoktatási intézmény több mint 400 hallgatója vehetett át kitüntetést és részesült tanulmányi ösztöndíj támogatásban.

A társadalmi felelősségvállalási stratégiát támogató intézményi partnerségek terén, a Budapesti Corvinus Egyetem és az MNB között két éve létrejött együttműködési megállapodás aláírásával vette kezdetét a két intézmény stratégiai együttműködése. Az együttműködés célja, hogy közös szakmai képzési projektek, valamint az ezeket támogató infrastrukturális feltételek biztosításán keresztül hozzájáruljon a Pallas Athéné Közgondolkodási Program céljainak megvalósulásához. 2016-ban az intézmény Közgazdaságtudományi karán létrejött az MNB Tanszék és szintén az MNB közreműködésével erősödött meg a geoökonómia, a geopolitika és gazdaságföldrajz területe is. Az MNB Tanszék tantárgyi kínálatában már közel tíz kurzus szerepel: az „Idősorok elemzése”, „Pénzügyi piacok elemzése”, „Modellezés a jegybanki gyakorlatban”, „A bankrendszer szerepe a gazdaságban”, „Etikus közgazdaságtan”, „Modern irányzatok a közgazdaságtanban”, „A monetáris politika elmélete és gyakorlata” című tantárgyak mellett, bevezetésre került a „Nemzetközi gazdasági és pénzügyi intézmények” és a „Gazdasági kormányzás” című kurzus is. Az együttműködés eredményeként a közgazdasági elemző mesterszakon belül elindult a jegybanki elemző specializáció, valamint több év szünet után újraindításra került a regionális

és környezeti gazdaságtan szak, új képzési profillal és megújult oktatói körrel.

A Pallas Athéné Alapítványok közreműködésével a Pécsi Tudományegyetemen 2015 őszén létrejött „Geopolitika, geoökonómia és politikai földrajz közép-európai perspektívából” című doktori program két évfolyammal kezdte meg a 2016/2017-es tanévet. A programban részt vevő hallgatók neves hazai és külföldi szakemberektől tanulhatnak, valamint pályázatok keretében részt vehetnek nemzetközi tudományos konferenciákon és külföldi nyári egyetemeken is. 2016 szeptemberében újabb évfolyammal bővült a Pallas Athéné Domus Scientiae Alapítvány által meghirdetett PhD-támogató ösztöndíjprogram is. A fiatal kutatóknak – a makroökonómiai, pénzügyi, bankszakmai kurzusok követése mellett – lehetőségük van a legkorszerűbb módszertani ismeretek elsajátítására is. Az aktív kutatási fázisba lépett harmadik évfolyam tudományos előmenetelét szigorú szakmai követelményrendszer, mentori támogatás és ütemterv biztosítja.

Szintén 2016 őszén született meg az MNB és a Budapesti Gazdasági Egyetem közötti együttműködési megállapodás. Az együttműködés értelmében az MNB támogatja a kelet-ázsiai nyelveket beszélő, a kelet-ázsiai országok, régiók kultúráját és gazdaságát ismerő fiatal szakemberek képzését, valamint a Magyarország és a kelet-ázsiai országok közötti oktatási, kutatási, kulturális és gazdasági kapcsolatok fejlesztését.

A felsőfokú közgazdasági képzés megújítását támogató intézményi együttműködések körét az MNB az észak-magyarországi régióra is kiterjesztette, együttműködési megállapodást kötve a Miskolci Egyetemmel. Ennek keretében az MNB vállalta, hogy gyakornoki és ösztöndíj-lehetőséget biztosít a Gazdaságtudományi Kar kiemelt hallgatói számára, továbbá elősegíti közös szakmai rendezvények megvalósítását. Az MNB egy újszerű képzési forma – a duális rendszerű képzés – meghonosítását is támogatja a Pallas Athéné Egyetemmel együttműködve, ahol Gépészmérnöki valamint Gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakon, jelenleg több mint 30 duális hallgató szerez szakmai gyakorlatot.

A hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatását célozza meg a Tiszaroffi Ösztöndíjpályázat program, melynek köszönhetően 2016 folyamán ismételtén több mint 50, a mikrorégióból származó hallgató részesülhetett tanulmányi támogatásban. Az előkészítés alatt álló együttműködések között szerepel továbbá az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel és a Károli Gáspár

Református Egyetemmel formálódó partnerség, továbbá a TDK-ért Közhasznú Alapítvány támogatása. Az MNB az év során a nemzetközi oktatási kapcsolatok területén is több neves külföldi egyetemmel, intézettel, illetve kutatóval alakított ki partneri kapcsolatot annak érdekében, hogy nyomon követhesse a nemzetközi felsőoktatás legfontosabb trendjeit.

A nemzeti fizetőeszközünk kibocsátásának 70. évfordulója alkalmából, 2016. augusztus 1-jén megnyílt ünnepi rendezvénysorozat keretében a „70 éves a Forint” című időszaki kiállítás 2016 októberétől országosan hat régiót érintő vándorkiállítássá bővült. Az MNB a vándorkiállítást helyi felsőoktatási és közművelődési partnerintézményekkel együttműködve – az adott régió specifikus pénztörténeti-numizmatikai vonatkozásaira tekintettel – a széleskörű lakossági ismeretterjesztést szem előtt tartva valósítja meg.

Az MNB a 2014 januárjában életre hívott Értéktár programmal azon meghatározó jegybankok sorába emelkedett, amelyek műkincs-visszavásárlási programjukkal és gyűjteményükkel hozzájárulnak a kulturális örökségvédelemhez. Az Értéktár program elsődleges célja visszaszerezni Magyarország számára a korábban külföldi tulajdonba került műkincsek minél nagyobb hányadát, valamint a hazai hagyatékokban fellelhetőket – azok megvásárlásával – hazánkban tartani.

A programnak köszönhetően olyan jelentős alkotások kerültek eddig jegybanki tulajdonba és láthatók közgyűjteményekben mint Tiziano Vecellio – Mária gyermekével és Szt. Pállal című festménye, Gulácsy Lajos – A mulatt férfi és a szoborfehér asszony, Vaszary János - Kereszténység, Orbán Dezső - Nagy akt, Bachman Gábor építészeti és design gyűjteménye, Munkácsy Mihály – Krisztus Pilátus előtt című munkája, a XVI-XVII. században Erdélyben vert ezüst tallérok – érme-gyűjtemény, a Szentendrei Szabadtéri Múzeum Erdélyi Tájegységének bemutatása, Kövesi István festmény-gyűjteménye, Moholy-Nagy László korai alkotásai és az életművéhez kapcsolódó dokumentumai, Klaniczay Júlia és Galántai György Artpool dokumentumgyűjteménye, a Csendélet gyümölcscsel, tenger gyümölcseivel és értékes edényekkel című Abraham van Beijeren kép, Breuer Marcell nemzetközi hírű, magyar származású építész gránit tárgyalóasztala, Teleki Sámuel gróf (1739-1822.) számára Johann Georg Hann bécsi ötvös műhelyében 1791-ben készült ezüst fedeles kínálótál, a Bedő Rudolf hagyatéka egyes műtárgyai, a Kiss Ferenc-gyűjtemény – benne Barabás Miklós Petőfi Sándort ábrázoló portréjával, valamint a Bostonban készült Kossuth Lajost ábrázoló dagerrotípiá.

Az MNB Értéktár programjának keretében megvásárolt tárgyakról és gyűjteményekről részletes leírás a jegybank honlapján érhető el.

A fentiekén túlmenően az MNB lehetőségeihez mérten közvetlenül, illetve alapítványai útján stratégiai együttműködési megállapodások keretében, illetve eseti támogatások nyújtásával szerepet vállal az értéktérteremtésben, a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzésében (pl. Szépművészeti Múzeum, Művészetek Palotája), valamint a szakemberképzés, tudományos tevékenység támogatásában (pl. Magyar Közgazdasági Társaság, Doktoranduszok Országos Szövetsége). Karitatív célú adományozással hozzájárul a hátrányos helyzetű csoportok életminőségének, esélyegyenlőségének javításához, a rendkívüli élethelyzetek okozta nehézségek enyhítéséhez (pl. Csodalámpa Alapítvány, Magyar Vöröskereszt). A társadalmi felelősségvállalási program keretében a kijelölt stratégiai célok mentén a jegybank nyitott az együttműködő partnerek körének további bővítésére.

3.10. AZ MNB KOMMUNIKÁCIÓJÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

Az MNB 2016-ban a közvélemény folyamatos és széles körű tájékoztatása érdekében összesen 413 sajtóközleményt tett közzé, 48 sajtótájékoztatót tartott és 93 szakmai cikket jelentetett meg a nyomtatott sajtóban, online felületeken és saját honlapján.

A jegybanki közlemények és sajtótájékoztatók célja volt többek között a monetáris politikát és a pénzügyi stabilitást érintő döntések és tudnivalók bemutatása, az MNB legfontosabb döntéseinek ismertetése, a Monetáris Tanács ülései eredményeinek a közzététele, a felügyeleti vizsgálatok eredményeinek, és az e tárgykörben hozott határozatokról szóló tájékoztatók megjelenítése, a fontos statisztikai adatok, a készpénzforgalomról és bankjegycsereprogramról, valamint az emlékérme-kibocsátásokról szóló információk publikálása.

2016-ban is meghatározó cél volt a kormányzati gazdaságpolitikát és a magyar gazdasági növekedést egyaránt támogató célzott jegybanki programok és intézkedések, valamint a fontos szakmai döntések bemutatása és ismertetése. Az MNB kezdeményezéseiről – egyebek mellett a Növekedési és a Piaci Hitelprogramról, annak legfrissebb eredményeiről, az önfinanszírozási program aktualitásairól vagy az MNB finomhangoló swap-tendereiről – a jegybank folyamatosan beszámolt. Az MNB honlapján, valamint a mértékadó

online portálokon egyaránt publikált szakmai cikkek jelentős mértékben hozzájárultak a szakmai döntések és folyamatok hátterének megismeréséhez és megértéséhez.

A 2016-ban is folytatódó bankjegycsereprogram lépéseiről – többek között az új kibocsátásokról és bevonási időpontokról – az MNB a sajtókapcsolatokon keresztül történő információadás mellett közvetlenül a kereskedelemben is megjelent azokkal a plakátokkal és szórólapokkal, amelyek bemutatták az új bankjegyek megjelenését, biztonsági elemeit, valamint tájékoztatták a fogyasztókat arról, hogy melyik bankjegyet meddig lehet használni a mindennapi vásárlások során. A pénzügyi tudatosság és a fogyasztói tájékozottság növelése érdekében elindított ismeretterjesztő sorozat valamennyi része megjelent a jegybank honlapján, videomegosztó csatornáján, valamint közösségi média felületein.

Az MNB külön hangsúlyt fektetett arra, hogy a hagyományos jegybanki tevékenységeket kiegészítő, értéktérteremtő kezdeményezéseiről is rendszeres és részletes tájékoztatást adjon, legyen szó az egyre növekvő számban megkötött egyetemi együttműködések keretében megvalósított oktatási programokról, vagy az Értéktár program keretében a hazai műkincsvagyon gyarapítása érdekében végzett tevékenységéről. Az Értéktár program valamennyi eleméről tájékoztató kisfilm is készült, amelyekből az MNB közösségi és videomegosztó oldalán bárki tájékozódhat a műkincsek jelentőségéről és a megtekintés lehetőségének helyszínéről.

3.11. AZ MNB 2016. ÉVI EREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA

A Magyar Nemzeti Bank 2016. évi eredménye 54,3 milliárd forint nyereség volt. 2016-ban a mérleg és az eredmény alakulására az alábbi főbb folyamatok hatottak:

- a devizatartalék monetáris politika által meghatározott szintje és összetétele, a tartalék szintjét befolyásoló devizavásárlások és devizaeladások: az Államadósság Kezelő Központ adósságkezeléssel kapcsolatos műveletei, az EU-transzferekből származó nettó devizabeáramlás, a Magyar Államkincstár nem adósságfinanszírozáshoz kapcsolódó deviza-konverziói;
- a forintlikviditást lekötő instrumentumok alakulása, ami összefügg a devizatartalék és az MNB nettó devizaköveteléseinek alakulásával;

8. táblázat

Az MNB összevont eredménykimutatása és egyes mérlegtételei

(milliárd forint)

Sorszám	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2015	2016	Változás
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)-(X+XI)	-42,7	-15,6	27,1
2	Nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény (I-X)	-93,0	-28,4	64,6
3	Nettó deviza kamat- és kamatjellegű eredmény (II-XI)	50,3	12,8	-37,5
4	Pénzügyi műveletek realizált eredménye (IV-XIV)	14,9	16,8	1,9
5	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III-XII)	177,7	95,1	-82,6
6	Egyéb eredménytényezők* (V+VI+VII+VIII)-(XIII+XV+XVI+XVII+XVIII)	-55,3	-42,0	13,3
7	Eredmény (1+4+5+6)	94,5	54,3	-40,2
	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben			
8	Nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék	312,6	182,5	-130,1
9	Deviza értékpapírok piaci értékváltozása miatti kiegyenlítési tartalék	28,5	17,4	-11,1

* Felügyeleti tevékenységből származó bevételek, nettó banküzemi eredmény, bankjegy- és érmegyártás költségei, nettó céltartalékképzés és -felszabadítás, jutalékból származó és egyéb eredmény.

– a forintkamatok és a nemzetközi devizakamatszint változása, valamint

– a forint árfolyamváltozása.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 15,6 milliárd forint veszteség volt, az előző évhez képest 27,1 milliárd forinttal javult. Az MNB kamatvesztesége abból származik, hogy a – mérlegfőösszegének háromnegyed részét kitevő – devizatartalékot döntően forintforrásokból finanszírozza, és a devizahozamok elmaradnak az átlagos forintkamatától. 2016-ban a kamateredmény javulása elsősorban abból származott, hogy az önfinanszírozási program és a lakossági devizahitelek forintosítása miatt jelentősen csökkent a devizatartalék és visszaesett a likviditást lekötő eszközök állománya. A hozamszintek közötti eltérés is kisebb lett, ami szintén kedvezően hatott a kamateredményre.

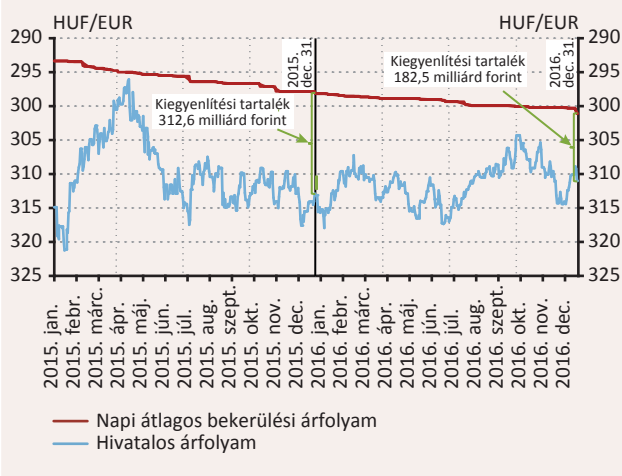
A nettó forint kamat- és kamatjellegű eredmény 28,4 milliárd forint veszteség volt, a 2015. évinél 64,6 milliárd forinttal alacsonyabb. A jegybankmérleg összehúzódása következtében az alapkamathoz kötött kamatozású forintkötelezettségek (kötelező tartalék, likviditást lekötő instrumentumok) átlagállománya az előző évhez képest a felére esett vissza. A naptári napokkal súlyozott átlagos jegybanki alapkamat 2016-ban 60 bázisponttal csökkent. Mindkét folyamat hozzájárult a kamateredmény számottevő javulásához.

A deviza kamat- és kamatjellegű eredmény 12,8 milliárd forint nyereség volt, jelentősen elmaradt az előző évitől, ami döntően a devizatartalékok utáni kamatbevételek csökkenésére vezethető vissza. A tartalék az év során közel 6 milliárd euróval lett alacsonyabb, emellett folytatódott az euró-hozamszintek csökkenése is. Ennek következtében a devizatartalékok utáni kamatbevételek az előző évinél alacsonyabb szinten realizálódtak.

A pénzügyi műveletek realizált nyeresége 2016-ban 1,9 milliárd forinttal emelkedett. Ez az eredménykategória döntő mértékben a devizatartalékba sorolt értékpapírok piaci árváltozásából származó realizált eredményt tartalmazza. A nyereség növekedését elsősorban a – devizatartalék csökkenésével összefüggő – nagyobb értékpapír-eladások okozták, és ezt erősítette az euróhozamok tovább csökkenő szintje. 2016-ban a pénzügyi műveleteken az MNB 16,8 milliárd forint nyereséget realizált.

A devizaárfolyam-változásból származó eredmény alakulását meghatározó két fő tényező a hivatalos és a bekerülési árfolyam eltérése, valamint a devizaeladások mértéke. 2016-ban – a korábbi évekhez képest – a forint árfolyama mérsékeltebb ingadozást mutatott, a hivatalos és a bekerülési árfolyam közötti különbség csökkent. A devizaeladások volumene is alacsonyabb lett, ezekre jellemzően az ÁKK-adósságkezelési műveleteihez kapcsolódóan került sor. Az év során 95,1 milliárd forint árfolyamnyereség keletkezett, amely továbbra is a jegybanki eredmény meghatározó összetevője volt.

14. ábra
A forint árfolyamának alakulása
(fordított skála)

Az egyéb eredménytényezők tartalmazzák a banküzem működési bevételeit, költségeit, ráfordításait, a bankjegy- és érmegyártás költségeit, a céltartalék-képzést, -felszabadítást, valamint a felügyeleti tevékenységből származó bevételeket, a jutalékból származó és az egyéb eredményt. Az ezekből adódó nettó ráfordítások 2016-ban 42 milliárd forintot tettek ki, az előző évhez képest 13,3 milliárd forinttal csökkentek.

A saját tőke állománya az év végén 372 milliárd forint volt. Nagyságát alapvetően a kiegyenlítési tartalékok – azon belül is a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékának – szintje határozta meg.

A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka a 2015 év végéhez képest 130,1 milliárd forinttal lett alacsonyabb, mivel 2016 végén a hivatalos és az átlagos bekerülési árfolyam közötti eltérés kisebb volt, mint egy évvel korábban. A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka 2016. december 31-én 182,5 milliárd forint volt.

2016. december 31-én a deviza-értékpapírokon piaci értékelésük alapján 17,4 milliárd forint nem realizált nyereség keletkezett, ami a devizatartalék csökkenése következtében elmaradt az előző év végi szinttől.

3.12. AZ MNB GAZDÁLKODÁSA

Az MNB gazdálkodása az MNB-törvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony biztosítására irányul.

Működési költségek

A működési költségek 2016. évi tényleges összege 35 395 millió forint, mely a jóváhagyott tervtől 13,2 százalékkal marad el, a 2015. évben felmerült kiadásoknál pedig 7,3 százalékkal magasabb.

A 2016. évi tervtől való elmaradás oka a személyi jellegű ráfordítások esetében az, hogy év közben a létszám-feltöltöttség alacsonyabb volt a tervezettnél, továbbá a családbarát munkahely program 2016-ra tervezett fázisának egy része az igazgatóság döntésének megfelelően más módon valósul majd meg. A 2016. évi banküzemi általános költségek alacsony tervteljesítésében meghatározó szerepet játszott, hogy a kommunikációs szolgáltatások igénybevételére vonatkozó új szerződés megkötése a tervezettől eltérően 2016-ban nem történt meg, a közbeszerzési eljárás elhúzódása miatt.

Az előző évhez viszonyított költségnövekedés egyrészt a személyi jellegű ráfordításoknál jelentkezett, főként amiatt, hogy 52 fővel (4,1 százalékkal) emelkedett az átlaglétszám, elsősorban a betöltetlen státuszok egy részének feltöltése által, továbbá új feladatok (pl.: a szanalási és reorganizációs tevékenység, valamint a Pénzügyi Békéltető Testület – mint kötelező

9. táblázat

Az MNB 2016. évi működési költségeinek alakulása

Megnevezés	2015. évi tény	2016. évi terv* (tartalék nélkül)	2016. évi tény	Index (2016. évi tény/ 2016. évi terv)	Index (2016. évi tény/ 2015. évi tény)
	millió forintban			százalékban	
Személyi jellegű ráfordítások	19 712	23 334	21 146	90,6	107,3
Banküzemi általános költségek	13 261	17 459	14 249	81,6	107,5
Összesen	32 973	40 793	35 395	86,8	107,3

jogérvényesítési fórum – többletfeladatai) ellátása érdekében.

Ugyancsak növekedtek a banküzemi általános költségek, döntően az üzemeltetési költségeken belül a fegyveres őrzés és védelem költségeinek emelkedése következtében. Ez abból adódik, hogy az őrzésvédelmi tevékenység kiszervezésével nőttek a biztonsággal szemben támasztott követelmények, ennek hatása 2015 márciusától merült fel az üzemeltetési költségek között, míg 2016-ban már a teljes beszámolási időszakban. Ezen kívül az őrzés-védelem 2016. évi átalánydíja január 1-jétől emelkedett.

Személyi jellegű ráfordítások

A 2016. évi személyi jellegű ráfordítások (21 146 millió forint) az előző évi költségeket 7,3 százalékkal (1434 millió forinttal) haladták meg.

A 2015. évhez képest a záró létszám 117 fővel (9,2 százalékkal) nőtt, az átlaglétszám változása meghaladta a 4 százalékot, a 2015. évi 1274 főről 2016-ra 1326 főre emelkedett.

Mindezek, valamint a bértömeg-gazdálkodási rendszer keretein belül megvalósult bérrendezések költségekre gyakorolt hatása a 2016. évben jelentkezett. Az előzőeken kívül a személyi jellegű ráfordításoknál mutatkozó eltérés abból is adódik, hogy az étkezési támogatás költsége 2016-ban már a teljes időszakra vonatkozóan merült fel. Emellett az egészségügyi program (általános szűrővizsgálat) 2015-ben, év közben került csak bevezetésre, a 2016-ban viszont a szolgáltatás már a teljes évben igénybe vehető volt.

Banküzemi általános költségek

A 2016. évi banküzemi általános költségek (14 249 millió forint) a 2015. évinél 7,5 százalékkal (988 millió forinttal) magasabbak, az összetevők változásait az alábbiak indokolják.

Az *IT-költségek* az előző év ugyanezen időszakához képest 132 millió forinttal (7,0 százalékkal) növekedtek. Ez döntően az IT biztonsági szolgáltatások és az adatátviteli díjak költségeinek emelkedéséből adódik, a bizalmas adatok magas szintű védelméhez, valamint az új adatkapcsolatokhoz kötődően. A többletköltségeket mérsékelte a tanácsadási szolgáltatások igénybevétele optimalizálása.

A 2015. évhez viszonyítva ugyancsak emelkedtek az *üzemeltetési költségek* (1177 millió forinttal, 20,4 százalékkal), mely növekedés túlnyomóan az őrzésvédelmi kiadások emelkedésének következménye. A ki szervezett tevékenység költsége 2015-ben 10 hónapig, 2016-ban 12 hónapig merült fel, továbbá 2016-ban a szolgáltatás átalánydíja is emelkedett. Az őrzés-védelem többletköltségeit mérsékelte az ingatlan-fenntartási költségek technikai jellegű csökkenése: a Képzési és Szabadidőközpont üzemeltetése 2016. január 1-jétől a személyi jellegű ráfordítások között kerül elszámolásra, ami az üzemeltetési költségnél megtakarítást jelent, de az MNB teljes költségét tekintve nem befolyásolja. Kisebb összegben, de ugyancsak csökkentek az üzemeltetéssel kapcsolatos tanácsadói díjak, továbbá a jármű-, irodaszer-, telefon- és postaköltségek.

A tárgyi eszközök és immateriális javak *értékcsökkenési leírásának* 2016. évi összege (2951 millió forint) 10,6 százalékkal magasabb az előző évi amortizációs költségnél, elsősorban a 2015-ben megvalósult beruházások eredményeként.

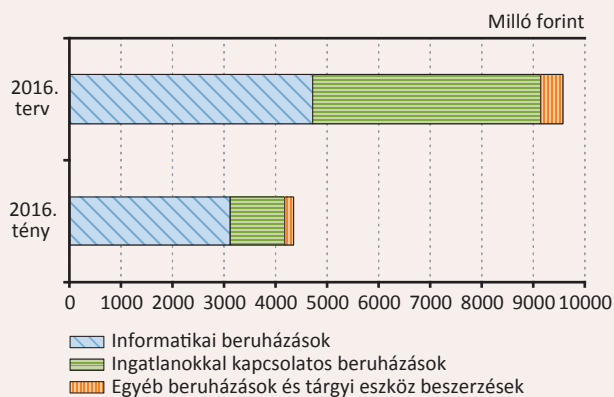
A 2016. évi *egyéb költségek* 15,7 százalékkal (605 millió forinttal) csökkentek a 2015. év kiadásaihoz képest, ami több, ellentétes irányba ható tényező eredője. Jelentősen mérséklődtek a jogi szakértői költségek, mivel a jegybanki eszközközvetítő létrehozásával kapcsolatos költségek túlnyomó része 2015-ben merült fel, továbbá a Pénzügyi Békéltető Testület tevékenységéhez kapcsolódó, az MNB-törvény szerinti jogi állásfoglalás igénybevitelére a 2015. évinél lényegesen kisebb mértékben került sor (a 2015. évi ügyek számával szemben 2016-ban sokkal kevesebb jogvita keletkezett). Ugyancsak csökkentek a 2016. évi kommunikációs költségek, a kommunikációs szolgáltatások igénybevitelére kiírt új közbeszerzési eljárás időbeli csúszása miatt. Számottevően emelkedtek viszont az egyéb szakértői díjak, mivel a komplex jegybanki kutatás-elemzési, kutatással alátámasztott tanácsadói, valamint tanulmánykészítési feladatok költségei 2015-ben csak a II. félévtől merültek fel, míg 2016-ban az év egészében, az eseti jellegű munkák költségeivel együtt. Ugyancsak emelkedett a felügyeleti tevékenységgel kapcsolatos, EU-rendeletek által előírt tagsági díjak összege.

Beruházások

A jegybanki célkitűzések megvalósításához, illetve a tárgyi eszközellátottság mennyiségi és minőségi színvonalának fenntartásához fejlesztési projektek, eszközbeszerzések szükségesek. A beruházások 2016.

évi jóváhagyott terve a normál üzletmenethez kapcsolódóan 8829 millió forint volt. Ezen felül jóváhagyásra került egy keretösszeg a társadalmi felelősségvállalási program megvalósítása, a belső képzések helyszínének biztosítását szolgáló ingatlanok vásárlása, valamint a meglévő és a jövőben vásárlandó ingatlanok felújítása, átépítése, rekonstrukciója érdekében. (A 2016. évi tervben ezen ingatlankeret terhére csak a normál üzletmenethez kapcsolódó ingatlanfelújítások és -korszerűsítések szerepeltek.) Az MNB a társadalmi felelősségvállalás programjához kapcsolódóan támogatja műkincsek megvásárlását az Értéktár program részeként, aminek megvalósítására a jóváhagyott beruházásterv külön keretösszeget tartalmaz. 2016-ban a beruházások kapcsán 4910 millió forint került kifizetésre, amelyből 559 millió forint az Értéktár programhoz kötődik.

15. ábra
Az MNB 2016. évi beruházásainak alakulása*

* Az ingatlanvásárlási és -felújítási keretösszeg le nem kötött része, valamint az Értéktár program nélkül.

Az informatikai beruházásokon belül jelentős részt képviselnek az üzemeltetési igények miatt megvalósuló beszerzések. Megvásárlásra kerültek a Microsoft-licenck, a statisztikai és felügyeleti rendszerek integrációját célzó STAFIR-program megvalósításához szükséges fejlesztői és tesztszerverek és a szükséges licenck beszerzése is megtörtént, továbbá a rendszer fejlesztési feladatai is folytatódtak. Megvalósult a KONDOR-rendszer verzióváltása. A jelentősebb informatikai eszközvásárlások között szerepel továbbá a központi adattároló rendszer kapacitásának bővítése, illetve hálózati eszközök megújítása.

Az IT biztonsági terület egyik fontos beruházása volt az évben a behatolásdetektáló és -megelőző rendszerek beszerzése, valamint a privilegizált felhasználó kezelői rendszer bevezetése, mely beruházás a magas szintű jogosultsággal rendelkező felhasználók fiókjainak kezelését és védelmét biztosítja.

A biztonságtechnikai környezet fejlesztéseként a Szabadság téri épület és a Logisztikai Központ biztonságtechnikai rendszereinek cseréjére vonatkozó beszerzési eljárás eredménytelenül zárult le. A beruházások a bankbiztonsági elektronikai és mechanikai rendszerek komplex módon történő cseréjével segítik a fegyveres biztonsági őrök munkáját, s céljuk a rendkívüli helyzetek megelőzése is. A beruházásokra vonatkozó beszerzési eljárás új koncepció alapján 2017-ben újra kiírásra kerül.

Az ingatlanokhoz kapcsolódó jelentősebb beruházásként megtörtént az Eiffel Palace 7. emeleti közösségi tér kialakítása, továbbá a Szabadság téri épület homlokzati kapuinak megerősítése, valamint befejeződött a géptermi villamos zavarssűrők cseréje.

Az MNB személyügyi tevékenysége

Az MNB továbbra is stratégia kérdésként kezeli a hatékony és eredményes működés elősegítése érdekében az emberi erőforrásokkal való gazdálkodást, ezért stabil foglalkoztatást, erkölcsi és szakmai megbecsülést, versenyképes jövedelmet, előmeneteli, képzési, továbbképzési lehetőséget biztosít a jegybank céljai iránt hosszú távon elkötelezett, szakmai tudásuk folyamatos megújítására kész munkavállalói számára.

Az MNB olyan munkakultúrát alakított ki, ahol az értékek által vezérelt légkörben a munkavállalók hatékonyan, teljesítményorientáltan tudják végezni feladataikat, az eredményes munkavégzéshez szükséges tudást, készségeket, kompetenciákat megszerzik és fejlesztik, és a munkavállalók által elvégzett eredményes munkát ösztönzés és erkölcsi elismerés támogatja. Mindezek által a munkatársak egyéni érdekei megvalósulhatnak az intézmény érdekeivel való összhang biztosítása mellett.

Az MNB humánerőforrás stratégiája alapján megfelelő létszámban biztosíthatók a jól képzett, motivált munkatársak, amellyel hatékonyan tudja alkalmazni a rendelkezésre álló munkaerő szaktudását és képességeit. Nemcsak a legkiválóbb munkatársak beillesztésére törekszik, hanem fontosnak tartja megtartásukat is, így ennek érdekében a szervezeti célokkal összhangban álló egyéni ambíciók támogatását is elősegíti. Az MNB továbbra is fontosnak tartja, hogy olyan, az intézménnyel szemben lojális munkatársakat alkalmazzon, akikre támaszkodva képes a megújuló hazai gazdasági és társadalmi érdekek és értékek mentén a változásokban aktívan részt venni.

Az MNB az eddig bevált gyakorlatát követve 2016. évben is új, hároméves képzési koncepciót dolgozott ki, melynek keretében Képzési katalógust, illetve Képzési tervet készített a magasan kvalifikált, legkiválóbb szakmai színvonalat képviselő munkatársi kör biztosítása érdekében. A munkavállalók jellemzően szakmai képzéseken, személyes készségfejlesztő programokon, valamint nyelvi képzéseken vettek részt, amelyek az egyén igényeire szabva, a lehető legeredményesebb és leghatékonyabb módon szolgálták a résztvevők fejlődését, mind hatékonyság, hozzáállás, mind együttműködési készségek fejlesztése tekintetében.

Az MNB a szakmai gyakornoki rendszer keretében a felsőfokú képzésben résztvevők minél szélesebb körű szakmai tapasztalatszerzésének biztosításához is hozzájárult. A szakmai gyakornoki rendszer keretében felsőfokú tanulmányaikat végző diákokat fogadott egyrészt a kötelező szakmai gyakorlatuk idejére, másrészt a duális képzés keretében. Az új rendszer lehetőséget ad a kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók kiválasztására, és banki munkavállalóként való foglalkoztatására.

A személyügyi terület 2016-ban tovább folytatta a HR-rendszerek fejlesztését, amelyekkel biztosítja többek között az alkalmazás kereteit, támogatja az új belépők beilleszkedését, a munkatárs és a szervezet kapcsolatait a jogviszony fennállása alatt, segíti a szervezettől való távozás lebonyolítását. A humán szakterület közvetíti a humánpolitikai célkitűzéseket és azok elveit a munkatársak felé, segíti az információáramlást a munkáltató és a munkatársak között.

A feladatok ellátásához szükséges létszám és a bérek kialakításában meghatározó a szakterületi vezető szerepe. Az MNB bér- és jövedelempolitikája tükrözi speciális helyzetét és felügyeleti funkcióját. A bérekben elismerésre került az a speciális tudás, amivel a monetáris irányításért, a pénzügyi felügyeletért vagy a készpénzellátásért felelős szakterületek munkatársai rendelkeznek.

Az MNB-ben 2016-ban is működött a bértömeg-gazdálkodási rendszer, amely alkalmas arra, hogy a munkaerő – akár időszakos – átcsoportosításával gyorsan és rugalmasan kezelje a szakterületeken felmerülő változásokat, igényeket. A bértömeg-gazdálkodás ezen túlmenően támogatja a vezetőket az irányításuk alá tartozó területek feladatainak mind teljesebb megvalósításában is azáltal, hogy a területi vezetők a kiemelkedő munkát és az elért eredményt közvetlenül tudják értékelni, amely a munkavállalók javadalmazásában

is megjelenhet. A bevezetett rendszer így alkalmassá vált egyrészt a minőségi, magas szaktudással rendelkező munkavállalói állomány hosszú távú biztosítására, másrészt a felelős gazdálkodás erősítésére is azáltal, hogy jelentősen tágabb javaslattevési lehetőséget biztosít a bér-gazdálkodási területek vezetőinek.

A bértömeggel való gazdálkodás hosszú távú célja, hogy az egyes területek stratégiai céljainak, feladatainak teljesítése a bérezésben is megjelenjen, segítse a versenyképes bérek kialakítását, a munkaerő fokozott vizsgálatát, a szaktudás és a képesség munkabéren való elismerését, valamint a szakterületi vezetőket a mainál is ésszerűbb, takarékosabb létszámgazdálkodásra ösztönözze amellet, hogy nagyobb lehetőséget nyújt a kiváló szaktudású és tapasztalt munkatársak versenyképes jövedelmének biztosítására. Az ösztönzési rendszer keretében 2016-ban az egyéni erőfeszítések és a felelősségteljes szakszerű munkavégzés elismerésére is volt lehetőség a bértömeg-gazdálkodás szabályainak figyelembevételével.

Az MNB a több elemből álló béren kívüli juttatási rendszerével 2016-ban is széles körben támogatta a munkavállalóit és fenntartotta a családokat támogató jóléti juttatási rendszerét is. Ennek keretében kiemelten támogatta a gyermekvállalást, a gyermeknevelést és hozzájárult a váratlan élethelyzetek bekövetkezéséhez kapcsolódó terhek enyhítéséhez. A munkatársak egészségének megőrzése érdekében az évente egyszeri teljes körű állapotfelmérő program valamennyi munkatárs számára elérhetővé vált.

Az MNB szervezeti kultúrájában kiemelt fontossággal bír, hogy a munkatársak családi szerepvállalásuk során is kiteljesedhessenek, és kiegyensúlyozott családi háttérből töltkezve végezhesék munkahelyi feladataikat. Számos intézkedés és sikeres kezdeményezés eredményeként az MNB – a Gyermekközpontú és Családbarát Programjának elismeréseként – 2016-ban is elnyerte az Emberi Erőforrások Minisztérium által adományozott „Családbarát Munkahely” címet. A szaktárca az elismeréssel azokat az erőfeszítéseket, programokat, kezdeményezéseket és rendszerszintű megoldásokat díjazta, amelyeket a jegybank a pályázattól függetlenül, a családok és gyermeket nevelő munkavállalók támogatása céljából önként vállalt.

Létszám alakulása

Az MNB 2016. évi létszámának alakulását a feladatellátáshoz szükséges munkaerőigény, valamint a szervezeti átalakuláshoz kapcsolódó intézkedések befolyásolták.

A természetes elvándorlásból és minőségi cserékből adódóan 171 munkavállaló munkaviszonya szűnt meg az év során.

Az MNB előtt álló kihívásoknak és a kibővült feladatoknak megfelelő működési struktúrához szükséges személyi állomány biztosítása érdekében a megüresedett vagy új pozíciókba – 2016. évben – 276 új munkatárs került felvételre. A statisztikai létszámmármányba nem tartozó, úgynevezett „jogi állomány”-ba távozók száma az év során 12 fővel kevesebb volt, mint az onnan visszatérőké, így ennek hatása is növelte a zárólétszámot.

A 2016. évi záró létszám 1384 fő volt, a foglalkoztatottak száma 117 fővel magasabb a 2015. évi záró létszámnál.

Az MNB 2016. évi átlagléttszáma 1326 fő volt, amely az előző évinél 52 fővel volt magasabb.

Duális képzésben 17 hallgatót támogatott és fogadott szakmai gyakorlatra az MNB.

A munkavállalók átlagos életkorát vizsgálva megállapítható, hogy tovább fiatalodott az állomány: a foglalkoztatottak átlagos életkora 2016-ban 40 év volt.

Beszerezési tevékenység

Az MNB – hasonlóan az Európai Unió többi jegybankjához – a nemzeti közbeszerzési értékhatárokat elérő értékű beszerzéseit illetően közbeszerzési eljárások lefolytatására köteles. Az MNB közbeszerzési joghatóság alá tartozása az Európai Közösségek Bizottságának a közbeszerzési eljárásokról szóló 2004/17/EK és 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv mellékleteinek az ajánlatkérőket és az ajánlatkérő szervezeteket módosító 2008/963. sz. határozata alapján áll fenn továbbra is.

Az MNB-ben a beszerzési folyamatokat – összhangban a hatályos közbeszerzési törvénnyel – belső főigazgatói utasítás, a gazdálkodási kézikönyv szabályozza.

Az MNB-ben 2016 évi beszerzések vonatkozásában a beszerzési eljárások három típusa különböztethető meg:

- nettó 2 millió forint alatti egyéb beszerzés,
- nettó 2 millió forintot elérő, de a közbeszerzési értékhatárt el nem érő egyéb beszerzés (2016-ban ez

érték alapján nettó 2 és 8 millió forint közötti egyéb beszerzés) és

– közbeszerzés.

A nettó 2 millió forint alatti beszerzési eljárásokat a költséggazda szervezeti egységek saját hatáskörben folytatják le, a nettó 2 millió forintot elérő értékű beszerzéseket és a közbeszerzéseket a Központi beszerzési és üzemeltetési igazgatóság az érintett szakterületek támogatásával bonyolítja.

A 2016. évben 207 darab beszerzési igény érkezett, amelyekre eljárás indult, ebből 2017-re 62 darab eljárás húzódik át.

A 2016. évben lebonyolított (szerződéskötéssel zárt) eljárások száma: 149 darab (ebből 2015-ről áthúzódó 62 darab)

– közbeszerzés: 60 darab;

– nettó 2 millió forint feletti egyéb beszerzés: 89 darab.

A lebonyolított – nettó 2 millió forintot meghaladó értékű – eljárások összértéke 4571 millió forint kiadást jelentett a jegybanknak.

Környezettudatos működés

Az MNB környezetvédelmi tevékenységét 2016-ban is a 2014–2016 közötti időszakra vonatkozó környezetvédelmi stratégia határozta meg, a megvalósított intézkedések az épületek környezettudatos fejlesztése mellett a készpénzellátási lánc környezeti teljesítményének további növelésére irányultak.

Az MNB még 2014-ben tűzte ki célul, hogy a nemzetközi környezetvédelmi épületminősítési rendszerben (BREEAM In-Use) a Székház 2016 végére egy szinttel magasabb „Very Good” besorolási kategóriába kerüljön. Az MNB a magasabb szint eléréséhez szükséges változtatásokat, fejlesztéseket megvalósította. A teljes körű épületminősítések külső auditjai (MNB Székház, Logisztikai Központ) 2016. novemberben lezajlottak, az MNB székházi épületére sikerült megszerezni a „Very Good” minősítést. Az épületek minősítési eredményeinek külső auditori értékelése alapján fontos kiemelni, hogy műemléki védettség alatt álló épület még nem szerzett ilyen magas szintű tanúsítványt, ami az MNB Székház esetében nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő eredménynek számít. A világ különböző

országokban elvégzett BREEAM In-Use épületminősítés adataiból megállapítható, hogy az épületek több mint 50 százaléka nem éri el a „Very Good” minősítési szintet. Ezek alapján az MNB Székház épülete és a Logisztikai Központ világszínvonalban is a felső 50 százalékba tartozik. Külső szakértői értékelés szerint a Logisztikai Központ a korától elvárhatóan teljesít, míg a Székház nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően, hiszen ott a „Pass” és a „Good” a leginkább jellemző minősítés a hasonló korú épületek esetében.

2017-ben felülvizsgálatra kerül az MNB környezetvédelmi stratégiája, amelyhez kapcsolódóan az épületek fejlesztésével kapcsolatos további lépések elemzése is megtörténik. A Logisztikai Központ esetében az elért pontszám alapján nem irreális az „Excellent” minősítési szint elérésének kitűzése. A Székház esetében a „Very Good” szint megtartása, megerősítése tűzhető ki.

2016 végén lezárult a 2014–2016 közötti környezetvédelmi stratégiai időszak. A készpénzellátási lánc környezeti teljesítményének javítása kapcsán az MNB készpénzgyártásában érintett leányvállalatainak részletes környezetvédelmi felülvizsgálata alapján a Pénzjegynyomda Zrt. és a Diósgyőri Papírgyár Zrt. 2016-ban elkezdte a felkészülést az MNB-ben működő környezeti menedzsmentrendszer (KÖVHIR) bevezetésére. A leányvállalatok 2017-ben megszerezik a környezettudatos működést elismerő nemzetközi akkreditációt, az EMAS-tanúsítványt. A készpénzellátási lánc környezeti teljesítményének további növelése kapcsán a 2017–2019 közötti középtávú stratégiai időszakban a készpénzlogisztikai szolgáltatók környezeti teljesítményének feltérképezése lesz a fókuszban.

Az MNB környezeti teljesítményének alakulását legnagyobb mértékben az energiafelhasználás határozza meg, ezen belül is döntő szerepe van az épületek működéséhez kapcsolódó energiafelhasználásnak. A környezeti menedzsmentrendszerben szereplő ingatlanok (Székház, Logisztikai Központ, Krisztina körúti telephely) teljes energiafelhasználása az elmúlt három évben csökkent, a 2013. évi bázishoz képest 2,6 százalékkal volt alacsonyabb. (A környezetvédelmi célkitűzés szerint 2016-ra a teljes energiafelhasználás 10 százalékos csökkentését célozta meg a 2013. évi bázishoz képest.) A kitűzött célt nominálisan ugyan nem sikerült elérni, de a teljes energiafelhasználás hatékonyságjavulását jól mutatja, hogy az egy főre jutó (fajlagos) energiafelhasználás az MNB-ben az elmúlt három évben 18,5 százalékkal csökkent.

Az energiafogyasztás csökkentésére vonatkozó célkitűzések esetében a globális felmelegedés hatásaként bekövetkező szélsőséges időjárás miatt felelős vállalást nehéz megfogalmazni, ugyanakkor folyamatosan törekedni kell a fajlagos energiafelhasználás javítására.

Az MNB környezetvédelmi vezetési rendszerének (KÖVHIR) működtetése lehetőséget biztosít a jelentős környezeti hatást okozó környezeti tényezők folyamatosan nyomon követésére, és szükség szerinti beavatkozásra annak érdekében, hogy a környezeti teljesítmény évről évre javuljon. Ezt a rendszert az MNB a 2017–2019 közötti stratégiai időszakra is fenn kívánja tartani, fejleszteni. Ehhez kapcsolódóan célszerű megvizsgálni a bankjeggyártásban érintett leányvállalatok által bevezetendő környezeti menedzsmentrendszerek MNB rendszerébe történő integrálásának lehetőségét.

2016-ban az MNB ingatlanaiban egységesítésre került a szelektív hulladékgyűjtés rendszere, ezzel a papírhulladék mellett a fém-, a műanyag és üveghulladék újrahasznosítási lehetősége az MNB minden budapesti ingatlanát érintően biztosított. A hulladékgazdálkodás fejlesztése terén fontos előrelépés történt a „bankjegybrikett” újrahasznosítása kapcsán. 2016. január 1-jétől a korábbi karitatív célú hasznosítás helyett környezetvédelmi szempontból kedvezőbb megoldásként a „bankjegybrikett”-ből hazai erőműben ún. „zöld áram” kerül előállításra. Az új rendszer jól bevált, a tapasztalatok alapján a szolgáltató az időnként felmerülő, a szokásos mennyiséget meghaladó hulladékszállítmányokat rugalmasan fogadja és dolgozza fel, az újrahasznosított termék bekerül a gazdasági körforgásba.

Működésikockázat-kezelés

Az MNB stratégiai céljainak sikeres megvalósítása, jó hírnevének, vagyonának megőrzése kiemelten fontos érték. Ezeknek a céloknak és értékeknek a védelmében a hatékony működési kockázatkezelésnek komoly szerepe van. A működési kockázatoknak a szervezetten belüli azonosítása, felmérése, folytonos nyomon követése és a kezelésükre alkalmas válaszhelyezkedések meghozatala ezért az MNB vállalatirányításának integráns részét képezi. A működési kockázatkezelési tevékenység folyamatosan magas szinten tartásához a nemzetközi legjobb gyakorlatok figyelemmel kísérése és ezzel összhangban az MNB rendszereinek fejlesztése elengedhetetlen.

Az MNB, annak érdekében, hogy alapvető feladatait kritikus helyzetek estén is megfelelő szinten biztosítani

tudja, hatékony üzletmenet-folytonosság menedzsmentet működtet. Ennek keretében folyamatosan aktualizálja üzletmenet-folytonossági és katasztrófa-helyreállítási terveit, melyek megbízhatóságát évente teszteli. Kiemelten fontos a fizetési rendszer működtetéséhez és a devizatartalék kezeléséhez kapcsolódóan végrehajtott egyhetes éles integrált teszt.

3.13. A KBER-BIZOTTSÁGOK BEMUTATÁSA

Uniós csatlakozásunk óta az MNB vezetői és szakértői teljes jogú tagként vesznek részt a KBER-bizottságok, illetve a bizottságok által létrehozott munkacsoportok munkájában. A bizottságokban és a munkacsoportokban nyílik lehetőség a nemzeti jegybankok együttműködésével történő álláspontok közös kidolgozására, és ez a közös együttműködés lehetőséget nyújt arra is, hogy az egyes nemzeti bankok képviselői rendszeresen tájékozódjanak az EKB munkájáról. 2016. december 31-én tizenöt KBER-bizottság és két, a KBER munkáját támogató egyéb bizottság működött. Az ún. Egységes Felügyeleti Mechanizmus (Single Supervisory Mechanism – SSM) 2014. novemberi indulásával összefüggésben néhány bizottság az eddigi kétféle formáció (euroövezeti összetétel, illetve KBER-összetétel) mellett 2014 óta SSM-összetételben is tart üléseket, melyeken az SSM-ben részt vevő tagországok jegybanktól független szervezetként működő felügyeleti hatóságainak képviselői is részt vesznek.

Az egyes KBER-bizottságok tevékenységi köre (mandátuma) röviden az alábbiakban összegezhető.

Számviteli és monetáris jövedelem bizottság – Accounting and Monetary Income Committee (AMICO): Kialakítja és rendszeresen felülvizsgálja a KBER Alapokmánya szerinti pénzügyi beszámolók kereteit meghatározó számvitel-politikai elveket, a rendszeres pénzügyi jelentések elkészítésének módszertanát és elősegíti ezek nemzetközi szintű összehangolását. Figyelemmel kíséri a monetáris jövedelem számítását a számviteli biztonsági keretrendszer által kialakított kockázatkezelési folyamatnak megfelelően.

Bankjegybizottság – Banknote Committee (BANCO): Meghatározza az euroövezeti országok eurobankjegy-szükségletét, összehangolja az eurobankjegyek gyártását, kidolgozza az eurobankjegyek készletezési és bankjegy-feldolgozási politikáját. Feladatai közé tartozik az eurobankjegyek előállítása kapcsán keletkező tapasztalatok cseréje, az eurobankjegyek hamisítását

megakadályozó biztonsági elemek vizsgálata és fejlesztése, valamint az euro előállításához kapcsolódó biztonsági kockázatok felmérése. Hozzájárul az euroövezetben alkalmazott gyakorlat harmonizációjához, a hamisításokat figyelő rendszer kialakításához, valamint az eurobankjegyekre és -érmékre vonatkozó statisztikák ellenőrzéséhez.

Kontrolling bizottság – Committee on Controlling (COMCO): A COMCO 2007 júliusa óta tartozik a KBER-bizottságok közé (csak az euroövezeti jegybankok vesznek részt munkájában). Hozzájárul az Eurorendszer által alkalmazott egységes költségmódszertan (Common Eurosystem Cost Methodology) alkalmazásához és továbbfejlesztéséhez, elemzéseket készít az Eurorendszer/KBER bizonyos funkcióinak/termékeinek költségadatairól és költségszerkezetéről. A vezetői információs rendszerek terén a KBER egészének érdeklődésére számot tartó kérdésekben az információ- és tapasztalatcsere fórumaként szolgál.

Eurorendszer/KBER Kommunikációs bizottság – Eurosystem/ESCB Communications Committee (ECCO): Hozzájárul az Eurorendszer, a KBER és az EKB külső kommunikációs politikájának kialakításához annak érdekében, hogy az Eurorendszer/KBER által megfogalmazott célok átláthatóvá és világossá váljanak és biztosítsák a közvélemény tájékoztatását az Eurorendszer és a KBER feladatairól és tevékenységéről.

Pénzügyi stabilitási bizottság – Financial Stability Committee (FSC): Az FSC 2011-től, a korábbi Bankfelügyeleti bizottság (Banking Supervision Committee, BSC) megszüntetésével kezdte meg munkáját, feladata az, hogy az EKB döntéshozó testületeinek munkáját pénzügyi stabilitási és makroprudenciális politikai témákban támogassa.

Belső ellenőrzési bizottság – Internal Auditors Committee (IAC): A releváns közös projektek, rendszerek és tevékenységek felülvizsgálatával, valamint az EKB és a nemzeti központi bankok „közös érdeklődésére” számot tartó, auditálási kérdéseket érintő együttműködésének biztosításával segíti a KBER-t céljai elérésében.

Nemzetközi kapcsolatok bizottsága – International Relations Committee (IRC): A KBER nemzetközi együttműködéssel összefüggő feladatainak végrehajtását segíti, valamint hozzájárul az Eurorendszer álláspontjának kialakításához az EU-n kívüli országokkal fenn tartott kapcsolatok különböző területein.

Információtechnológiai bizottság – Information Technology Committee (ITC): Hozzájárul az Eurorendszer és a KBER informatikai politikájának, stratégiájának és az erre vonatkozó irányelveknek a kidolgozásához – különös tekintettel a biztonsági vonatkozásokra –, és technikai tanácsot ad más bizottságok részére. Ezen túlmenően Eurorendszer/KBER-szintű fejlesztéseket, önálló projekteket indít, hajt végre.

Jogi bizottság – Legal Committee (LEGCO): Jogi támogatást nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez, különösen hozzájárul az Eurorendszer és a KBER szabályozási rendszerének karbantartásához, a jogszabályok nemzeti jogba való átültetésének vizsgálatához, figyelemmel kíséri és beszámol arról, hogy a nemzeti hatóságok és az uniós intézmények mennyiben tartják be a jogszabálytervezetekkel kapcsolatos konzultációs kötelezettségüket az EKB kompetenciájába tartozó területeken.

Piaci infrastruktúra és fizetések bizottsága – Market Infrastructure and Payments Committee (MIPC): A Fizetési és elszámolási rendszerek bizottsága (PSSC) 2016. április 1-je óta MIPC néven folytatja működését. Segíti a KBER-t a fizetési rendszerek zökkenőmentes működtetésében, valamint a fedezetek határon átnyúló felhasználásával kapcsolatban. Támogatja továbbá a KBER-t a fizetési rendszerekre vonatkozó általános jellegű és „felvigyázói” kérdésekben; valamint az értékpapír-elszámolási és -teljesítési rendszerekkel kapcsolatos stratégiai döntésekben. Új elnevezésének megfelelően a bizottság a továbbiakban nagyobb hangsúlyt fektet a felvigyázási tevékenység erősítésére, valamint a páneurópai fejlesztések elősegítésére a kis és nagy értékű fizetések, az értékpapírok és a fedezetkezelés terén.

Piaci műveletek bizottsága – Market Operations Committee (MOC): Segíti a KBER-t az egységes monetáris politika és a devizaműveletek megvalósításában, az EKB tartalékainak kezelésében, azon tagállamok központi bankjai által alkalmazott monetáris politikai eszköztár megfelelő adaptálásában, melyek még nem vezették be az eurót, továbbá az ERM-II alkalmazásában.

Monetáris politikai bizottság – Monetary Policy Committee (MPC): Segíti a KBER-t a közösség egységes monetáris és árfolyam-politikájának megvalósításában. Ezen túlmenően segítséget nyújt a KBER azon feladatainak teljesítésében, melyek a nem euroövezeti tagállamok központi bankjai és az EKB monetáris és árfolyam-politikájának koordinálásából adódnak.

Szervezetfejlesztési bizottság – Organisational Development Committee (ODC): 2013 júliusában hozták létre, csak euroövezeti összetételben ülésezik, az Eurorendszer és az Egységes Felügyeleti Mechanizmus (SSM) működésével kapcsolatos tervezési és szervezeti kérdésekben javaslatokkal segíti az EKB-döntéshozók munkáját. Emellett az Eurorendszer közös beszerzéseit koordináló iroda (EPCO) munkáját is összefogja, valamint az Eurorendszer/KBER működési kockázatok kezelésére és üzletmenet-folytonosságra vonatkozó rendszerét is működteti.

Kockázatkezelési bizottság – Risk Management Committee (RMC): 2010 szeptemberében hozták létre, csak euroövezeti összetételben ülésezik, feladata, hogy az Eurorendszer piaci műveleteiből származó kockázatok kezelése és ellenőrzése terén elemzésekkel és javaslatokkal segítse az EKB-döntéshozók munkáját.

Statisztikai bizottság – Statistics Committee (STC): Segítséget nyújt a KBER feladatainak teljesítéséhez szükséges statisztikai információk összegyűjtésében. Ennek során hozzájárul többek között a statisztikai adatgyűjtésben szükséges változtatások kidolgozásához és azok költséghatékony alkalmazásához.

A KBER munkáját támogató egyéb bizottságok:

Költségvetési Bizottság – Budget Committee (BUCOM): Az EKB költségvetésével kapcsolatos kérdésekben nyújt segítséget az EKB Kormányzótanácsának, tagjai az euroövezeti tagállamok jegybankjai.

Emberi Erőforrások Konferenciája – Human Resources Conference (HRC): A 2005-ben létrehozott bizottság célja az, hogy fórumként szolgáljon az Eurorendszer/KBER jegybankok között a tapasztalat-, vélemény- és információcseréhez az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás területén.

3.14. AZ MNB KUTATÁSI TEVÉKENYSÉGE 2016-BAN

Az MNB-ben tudományos, alapkutatási tevékenységet jellemzően a Kutatási igazgatóság, alkalmazott kutatást pedig mind a Kutatási igazgatóság, mind az elemzői területek végeznek. Az alapkutatások végeredményei a publikációk nemzetközi, valamint hazai tudományos folyóiratokban. Az alkalmazott kutatási tevékenység fő megjelenései az MNB ilyen irányú kiadványai: az *MNB Füzetek* (*MNB Working Papers*, csak angolul jelenik meg), az *MNB-tanulmányok* sorozat, valamint a *Hitelintézeti Szemle* folyóirat. A publikációk mellett

a kutatási tevékenység része a nemzetközi konferenciákon, valamint az EKB által koordinált kutatási hálózatokban és munkacsoportokban való részvétel.

Publikációk

2016-ban öt, az MNB kutatói által készített tanulmány jelent meg rangos nemzetközi folyóiratokban. Az MNB-s tanulmányt publikáló folyóiratok egyike az *International Journal of Central Banking*, amely a szűk értelemben vett jegybanki témák első számú nemzetközi folyóirata. A másik négy, MNB-s tanulmányt közlő folyóirat a *European Economic Review*, az *Economics of Transition*, a *Journal of Corporate Finance*, és az *Industrial and Labor Relations Review*. Mindezek mellett két MNB-s szerzők által jegyzett tanulmány jelent meg a *Közgazdasági Szemlében*, és a *Statistikai Szemle* is publikált egy jegybanki tanulmányt. Az alkalmazott kutatási eredmények az MNB kiadványaiban jelentek meg. Az *MNB Füzetek* című sorozatban négy, az *MNB-tanulmányok* sorozatban pedig három tanulmány került publikálásra, míg a *Hitelintézeti Szemle* 2016-os kiadásában tizennégy tanulmány, tizenegy könyvismertető, és négy konferenciabeszámoló jelent meg MNB-s alkalmazottak tollából.

Konferenciák és előadások

Az MNB 2016-ban is megszervezte a Budapest Economic Seminar Series (BESS) előadás-sorozatot, amely keretében nemzetközi szinten elismert közgazdászok adták elő tanulmányaikat az érdeklődőknek. A 2016-os év során többek között előadott az MNB-ben az angol, az osztrák, a portugál és a szlovák jegybank egy-egy kutatója, valamint az alábbi rangos egyetemek egy-egy munkatársa is: HEC Montreal, CERGE (Prága), Colegio Carlo Alberto (Torino), Tilburg University, University of Bonn, Sapientia Egyetem.

Az MNB kutatói számos rangos nemzetközi konferencián, illetve több jegybankban és egyetemen tartottak előadást. A fő konferenciák közül említést érdemel az Európai Közgazdasági Társaság (European Economic Association, EEA) és az Ökonometriai Társaság (Econometric Society, ES) közös augusztusi konferenciája Mannheimban, a brit Királyi Közgazdasági Társaság (Royal Economic Society, RES) márciusi bristoli konferenciája, az Ökonometriai Társaság nyári észak-amerikai konferenciája Philadelphiában, amely konferenciákon egy-egy MNB-s kutató adott elő. Szerepelt továbbá egy-egy MNB-ben készült tanulmány a Computing in Economics and Finance (CEF) szervezet júniusi éves bourdeax-i konferenciáján, és a Money in

Macro and Finance című rangos konferenciasorozat szeptemberi Bath-i konferenciáján is. A hazai előadásokat tekintve szerepelt MNB-s tanulmány a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpontjának szemináriumsorozatán, és szintén számos előadó képviselte az MNB-t a Magyar Közgazdaságtudományi Egyesület (MKE) decemberi konferenciáján is.

Az MNB több munkatársa is közreműködött az EKB által koordinált kutatási hálózatokban és munkacsoportokban. Az elemzők és kutatók részt vettek a Working Group on Econometric Modeling (WGEM), a Wage Dynamics Network (WDN) és a Household Finance and Consumption Network (HFCN) rendszeres megbeszélésein; a WGEM egyik frankfurti ülésén pedig MNB-s előadás is elhangzott.

3.15. KIADVÁNYOK, MNB ÁLTAL SZERVEZETT KONFERENCIÁK 2016-BAN

Kiadványok

Rendszeres kiadványok

Inflációs jelentés

Az inflációs jelentés évente négy alkalommal jelenik meg annak érdekében, hogy a közvélemény számára érthető és világosan nyomon követhető legyen a jegybank politikája. Ebben a kiadványban az MNB rendszeresen beszámol az infláció addigi és várható alakulásáról, értékeli az inflációt meghatározó makrogazdasági folyamatokat, és összefoglalja azokat az előrejelzéseket és megfontolásokat, amelyek alapján a Monetáris Tanács meghozza a döntéseit.

Pénzügyi stabilitási jelentés

A stabilitási jelentés évente két alkalommal jelenik meg, ismerteti a jegybank álláspontját a pénzügyi rendszerben tapasztalható változásokról, és bemutatja ezen változások hatását a pénzügyi rendszer stabilitására. A jelentés elemzési fókuszában a hosszú távú tendenciák és a kockázatok előretekintő jellegű értékelése áll.

Növekedési jelentés

Az éves rendszerességgel megjelenő Növekedési jelentés célja, hogy a hosszabb távú – esetenként egy teljes üzleti ciklust is felölelő – növekedési pályát és annak

meghatározó tényezőit közvetlenül, sztenderd és alternatív mutatókat is felhasználva bemutassa. A jelentés áttekinti a gazdasági növekedést rövid, közép- és hosszabb távon leginkább meghatározó folyamatokat, amelynek értékelését évente ismerteti.

Makroprudenciális jelentés

Az évente megjelenő Makroprudenciális jelentés célja, hogy bemutassa az MNB által a Pénzügyi stabilitási jelentés keretein belül feltárt és kommunikált rendszerkockázatok megelőzésére és kezelésére alkalmazott makroprudenciális eszközöket, azok hatásmechanizmusait és a piaci szereplők alkalmazkodását. A kiadvány az MNB Alapokmányával és makroprudenciális stratégiájával összhangban törekszik arra, hogy az iparági szereplők mellett a szélesebb közvélemény számára is követhetőbbé és közérthetőbbé tegye az MNB makroprudenciális intézkedéseit.

Hitelezési folyamatok

A Hitelezési folyamatok című kiadvány célja, hogy átfogó képet mutasson a hitelezés legfrissebb trendjeinek alakulásáról, valamint segítséget nyújtson ezen folyamatok megfelelő értelmezéséhez. Ennek érdekében részletesen bemutatja a hitelaggregátumok, a bankok által észlelt hitelkereslet, valamint a hitelezési feltételek alakulását.

Lakáspiaci jelentés

Az MNB új „Lakáspiaci jelentés” című kiadványa 2016 tavaszától féléves rendszerességgel mutatja be a hazai lakáspiac aktualitásait. A kiadvány célja, hogy átfogó képet adjon a lakóingatlan-piac rövid és hosszú távú trendjeiről, valamint hogy bemutassa a hazai piac területi különbségeit. A Lakáspiaci jelentés egy jegybanki szemszögből is különösen releváns témát mutat be. A lakáspiac mind az egyes gazdasági szereplők (háztartások, pénzügyi intézmények), mind a nemzetgazdaság szintjén kiemelten fontos területet jelent. A lakáspiaci folyamatok nemcsak a pénzügyi stabilitási dilemmákkal állnak szoros kapcsolatban, hanem alapjaiban határozzák meg a gazdaság rövid és hosszú távú konjunktúrális kilátásait is. A lakáspiaci folyamatok, és különösen a lakásárak ingadozása a háztartások vagyoni helyzetén keresztül befolyással van a szektor megtakarítási és fogyasztási döntéseire, míg a jelzáloghitel-fedezetek révén a pénzügyi intézmények portfóliójára, profitabilitására és hitelezési aktivitására is. Összességében kijelenthető, hogy a lakáspiac a nemzetgazdaság minden területéhez szervesen kapcsolódik.

Pénzügyi fogyasztóvédelmi jelentés

A MNB 2016-tól évente egy alkalommal online és nyomtatott formában publikálja Pénzügyi fogyasztóvédelmi jelentését. A kiadvány célja, hogy tájékoztassa a pénzügyi rendszer intézményeit valamint a közvéleményt az aktuális pénzügyi fogyasztóvédelmi kérdésekről, ezáltal is növelve az érintettek kockázati tudatosságát, valamint a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom fenntartását, erősítését. A MNB szándéka szerint a kockázatok azonosítása, illetve az azok csökkentése céljából végzett hatósági tevékenység, valamint a jegybank ismeretterjesztő, oktató tevékenysége és a magyar pénzügyi kultúra fejlődését szolgáló munkája hozzájárul ahhoz, hogy a pénzügyi döntésekhez a megfelelő információk az érintettek rendelkezésére álljanak, és így a pénzügyi rendszer egészének stabilitása erősödjön. A jelentésben a prioritások összefoglalását követően, részletes bemutatásra kerül az MNB pénzügyi fogyasztóvédelmi, hatósági és ügyfélszolgálati tevékenysége, megismerhetőek azok a kiemelt ügyek, amelyek a vizsgált időszakban a fogyasztók széles körét érintették, valamint az MNB által azonosított azon kockázatok, amelyek fogyasztóvédelmi szempontból jelentősek lehetnek. Korábban a kiadvány Pénzügyi fogyasztóvédelmi és piacfelügyeleti jelentés címmel jelent meg.

Bankszektoron kívüli pénzügyi piacok kockázati jelentése

Az MNB 2015-től évente egyszer publikálja a „Bankszektoron kívüli pénzügyi piacok kockázati jelentése” című kiadványt. A jelentés a biztosítók, a pénztárak, a pénzügyi vállalkozás és közvetítők, a szövetkezeti hitelintézetek, valamint a tőkepiac kockázatait mutatja be. A „Bankszektoron kívüli pénzügyi piacok kockázati jelentése” elsősorban a „Pénzügyi stabilitási jelentés” című kiadványban nem vagy kisebb terjedelemben tárgyalt szektorok mélyebb elemzésére irányul, így nem tartalmazza az abban részletesen ismertetett bankszektorra vonatkozó megállapításokat. A kiadvány fő célja, hogy növelje a felügyelt piacokon tevékenykedők kockázati tudatosságát, és erősítse a szektorokba vetett bizalmat. A jelentés területenkénti bontásban ad áttekintést a hatósági vizsgálatokról, valamint a folyamatos felügyelés során szerzett lényegesebb tapasztalatokról, kiemelve a tárgyidőszakban azonosított főbb prudenciális kockázatokat.

Fizetési mérleg jelentés

A jelentés évente négy alkalommal jelenik meg, hogy tájékoztassa a piaci szereplőket a fizetési mérleg

folyamatairól, különös tekintettel a gazdaság mélyebb összefüggéseire. A külső egyensúly alakulása a pénzügyi stabilitás szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, mivel a fizetési mérleg folyamatai alapján következtetni lehet a gazdasági növekedés fenntarthatóságára, illetve az ezzel kapcsolatos kockázatokra. Az MNB átfogóan és rendszeresen elemzi a külső egyensúlyi folyamatokat, a makrogazdasági egyensúlytalanságokat több mutatón keresztül vizsgálja.

Fizetési rendszer jelentés

A jelentés évente egy alkalommal ad átfogó elemzést a belföldi pénzforgalomban és a felvigyázott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek működésében megfigyelhető tendenciákról, a főbb kockázatokról, valamint arról, hogy az MNB szükség esetén milyen eszközöket mozgósított annak érdekében, hogy fenntartsa a pénzforgalom zavartalan lebonyolítását és elősegítse az azt támogató fizetési és elszámolási rendszerek megbízható és hatékony működését.

Költségvetési jelentés

Az MNB az MNB-tv.-ben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata el látásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmézéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát. A szélesebb közvélemény a „Költségvetési jelentés” című kiadványból (korábbi címen: *Elemzés az államháztartásról*) ismerheti meg e szakértői elemzések legfontosabb eredményeit.

Éves jelentés

Az Éves jelentés évente egy alkalommal jelenik meg, tartalmazza a jegybank előző évről szóló üzleti jelentését, valamint auditált éves beszámolóját.

Féléves jelentés: Beszámoló az MNB adott félévi tevékenységéről

A Féléves jelentés évente egy alkalommal jelenik meg, szeptemberben. A jelentés a jegybank első fél évről szóló üzleti jelentése.

Időközi jelentés: Beszámoló az MNB adott negyedévi tevékenységéről

Az Időközi jelentés évente két alkalommal jelenik meg, az éves és a féléves beszámolók közötti időszakban, áprilisban és novemberben. A jegybanki szakterületek első és harmadik negyedévi, MNB-tv.-ben rögzített alapvető tevékenységéről számol be: monetáris politika, pénzügyi rendszer áttekintése, devizatartalék, pénzforgalom, készpénzlogisztikai tevékenység, statisztikai változások.

Felügyelőbizottsági jelentés

A MNB-ről szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (MNB-tv.) előírja, hogy a felügyelőbizottság tagjai az őket megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg a megbízó miniszternek tájékoztatási kötelezettséggel tartoznak. Az MNB Felügyelőbizottságának 2015-ben elfogadott ügyrendje a tájékoztatási kötelezettségre vonatkozóan kimondja: „A felügyelőbizottság elnöke és tagjai – az MNB-tv.-ben előírt kötelezettségnek megfelelően – évente saját tevékenységükről közös beszámolót készítenek, és azt megküldik az Országgyűlésnek, illetőleg a miniszternek. Ezen túl is a felügyelőbizottság elnöke és tagjai – igény szerint – tájékoztatási kötelezettséggel tartoznak az őket megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg az őket megbízó miniszternek.” Az MNB-törvényben meghatározott felügyelőbizottsági feladatkör fókuszja a jegybank folyamatos működésének ellenőrzésén van. A felügyelőbizottság a rá vonatkozó törvények, a saját ügyrendje, valamint a testület működése során, a tagok által közösen definiált, belső működési alapelvek alapján végzi a tevékenységét. Ellenőrző tevékenységének fő formája a felügyelőbizottsági ülések, amelyek témáit az audit univerzumon alapuló éves, ún. gördülő munkaterv állapítja meg. A felügyelőbizottság tevékenységének kivonata a Felügyelőbizottsági jelentés.

Jegybanki almanach

A Jegybanki almanach című kiadvány közérthető formában, összefoglaló jelleggel tekint vissza a gazdasági

élet legfontosabb eseményeire és a monetáris politika fő lépéseire az adott évből. A korábban már publikált döntéseket és eredményeket átfogóan bemutató és értékelő kötet lehetőséget nyújt az elmúlt hónapok eseményeinek áttekintésére és újraértékelésére a téma iránt nyitott közönség számára. A Jegybanki almanach arra is hivatott, hogy összefogja az év során megjelent mindazon MNB szakmai cikkeket is, amelyek üzenetei – ha nem is örök érvényűek, de – hosszabb távon segítenek megérteni a főbb gazdasági folyamatokat és a jegybanki döntéseket. A kiadvány magyar nyelven, évente jelenik meg.

Elemzések, tanulmányok, statisztikák

MNB-tanulmányok

A sorozatban az MNB monetáris döntéshozatalához kapcsolódó közgazdasági elemzések kerülnek nyilvánosságra. A sorozat célja a monetáris politika átláthatóságának növelése. Így az előrejelzési tevékenység technikai részleteit is ismertető tanulmányokon túl közlést tesz a döntés-előkészítés során felmerülő közgazdasági kérdéseket is. Az MNB-tanulmányok (MT) (angol nyelven MNB Occasional Papers [OP]) sorozat elsősorban jegybanki szakterületekhez kapcsolódó gyakorlati jellegű (alkalmazott) kutatásokat mutat be, adott témákban létező elméleteket, nemzetközi eredményeket összegez, valamint a jegybanki döntéshozatal megértését segítő elemzéseket közöl.

MNB Working Papers (MNB-füzetek)

Az MNB Working Papers sorozat a jegybankban folyó elméleti jellegű kutatások eredményeit publikálja. A sorozatban megjelenő tanulmányok elsősorban az akadémiai, jegybanki és egyéb kutatók érdeklődésére tarthatnak számot, céljuk, hogy az olvasókat olyan észrevételekre ösztönözzék, amelyeket a szerzők felhasználhatnak további kutatásaikban. A sorozat 2005 ősze óta csak angol nyelven érhető el.

Hitelintézeti Szemle

A Hitelintézeti Szemle egy megújult, egyre bővülő tartalommal és fokozatosan megszilárduló rovatrenddel, korszerű tipográfiával külön kötetben magyar és angol nyelven megjelenő társadalomtudományi folyóirat, amely több mint egy évtizedes múltat tekint vissza. A lap 2014 végétől negyedévente az MNB szerkesztésében és kiadásában jelenik meg. A folyóiratban

megjelenő írások között lektorált tanulmányok, esszé jellegű dolgozatok, könyvismertetések, konferencia és egyéb tudományos tevékenységekről szóló beszámolók szerepelnek. A folyóirat elérhető a Hitelintézeti Szemle honlapján (<http://www.hitelintezetiszemle.hu/>).

Oktatási Füzetek

A MNB kiemelt feladatának tekinti a hazai pénzügyi kultúra fejlesztését, ezért a rendelkezésére álló eszközökkel segíteni kívánja a közgazdasági oktatást és a pénzügyi műveltség szélesítését. 2016 májusában a jegybank új, közgazdasági, pénzügyi és monetáris politikai oktatási füzet sorozatot indított útjára magyar és angol nyelven.

Egyéb kiadványok

A forint 70 éve: A hiperinflációtól az áruk stabilitásáig

Az infláció mindennapokban játszott szerepe és fontossága indokolja jelen kiadvány megszületését is. A forint 1946. augusztus 1-jei bevezetésének évfordulója megfelelő alkalmat jelentett a hazai inflációs tapasztalatok levonására.

Az Önfinszírozási program első két éve

A MNB 2014 tavaszán hirdette meg az Önfinszírozási programot. A monetáris politikai eszköztár egészének átalakítását hozó program a bruttó külső adósság és a devizaadósság csökkentése mellett nemkonvencionális eszközként hozzájárult a monetáris enyhítéshez, és érdemi szerepet töltött be abban is, hogy a magyar adósságosztályzat 2016 májusában visszakerült a befektetői kategóriába. A MNB szakértői négy elemzésből álló tanulmánykötetben elemzik az Önfinszírozási program első két évének tapasztalatait.

Növekedési Hitelprogram – A MNB hitelösztönző eszközének tapasztalatai

A kiadvány a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram 2015 végéig elért eredményeit hivatott bemutatni.

Az öt tanulmányt tartalmazó kötet közzétételével a jegybank célja, hogy mind a hazai, mind a nemzetközi nyilvánosság mélyebben megismerhesse a program eddigi hatásait.

Az MNB Makroprudenciális stratégiája 2016

Az MNB makroprudenciális stratégiája részletesen bemutatja a makroprudenciális funkció működését. Ennek fő elemeit a rendszerkockázatok azonosítása és monitorozása, a makroprudenciális eszköztár alkalmazása, a beavatkozások hatásainak értékelése és utókövetése, valamint az érintett hazai és nemzetközi hatóságokkal és piaci szereplőkkel való koordináció jelentik. Az MNB erős törvényi felhatalmazása és intézményi függetlensége akkor tudja jól szolgálni a makroprudenciális stratégiai célokat, ha a makroprudenciális politika a lehető legátláthatóbb és hiteles módon működik. Az MNB a jövőben Makroprudenciális jelentéseiben évente beszámol a makroprudenciális beavatkozásokhoz való alkalmazkodásról, ezek hatásairól és utókövetéséről.

Félidős jelentés 2013–2016

A Félidős jelentés összegzi és értékeli a 2013 márciusa óta eltelt időszak munkáját és áttekintést ad a monetáris politika és eszköztár legfontosabb változásairól, az új típusú feladatokról és kezdeményezésekről. Bemutatja azt is, hogy miben változott három év alatt a jegybanki szemlélet, hogyan bővültek a korábbi feladatok, és miben más ma a jegybanki munka a 2013 előtti időszakhoz képest.

A Magyar Nemzeti Bank önfinanszírozási programja

A 2008-ban kirobbant globális pénzügyi válságot megelőzően a magyar gazdaság magas külföldi adóssághalmozást halmazott fel, külső kitétsége emelkedett. Az utóbbi évek során ugyanakkor érdemben javult az ország külső egyensúlyi helyzete, csökkent a külső sérülékenység, ami lehetővé tette a devizatartalékok célzott felhasználását. A magas külső és deviza államadósságból adódó kockázatok csökkentését célozza a 2014 áprilisában meghirdetett jegybanki önfinanszírozási program. Kiadványunkban azt mutatjuk be, hogy az utóbbi bő egy évben Magyarország hogyan tudta lejáráó külső devizaadósságát forintból megújítani, illetve hogy ezt hogyan segítette elő az MNB programja, azaz az irányadó jegybanki eszköz átalakítása, valamint a jegybanki kamatcseretenderek bevezetése.

A megújult Magyar Nemzeti Bank 2013–2015.

A 2008–2009-es világgazdasági válság új korszakot nyitott a monetáris politikában. A világ jegybankjai

részben kényszerből, részben felismerve korábbi szerepfelfogásuk hiányosságait egyre aktívabb szerepet vállaltak a stabilizációban és a válság okozta súlyos gazdasági károk helyreállításában. A hazai monetáris politikában ez a fordulat csak 2012 nyarán indult el, majd 2013 márciusától teljesedett ki. Az új jegybanki vezetés kinevezését követően megfontolt, de határozott lépésekkel igyekezett ledolgozni a legjobb nemzetközi gyakorlattal szemben addig felhalmozott lemaradást, számos területen megújítva a hazai monetáris politikát. A kiadvány ezen eseménydús két évről ad rövid összefoglalást, áttekintve a közelmúlt hazai monetáris politikájának legfontosabb lépéseit.

Az MNB kiadványai elérhetők a jegybank honlapján (<http://www.mnb.hu/kiadvanyok>).

MNB-könyvsorozat

2015. március 5-én a jegybank új, közgazdasági és monetáris politikai szakmai könyvsorozatot indított útjára, a könyvsorozat első kötetét Dr. Matolcsy György jegyezte. Az *Egyensúly és növekedés* című kötet részletesen bemutatja mindazokat az új gazdaságpolitikai elgondolásokat, innovációkat és eszközöket, amelyek a magyar gazdaság 2010 és 2014 közötti, gazdaságtörténeti szempontból is jelentős sikeréhez vezettek, megvalósítva a költségvetési és pénzügyi stabilizációt, ezzel megteremtve a fenntartható növekedés alapfeltételeit.

A MNB közgazdasági és monetáris politikai szakkönyvsorozatának 2016-ban megjelent második kötete, *Versenyképesség és növekedés* címmel, amelyet Palotai Dániel és Virág Barnabás, a jegybank ügyvezető igazgatói szerkesztettek. A MNB mandátumának megfelelően döntött a szakkönyvsorozat elindításáról, miután törvényi feladatai közé tartozik a hazai pénzügyi kultúra és így a közgazdasági gondolkodás fejlesztése, valamint elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül a Kormány gazdaságpolitikájának támogatása is.

Törvényi feladatainak megfelelően a Versenyképesség és növekedés kötet a jegybank a fenntartható gazdasági növekedésről és versenyképességről szóló közös gondolkodáshoz kíván hozzájárulni. A könyv áttekinti a hazai és nemzetközi tapasztalatokat, majd átfogó képet ad a gazdasági felzárkózást leginkább meghatározó tényezőkről. A kötet mindemellett azonosítja azokat a területeket, amelyeken leginkább szükséges az előrelépés, és javaslatokat tesz olyan reformokra, amelyek hozzájárulhatnak a versenyképesség növeléséhez.

MNB által szervezett rendezvények

Az MNB a társ- és partnerintézmények felé nyitott, a kollegiális kapcsolatokat erősítő stratégiát képvisel a rendezvények tekintetében. Az MNB rendezvényei között szerepelnek nemzetközi konferenciák, belső rendezvények és ún. kulturális események is.

Nemzetközi szakmai konferenciák

A többnapos nemzetközi szakmai konferenciák nagy része 50-60 fő részvételével zajló esemény, esetenként azonban 150-200 fős találkozókra is sor került. A nemzetközi konferenciáknak zömében az MNB épülete adott helyszínt.

A 2016-ban megrendezésre került fontosabb nemzetközi szakmai rendezvények az alábbiak voltak:

Lámfalussy nemzetközi konferencia

A „Lámfalussy Lectures Conference” néven 2014-ben útjára indított, évente egy alkalommal megrendezendő esemény célja az, hogy az MNB olyan prominens előadókat hívjon Magyarországra, akik a globális gazdaságpolitikát, ezen belül kiemelten a monetáris politikát és a pénzügyi rendszert érintő aktuális kérdésekről formált nézeteiket osztják meg egymással és a szakmai közönséggel. A „Lámfalussy Lectures Conference” elindításával egy időben az MNB elnöke megalapította a Lámfalussy-díjat, melynek célja, hogy elismerje azon nemzetközileg is kiemelkedő szakmai teljesítményeket, életműveket, amelyek befolyással vannak az MNB munkájára, valamint a nemzetközi monetáris és pénzügypolitikára. A díj átadására minden évben a konferenciához kapcsolódóan kerül sor.

A 2016 februárjában harmadik alkalommal megrendezett konferencia a „*Professor Lámfalussy Commemorative Conference – His contribution to economic policy and the birth of the euro*” címet viselte, és az előző évben elhunyt Lámfalussy Sándor munkásságának állított emléket. A rendezvényen olyan neves előadók tartottak beszédeket, mint Luiz Awazu Pereira da Silva, a BIS vezérigazgató-helyettese (a 2016. évi Lámfalussy-díjazott Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) képviselőjében), Benoît Cœuré, az Európai Központi Bank Igazgatóságának tagja és Ewald Nowotny, az Osztrák Nemzeti Bank elnöke (korábbi Lámfalussy-díjazottak), valamint a belga jegybank elnöke, a Euro50 Group elnöke és az ESM ügyvezető igazgatója. Az előadások után panelbeszélgetésre került sor

neves közgazdászok részvételével, a monetáris unió létrehozásának körülményeiről.

A konferenciára 2016-ban is Budapesten, külső helyszínen került sor, több mint 400 meghívott vendég részvételével.

A Biztosításfelügyelők Nemzetközi Szövetségének 2016. évi nyári bizottsági ülészsaka és szemináriuma

A Biztosításfelügyelők Nemzetközi Szövetsége (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) 2016 nyarán az MNB szervezésében Budapesten rendezte meg nyári bizottsági ülészsakát és a kapcsolódó szakmai szemináriumot.

Az IAIS közel 140 ország több, mint 200 joghatóságát tömörítő szervezet, melynek a magyar felügyelet alapító tagja. A nyári ülészsak során az IAIS legfontosabb bizottságai üléseztek, a résztvevők az IAIS-ben tagsággal rendelkező országok biztosításfelügyeletének közép-, illetve felsővezetői voltak.

Az 5 napos konferencia külső helyszínen, mintegy 400 fő részvételével zajlott.

A KBER Jogi Bizottságának 2016. évi kihelyezett ülése

A Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) Jogi Bizottsága (LEGCO) 2016 szeptemberében az MNB meghívására Budapesten tartotta éves kihelyezett ülését. A LEGCO az EU-s tagállami jegybankok és az EKB jogi szakértőinek részvételével működő jogi szakmai bizottság. A kétnapos ülésen az EU-s jegybankok és az EKB jogi igazgatóságainak munkatársai az aktuális KBER-vonatkozású jogi kérdéseket és témákat vitatták meg.

OMFIF Economists Meeting

Az MNB – két év szünet után – második alkalommal adott otthont az Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF) egyik rangos szakmai rendezvényének, az Economists Meetingnek 2016 szeptemberében, „*The role of monetary policy in promoting growth in the CESEE region and wider Europe*” címmel. A félnapos kerekasztal-beszélgetésen a lengyel, a cseh és a román jegybankból, valamint a hazai és nemzetközi pénzügyi intézményektől érkezett vezetők áttekintették a magyarországi, régiós és európai monetáris politika válság utáni szerepét, valamint a monetáris politika európai és globális jövőjét.

Adam Smith szeminárium

2016 novemberében Budapesten került megrendezésre az Adam Smith Szeminárium őszi találkozója, melynek során nemzetközi gazdasági és pénzügyi területen aktív döntéshozók kötetlen eszmecsere formájában tekintették át és vitatták meg a világgazdasági aktualitásokat és kilátásokat. Az MNB második alkalommal volt a csaknem negyedszázados múltra visszatekintő szeminárium házigazdája. A zártkörű fórum során külföldi partnerintézmények – többek között az amerikai Fed, a cseh, az izlandi, a japán, a lengyel, a török jegybank – felsővezetői, valamint nemzetközi intézmények és egyetemek vezető munkatársai tartottak előadásokat. A kétnapos program során több kerekasztal-beszélgetésre is sor került a nemzetközi összetételű résztvevői kör aktív bevonásával.

MNB és EBRD szakmai konferencia a vállalati nemteljesítő hitelek peren kívüli rendezésére

Az MNB és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 2014. óta szorosan együttműködik a nemteljesítő hitelek hatékony kezelése kapcsán, mely középtávon Magyarország versenyképességének javulásához is hozzájárul és a jövőre nézve preventív módon gátolhatja a nemteljesítő állomány felépülését. Az együttműködés az Európai Banki Koordináció Bécsi Kezdeményezése vezetésével zajlik, amely határozott, jól időzített és célzott fellépést sürget a témában.

A 2016. október 3-án megrendezett szakmai konferencián a mintegy 95 résztvevő áttekintette a peren kívüli adósságátütemezés és a vállalati nemteljesítő hitelek megegyezés útján történő rendezésének legjobb gyakorlatára vonatkozó irányelveket, amely az MNB és az EBRD együttműködésében készült el, és megvitatására a Magyar Bankszövetséggel és a bankrendszer képviselőinek közreműködésével került sor. Az irányelvek célja az, hogy a bankokat együttműködőbb és összehangoltabb megközelítésre bátorítsa olyan esetben, amikor egynél több pénzügyi hitelező közreműködik.

Egyéb nemzetközi rendezvények*BESS at MNB előadások*

2016. március 9. Martin Brown (University of St. Gallen) Betétkivonások a válság sújtotta kereskedelmi bankok esetében (Deposit Withdrawals from Distressed Commercial Banks)

2016. április 7. Stephen Millard (Bank of England) Az Egyesült Királyság Pénzügyi mérlegének dinamikus modellje (A Dynamic Model of Financial Balances for the United Kingdom)

2016. április 27. Zsolt Sándor (Sapienta University) Véletlen tényezős keresletbecslés optimális instrumentum alapú folyamatos frissítésű GMM segítségével (Általánosított Momentumok Módszere) (Random Coefficient Demand Estimation by Optimal Instrument-Based Continuously Updated GMM)

2016. május 4. Burak Uras (Tilburg University) Hatékony eszköz átláthatóság bankok és piacok esetén (Efficient Asset Opacity with Banks and Markets)

2016. május 18. Alessandro Barattieri (Collegio Carlo Alberto) A bankok nemzetközi összefonódásai és tőkeáttételei (Banks Interconnectivity and Leverage)

2016. május 26. Thomas Hintermaier (University of Bonn) Háztartási megtakarítások és bizalmi válságok (Household Debt and Crises of Confidence)

2016. június 1. Helmut Stix (Oesterreichische Nationalbank) Bankválságok, betét leírások, és a betétesek bizalma: Ciprusi tapasztalatok (Banking Crises, Bail-ins, and Depositor Confidence: Lessons from Cyprus)

2016. szeptember 14. Pavel Gertler (National Bank of Slovenia), **Boris Hofmann** (BIS) A monetáris tények újragondolva (Monetary Facts Revisited)

2016. szeptember 28. Matteo Cacciato (HEC Montreal) A munkaórak és a foglalkoztatás viselkedése az üzleti ciklus különböző szakaszaiban (Hours and Employment Over the Business Cycle)

2016. november 16. Sudipto Karmakar (Banco De Portugal) A pénzügyi válságok reálgazdasági hatásai: A heterogenitás szerepe (Real Effects of Financial Distress: the Role of Heterogeneity)

*Jegybanki oktatások központjának kurzusai***2016. tavaszi kurzusok**

Enrique Sentana (CEMFI) A pénzügyi piacok ökonometriája (The econometrics of financial markets) 2016. március 21–25.

- Mean-variance becslés határai. GMM-becslések és következtetések.
- Mean-variance becslés határainak következménye az arbitrázs portfóliókra és a bruttó hozamra.
- Idősor modellek a volatilitás vizsgálatára.
- A mean-variance analízisen túli módszerek.

Fabio Canova (BI Norwegian Business School) **A monetáris transzmissziós mechanizmus empirikus vizsgálatának eszközei (Empirical methods for the study of the monetary transmission mechanism)** 2016. március 29–április 1.

- Strukturális Vektor Autoregresszió.
- Faktor és FAVAR modellek.
- Strukturális idősor elemzés Bayesi-i becsléssel.
- Panel modellek, Panel VAR modellek és részleges pooled modellek.

2016. nyári kurzusok

Barbara Rossi (Universitat Pompeu Fabra) **Az árfolyamok dinamikája és előrejelezhetősége (Exchange rate dynamics and predictability)** 2016. június 27–július 1.

- Az árfolyamok dinamikája.
- Árfolyamok idősor modelljei.
- Előrejelzések és értékelésük.
- Nem-normál eloszlású, időben szóródó előrejelzések összekapcsolása.

Jesper Lindé (Stockholm School of Economics and Sveriges Riksbank) **A monetáris és fiskális politika kölcsönhatásai a modern jegybanki elemzésekben (Monetary and fiscal interactions in modern central banking analysis)** 2016. július 4–8.

- Gyakorlati útmutató a Bayesi-i DSGE becslésekhez.
- A fiskális politikai hatásai nem-válság időkben és a nulla közeli kamatkörnyezetben.
- A fiskális politika hatásai egy monetáris unióban.
- Fiskális politikai hatások nemzetközi tovagyrúzése egy monetáris unióban.
- A megromlott hitelesség hatásai a fiskális konszolidációra.

4. Kiegészítő információk az MNB 2016. évi felügyeleti tevékenységéről

4.1. INTÉZMÉNYFELÜGYELÉS

Az MNB 2016. december 31-én 1608 intézmény felügyeletét látta el a 10. táblázat szerinti bontásban.

4.2. A LEFOLYTATOTT VIZSGÁLATOK

Az MNB a vizsgálatok lebonyolítását éves tervezési rendszer alapján, napra lebontott részletes tervek szerint valósítja meg.

A vizsgálati tervek elkészítése során az MNB az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

- a felügyeleti vizsgálatok MNB-tv.-ben meghatározott ciklustervét,
- az intézmények kockázati besorolását, és ennek alapján a vizsgálathoz szükséges erőforrásigényt és vizsgálati időtartamot,
- a vizsgálandó intézmények sorrendjének kialakítására szolgáló felügyeleti scoring rendszert, amely az intézmény egyéb egyedi jellemzőit is vizsgálja,
- a rendelkezésre álló erőforrásokat.

A prudenciális helyszíni vizsgálatok számát, illetve szektor- és vizsgálattípus szerinti megbontását a 11. táblázat foglalja össze.

10. táblázat

A felügyelt intézmények száma 2016-ban

Tőkepiac	85
Alapkezelők	65
Árutőzsdei szolgáltató	1
Befektetési vállalkozás	15
Bizalmi vagyonkezelő	1
Elszámolóház	1
Központi szerződő fél	1
Tőzsde	1
Pénztári piac	69
Magánnyugdíjpénztár	4
Önkéntes pénztár	64
Önkéntes egészségpénztár	16
Önkéntes nyugdíjpénztár	41
Önkéntes önkéntes pénztár	7
Foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató	1
Pénzpiac	958
Nem pénzügyi intézmények	612
Elektronikus pénzkibocsátó intézmény	1
Független pénzpiaci közvetítő	605
Pénzforgalmi intézmény	6
Pénzügyi intézmények	346
Hitelintézet	93
Bank	29
Szakosított hitelintézet	11
Szövetkezeti hitelintézet	53
Pénzügyi vállalkozás	253
Hitelintézettel egyenértékű pénzügyi vállalkozás	2
Egyéb pénzügyi vállalkozás	251
Biztosítási piac	496
Biztosítóintézet	45
Biztosító egyesület	18
Biztosító részv.társ.	27
Biztosításközvetítők	450
Független biztosításközvetítők	395
Függő biztosításközvetítők	55
Érdekképviselő	1
Összesen	1608

11. táblázat**Vizsgálati statisztika**

Helyszíni vizsgálatok száma	2015.		2016.		2017. terv	
	Átfogó	Egyéb*	Átfogó	Egyéb*	Átfogó	Egyéb*
Nagybankok, bankcsoport	4	20	3	14	3	27
Kis- és középbankok	5	3	2	5	5	2
Integráció	8	8	10	7	0	16
Szakosított hitelintézet	1	3	5	4	0	5
Banki Fióktelep	0	0	0	1	0	0
Bankcsoporton kívüli pénzügyi vállalkozások	0	7	0	3	0	1
Pénzforgalmi intézmény	2	1	2	0	2	0
Biztosító részvénytársaságok	7	3	6	2	9	0
Biztosító egyesületek	1	2	1	0	8	0
Közvetítők	0	6	0	4	0	3
Pénztárak	16	3	13	2	13	2
Tőkepiaci szereplők	9	22	30	9	24	0
Foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató	0	0	1	0	0	0
Összesen	53	78	73	51	64	56

* Tartalmazza az ICAAP vizsgálatokat és validációkat is.

4.3. ENGEDÉLYEZÉS ÉS JOGÉRVÉNYESÍTÉS

Az MNB engedélyezési és jogérvényesítési tevékenysége magában foglalja a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletéhez kapcsolódó jogi tevékenységek teljes spektrumát, ideértve a felügyelt intézményekre

vonatkozó engedélyezési eljárások lebonyolítását, illetve a prudenciális ellenőrzési tevékenység jogérvényesítési feladatainak elvégzését.

Az MNB engedélyezési és prudenciális jogérvényesítési tevékenységéről készült statisztikáját a 12–15. táblázatok mutatják szektorszintű bontásban.

12. táblázat**A pénzügyi szektorban hozott intézkedések***(darab)*

Prudenciális intézkedések	
Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	258
ebből: bírságot kiszabó határozat	139
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	335
Végzés	66
Bírságok összege (millió forint)	753,4
Engedélyezési határozatok/végzések	
Hitelintézet alapításának engedélyezése	2
Hitelintézet alapításának elutasítása	0
Hitelintézet működésének engedélyezése	2
Hitelintézet működésének elutasítása	0
Hitelintézet alapítási engedélyének visszavonása	0
Pénzforgalmi intézmény tevékenységi engedélyezése	1
Elektronikuspénz-kibocsátó intézmény elektronikus pénz kibocsátási tevékenységének engedélyezése	0
Pénzügyi vállalkozás alapításának és működésének engedélyezése	4
Pénzügyi vállalkozás alapításának és működésének elutasítása	2
Hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás működésének engedélyezése	0
Pénzügyi vállalkozás tevékenységi engedélyének visszavonása	4
Tevékenységi kör módosítás engedélyezése	7
Vezető állású személy megválasztásának, kinevezésének engedélyezése	314
ebből: hitelintézet esetében	181
Vezető állású személy megválasztásának, kinevezésének elutasítása	3
Megbízási szerződés módosítás engedélyezése	146
Többes kiemelt közvetítői engedély	1
Többes ügynöki engedély	20
Alkuszi engedély	1
Engedély közvetítő igénybevételéhez	65
Közvetítők tevékenységi engedélyét visszavonó határozat	18
Alapszabály módosítás engedélyezése	19
Egyéb szabályzatok engedélyezése, illetve jóváhagyása	11
A befolyásoló részesedés megszerzésének engedélyezése	53
A befolyásoló részesedés megszerzésének elutasítása	3
Egyesülés, szétválás engedélyezése	14
Átalakulás engedélyezése	0
Devizakülföldi vállalkozásban befolyásszerzés engedélyezése	2
Állomány átruházás engedélyezése	17
CRR alapján kiadott határozatok	34
ezen belül:	
Működési kockázat tőkekövetelményének számítására vonatkozó határozat	2
Hitelezési kockázat tőkekövetelményének számítására vonatkozó határozat	3
Elsődleges alapvető, továbbá kiegészítő alapvető, járulékos tőkeinstrumentumok csökkentése, visszafizetése, lehívása, visszaváltása vagy visszavásárlása engedélyezése	10
Összevont alapú felügyelettel kapcsolatos határozat	13
Egyéb határozat	107
Végzés	79
Összes határozat, végzés	1588

13. táblázat**A tőkepiaci szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	45
ebből: bírságot kiszabó határozat	44
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	66
Végzés	68
Bírságok összege (millió forint)	377,5

Engedélyezési határozatok/végzések

Tevékenység (tevékenységi kör módosításának) engedélyezése	4
Tevékenységi engedély visszavonása	5
Szabályzatok jóváhagyása	56
Vezető állású személyek engedélyezése	112
Minősített befolyásszerzés engedélyezése	4
Végzés	148
Egyéb határozat	186
Összes határozat, végzés	694

14. táblázat**A biztosítási szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	112
ebből: bírságot kiszabó határozat	102
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	50
Végzés	44
Bírságok összege (millió forint)	246,8

Engedélyezési határozatok/végzések

Vezető tisztségviselő engedélyezése	75
Szakmai vezető engedélyezése	55
Tevékenységi engedélyt visszavonó	14
Egyéb határozat	73
Biztosítási tevékenységgel összefüggő tevékenység engedélyezése	5
Biztosításközvetítői tevékenység engedélyezése	17
Függő hatályú döntés	19
Végzés	35
Összes határozat, végzés	499

15. táblázat**A pénztári szektorban hozott intézkedések***(darab)***Prudenciális intézkedések**

Felügyeleti ellenőrzést lezáró határozat	22
ebből: bírságot kiszabó határozat	18
Egyéb prudenciális intézkedés, határozat	52
Végzés	16
Bírság összege (millió forint)	11,4
Engedélyezési határozatok/végzések	
Vezető tisztségviselő engedélyezése	0
Szakmai vezető engedélyezése	5
Tevékenységi engedélyt visszavonó	5
Egyéb határozat	22
Függő hatályú döntés	3
Végzés	5
Összes határozat, végzés	130

4.4. PIACFELÜGYELET

Az MNB 2016. évi piacfelügyeleti tevékenysége keretében előírt intézkedésekre vonatkozó összefoglaló adatait a 16–17. táblázatok mutatják be.

16. táblázat**Piacfelügyeleti és felügyeleti intézkedések***(darab)***Piacfelügyeleti és felügyeleti intézkedések**

Piacfelügyeleti határozatok száma	44
ebből: bírságot kiszabó határozat	34
Piacfelügyeleti végzések száma	310
Kibocsátói felügyeléssel kapcsolatos határozatok száma	42
Kibocsátói felügyeléssel kapcsolatos végzések száma	3
Egyéb döntések	20
Piacfelügyeleti bírság összege (millió forint)	3837,4
– engedély nélküli, illetve bejelentés hiányában végzett tevékenység miatt	3672,3
– bennfentes kereskedelem és piacbefolyásolás miatt	125,1
– vállalatfelvásárlási szabályok megsértése miatt	40
Felügyeleti bírságok összege (millió forint)	52
– kibocsátók felügyelete során kiszabott	42
Bírságok összege (millió forint)	3889,4
Összes határozat, végzés	419

17. táblázat**Értékpapír-kibocsátással kapcsolatos engedélyezések***(darab)***Értékpapír kibocsátásával kapcsolatos engedélyezési intézkedések**

Kibocsátások száma	10
– részvény	2
– kötvény és jelzáloglevél program	8
Tőzsdei bevezetések száma	4
– részvény	3
– kötvény és jelzáloglevél	1
Kibocsátási határozatok száma	851
Végzések száma	21
Hiánypótlások száma	222
Összes határozat, végzés	1094

4.5. FOGYASZTÓVÉDELLEM

A 18–19. táblázatok az MNB 2016. évi pénzügyi fogyasztóvédelmi hatósági tevékenységével kapcsolatos összefoglalót tartalmaznak.

18. táblázat**Az MNB fogyasztóvédelmi hatósági tevékenysége, eljárások száma**

Intézmény típusa	Hivatalból indított célvizsgálat	Hivatalból indított fogyasztóvédelmi témavizsgálat	Hivatalból indított fogyasztóvédelmi témavizsgálat keretében ellenőrzött intézmények száma	Prudenciális területtel közös vizsgálat keretében végzett fogyasztóvédelmi vizsgálat	Fogyasztói kérelem alapján indult fogyasztóvédelmi vizsgálat
Hitelintézeti szektor, Bank	19	1	14	1	114
Hitelintézeti szektor, Takarékszövetkezet	9	0	0	1	0
Hitelintézettel egyenértékű pénzügyi vállalkozás	2	0	0	1	4
Független pénzügyi közvetítők	4	0	0	0	1
Kézizálog tevékenységet folytató vállalkozások	3	1	4	1	0
Követelésvásárló, követeléskezelő vállalkozások	1	0	0	0	3
Biztosítási szektor	1	0	0	10	89
Tőkepiaci szektor	2	0	0	6	5
Pénztári szektor	0	0	0	1	6
Összesen:	41	2	18	21	222

19. táblázat**Az MNB fogyasztóvédelmi hatósági tevékenysége, eljárások eredménye**

Intézmény típusa	Pénzpiaci szektor	Biztosítási szektor	Tőkepiaci szektor	Pénztári szektor	Összesen
Összes végzés	2520	473	19	12	3024
ebből: érdemi	333	118	5	1	457
nem érdemi	2187	355	14	11	2567
Összes határozat	330	84	6	2	422
ebből: jogsértés nélküli	107	39	3	0	149
jogsértéssel érintett	223	45	3	2	273
Kiszabott fogyasztóvédelmi bírság (millió forint)	158,6	89,5	9,9	0,4	258,3

A 20–22. táblázatok a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ tevékenységével kapcsolatos főbb adatokat szemléltetik.

20. táblázat**A beérkezett ügyfélmegkeresések és kérelmek eloszlása beérkezési csatorna szerint**

Ügyfélmegkeresés csatornája	db	%
Levél	3 698	9,0
E-mail	7 393	17,9
Személyes	4 264	10,3
Telefon	25 886	62,8
Összesen	41 241	100,0

21. táblázat**Az ügyfélmegkeresések és kérelmek szektor szerint eloszlása**

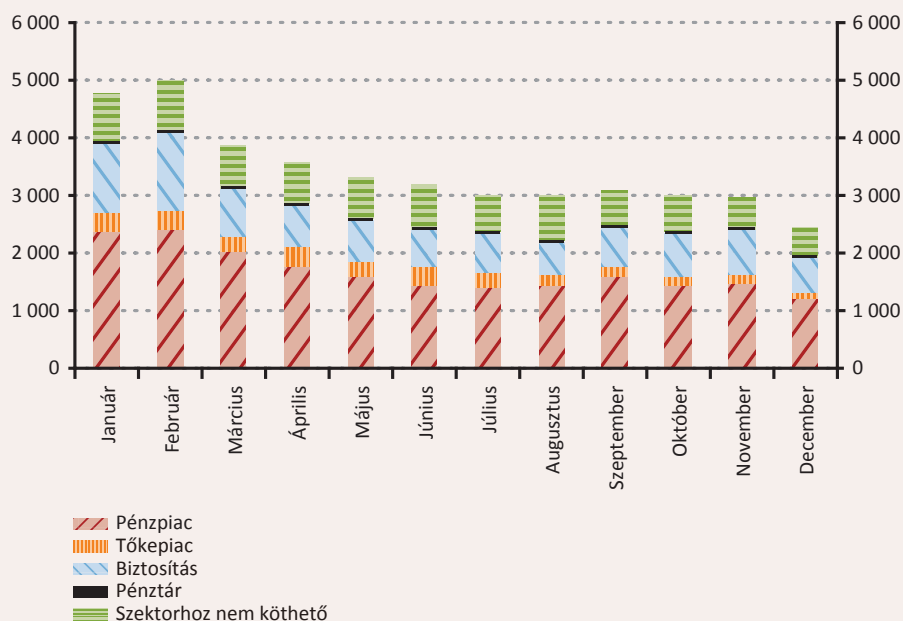
Ügyfélmegkeresések szektoronként	db	%
Pénzpiac	20 162	48,9
Tőkepiac	2 893	7,0
Biztosítás	9 432	22,9
Pénztár	305	0,7
Szektorhoz nem köthető	8 449	20,5
Összesen	41 241	100,0

22. táblázat**Az ügyfélmegkeresések és kérelmek száma szektor szerint, negyedéves bontásban**

Szektor	I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	Összesen
Pénzpiac	6 839	4 814	4 403	4 106	20 162
Tőkepiac	933	889	627	444	2 893
Biztosítás	3 331	2 047	1 951	2 103	9 432
Pénztár	99	93	47	66	305
Szektorhoz nem köthető	2 435	2 246	2 056	1 712	8 449
Összesen	13 637	10 089	9 084	8 431	41 241

16. ábra

Az ügyfélmegkeresések és kérelmek száma, és szektor szerinti aránya havi bontásban

4.6. HATÓSÁGI PERKÉPVISELET

A hatósági perképviselési tevékenység magában foglalja az MNB képviselését a felügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenysége keretében hozott hatósági döntéseivel kapcsolatos peres és nem peres eljárásokban,

a közérdekű igényérvényesítés körében, továbbá a Pénzügyi Békéltető Testület képviselését az annak határozata, vagy ajánlása hatályon kívül helyezése iránti perekben, és az ezen eljárásokra vonatkozó nyilvántartások vezetését.

23. táblázat

2016-ban indult ügyek típusuk és szektor szerint

Pertípus	db	%	Szektor	db	%
Közigazgatási peres	43	68,3	Pénzpiac	29	46,0
Nemperes	12	19,0	Tőkepiac	23	36,5
Nemperes (bírságot kiszabó végzés)	2	3,2	Biztosítás	8	12,7
PBT	6	9,5	Pénztár	3	4,8
Összesen	63	100,0	Összesen	63	100,0

5. Rövidítések, jegybankspecifikus fogalmak magyarázata

RÖVIDÍTÉSEK

BÉT: Budapest Értéktőzsde Zrt.

BIS: Nemzetközi Fizetések Bankja (Bank for International Settlements)

BISZ Zrt.: BISZ Központi Hitelinformációs Zártkörűen Működő Részvénytársaság

BKR: Bankközi Klíringrendszer

BREEAM: Building Research Establishment Environmental Assessment Methodology – az épületek környezetvédelmi minősítő rendszere

BRRD: a bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelv (Bank Recovery and Resolution Directive)

CCB: anticiklikus tőkepufferráta (Countercyclical Capital Buffer)

CEBS: Európai Bankfelügyelők Bizottsága (Committee of European Banking Supervisors)

EBH: Európai Bankhatóság (European Banking Authority, EBA)

EIOPA: Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíjhatóság (European Insurance and Occupational Pensions Authority)

EKB: Európai Központi Bank (European Central Bank, ECB)

ERKT: Európai Rendszerkockázati Testület (European Systemic Risk Board, ESRB)

GIRO: Giro Elszámolásforgalmi Zártkörűen Működő Részvénytársaság

GMU: Gazdasági és Monetáris Unió (Economic and Monetary Union, EMU)

IMF: Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)

ISDA: International Swaps and Derivatives Association – nemzetközi csere- és származtatott ügyleteket szabályozó társaság

KBER: Központi Bankok Európai Rendszere (European System of Central Banks, ESCB)

KELER: KELER Központi Értéktár Zártkörűen Működő Részvénytársaság

KHR: Központi Hitelinformációs Rendszer

KSH: Központi Statisztikai Hivatal

LCR: likviditás fedezeti mutató (Liquidity Coverage Ratio)

MNB: Magyar Nemzeti Bank

NGM: Nemzetgazdasági Minisztérium

NHP: Növekedési Hitelprogram

NTP: Növekedéstámogató Program

OECD: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development)

PFK: Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ

PHP: Piaci Hitelprogram

PIP: Pénzügyi Iránytű Program

POP: Pénzügyi Oktatási Program

PST: Pénzügyi Stabilitási Tanács

SRB: rendszerkockázati tőkepuffer (Systemic Risk Buffer)

SRM: egységes szanálási mechanizmus (Single Resolution Mechanism)

SSM: egységes felügyeleti mechanizmus (Single Supervisory Mechanism)

VIBER: Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer, az MNB által működtetett fizetési rendszer

FOGALMAK MAGYARÁZATA

CLS (Continuous Linked Settlement): A devizakiegyenlítési kockázat kiküszöbölését lehetővé tevő elszámolási és kiegyenlítési modell, mely több devizában történő fizetés fizetés ellenében (PvP-) mechanizmuson alapul. A CLS-t a CLS Bank működteti.

Devizafinanszírozás-megfelelési mutató (DMM): a stabil devizaforrások és az éven túli lejáratú nettó devizaswap-állomány, illetve a finanszírozandó devizaeszközök súlyozott állományának hányadosa.

Devizaswapügylet: olyan – általában rövid lejáratra kötött – ügylet, amely különböző devizák cseréjét és az ügylet lezárásakor a szerződésben (a keresztárfolyam és a devizák kamatrátája által) meghatározott áron történő visszacserélését foglalja magában.

Duration: a kötvények hátralévő átlagos futamideje. A kötvény, illetve a kötvényekből álló portfólió kockázatoságának jellemzésére használt mérőszám.

Elszámolás (klíring): a fizetési műveletek ellenőrzése, továbbítása, a bankközi követelések és tartozások meghatározott szabályok szerinti kiszámítása; értékpapírügyletek esetében a kötések párosítása, megerősítése, a tartozások és követelések kiszámítása, a felmerülő pénzügyi kockázat kezelése.

ERM–II árfolyam-mechanizmus (Exchange Rate Mechanism II): az euroövezet országai és a GMU harmadik szakaszában részt nem vevő uniós tagállamok közötti, az árfolyam-politikai együttműködés feltételeit megteremtő árfolyamrendszer. Az ERM–II rögzített, de kiigazítható árfolyamok multilaterális rendszere, amelyben a középárfolyamot normál ± 15 százalékos ingadozási sáv övezi. A középárfolyammal és adott esetben a szűkebb ingadozási sávval kapcsolatos döntéseket az érintett tagállam, az euroövezet országai, az EKB és a mechanizmusban részt vevő többi tagállam kölcsönös megállapodásával hozzák meg.

Fizetési Rendszer Fórum: az MNB kezdeményezésére a Magyar Bankszövetség támogatásával a pénzforgalomban meghatározó szerepet játszó piaci szereplők, valamint a Magyar Államkincstár, a GIRO Zrt. és KELER Zrt. részvételével működő önálló, önszervező, a hazai fizetési rendszer ügyei iránt elkötelezett konzultatív jellegű nyitott szakmai szerveződés. A Fórum legfelsőbb szerve a tagok képviselőiből álló, az MNB és a Magyar Bankszövetség társelnökségével működő Fizetési Rendszer Tanács.

Fizetési Rendszer Tanács: a Fizetési Rendszer Fórum döntéshozó testülete.

FX-swapügylet: lásd devizaswapügylet.

IMF-tartalékkvóta: az IMF-be SDR-ben (Special Drawing Right – különleges lehívási jog) befizetett IMF-kvóta szabadon lehívható – még le nem hívott – hányada.

Kamatláb futures: olyan tőzsdei ügylet, ahol a jövőbeni elszámolás alapja meghatározott mennyiségű, szabványosított (kontraktusban kifejezett), az üzletkötéskor meghatározott kamatozású betétállomány.

Kamatozó devizaswapügylet (currency interest rate swap, CIRS): olyan – általában közép-, illetve hosszú lejáratra kötött – ügylet, amely különböző devizák cseréjét, a tőke utáni kamatfizetések sorozatát és az ügylet lezárásakor a tőkék törlesztését foglalja magában.

Kamatswap (interest rate swap, IRS): valamely tőkeösszegre rögzített kamatláb alapján számított fix kamat és – bizonyos piaci kamatlábhoz, feltételhez igazított – változó kamatláb alapján számított változó kamatösszeg meghatározott időközönkénti cseréje.

Készpénzforgalom: az MNB-be történő be- és kifizetések, illetve váltások összege.

Kiegyenlítési tartalék: a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka és a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka az MNB saját tőkéjének részét képező tartalékok, melyeket negatív egyenlegük esetén a negatív egyenleg mértékéig a központi költségvetés a tárgyévét követő év március 31-ig a megfelelő kiegyenlítési tartalék javára megtérít. A térítést a tárgyévi mérlegben a központi költségvetéssel szembeni követelések között kell kimutatni.

Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka: a deviza-eszközöknek és -forrásoknak a forintárfolyam változásából adódó nem realizált árfolyamnyereségét, illetve árfolyamveszteségét a saját tőke részét képező forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka: a devizában fennálló, értékpapírokra alapuló követelések (kivéve a visszavásárolt devizakötvények) piaci értéke és beszerzési értéke közötti értékelési különbözetet a saját tőke részét képező deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

MNB-tv.: a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény.

Monetáris pénzügyi intézmények: a jegybank, a hitelintézetek és a pénzpiaci alapok együttesen alkotják a pénzügyi vállalatok közül ezt az intézményi kategóriát.

Omnibus II. irányelv: lásd Szolvencia II. irányelv

O/N: overnight betét/hitel, egynapos betét/hitel

Opció ügylet: a devizaopció tulajdonosa számára jogot jelent, de nem kötelezettséget egy bizonyos mennyiségű deviza egy másik devizával szembeni vételére vagy eladására előre meghatározott árfolyamon, előre meghatározott időpontban vagy időpontig. Az opció eladója (kiírója) számára – amennyiben az opció birtokosa gyakorolja a jogot – mindez kötelezettségként értelmezendő.

Pénzpiaci alapok: a pénzpiaci alapokhoz azok a befektetési alapok sorolandók, amelyek befektetési jegyei likviditás szempontjából a bankbetétekhez hasonlóak, és eszközeiket 85 százalékban pénzpiaci eszközökbe, vagy maximum 1 éves hátralévő lejáratú transzferálható hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokba, vagy pénzpiaci eszközök kamataihoz hasonló megtérülésű eszközökbe fektetik.

Pénzpiaci eszközök: alacsony kockázatú, likvid, olyan piacon forgó értékpapírok, ahol nagy forgalmat bonyolítanak le nagy mennyiségű papírokkal, és ahol ezek készpénzre váltása azonnal és alacsony költséggel lehetséges.

Repo- és fordított repoügylet: olyan megállapodás, amely értékpapír tulajdonjogának átruházásáról rendelkezik a szerződéskötéssel egyidejűleg meghatározott

vagy meghatározandó jövőbeli időpontban történő visszavásárlási kötelezettség mellett, meghatározott visszavásárlási áron. Az ügylet futamideje alatt a vevő az ügylet tárgyát képező értékpapírt megszerezheti, és azal szabadon rendelkezhet (szállítós repoügylet), vagy nem szerezheti meg, azzal szabadon nem rendelkezhet, ilyenkor az értékpapír a vevő javára a futamidő alatt óvadékként kerül elhelyezésre (óvadéki repoügylet).

ROA (return on assets): eszközarányos nyereség.

ROE (return on equity): saját tőkearányos nyereség.

SEPA: Single European Payment Area, Egységes eurofizetési övezet – egy olyan térség, amelyen belül a gazdasági szereplők egyetlen fizetési számla használatával bárhol ugyanúgy teljesíthetnek és fogadhatnak euróban fizetéseket, mint saját országukban. Az övezet földrajzilag a 28 EU-tagállamot, Izlandot, Liechtenstein, Norvégiát, Svájcot és Monacót fedi le.

Szolvencia II. irányelv: a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet. A biztosítók új, kockázat alapú, hárompilléres szabályozási keretrendszere, ahol a három pillér a mennyiségi követelmények, a minőségi követelmények, és a nyilvánosságra hozatal. Európai standard, melyre támaszkodva a felügyeletek létrehozhatják az egységes szabályokat a tőkére vonatkozóan, a fizetési képtelenség kockázatának csökkentése/elkerülése érdekében. 2016. január 1-jétől alkalmazandó. Az Omnibus II. irányelv (2012/23/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv) a már elfogadott, de hatályba, alkalmazásba még nem lépett Szolvencia II. irányelv és a Prospektus irányelv (2003/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv) módosító rendelkezéseit tartalmazza.

TARGET2-Securities (T2S): az eurorendszer egységes technikai platformja, amelynek segítségével a központi értéktárak és a nemzeti központi bankok alapvető, határokon átvívelő és semleges értékpapír-elszámolási szolgáltatásokat nyújthatnak jegybankpénzben Európában.

Teljesítés (kiegyenlítés): a bankok közötti tartozások és követelések végleges rendezése közös bankjuknál, jellemzően az MNB-nél vezetett számlán.

VaR (value at risk): kockáztatott érték, a kockázatok mérésére szolgáló módszer. A VaR adott időintervallum alatt várható legnagyobb veszteséget méri adott konfidenciaszint mellett.

B) rész

A Magyar Nemzeti Bank

2016. évi auditált beszámolója

1. Auditori jelentés

Ernst & Young Kft.
Ernst & Young Ltd.
H-1132 Budapest Váci út 20.
1399 Budapest 62. Pf.632, Hungary

Tel: +36 1 451 8100
Fax: +36 1 451 8199
www.ey.com/hu
Cg. 01-09-267553

Független Könyvvizsgálói Jelentés

A Magyar Nemzeti Bank részvényese részére

Vélemény

Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank ("Társaság") mellékelt 2016. évi éves beszámolójának a könyvvizsgálatát, amely éves beszámoló a 2016. december 31-i fordulónapra elkészített mérlegből - melyben az eszközök és források egyező végösszege 10.054.901 millió Ft, a tárgyévi eredmény 54.281 millió Ft nyereség -, az ezen időponttal végződő évre vonatkozó eredménykimutatásból, valamint a számviteli politika jelentős elemeinek összefoglalását is tartalmazó kiegészítő mellékletből áll.

Véleményünk szerint az éves beszámoló megbízható és valós képet ad a Magyar Nemzeti Bank 2016. december 31-én fennálló vagyoni és pénzügyi helyzetéről valamint az ezen időponttal végződő pénzügyi évre vonatkozó jövedelmi helyzetéről a Számvitelről szóló 2000. évi C. törvényben („számviteli törvény”) foglaltakkal összhangban.

A vélemény alapja

Könyvvizsgálatunkat a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardokkal összhangban és a könyvvizsgálatra vonatkozó - Magyarországon hatályos - törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. Ezen standardok értelmében fennálló felelősségünk bővebb leírását jelentésünk „A könyvvizsgálónak az éves beszámoló könyvvizsgálatáért való felelőssége” szakasza tartalmazza.

Az éves beszámoló általunk végzett könyvvizsgálatára vonatkozó, Magyarországon hatályos etikai követelményeknek megfelelően, függetlenek vagyunk a Társaságtól, és ugyanezen etikai követelményekkel összhangban eleget tettünk egyéb etikai felelősségeinknek is.

Meggyőződésünk, hogy az általunk megszerzett könyvvizsgálói bizonyíték elegendő és megfelelő alapot nyújt véleményünkhöz.

Egyéb információk

Az egyéb információk a Magyar Nemzeti Bank 2016. évi üzleti jelentéséből állnak. A vezetés felelős az üzleti jelentésnek a számviteli törvény, illetve egyéb más jogszabály vonatkozó előírásaival összhangban történő elkészítéséért. A jelentésünk „Vélemény” szakaszában az éves beszámolóra adott véleményünk nem vonatkozik az üzleti jelentésre.

Az éves beszámoló általunk végzett könyvvizsgálatával kapcsolatban a mi felelősségünk az üzleti jelentés átolvasása és ennek során annak mérlegelése, hogy az üzleti jelentés lényegesen ellentmond-e az éves beszámolónak vagy a könyvvizsgálat során szerzett ismereteinknek, vagy egyébként úgy tűnik-e, hogy az lényeges hibás állítást tartalmaz.

Az üzleti jelentéssel kapcsolatban, a számviteli törvény alapján a mi felelősségünk továbbá az üzleti jelentés átolvasása során annak a megítélése, hogy az üzleti jelentés a számviteli törvény, illetve, ha van, egyéb más jogszabály vonatkozó előírásaival összhangban készült-e.

Véleményünk szerint a Magyar Nemzeti Bank 2016. évi üzleti jelentése összhangban van a Magyar Nemzeti Bank 2016. évi éves beszámolójával és az üzleti jelentés a számviteli törvény előírásaival összhangban készült.

Mivel egyéb más jogszabály a Társaság számára nem ír elő az üzleti jelentésre vonatkozó további követelményeket, ezért ezzel kapcsolatban az üzleti jelentésre vonatkozó véleményünk nem tartalmaz a számviteli törvény 156.§ (5) bekezdésének h) pontjában előírt véleményt.

A fentiekén túl a Társaságról és annak környezetéről a könyvvizsgálat során megszerzett ismereteink alapján jelentést kell tennünk arról, hogy a tudomásunkra jutott-e bármely lényegesnek tekinthető hibás közlés (lényeges hibás állítás) az üzleti jelentésben, és ha igen, akkor a szóban forgó hibás közlés (hibás állítás) milyen jellegű. Ebben a tekintetben nincs jelenteni valónk.

A vezetés és az irányítással megbízott személyek felelőssége az éves beszámolóért

A vezetés felelős az éves beszámoló elkészítéséért és a valós bemutatásáért a számviteli törvényben foglaltakkal összhangban, valamint az olyan belső kontrollokért, amelyeket a vezetés szükségesnek tart ahhoz, hogy lehetővé váljon az akár csalásból, akár hibából eredő, lényeges hibás állításoktól mentes éves beszámoló elkészítése.

Az éves beszámoló elkészítése során a vezetés felelős azért, hogy felmérje a Társaságnak a vállalkozás folytatására való képességét és az adott helyzetnek megfelelően közzétegye a vállalkozás folytatásával kapcsolatos információkat, valamint a vezetés felel a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel éves beszámolóban való alkalmazásáért, azt az esetet kivéve, ha a vezetésnek szándékában áll megszüntetni a Társaságot vagy beszüntetni az üzletszerű tevékenységet, vagy amikor ezen kívül nem áll előtte más reális lehetőség.

Az irányítással megbízott személyek felelősek a Társaság pénzügyi beszámolási folyamatának felügyeletéért.

A könyvvizsgálónak az éves beszámoló könyvvizsgálatáért való felelőssége

A könyvvizsgálat során célunk kellő bizonyosságot szerezni arról, hogy az éves beszámoló egésze nem tartalmaz akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítást, valamint az, hogy ennek alapján a véleményünket tartalmazó független könyvvizsgálói jelentést bocssássunk ki. A kellő bizonyosság magas fokú bizonyosság, de nem garancia arra, hogy a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokkal összhangban elvégzett könyvvizsgálat mindig feltárja az egyébként létező lényeges hibás állítást. A hibás állítások eredhetnek csalásból vagy hibából, és lényegesnek minősülnek, ha ésszerű lehet az a várakozás, hogy ezek önmagukban vagy együttesen befolyásolhatják a felhasználók adott éves beszámoló alapján meghozott gazdasági döntéseit.

Egy, a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokkal összhangban elvégzésre kerülő könyvvizsgálatnak a részeként szakmai megítélést alkalmazunk, és szakmai szkepticizmust tartunk fenn a könyvvizsgálat egésze során. Emellett:

- ▶ Azonosítjuk és felbecsüljük az éves beszámoló akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állításainak kockázatait, az ezen kockázatok kezelésére alkalmas könyvvizsgálati eljárásokat alakítunk ki és hajtunk végre, valamint véleményünk megalapozásához elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzünk. A csalásból eredő lényeges hibás állítás fel nem tárásának kockázata nagyobb, mint a hibából eredőé, mivel a csalás magában foglalhat összejátszást, hamisítást, szándékos kihagyásokat, téves nyilatkozatokat, vagy a belső kontroll felülírását.
- ▶ Megismerjük a könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrollt annak érdekében, hogy olyan könyvvizsgálati eljárásokat tervezzünk meg, amelyek az adott körülmények között megfelelőek, de nem azért, hogy a Társaság belső kontrolljának hatékonyságára vonatkozóan véleményt nyilvánítsunk.
- ▶ Értékeljük a vezetés által alkalmazott számviteli politika megfelelőségét és a vezetés által készített számviteli becslések és kapcsolódó közzétételek ésszerűségét.
- ▶ Következtetést vonunk le arról, hogy helyénvaló-e a vezetés részéről a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alkalmazása, valamint a megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték alapján arról, hogy fennáll-e lényeges bizonytalanság olyan eseményekkel vagy feltételekkel kapcsolatban, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a Társaság vállalkozás folytatására való képességét illetően. Amennyiben azt a következtetést vonjuk le, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn, független könyvvizsgálói jelentésünkben fel kell hívunk a figyelmet az éves beszámolóban lévő kapcsolódó közzétételekre, vagy ha a közzétételek e tekintetben nem megfelelőek, minősíteniünk kell véleményünket. Következtetéseink a független könyvvizsgálói jelentésünk dátumáig megszerzett könyvvizsgálati bizonyítékon alapulnak. Jövőbeli események vagy feltételek azonban okozhatják azt, hogy a Társaság nem tudja a vállalkozást folytatni.

- Értékeljük az éves beszámoló átfogó prezentálását, felépítését és tartalmát, beleértve a kiegészítő mellékletben tett közzétételeket, valamint értékeljük azt is, hogy az éves beszámolóban teljesül-e az alapul szolgáló ügyletek és események valós bemutatása.

Kommunikáljuk az irányítással megbízott személyek felé - egyéb kérdések mellett - a könyvvizsgálat tervezett hatókörét és ütemezését, a könyvvizsgálat jelentős megállapításait, beleértve a Társaság által alkalmazott belső kontrollnak a könyvvizsgálatunk során általunk azonosított jelentős hiányosságait is.

Budapest, 2017. április 24.

Szabó Gergely
Ernst & Young Kft.
1132 Budapest, Váci út 20.
Nyilvántartásba-vételi szám: 001165

Szabó Gergely
Kamarai tag könyvvizsgáló
Kamarai tagsági szám: 005676

2. A Magyar Nemzeti Bank mérlege

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	ESZKÖZÖK (Aktívák)	2015.12.31.*	2016.12.31.	Változás
1	2	3	4	4-3
	I. Követelések forintban	1 446 828	1 590 537	143 709
4.3.	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	39 178	39 178	0
4.7.	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	1 405 552	1 548 530	142 978
4.10.	3. Egyéb követelések	2 098	2 829	731
	II. Követelések devizában	9 843 344	8 286 460	-1 556 884
4.9.	1. Arany- és devizatartalék	9 436 975	7 557 282	-1 879 693
4.4.	2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	0	0	0
4.8.	3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	6 962	62	-6 900
4.10.	4. Egyéb devizakövetelések	399 407	729 116	329 709
	III. Banküzemi eszközök	109 638	108 684	-954
4.12.	ebből: Befektetett eszközök	107 137	108 271	1 134
4.14.	IV. Aktív időbeli elhatárolások	95 697	69 220	-26 477
	V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	11 495 507	10 054 901	-1 440 606
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	FORRÁSOK (Passzívák)	2015.12.31.*	2016.12.31.	Változás
1	2	3	4	4-3
	VI. Kötelezettségek forintban	9 527 734	7 833 804	-1 693 930
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	403 624	785 648	382 024
4.7.	2. Hitelintézetek betétei	4 772 252	2 408 122	-2 364 130
	ebből: az irányadó eszköz	2 986 826	899 987	-2 086 839
	3. Forgalomban lévő bankjegy és érme	4 304 879	4 580 614	275 735
4.11.	4. Egyéb betétek és kötelezettségek	46 979	59 420	12 441
	VII. Kötelezettségek devizában	1 407 934	1 798 115	390 181
4.5.	1. Központi költségvetés betétei	416 115	544 616	128 501
4.8.	2. Hitelintézetek betétei	58 378	75 866	17 488
4.11.	3. Egyéb kötelezettségek devizában	933 441	1 177 633	244 192
4.13.	VIII. Céltartalék	1 978	689	-1 289
	IX. Banküzem egyéb forrásai**	17 839	17 847	8
4.14.	X. Passzív időbeli elhatárolások	31 044	32 483	1 439
4.15.	XI. Saját tőke	508 978	371 963	-137 015
	1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
	2. Eredménytartalék	63 417	107 869	44 452
	3. Értékelési tartalék	0	0	0
4.16.	4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	312 599	182 459	-130 140
4.16.	5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	28 510	17 354	-11 156
	6. Tárgyévi eredmény**	94 452	54 281	-40 171
	XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	11 495 507	10 054 901	-1 440 606

* A 2016. évi mérlegszerkezetnek megfelelően.

** Az új mérlegszerkezetnek megfelelően 2015. december 31-re az osztalékkötelezettség visszarendezésre került a IX. Banküzem egyéb forrásai sorról a XI.6. Tárgyévi eredmény sorra.

Budapest, 2017. április 24.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

3. A Magyar Nemzeti Bank eredménykimutatása

millió forint

Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	BEVÉTELEK	2015	2016	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.18.	I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	10 817	17 406	6 589
	1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	2 706	329	-2 377
	2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	3 128	3 981	853
	3. Egyéb követelések kamatbevételei	771	124	-647
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	4 212	12 972	8 760
4.18.	II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	215 866	154 036	-61 830
	1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	123 495	78 010	-45 485
	2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	3 235	0	-3 235
	3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	0	0	0
	4. Egyéb követelések kamatbevételei	54	0	-54
	5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	89 082	76 026	-13 056
4.19.	III. Deviza-árfolyamváltozásból származó bevételek	184 568	117 716	-66 852
4.18.	IV. Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	18 190	23 700	5 510
4.21.	V. Egyéb bevételek	14 524	17 250	2 726
	1. Jutalékbevételek	1 033	941	-92
4.22.	2. Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	1 380	1 634	254
4.23.	3. Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	12 111	14 675	2 564
4.13.	VI. Céltartalék-felhasználás	2 933	1 569	-1 364
4.13.	VII. Értékvesztés-visszaírás	1 399	520	-879
4.24.	VIII. Banküzem bevételei	1 466	1 337	-129
	IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	449 763	333 534	-116 229
Kiegészítő melléklet kapcsolódó fejezete	RÁFORDÍTÁSOK	2015	2016	Eltérés
1	2	3	4	4-3
4.18.	X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	103 825	45 866	-57 959
	1. Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	11 229	5 680	-5 549
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	92 498	32 853	-59 645
	ebből: az irányadó eszköz* kamatráfordítása	74 063	23 535	-50 528
	3. Egyéb betétek kamatráfordításai	98	89	-9
	4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	0	7 244	7 244
4.18.	XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	165 561	141 203	-24 358
	1. Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	-1 737	-1 845	-108
	2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	-29	-173	-144
	3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	1 685	3 233	1 548
	4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	165 642	139 988	-25 654
4.19.	XII. Deviza-árfolyamváltozásból származó ráfordítások	6 891	22 627	15 736
4.20.	XIII. Bankjegy- és érmegyártás költsége	11 286	14 163	2 877
4.18.	XIV. Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	3 328	6 854	3 526
4.21.	XV. Egyéb ráfordítások	21 268	5 263	-16 005
	1. Jutalékráfordítások	851	693	-158
4.22.	2. Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	20 417	4 570	-15 847
4.13.	XVI. Céltartalékképzés	644	280	-364
4.13.	XVII. Értékvesztés	7 556	5 966	-1 590
4.24.	XVIII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	34 952	37 031	2 079
	XIX. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII+XVIII)	355 311	279 253	-76 058
	XX. Tárgyévi eredmény (IX-XIX)	94 452	54 281	-40 171

*2015. szeptember 22-ig a kéthetes betét, 2015. szeptember 23-tól a három hónapos futamidejű MNB-betét lett az irányadó eszköz.

Budapest, 2017. április 24.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

4. Kiegészítő melléklet

4.1. AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) tulajdonosa a magyar állam, a tulajdonosi jogokat az államháztartásért felelős miniszter (részvényes) gyakorolja.

Az MNB számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB-tv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban: MNB r.) keretei közt alakítja ki. 2004. május 1-jétől az MNB a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napjától a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagja.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk az MNB számviteli rendszerét, az általánostól eltérő értékelési és eredményelszámolási szabályait.

4.1.1. Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelv, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a számvitelileg még le nem zárt évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége, elsősorban a devizaeladások és -vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a könyvekben rögzítésre. Az ilyen ügyletekből eredő követelések és kötelezettségek az MNB devizapozícióját az üzletkötés napjától módosítják. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú származékos ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja:

- a devizaeszközei és -forrásai, illetve mérlegen kívül kimutatott, fedezeti származékos ügyletekből származó követeléseit és kötelezettségeit átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket,
- az értékpapírok beszerzési árfolyam-különbözetének amortizációját, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegen kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatához kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNB r. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adatszolgáltatás céljából, minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredmény-számláit lezárni és főkönyvi kivonatot készíteni.

Az MNB első célra ennél gyakrabban, havonta készít mérleget és eredménykimutatást, és ezek alátámasztására havonta végrehajtja:

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését,

- a napi ártértékelés során képződő árfolyamnyereség, vagy -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

A negyedéves zárlat során az MNB minősíti az egyéb célú származékos ügyletekből és a nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönzési tevékenységből eredő – a kapott biztosíték bekerülési értékével megegyező – mérlegen kívül nyilvántartott függő és jövőbeni kötelezettségeit, az egyéb mérlegen kívül nyilvántartott kötelezettségeit, valamint minősíti a mérlegben található követeléseket és értékpapírokat, továbbá év végén és a második negyedéves minősítéskor a befektetett pénzügyi eszközöket. A minősítés alapján megállapítja és elszámolja a szükséges értékvesztés, valamint a mérleg alatti kötelezettségekhez kapcsolódó céltartalék mértékét.

A mérlegkészítés időpontja a tárgyévet követő év január 15. munkanapja. Jelen beszámoló tekintetében a mérlegkészítés időpontja 2017. január 20. volt.

A jogszabályok szerint az MNB az Országgyűlés felé beszámolási kötelezettséggel tartozik. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat az MNB-tv.-ben szabályozott módon gyakorló államháztartásért felelős nemzetgazdasági miniszternek egyetlen beszámolót készít. Ez az Éves jelentés, amely az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést, valamint az igazgatóság által megállapított, könyvvizsgálói záradékkal ellátott, Számviteli tv. szerinti éves beszámolót tartalmazza. Az Éves jelentést a felügyelőbizottság véleményezi, és a tulajdonos részére jelentést készít. Az MNB az Éves jelentést az interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza. Az internetes honlap címe: www.mnb.hu.

Ezen túlmenően az MNB elnöke félévkor írásban beszámol az Országgyűlés gazdasági ügyekért felelős állandó bizottságának az MNB féléves tevékenységéről. Ez a beszámoló a Féléves jelentés, mely az MNB szervezetét, gazdálkodását és féléves tevékenységét bemutató üzleti jelentésből, valamint az igazgatóság által megállapított, Számviteli tv. szerinti féléves beszámolóból áll. Az MNB a Féléves jelentést szintén nyilvánosságra hozza az internetes honlapján.

Az MNB r. rendelkezései szerint az MNB konszolidált beszámoló készítésére nem kötelezett.

A Számviteli tv. alapján az éves beszámoló könyvvizsgálata kötelező. Az MNB könyvvizsgálója Szabó Gergely (Ernst & Young Könyvvizsgáló Kft.), kamarai tagsági száma: 005676.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Dr. Matolcsy György, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

A számviteli szolgáltatásokért felelős vezető Kalina Gábor, PM-regisztrációs száma: 194599.

4.1.2. Alkalmazott főbb értékelési elvek

A központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett, amortizált beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet mint árfolyamnyereséget vagy -veszteséget az MNB időarányosan számolja el eredményében.

A központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg év végén a kiegyenlítési tartalékok esetleges megtérítésével kapcsolatos követelés is.

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

Hitelintézetekkel szembeni követelések

A hitelintézeti követelések között kimutatott jelzálogleveleket amortizált beszerzési értéken – kamattal csökkentett vételáron – kell kimutatni a mérlegben. A beszerzési piaci értékkülönbséget az MNB időarányosan számolja el árfolyamnyereségként vagy -veszteségként kamatjellegű eredményében.

A jelzáloglevelekre – a veszteségek kockázatának mértékével arányos – értékvesztést kell elszámolni.

A Növekedési Hitelprogram (NHP) keretén belül hitelintézeteknek nyújtott, kamatmentes refinanszírozási hiteleket, valamint a hitelintézeteknek értékpapír fedezete mellett nyújtott, alapkamathoz kötött hiteleket a folyósított hitelösszegnek megfelelő bekerülési értéken kell nyilvántartásba venni.

Egyéb követelések

A felügyeleti tevékenységből származó követelések értékvesztéssel csökkentett bekerülési értéken szerepelnek a mérlegben. Az MNB a felügyeleti díjelőírásokat a beérkező bevallások alapján, a bírságelőírásokat a jogerőre emelkedett határozatok alapján könyveli. A felügyeleti tevékenységből származó bevételek között kell kimutatni a felügyeleti díjakat, a kiszabott és az MNB-tv.-ben meghatározott támogatási célokra felhasznált bírságokat, valamint a befolyt igazgatási szolgáltatási díjakat.

Az egyéb követelések között kerülnek kimutatásra a munkavállalói kölcsönök, továbbá az egyéb jogi személyeknek nyújtott hitelek a folyósított összegnek megfelelően. A kapcsolódó kapott kamatok összege az egyéb követelések kamatbevételein szerepel.

Az egyéb követeléseket minősítés alá kell vonni, és szükség esetén értékvesztést kell elszámolni.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-eredmény elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét és -forrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi nyilvántartásba a könyvekben. Amennyiben egy devizakövetelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy az MNB a devizaátváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget vagy -veszteséget az adott napra konverziós eredményként elszámolja, és az eredménykimutatásban a devizaárfolyam-változásból származó eredménysorokon jeleníti meg.

Az MNB devizaeszközeit és -forrásait, valamint fedezeti célú származékos ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében a mérleg devizában denominált tételei a mérlegforduló napon érvényes hivatalos árfolyamon átértékelt összegben szerepelnek. Az átértékelési körnek nem képezik részét a devizában könyvelt banküzemi eszközök és források (kivéve a külföldi befektetések), valamint a devizában könyvelt időbeli elhatárolások, továbbá az egyéb célú származékos ügyletek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizában könyvelt időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak a realizált árfolyam-eredményt lehet az eredményben elszámolni, míg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredményt egy adott devizanemben a nettó devizapozíció (abszolút értékben) vett csökkenése keletkeztet. A realizált eredmény a nettó devizapozíció változás adott napon érvényes átlagos beszerzési árfolyamon, illetve hivatalos árfolyamon számított értékének különbözete.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték (a portfóliókezelést támogató eszköz által alkalmazott középár) és az amortizált bekerülési érték közötti különbözet a saját tőke részeként a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor, illetve lejáratukkor realizálódó árfolyamnyereséget vagy -veszteséget a pénzügyi műveletek realizált nyeresége és -vesztesége eredmény soron kell kimutatni.

Az MNB értékpapír-állományát adott hónap utolsó munkanapján érvényes piaci árak alapján értékeli. Amennyiben ezen a napon valamely deviza esetében a megfelelő piaci likviditás nem biztosított, úgy az azt megelőző munkanap a kiértékelés tárgy napja.

A külső vagyonkezelőnek adott mandátum keretében kezelt deviza-értékpapírokat szintén piaci értéken kell kimutatni, a letétkezelőtől kapott árak alkalmazása mellett.

A repo- (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügyletthez tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

A nemzetközi szerződéseken alapuló értékpapír-kölcsönügyletek során kölcsönbe adott értékpapírokat nem kell kivezetni a devizatartalékból, azok állományát a mérlegen kívüli tételek között kell szerepeltetni. A pénzben kapott biztosítékból eszközölt befektetéseket, valamint a pénztől eltérő biztosítékokat függő kötelezettségként kell a mérleg alatti tételek között kimutatni, és negyedévente céltartalékot kell képezni a befektetések esetleges negatív piaci értékével megegyezően.

IMF-fel kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része – mint SDR-ben denominált, lehívható követelés – a devizatartalék része.

A kvóta forintban befizetett – SDR-ben nyilvántartott – része a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrásoldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága megegyezzen a forintban befizetett kvóta összegével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az egyéb devizakötelezettségek soron szerepel.

A tagállamok devizatartalékainak növelését célzó SDR-kihelyezés (SDR-allokáció) keretében kapott összeg egyrészt az MNB devizatartalékait növeli, másrészt forrásoldalon lejárat nélküli kötelezettséget keletkeztet az IMF-fel szemben. A tranzakciónak akkor van eredményhatása (a kapott SDR-összegre kamatot kell fizetni), ha abból felhasználás történik.

Származékos ügyletek elszámolása

Az MNB a származékos ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: fedezeti ügyletek, illetve egyéb céllal kötött ügyletek.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, amelyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve nyitott pozíció devizaárfolyam- vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg, valamint kizárják vagy lényegesen csökkentik a fedezni kívánt kockázatot. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel kötött, illetve az ezen ügyletek fedezésére külföldi partnerrel kötött származékos ügyletek.

A származékos ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettségként kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbözetét (előjelüknek

megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a központi költségvetéssel szembeni vagy a hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú származékos ügyletek lezárulásakor az ilyen ügyletek eredményét a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján, indokolt esetben – a mérlegkészítéskor rendelkezésre álló információk alapján – az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékot kell képezni negyedévente.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra az alábbiak:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal, banki működéssel közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (pl. adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók, nem jegybanki célú, még nem értékesített nemesfémkészlet), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint
- a befektetések és
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

Az MNB mérlegében pénzeszközök nem szerepelnek. A jegybank a készpénz kibocsátója, ezáltal a pénztárban, illetve az értéktárban lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

Az MNB által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok

százalék

Megnevezés	2016.12.31.
Vagyoni értékű jogok	17
Szellemi termékek	10–50
Alapítás-átszervezés aktivált értéke	20
Vagyonkezelte és saját tulajdonban lévő épületek	2–3
Járművek*	20
Híradás-technikai eszközök, irodai eszközök, gépek	9–50
Irodai berendezések, felszerelési tárgyak	14,5–33
Számítástechnikai berendezések	9–33
Emissziós gépek	5–33
Műszerek, mérőeszközök	9–33
Bankbiztonsági eszközök	2–33
Egyéb berendezések és tárgyi eszközök	3–33

* A járművek maradványértéke 20%.

A vagyontárgyak értékcsökkenésének meghatározására az elvárható hasznos élettartam alapján egyedileg kerül sor. Az MNB minden esetben lineáris leírási kulcsot alkalmaz. Az MNB nem számol el értékvesztést az olyan eszköz után, amely a használat során értékéből nem veszít, illetve amelynek értéke különleges helyzetéből, mivoltából adódóan évről évre nő (pl. telek, képzőművészeti alkotás, műtárgy).

4.2. A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2016. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

2016-ban az MNB nyeresége 54,3 milliárd forint volt. A jegybankmérleg összehúzódása és a folyamatosan csökkentett jegybanki alapkamat egyaránt hozzájárult ehhez az eredményhez. A legjelentősebb eredménytétel 2016-ban is a deviza-árfolyamváltozásból származó eredmény volt. Az MNB által jegyzett hivatalos árfolyam 2016 folyamán – 2015-höz viszonyítva – szűkebb tartományban tartózkodott. 2016 végén 311,02 forint/euró volt, ez 0,7 százalékos erősödést jelentett 2015 végéhez képest. A hivatalos árfolyam 2016-ban végig gyengébb volt az átlagos bekerülési árfolyamnál, a két árfolyam közötti eltérés 2015 végi 14,95 forint/euróról 9,86 forint/euróra mérséklődött 2016. december 31-re. A devizaeladások csökkenő volumene miatt kevesebb (95,1 milliárd forint) árfolyamnyereséget realizált az MNB 2016-ban.

A forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka – mint nem realizált átértékelési eredmény – 2015. december 31-hez képest 130,1 milliárd forinttal csökkent, 2016. év végén 182,5 milliárd forint volt. A teljes nettó átértékelési hatás 35,1 milliárd forint veszteséget mutatott.

Az MNB számviteli mérlegfőösszege 2016. december 31-én 10 054,9 milliárd forint volt, ami a 2015 végi 11 495,5 milliárd forinthez képest 13 százalékos csökkenést jelent. A jegybankmérleg erőteljes összehúzódását az önfinanszírozási program és a devizahitelek forintosítása idézte elő. Eszközoldalon a devizatartalék állományának csökkenését az IMF kvótaemelés és az NHP-hitelek állománynövekedése mérsékelte. Forrásoldalon a hitelintézetek betétállománya csökkent jelentős mértékben, míg a költségvetés betétei, a forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány, valamint – a kvótaemelés következtében – az IMF forintbetéte emelkedett.

A kamateredmény és a pénzügyi műveletek együttes eredménye – az elmúlt évek vesztesége után – 2016-ban pozitívba fordult, 1,2 milliárd forint nyereséget mutatott. A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 15,6 milliárd forint veszteség volt 2016-ban, ami 27,1 milliárd forintos javulást jelentett a 2015. évi veszteséghez képest, ami elsősorban a mérleg-összehúzódás következménye volt. A devizatartalék csökkenésének hatására az azt finanszírozó forintforrások állománya is visszaesett, valamint a devizahozamok és a forintkamatok közötti rés további szűkülése is javította a kamateredményt. A forint-kamatvesztesség 64,6 milliárd forintos javulásában a jelentős mértékű állománycsökkenés mellett a kamathatás is szerepet játszott. A naptári napokkal súlyozott átlagos jegybanki alapkamat 60 bázisponttal volt alacsonyabb 2016-ban. A deviza-kamatnyereség számottevő – 37,5 milliárd forintos – csökkenését a devizatartalék szintjének visszaesése és az alacsonyabb devizahozamok miatti kevesebb kamatbevétel okozta.

A pénzügyi műveleteken 16,8 milliárd forint realizált nyereség keletkezett 2016-ban. A 2 milliárd forintos emelkedést a mérséklődő devizapiaci hozamok mellett a nagyobb volumenű értékpapír-eladások is okozták.

Az eredményre ható tényezőkről lásd részletesen az Üzleti jelentés 3.11. fejezetét.

4.3. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉssel SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

A központi költségvetéssel szembeni forintkövetelések sor forint állampapírt tartalmaz, melynek állománya nem változott, 2016 végén is 39,2 milliárd forint volt. A portfólió egy 5 éven túli lejáratú államadóssági kötvényből áll.

4.4. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉssel SZEMBENI DEVIZAKÖVETELÉSEK

A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések soron sem 2015 végén, sem 2016 végén nem volt állomány. A költségvetéssel kötött kamatozó devizawapügyletek nettó egyenlege kötelezettség jellegű, ezért a központi költségvetés devizabetétei között került kimutatásra (lásd 4.5.pont).

4.5. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZAKÖTELEZETTSÉGEI

A központi költségvetés forintbetétei

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	403 218	785 157	381 939
	Államadósság Kezelő Központ Zrt. betéte	347	433	86
	Egyéb	59	58	-1
VI.1.	Központi költségvetés betétei	403 624	785 648	382 024

A központi költségvetés forintbetéteinek állománya 2016. december végén 785,6 milliárd forint volt, ez 382 milliárd forinttal haladta meg a 2015. december 31-i állományt. A változás a KESZ állományában következett be, ami 2016-ban folyamatosan magas volt. A 2015 végi szokásosnál is alacsonyabb KESZ-állomány a nagyobb összegű állampapír-lejáratokkal és állampapír-visszavásárlásokkal magyarázható.

A központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Központi költségvetés devizabetétei	255 939	354 385	98 446
	Központi költségvetéssel kötött devizawap- és terminügyletek	0	0	0
	Központi költségvetéssel kötött kamatozó devizawapok	160 176	190 231	30 055
VII.1.	Központi költségvetés betétei devizában	416 115	544 616	128 501

A központi költségvetés devizabetéteinek állománya 2016. december 31-én 354,4 milliárd forint, 2015 végéhez képest 98,4 milliárd forinttal emelkedett. Átlagállomány tekintetében viszont jóval alacsonyabb a 2016. évre számított adat, mintegy 40 százalékkal marad el az előző évi átlagtól. A 2015. decemberi folyamatok (PEMÁK-lejárat, devizakötvény-visszavásárlás) állománycsökkentő hatása 2016-ra húzódott. Az államadósság csökkenésére felhasznált devizaállományt az ÁKK 2016 elején folyamatosan újratöltötte. Egy májusi és egy októberi PEMÁK-lejárat miatt, valamint egy, az ÁKK által korábban kibocsátott eurókötvény júliusi lejáratára miatt az év második felében visszaesett az állomány.

A központi költségvetéssel kötött határidős ügyletek között csak az euró/dollár kamatozó devizawap ügyleteknek volt nyitott állománya a vizsgált időpontokban. A 30,1 milliárd forintos állomáynövekedést a keresztárfolyamok változása okozta.

A központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	– 1 éven belüli	255 939	354 385	98 446
	– 1–5 éves	38 672	44 840	6 168
	– 5 éven túli	121 504	145 391	23 887
VII.1.	Központi költségvetéssel szembeni devizakötelezettségek	416 115	544 616	128 501

4.6. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
I.1.—VI.1.	Nettó forintpozíció	–364 446	–746 470	–382 024
II.2.—VII.1.	Nettó devizapozíció	–416 115	–544 616	–128 501
	Összesen	–780 561	–1 291 086	–510 525

4.7. A HITELINTÉZETEKEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK ÉS -KÖTELEZETTSÉGEK

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Értékpapír fedezete mellett nyújtott hitel	103 061	120 000	16 939
	Jelzáloglevelek	10 701	10 823	122
	NHP refinanszírozási hitelek	1 286 742	1 415 028	128 286
	Egyéb hitelintézeti követelések	5 048	2 679	-2 369
I.2.	Hitelintézetekkel szembeni követelések	1 405 552	1 548 530	142 978

A hitelintézetekkel szembeni követelések állománya 2016. december 31-én 1548,5 milliárd forint volt. A 2015 végéhez képest bekövetkezett 143 milliárd forintos növekedés több tétel együttes hatásával magyarázható.

Az átmeneti eszközként – 2013. június 1-jén – indított NHP teljesítette a meghirdetésekor kitűzött növekedési és piacépítési célokat, így 2016 elejétől fokozatosan kivezetésre kerül. Ezzel párhuzamosan elindult a 2015 novemberében meghirdetett Növekedéstámogató Program (NTP), mely a bankok piaci alapú hitelezésre való visszatérését hivatott segíteni. A program keretében a jegybank 0 százalékos kamattal mellett biztosít refinanszírozást a hitelintézeteknek. Az NHP I. és II. pillérben nyújtott refinanszírozási hitelek állománya – a törlesztéseket levonva – összesen 1415 milliárd forint volt 2016. december 31-én. A teljes állományon belül az első szakaszból 286,3 milliárd forint, a másodikból 753,5 milliárd forint, a harmadikból 359 milliárd forint, míg az NHP+–ból 16,2 milliárd forint állomány származott (a hitelek törlesztése már megkezdődött). Az MNB a normál jegybankképes értékpapírokon felül fedezetként elfogadja a finanszírozott kkv-hiteleket is. Az MNB javára zárolt biztosítékok elfogadási értékének fedeznie kell az MNB hitelkövetelését az adott hitelintézettel szemben. Az így elfogadott hitelek névértéke 2016. december végén összesen 834,4 milliárd forint volt.

Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek állománya 16,9 milliárd forinttal nőtt, 2016 december 31-én 120 milliárd forint volt. Ez a hitelintézeteknek nyújtott egyhetes tenderes hitelállományt foglalja magába, mivel az overnight hiteleken nem volt állomány 2016 végén.

Az egyéb hitelintézeti követelések 2,4 milliárd forintos állománycsökkenését az okozta, hogy a felszámolási eljárás alatt álló bankokkal szembeni lejárt követelések bruttó állománya – megtérülések miatt – 2015 végéről 2016 végére 2,9 milliárd forinttal 8,2 milliárd forintra csökkent. A kapcsolódó értékvesztés állományból 0,5 milliárd forint visszaírásra került, mert 2016. december 31-én 5,5 milliárd forint értékvesztés volt indokolt.

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
1.	– lejárt	5 048	2 679	–2 369
2.	– 1 éven belüli	177 991	186 791	8 800
3.	– 1–5 év	671 253	610 148	–61 105
4.	– 5 éven túli	551 260	748 912	197 652
5.	Hitelintézetekkel szembeni követelések összesen (1+2+3+4)	1 405 552	1 548 530	142 978

A hitelintézetekkel szembeni forintkötelezettségek

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Pénzforgalmi számlák állománya	563 071	631 835	68 764
	Kéthetes pénzüpiaci betétek	958 100	0	–958 100
	Három hónapos pénzüpiaci betétek	2 986 826	899 987	–2 086 839
	Egyéb betétek	264 255	876 300	612 045
VI.2.	Hitelintézetek betétei	4 772 252	2 408 122	–2 364 130

A hitelintézetek betétei soron a jegybanki alapkamathoz kötött kamatozású, likviditást lekötő eszközök és a hitelintézetek által kötelezően elhelyezett tartalékok jelennek meg, melyek összesített állománya 2408,1 milliárd forint volt 2016. december 31-én. Valamennyi ügylet lejáratát éven belüli volt. A 2364,1 milliárd forintos állománycsökkenés nagyrészt a három hónapos betétek visszaesésével magyarázható. Ezen fix kamatozású eszközöket tendereken értékesíti az MNB, a betétek kamatlába megegyezik a mindenkor érvényes jegybanki alapkamattal és 2015. szeptember 23-tól tölti be az irányadó eszköz szerepét. A kéthetes jegybanki betét 2016 áprilisában kivezetésre került. Az overnight betétek állománya 612 milliárd forinttal volt magasabb 2016 végén, mint 2015 december 31-én, de átlagállomány tekintetében valamivel több mint 40 százalékkal volt alacsonyabb a 2016-ra számított adat.

4.8. A HITELINTÉZETEKKEK SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
I.2.—VI.2.	Nettó forintpozíció	–3 366 700	–859 592	2 507 108
II.3.—VII.2.	Nettó devizapozíció	–51 416	–75 804	–24 388
	Összesen	–3 418 116	–935 396	2 482 720

A hitelintézetekkel szembeni nettó kötelezettségek 2482,7 milliárd forinttal, 935,4 milliárd forinttal csökkentek 2016. december 31-re. Közel ilyen mértékű javulás figyelhető meg a nettó forintpozíció soron, a 2016 végi állomány 859,6 milliárd forint nettó kötelezettséget mutatott. A három hónapos betétek állományának csökkenése jelentős mértékben járult hozzá a pozíció javulásához, és ugyanebbe az irányba hatott a kéthetes betétállomány kivezetése, valamint a hitelintézeteknek nyújtott NHP refinanszírozási hitelek és az értékpapírral fedezett hitelek állományának emelkedése is. Ezzel szemben az overnight és pénzforgalmi betétek állomány-növekedése, valamint a felszámolás alatt lévő bankokkal szembeni lejárt követelések értékvesztéssel korrigált állományának csökkenése növelte a hitelintézetekkel szembeni nettó forintkötelezettségeket.

A hitelintézetekkel szembeni nettó devizakötelezettségek állománya 24,4 milliárd forinttal csökkent, 2016. december 31-én 75,8 milliárd forint egyenleget mutatott. A hitelintézeti nettó devizapozíció állománya egyrészt a lekötött devizabetéteket, másrészt a bankokkal kötött és az időszak végén nyitott devizaswap ügyleteket foglalta magába. A belföldi hitelintézetek által az MNB-nél kamatozó betétszámlán elhelyezett devizaösszegek állománya 36,8 milliárd forinttal nőtt 2015 végéről 2016. december 31-re. A jegybanki eurólikviditást nyújtó swapeszközök iránt 2016-ban nem mutatkozott igény a hitelintézetek részéről. Az NHP harmadik – kivezető – szakaszának II. pillérében a forint refinanszírozási hitelekhez kapcsolódóan 2016 márciusától kezdődően megkötött euró/forint csereügylet kinnlevő állománya 2016 végén 273 millió euró volt. Az NHP III. pilléréhez kapcsolódó (2014-ben megszüntetett) jegybanki devizacsere-eszköz 2016 II. negyedévében lejárt. A lakossági devizahitelek kivezetésével kapcsolatban kötött devizaswap ügyletek 2016 áprilisában megszűntek, a kamatozó devizaswapügyletek állománya 2016. december 31-én 1,1 milliárd euró volt. A három hónapos betét mennyiségi korlátozásához kapcsolódóan 2016 októberében döntött az MNB a forint likviditást nyújtó FX-swap finomhangoló eszközök létrehozásáról, melyek állománya 2016 végén 1,3 milliárd euró volt.

A hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések és -kötelezettségek lejárat szerinti bontása

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
1.	– 1 éven belüli	6 962	62	–6 900
2.	– 1–5 éves	0	0	0
3.	– 5 éven túli	0	0	0
4.	Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések (1+2+3)	6 962	62	–6 900
5.	– 1 éven belüli	52 445	75 507	23 062
6.	– 1–5 éves	5 933	–9	–5 942
7.	– 5 éven túli	0	368	368
8.	Hitelintézetekkel szembeni devizakötelezettségek (5+6+7)	58 378	75 866	17 488
9.	Nettó devizapozíció (4–8)	–51 416	–75 804	–24 388

4.9. A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK

Állományok forintban

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Aranykészlet	30 117	0	–30 117
	IMF szabad kvóta	29 353	117 772	88 419
	Devizabetét	1 020 443	1 648 649	628 206
	Deviza-értékpapírok	8 305 698	5 787 115	–2 518 583
	Deviza-repoügyletek állománya	51 364	3 746	–47 618
II.1.	Arany- és devizatartalék	9 436 975	7 557 282	–1 879 693

Az MNB statisztikai célból rendszeresen publikálja a devizatartalék nagyságát. A statisztikai szabályok szerint a devizatartalék részét képezik ennek felhalmozott kamatai is, így a statisztikai és a számviteli szabályok szerinti devizatartalék nagysága eltér egymástól.

A felhalmozott kamatokat nem tartalmazó devizatartalék forintban kifejezett állománya 2016. december 31-én 7557,3 milliárd forint volt, ami 1879,7 milliárd forinttal alacsonyabb az előző év végénél.

Az aranykészlet állományváltozásának oka, hogy az aranyra szóló követelés helyett az MNB azonos kockázatú, de magasabb hozamú arany-deviza swapügylet alkalmazásával fektette be az aranytartalékot. A swapból származó deviza a devizatartalékon belül a devizabetét sor állományát növelte. A derivatív jellegű aranyra szóló követelés a II.4. Egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel a tranzakcióval az aranytartalék szintje nem változott, csak a követelés jellege módosult.

Az IMF szabad kvóta 88,4 milliárd forinttal nőtt döntően a februárban végrehajtott IMF-kvótaemelés hatására. Magyarország kvótája 901,6 millió SDR-rel (354,4 milliárd forinttal) 1940 milliárd SDR-re emelkedett. Az IMF szabályai szerint a kvótaemelés 25 százalékát (225,4 millió SDR-t) – a tartalékba tartozó kvóta részt – SDR-ben, 75 százalékát (676,2 millió SDR-t) pedig saját valutában, azaz forintban kellett teljesíteni. (Utóbbi az egyéb devizakövetelések között látható. Lásd 4.10. pont.)

A deviza-értékpapírok 2016. december 31-i állományából 209,2 milliárd forint értéket (összesen 3,6 százalékot) képviseltek a külső vagyongazdálkodóknak adott mandátum keretében kezelt értékpapírok.

Állományok euróban

millió euro

Mérlegsor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Aranykészlet	96	0	-96
	IMF szabad kvóta	94	379	285
	Devizabetét	3 259	5 301	2 042
	Deviza-értékpapírok	26 526	18 607	-7 919
	Deviza-repoügyletek állománya	164	12	-152
II.1.	Arany- és devizatartalék	30 139	24 299	-5 840

A forint hivatalos árfolyama 2015. december 31-én 313,12 forint/euró, 2016. december 31-én 311,02 forint/euró volt.

2016-ban a legjelentősebb tartaléknövelő tétel továbbra is az Európai Bizottságtól érkező euró transzferek nettó állománya volt, emellett a hitelintézeteknek monetáris politikai céllal nyújtott swapok lejáratára és a keresztárfolyamok változása miatt is nőtt az állomány. Csökkentette viszont a devizatartalék állományát a lakossági devizahitelek kivezetésével kapcsolatban kötött devizaswap ügyletek és kamatozó devizaswapok egy részének lejáratára és lezárására, az ÁKK adósságkezeléssel kapcsolatos és egyéb műveleteinek összessége, a MÁK devizabefolyásainak és -kifizetéseinek nettó egyenlege. Mindezek együttes hatására a devizatartalék euróban kifejezett nagysága 5,8 milliárd euróval csökkent 2016. december 31-re.

4.10. EGYÉB FORINT- ÉS DEVIZAKÖVETELÉSEK

Egyéb forintkövetelések

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Felügyeleti tevékenységből származó követelések	5 345	8 996	3 651
	Munkavállalói lakás- és személyi kölcsönök	2 061	2 552	491
	Egyéb bruttó forintkövetelések összesen	7 406	11 548	4 142
	Egyéb forintkövetelések értékvesztése	-5 308	-8 719	-3 411
I.3.	Egyéb forintkövetelések	2 098	2 829	731

A felügyeleti tevékenységből származó követelések túlfizetésekkel korrigált állománya 9 milliárd forint volt 2016. december 31-én, melynek 96,9 százaléka - az MNB belső szabályozásának megfelelően - értékvesztés került elszámolásra. Az MNB által munkavállalóinak nyújtott személyi kölcsönök és kamatkedvezményes lakáskölcsönök együttes állománya 2016. december végén 2,6 milliárd forint volt.

Egyéb devizakövetelések

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	383 432	645 754	262 322
	Külföldi befektetési jegyekből származó követelés	15 796	0	-15 796
	Külföldi fedezeti ügyletek*	96	81 951	81 855
	Egyéb	83	1 411	1 328
II.4.	Egyéb devizakövetelések	399 407	729 116	329 709

*A fedezeti célú származékos ügyletek ártértékelési különbözete az MNB r.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az IMF-kvóta forintban befizetett része 262,3 milliárd forinttal nőtt az év folyamán. (Az IMF-kvótaemelésről részletesebben lásd a 4.9. pontot.)

A befektetési jegyből származó követelések soron tapasztalható 15,8 milliárd forintos csökkenés mögött az áll, hogy a korábban még a devizatartalékba nem sorolt kínai renminbi befektetési jegyek piaci értéken kimutatott állománya 2016. február 1-jétől a devizatartalék részét képezi. (Az ügyletre az MNB által meghirdetett Jegybanki Renminbi Program keretében került sor, melynek első fázisában – közvetett módon – a BIS-től kerültek beszerzésre a befektetési jegyek.)

A külföldi fedezeti ügyletek sor az MNB külfölddel kötött határidős ügyleteinek összevont követel egyenlegét foglalja magába, mely tartalmazza a 4.9. pontban említett arany-deviza swapügyletet is.

4.11. EGYÉB BETÉTEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

Egyéb forintkötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Nemzetközi pénzügyi intézmények forintbetétei	38 818	50 029	11 211
	Egyéb kötelezettségek	8 161	9 391	1 230
VI.4.	Egyéb betétek és kötelezettségek	46 979	59 420	12 441

A nemzetközi pénzügyi intézmények betétei döntően az Európai Bizottság forintbetétét tartalmazzák.

Egyéb devizakötelezettségek

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	IMF-betétek	777 395	1 035 803	258 408
	Külföldi betétek és hitelek	129 834	141 112	11 278
	Külföldi fedezeti ügyletek*	25 144	4	-25 140
	Egyéb kötelezettségek	1 068	714	-354
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	933 441	1 177 633	244 192

* A fedezeti célú származékos ügyletek ártértékelési különbözete az MNBr.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az egyéb devizakötelezettségek állománya 2016. december 31-re 244,2 milliárd forinttal 1177,6 milliárd forintra emelkedett. Az IMF-betétek állományának változásában az árfolyamváltozás mellett a februári kvótaemelés 257,1 milliárd forintos, az IMF által közölt hivatalos árfolyamra történő áprilisi átállás 13,4 milliárd forintos növekedést okozott.

A külföldi betétek 11,3 milliárd forintos állományemelkedését alapvetően a piaci értékelésbe bevont határidős ügyletek volumenének növekedése okozta, ami az ügyletek piaci értékkülönbségének pénzügyi rendezésére szolgáló mark to market betétek állományának változásában mutatkozott meg.

A külföldi fedezeti ügyletek sor az MNB külfölddel kötött határidős (forward) ügyleteinek összevont kötelezettség egyenlegét foglalja magában. A swapügyletek 2016. végi 82 milliárd forintos nettó követelésállománya a II.4. Egyéb devizakövetelések soron szerepel.

Egyéb devizakötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	– 1 éven belüli	539 056	787 152	248 096
	– 1—5 éves	0	0	0
	– 5 éven túli	0	0	0
	– lejárat nélküli	394 385	390 481	-3 904
VII.3.	Egyéb devizakötelezettségek	933 441	1 177 633	244 192

A lejárat nélküli kötelezettség sor csaknem teljes egészében az IMF által 2009-ben végrehajtott SDR-kihelyezésből (SDR-allokáció) származó tartozást foglalja magába 991,1 millió SDR értékben, a csökkenést az árfolyamváltozás okozta.

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete (külföldi fedezeti ügyletek nélkül)

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
1.	– USD	13 853	19 740	5 887
2.	– EUR	147 729	103 687	–44 042
3.	– JPY	0	–14 619	–14 619
4.	– SDR	437 140	429 720	–7 420
5.	– Egyéb	309 575	639 101	329 526
6.	Egyéb devizakötelezettségek	908 297	1 177 629	269 332

Az egyéb soron szereplő 639,1 milliárd forintos 2016. év végi állomány túlnyomórészt az IMF-kvóta átértékeléssel korrigált forintfedezetét tartalmazza.

4.12. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (41,8 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (9,6 milliárd forint külföldi és 56,9 milliárd forint belföldi befektetés) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport							Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások összesen
	Immateriális javak		Tárgyi eszközök				Beruházások és beruházásra adott előlegek	
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek	Ingatlanok, Ingatlan-tartozékok	Berendezések	Értéktár Program eszközei	Bankjegy- és érme-gyűjtemény eszközei		
Bruttó érték alakulása								
2015. 12. 31.	12 005	101	28 100	15 507	8 867	239	322	65 141
Üzembe helyezés/ Beszerzés	1 478	427	481	1 968	555	4	25	4 938
Egyéb növekedés/ Átsorolás					8			8
Selejt	–585			–3			–15	–603
Eladás				–2				–2
Térítés nélküli eszközáradás				–310				–310
Egyéb csökkenés/ Átsorolás	–83		–505	–2		–2	–7	–599
2016. 12. 31.	12 815	528	28 076	17 158	9 430	241	325	68 573
Értékcsökkenés részletezése								
2015. 12. 31.	10 224	0	4 726	9 910	0	0	0	24 860
Terv szerinti értékcsökkenési leírás	818		867	1 270				2 955
Állományból történő kivezetés	–658		–27	–314				–999
2016. 12. 31.	10 384	0	5 566	10 866	0	0	0	26 816
Nettó érték								
2015. 12. 31.	1 781	101	23 374	5 597	8 867	239	322	40 281
2016. 12. 31.	2 431	528	22 510	6 292	9 430	241	325	41 757
Változás	650	427	–864	695	563	2	3	1 476

Az ingatlanok, illetve a beruházások közül 2016 májusában kivezetésre került a Tiszaroffi Képzési és Szabadidő-központ összesen 486 millió forintos nettó könyv szerinti értéke az ingatlan apportként történő átadásakor az MNB-Jóléti Kft. részére. Az MNB-Jóléti Kft.-ben lévő befektetés értéke az ingatlan 510 millió forintos apport-értékének megfelelően emelkedett, a 24 millió forintos értékkülönböt jutaléktól eltérő egyéb bevételként elszámolásra került.

Az állami tulajdonban lévő vagyonkezelt ingatlanok (3 épület és 2 telek) nettó értéke 2016. december 31-én 64 millió forint volt.

Külföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2015.12.31.	2016.12.31.	2015.12.31.	2016.12.31.	2015	2016
BIS	1,43	1,43	7888	7850	761	734
<i>millió SDR</i>			10	10		
<i>millió CHF</i>			13,5	13,5		
Európai Központi Bank	1,38	1,38	1754	1742	–	–
<i>ezer EUR</i>			5601	5601		
SWIFT	0,03	0,03	15	14	0	0
<i>ezer EUR</i>			46,4	46,4		
Befektetések összesen			9657	9606	761	734

*Az adott évben pénzügyileg rendezett osztalék.

Az EKB tulajdonosi megoszlása 2016. december 31-én

2004. május 1-jén a Magyar Köztársaság csatlakozott az Európai Unióhoz, ezzel az MNB a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER) tagjává vált. A KBER az Európai Központi Bankból (EKB) és a 28 EU-tagállam jegybankjaiból áll. Az eurórendszert az EKB és az eurót már bevezetett tagállamok nemzeti jegybankjai alkotják.

Az EKB és a KBER Alapokmánya (a továbbiakban: Alapokmány) 28. szakaszának megfelelően az MNB egyben az EKB tulajdonosává is vált. A részesedés arányát és annak ötévente történő újraszámítását az Alapokmány 29. szakasza határozza meg az Európai Bizottság által megadott népességi és GDP-adatok alapján. A részesedés változhat még új ország Európai Unióhoz történő csatlakozásával, illetve tőkeemelés során.

Az Alapokmány 47. szakasza értelmében a nem eurózónabeli jegybankok befizetési kötelezettsége a mindenkor részesedésük 3,75 százaléka, ennyivel kell hozzájárulniuk az EKB működési költségeihez. Az MNB mint euróvezeten kívüli jegybank nem tarthat igényt az EKB felosztható nyereségéből való részesedésre, ugyanakkor az EKB veszteségét sem köteles finanszírozni.

Az MNB EKB-részesedése a mérleg „III. Banküzemi eszközök” során szerepel a „Befektetett eszközök” között. 2016. december 31-én a befektetés értéke – a befizetett tőke – az MNB mérlegében 5,6 millió euró (1,7 milliárd forint) volt.

Nemzeti Központi Bankok (NKB)	Jegyzett tőke	Befizetett tőke	Tőkejegyzési kulcs (%)
	ezer EUR		
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	268 222	268 222	2,4778
Deutsche Bundesbank	1 948 209	1 948 209	17,9973
Eesti Pank	20 871	20 871	0,1928
Central Bank of Ireland	125 646	125 646	1,1607
Bank of Greece	220 094	220 094	2,0332
Banco de España	957 028	957 028	8,8409
Banque de France	1 534 900	1 534 900	14,1792
Banca d'Italia	1 332 645	1 332 645	12,3108
Central Bank of Cyprus	16 378	16 378	0,1513
Latvijas Banka	30 537	30 537	0,2821
Lietuvos banka	44 729	44 729	0,4132
Banque centrale du Luxembourg	21 975	21 975	0,2030
Central Bank of Malta	7 015	7 015	0,0648
De Nederlandsche Bank	433 379	433 379	4,0035
Oesterreichische Nationalbank	212 506	212 506	1,9631
Banco de Portugal	188 723	188 723	1,7434
Banka Slovenije	37 400	37 400	0,3455
Národná banka Slovenska	83 623	83 623	0,7725
Suomen Pankki – Finlands Bank	136 005	136 005	1,2564
Euroövezetbeli NKB-k összesen	7 619 885	7 619 885	70,3915
Bulgarian National Bank	92 987	3 487	0,8590
Česká národní banka	174 012	6 525	1,6075
Danmarks Nationalbank	161 000	6 038	1,4873
Hrvatska narodna banka	65 199	2 445	0,6023
Magyar Nemzeti Bank	149 363	5 601	1,3798
Narodowy Bank Polski	554 565	20 796	5,1230
Banca Națională a României	281 710	10 564	2,6024
Sveriges riksbank	246 042	9 227	2,2729
Bank of England	1 480 244	55 509	13,6743
Euroövezeten kívüli NKB-k összesen	3 205 122	120 192	29,6085
Összes NKB	10 825 007	7 740 077	100,0000

Belföldi befektetések és azok osztalékai

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék*	
	2015. 12. 31.	2016. 12. 31.	2015. 12. 31.	2016. 12. 31.	2015	2016
Pénzjegynyomda Zrt. 1055 Budapest, Markó utca 13–17.	100,0	100,0	10 627	10 627	0	0
Magyar Pénzverő Zrt. 1239 Budapest, Európa u. 1.	100,0	100,0	575	575	0	80
Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nkft. 1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.	100,0	100,0	50	50	–	–
MARK Magyar Reorganizációs és Követeléskezelő Zrt. 1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.	100,0	100,0	21 700	19 298	0	0
MNB-Jóléti Kft. 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.	100,0	100,0	75	569	–	–
MNB-Biztonsági Zrt. 1054 Budapest, Szabadság tér 8–9.	100,0	100,0	200	740	0	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	100,0	100,0	9 779	9 779	0	0
KELER Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	53,3	53,3	643	643	0	0
KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	0,2	0,2	7	7	0	0
Budapesti Értéktőzsde Zrt. 1054 Budapest, Szabadság tér 7.	75,7	81,4	13 543	14 619	36	0
Befektetések összesen			57 199	56 907	36	80

* Az adott évben pénzügyileg rendezett osztalék.

Belföldi befektetések részesedései

millió forint

Megnevezés	Részesedések		
	Név Székhely	Tulajdoni hányad (%)	Jegyzett tőke (millió forint)
		2016.12.31.	2016.12.31.
Pénzjegynyomda Zrt.	DIPA Diósgyőri Papírgyár Zrt. 3535 Miskolc, Hegyalja út 203/1.	100,0	4 196
MARK Zrt.	MARK Ingatlan Zrt. 1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.	100,0	20
MNB-Biztonsági Zrt.	QUALITAS-Védelmi Tanácsadó Kft. 1123 Budapest, Alkotás utca 50. C. ép. V. em.	100,0	140
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	BISZ Központi Hitelinformációs Zrt. 1205 Budapest, Mártonffy utca 25–27.	100,0	217
KELER Zrt.	KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	99,7	1 823
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	KELER Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	46,7	4 500
	KELER KSZF Zrt. 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.	0,1	1 823

A **Pénzjegynyomda Zrt.** a bankjegyek mellett okmányokat, adó- és zárjegyeket, értékpapírokat állít elő hazai és külföldi megrendelők számára. A vállalatnál végrehajtott fejlesztések, beruházások lehetővé teszik a forint-bankjegyek és okmányok vevői igényeket kielégítő korszerű, biztonságos gyártását. A társaság kiemelt stratégiai célja a forintbankjegyek megfelelő mennyiségben és kiváló minőségben történő gyártása, valamint a versenyelőnyökre építve a bankjegygyártástól eltérő ágazatokban a fokozott piaci megjelenés. E célrendszer hosszú távon biztosíthatja a Pénzjegynyomda növekedési pályán tartását, valamint a tulajdonosi érték megőrzését és növelését. A bankjegycsereprogram ideje alatt (2013–2018) a társaság valamennyi erőforrását a fejlesztett bankjegyek előállításához rendeli, ezen túlmenően a meghatározó hazai okmányok gyártásában és megszemélyesítésében is stabilizálta részvételét a 2022-ig tartó szerződéses időszakra. A megnövekedett mennyiségi igényekkel, az új technológiákkal, valamint a korszerűséget biztosító gépi beruházások megvalósításával összhangban 2015-ben új telephely létesült. A telephelyen 2016. I. félévben főként kártyagyártást, utalványok nyomtatását, valamint adó- és zárjegyek előállítását végezte a társaság, továbbá itt létesül az elsősorban útlevelek és más hazai okmányok megszemélyesítését ellátó központ 2017-ben. A befektetés értéke 2017 januárjában 11 827 millió forintba módosult a beruházásokhoz szükséges 1,2 milliárd forintos tőkeemelés hatására. A **Diósgyőri Papírgyár Zrt.** (DIPA) elsődleges feladata – a tulajdonosi igények teljesítésének prioritásával – a hazai bankjegy alappapírok megfelelő minőségű, mennyiségű és határidőre történő előállítása. A társaság termékstratégiájának középpontjában a minőségi, magas szintű védelmi elemekkel ellátott termékek állnak. A bankjegy-alappapíron túl a DIPA állítja elő a közigazgatásban használt okmányok jelentős részének alappapírját, jegyalappapírokat, számos ország útlevelét, különböző okmányok alappapírját, amelyekhez komplex biztonsági megoldásokat biztosít. A társaság nemzetközi viszonylatban is törekszik erősíteni a hagyományokra és innovatív megoldásokra alapozott vevői elismerését, és stabilizálni, illetve növelni elért eredményeit, ezáltal biztosítani a tulajdonos számára a hatékonyan működő befektetést.

A **Magyar Pénzverő Zrt.** elsődleges feladata – az MNB megrendelése alapján – a készpénzforgalomhoz szükséges forgalmi pénzermék és az MNB által kibocsátott emlékpénzermék előállítása. A társaság szabad kapacitásainak hasznosításával saját éremprogramja és egyedi megrendelések alapján – törvényes fizetőeszköznek nem minősülő – emlékérmeket, egyéb vereteket gyárt. Kereskedelmi tevékenysége keretében bel- és külföldön, nagy- és kiskereskedelmi értékesítés formájában forgalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmeket, gyűjtői célú bankjegyeket, a saját kibocsátású érmekeket és import befektetési arany-termékeket.

A **Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nonprofit Kft.** (PSFN Kft.) feladata a válsághelyzetbe került pénzügyi szervezetek kezelése, ennek érdekében az operatív irányításuk ellátása, valamint adott esetben a zökkenőmentes

kivezetése a pénzügyi közvetítőrendszerből. A PSFN Kft. közfeladatának ellátása keretében kijelöli – az MNB felügyeleti intézkedése alapján közvetlen szakmai kontrollt és átvilágítást igénylő pénzügyi szervezetek részleges vagy teljes irányítását átvevő – felügyeleti biztosokat. Amennyiben megállapításra kerül, hogy az MNB felügyeleti intézkedéseivel vagy felügyeleti biztos kirendelésével sem biztosítható valamely pénzügyi szervezet prudens és jogszerű működése, a PSFN Kft. szervezetéhez tartozó szakemberek végzik kizárólagos jogkörrel a pénzügyi szervezet felszámolását, illetve végelszámolását. Ezen eljárások célja, hogy a pénzügyi szervezetek megszüntetését megelőzően a hitelezők érdekei megvalósuljanak, követeléseik kielégítést nyerjenek. A PSFN Kft. feladatait közhasznú tevékenységként, a pénzügyi szolgáltatásokat igénybevevők érdekeit védve látja el. A PSFN Kft. határozott célkitűzése, hogy a hitelintézetek, a pénzügyi vállalkozások, a biztosítók, a tőkepiaci intézmények, a pénztárak és más pénzügyi szervezetek megszüntetése egységes szemlélet és módszertan szerint menjen végbe, illetve hogy a megszüntetési eljárások – azok komplex jellegének és a pénzügyi fogyasztók érdekeinek egyidejű szem előtt tartásával – a lehető leghamarabb lezárásra kerülhessenek.

A **Magyar Reorganizációs és Követeléskezelő Zrt.** (MARK Zrt.) célja, hogy hatékony módon tisztítsa ki a bank-szektor nem teljesítő kereskedelmi ingatlanhitel-állományának jelentős részét a bankrendszer mérlegéből. 2016 folyamán a MARK megbízási szerződés keretében folytatta a Magyar Szanálási Vagyongazdálkodó (MSZVK) csoport tagjai könyveiben nyilvántartott követelések, illetve ingatlanok kezelését és értékesítését. A korábbi stratégiai irányok felülvizsgálata után a társaság elsősorban intézményi vagy szakmai befektetők számára követelés- és ingatlanportfólió kezelési szolgáltatást nyújt. Az MNB célja, hogy az európai szinten sikeres precedens szülessen a MARK működésével, aminek következtében a jegybankra való ráutaltság megszűnne és működése rövid távon piaci alapokra helyeződne. A befektetés könyv szerinti értéke 2016-ban 2402 millió forinttal 19 298 millió forintra módosult az év végi minősítés alapján elszámolt értékvesztés hatására.

Az **MNB-Jóléti Humán Szolgáltató és Üzemeltető Kft.** feladata a Tiszaroffi Képzési és Szabadidőközpont fenn-tartása és üzemeltetése, valamint az MNB által meghatározott üdültetési és egyéb szolgáltatások – konferenciák, oktatások, továbbképzések, kihelyezett testületi ülések – nevezett helyszínen történő, magas színvonalú biztosítása. Továbbá a társaság üzemelteti a munkahelyi büféket az MNB munkavállalói számára, valamint az MNB mint tulajdonos részére egyéb szolgáltatásokat is nyújt (pl. catering, Teátrum-üzemeltetés). A befektetés könyv szerinti értéke 2016-ban 75 millió forintról 569 millió forintra módosult az év közbeni törzstőkeemelés (ingatlan apport és pénzbeli hozzájárulás), valamint a 2015-ös beszámolóban kimutatott, illetve 2016-ra várható veszteségek alapján elszámolt értékvesztés hatására.

Az **MNB-Biztonsági Zrt.** – a megkötött Szolgáltatási szerződésnek megfelelő tartalommal – folyamatosan végzi az élőerős őrzés-védelmi tevékenységet. Ennek során ellátja az MNB hivatalos objektumainak, helyiségeinek – jogszabályi kötelezettség szerinti fegyveres biztonsági őrrel történő – védelmét, továbbá részt vesz a pénz- és értékszállítási, valamint a pénzz szállító gépjárművek karbantartási feladatainak végrehajtásában. Az MNB-Biztonsági Zrt. a fegyveres biztonsági őrrel végzett alaptevékenységén túl – személy- és vagyon-őrök biztosításával, eseti jelleggel – a jegybank részére őrzés-védelmi és rendezvénybiztosítási feladatokat is ellát. A személy- és vagyonőri tevékenység 2016-ban kiegészült biztonsági felügyeletet igénylő szállítmányok kíséresi feladataival. Az MNB-Biztonsági Zrt. az MNB-n kívül álló harmadik fél számára nem nyújt szolgáltatást. A fegyveres biztonsági őrrel végrehajtandó, folyamatosan emelkedő számú feladat sikeres teljesítésének elengedhetetlen feltétele az őrlétszám további – a rendőrségi határozatban elrendelt mértékű – emelése, valamint a magas színvonalon kiképzett, és speciális szaktudással rendelkező (pl. a személy- és csomagellen-őrzéshez szükséges berendezések kezelésére feljogosított) őrsemélyzet biztosítása. 2016-ban a befektetés könyv szerinti értéke 740 millió forintra emelkedett a jegyzett tőkére 10 millió forint, továbbá a tőketartalék javára történő 530 millió forintos befizetéssel.

A **GIRO Zrt.** jegybanki tulajdonba kerülésével az MNB-nek lehetősége nyílt közvetlenül érvényesíteni az elektronikus pénzforgalom fejlesztésére irányuló elképzeléseit. A társaság üzemelteti a belföldi forintátutalások és beszedések bankközi elszámolását végző Bankközi Klíring Rendszert. Stratégiájában kiemelt célként szerepel a stabil, biztonságos működés; a jelenlegi elszámolásforgalmi szolgáltatások fejlesztése; új elszámolásforgalmi szolgáltatások bevezetése; valamint az elszámolásforgalmi díjak versenyképességének növelése. Ezzel összhangban a társaság a 2015-ös 20 százalékos csökkentés után, 2016 januárjában újabb díjcsökkentést hajtott végre,

melynek eredményeként a bankközi átutalások díja összességében 27 százalékkal lett alacsonyabb a jegybanki tulajdonszerzés előtti árakkal összehasonlítva. 2016. január 1-jétől a hitelintézetekbe papír alapon benyújtott összes, bankközi elszámolást igénylő forint átutalás a BKR napközbeni rendszerében kerül feldolgozásra, ezzel újabb lépés történt abba az irányba, hogy az éjszakai elszámolásból minden tranzakció áttérüljön a gyorsabb, korszerűbb szabvány alapján működő napközbeni rendszerbe. 2016-ban a Fizetési számla irányelv átültetéséhez kapcsolódóan bevezetésre került a pénzforgalmi szolgáltatók ügyfeleinek bankváltását megkönnyítő szolgáltatás. A fizetési műveletek lebonyolításának további gyorsítása, valamint elektronikus fizetési módok használati lehetőségeinek kiszélesítése érdekében megkezdődött az azonnali fizetési infrastruktúra létrehozásának előkészítése. Az új fizetési rendszerrel a nap 24 órájában, az év minden napján néhány másodperc alatt teljesíthetőek lesznek a fizetések.

A **Budapesti Értéktőzsde Zrt.**-ben (BÉT) az MNB 81,35 százalékra növelte tulajdoni hányadát 2016 végéig a kisbefektetők egy részének kivásárlásával. Az MNB alapvető célja a piacfejlesztés, piacépítés és a megfelelő méretű és hatékonyan működő tőkepiac megvalósítása Magyarországon, mivel a fejlett tőkepiac és a diversifikált pénzügyi közvetítőrendszer a versenyképes gazdaság és a fenntartható növekedés alapja. A hazai tőkepiac fejlesztése azért is aktuális, mivel várhatóan már 2020 előtt jelentősen csökkennek az EU-s források, és a NHP kivezetésével a jegybank is csökkenti a vállalati hitelezés támogatását. A tőzsde fejlesztését az állam, a piac és a BÉT közötti szoros együttműködésre szükséges építeni, a tőkepiac működését elősegítő ösztönző szabályozási keretek és piacszerkezet kialakításával. A BÉT 2020-ig szóló új stratégiai irányvonalát képezik: a sikeres tőzsdei bevezetések, a kormányzati támogatás, a piacszerkezet megújítása, a befektetői bázis és a nemzetközi kapcsolatok erősítése, valamint a kötvény- és derivatív piac erősítése. A befektetői bázis szélesítését, valamint a hazai tőzsde keresleti-kínálati és likviditási feltételeinek vonzóbbá tételét célzó stratégia egy egészségesebb szerkezetű pénzügyi rendszer kialakításához, a kamattranzmisszió javításához, és a tőzsdén jegyzett vállalatok átláthatóságának biztosítása révén a gazdaság további kifehéredéséhez járulhat hozzá. 2016-ban az új stratégia részeként számos intézkedést hajtott végre a BÉT: nemzetközi fórumokat, konferenciákat szervezett a kibocsátások kínálati oldalának ösztönzése érdekében, oktatási tevékenységgel serkentette a keresleti oldalt, megalakult a Tőzsdei Tanácsadó Testület, megtörténtek az előkészületek a kkv-szegmens kialakításával kapcsolatban. Fontos fejlemény, hogy a kormányzat döntött a Nemzeti Tőzsdefejlesztési Alap létrehozásáról, amely ugyancsak a kkv-szektor tőkeellátottságának javulásához járulhat hozzá. Mivel a társaság kisebbségi részesedéssel rendelkezik a **KELER Zrt.**-ből és a **KELER KSZF Zrt.**-ből álló KELER Csoportban, így a BÉT többségi tulajdonosaként az MNB a KELER Csoportban is stratégiai tulajdonrészrel rendelkezik. A KELER Csoport a magyar értékpapírpiacon kereskedés utáni infrastruktúrájának üzemeltetőjeként számolja el, garantálja és egyenlíti ki a BÉT-en megkötött tőzsdei ügyleteket, illetve bármely, Magyarországon kibocsátott, dematerializált értékpapírral végzett ügyletet.

Belföldi befektetések saját tőkéje

Az Éves jelentés elkészítésekor a rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerepelnek a következő táblázatban.

millió forint

Gazdasági társaság neve	Jegyzett tőke	Tartalékok	Adózott eredmény / Tárgyévi eredmény	Saját tőke
	2016.12.31			
Pénzjegynyomda Zrt.	10 627	4 113	1 634	16 374
Magyar Pénzverő Zrt.	575	691	148	1 414
Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nkft.	50	3	0	53
MARK Zrt.	700	20 102	-21	20 781
MNB-Jóléti Kft.	763	-113	-74	576
MNB-Biztonsági Zrt.	210	718	675	1 603
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	2 496	6 402	459	9 357
KELER Zrt.	4 500	23 040	1 272	28 812
KELER KSZF Zrt.	1 823	3 857	133	5 813
Budapesti Értéktőzsde Zrt.	541	5 432	73	6 046

Az MNB követeléseai és kötelezettségei a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

millió forint

Gazdasági társaság neve	Követelés	Kötelezettség
	2016.12.31.	
Pénzjegynyomda Zrt.	0	1042
Magyar Pénzverő Zrt.	5	1
MNB-Jóléti Kft.	84	138
MNB-Biztonsági Zrt.	1	0
GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.	1	1
KELER Zrt.	0	1
Összesen	91	1183

A táblázatban szereplő követelések és kötelezettségek rövid lejáratúak. A Pénzjegynyomdával szembeni kötelezettség legyártott bankjegyek kiszámlázásából származik. Az MNB-Jóléti Kft.-vel szembeni követelés és kötelezettség a társaság üzemeltetéséhez kapcsolódó előlegnyújtásból, illetve költségelszámolásból származik.

4.13. CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Kapcsolódó mérlegcsoport	Megnevezés	2015.12.31.	Évközi változások		2016.12.31.
		Értékvesztés/ céltartalék összege	Képzés (+)	Felhasználás/ visszaírás (-)	Értékvesztés/ céltartalék összege
1	2	3	4	5	3+4+5
I.2.	Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	5 985	4	-500	5 489
I.3.	Egyéb forintkövetelések	5 308	3 411	0	8 719
II.4.	Egyéb devizakövetelések	18	0	-18	0
III.	Befektetett eszközök	120	2 531	0	2 651
III.	Egyéb eszközök	9	20	-2	27
VIII.	Függő kötelezettségek	1 978	280	-1 569	689
	– peres ügyek	1 096	131	-687	540
	– NHP+ konstrukció	0	149	0	149
	– származékos ügyletek	744	0	-744	0
	– kötvénykölcsönzés	138	0	-138	0
	Összesen	13 418	6 246	-2 089	17 575

A céltartalék és értékvesztés állománya 2016-ban nettó értékben 4157 millió forinttal 17 575 millió forintra emelkedett.

A hitelintézetekkel szembeni forintkövetelésekre a várható megtérülés alapján 5489 millió forint értékvesztés volt indokolt 2016. december 31-én, a 2015 végi állapothoz képest összességében 4 millió forint értékvesztés képzésére, valamint 500 millió forint értékvesztés visszaírására került sor.

A felügyeleti tevékenységből származó követelésekre a negyedéves minősítések alkalmával összesen 3411 millió forint értékvesztésképzés történt 2016-ban.

Az egyéb devizakövetelésekre képzett értékvesztés felhasználásra került a mögöttes követelés év végi leírásával.

A befektetett eszközökre 2531 millió forintos értékvesztésképzés történt a számviteli politika alapján 2016-ban. Az MNB-Jóléti Kft.-ben lévő befektetéshez kapcsolódóan a féléves minősítéskor a társaság 2015-ös vesztesége alapján 48 millió forint, továbbá az év végi minősítés során a 2016-ra előzetesen várható veszteségének megfelelően 81 millió forint értékvesztés megképzése volt indokolt. A MARK Zrt.-ben lévő befektetésre 2402 millió forint értékvesztésképzés történt tekintettel a társaság működtetésében 2017-re tervezett változtatásokra (tőkeleszállítás és a működés piaci alapokra helyezése). A minősítés eredményeként a befektetés értéke 2016. december 31-én az óvatosság elve alapján a biztos megtérülést tükrözi.

Az egyéb banküzemi eszközök esetében követelés megtérülésének bizonytalansága miatt 20 millió forint értékvesztésképzés, míg követelések megtérülése következtében 2 millió forint értékvesztés-visszaírás történt 2016-ban.

A folyamatban lévő peres ügyekből származó függő kötelezettségekre 540 millió forint céltartalék megképzése volt indokolt 2016. december 31-én, így a 2015 végi állapothoz képest összességében 131 millió forint céltartalék képzésére, valamint 687 millió forint céltartalék felszabadítására került sor.

Az NHP+ keretében folyósított kkv-hitelekben eredő, hitelintézet számára keletkező tőkeveszteség maximum 50 százalékát – a veszteségtérítési limiten belül – az MNB megtéríti. Az NHP+ konstrukció kapcsán várható veszteségtérítési kötelezettségre 2016 során 149 millió forint céltartalék-képzésre került sor.

Az egyéb célú származékos ügyletekre képzett céltartalék – az ügyletek lejáratára miatt – teljes egészében felszabadításra került 2016 folyamán.

A nemzetközi értékpapír-kölcsönzési szerződések szerint a kapott fedezet értékpapírokba való – ügynökök általi – befektetéséből származó esetleges veszteség teljes egészében az MNB-t terheli. Erre a veszteségre mint jövőbeni kötelezettségre – az óvatosság elvéből adódóan – céltartalékot kell képezni. A céltartalékképzés alapjául szolgáló két értékpapír visszahívásra került 2016-ban, ennek megfelelően a kötvénykölcsönzésre elszámolt céltartalék állomány teljes egészében felszabadításra került.

4.14. AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	Bankügyletek miatt	95 500	68 837	–26 663
	Belső gazdálkodás miatt	197	383	186
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	95 697	69 220	–26 477
	Bankügyletek miatt	30 806	31 814	1 008
	Belső gazdálkodás miatt	238	669	431
X.	Passzív időbeli elhatárolások	31 044	32 483	1 439

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban kamat- és kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik, a pénzügyi teljesítés időpontjától függetlenül.

4.15. SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2015.12.31.	Évközi változás	2016.12.31
XI.1.	Jegyzett tőke	10 000	0	10 000
XI.2.	Eredménytartalék	63 417	44 452	107 869
XI.3.	Értékelési tartalék	0	0	0
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	312 599	-130 140	182 459
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	28 510	-11 156	17 354
XI.6.	Tárgyévi eredmény	94 452	-40 171	54 281
XI.	Saját tőke	508 978	-137 015	371 963

* A 2016. évi mérleg szerkezetnek megfelelően.

A jegyzett tőke 1 db tízmilliárd forint névértékű névre szóló részvényből áll.

A kiegyenlítési tartalékokról bővebben lásd a 4.16. pontot.

4.16. A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

Mérlegsor	Megnevezés	2015.12.31.	2016.12.31	Változás
XI.4.	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	312 599	182 459	-130 140
XI.5.	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	28 510	17 354	-11 156
	Kiegyenlítési tartalékok összesen	341 109	199 813	-141 296

A forint hivatalos árfolyama 2016-ban 304,28 és 317,97 forint/euró közötti intervallumban mozgott. Legalacsonyabb értékét október elején vette fel, a legmagasabbat január közepén. A 2015. december 31-i árfolyamhoz képest 0,7 százalékos erősödés következett be, 2016. december 31-én az árfolyam 311,02 forint/euró volt. Az átlagos bekerülési árfolyam 2,99 forinttal 301,16 forint/euróra gyengült. Mindezek következtében a hivatalos és a bekerülési árfolyam eltérése az előző év végéhez képest kisebb volt (14,95 forint/euróról 9,86 forint/euróra csökkent), így a devizatételek hivatalos és átlagos bekerülési árfolyamon számított értékének különbözetéből adódó forintárfolyam kiegyenlítési tartalék egyenlege 130,1 milliárd forinttal 182,5 milliárd forintra változott.

A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka a piaci érték és az amortizált bekerülési érték különbségeként határozható meg. 2016. december 31-én az MNB portfóliójában lévő értékpapírok piaci értékkülönbözete 17,4 milliárd forint egyenleget mutatott.

A forint éves árfolyamváltozásának mértéke

forint/euró

Dátum	MNB hivatalos devizaárfolyam	Átlagos bekerülési árfolyam
2015.12.31.	313,12	298,17
2016.12.31.	311,02	301,16
Időszaki felértékelődés		
2015-ben	0,6%	
2016-ban	0,7%	

4.17. AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI ÉS JELENTŐS EGYÉB MÉRLEG ALATTI TÉTELEI

Fedezeti és egyéb célú származékos ügyletekből származó kötelezettségek a kapcsolódó követelésekkel

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2015.12.31.			2016.12.31.		
		Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték	Követelés	Kötelezettség	Nettó piaci érték
1.	Kamatswapügyletek	2 634 171	2 634 171	17 976	3 870 739	3 870 739	36 358
	– Hitelezési aktivitáshoz kötött kamatswapügylet (HIRS)	0	0	0	779 560	779 560	–8 994
	– Belföldi hitelintézetekkel kötött kamatswapügylet	1 296 440	1 296 440	10 636	1 731 290	1 731 290	50 438
	– Külföldiekkel kötött kamatswapügylet	1 337 731	1 337 731	7 340	1 359 889	1 359 889	–5 086
2.	Kötvényfutures ügyletek	0	33 695	–19	0	260 719	–2 738
3.	Devizaszwap- és termin ügyletek	3 478 755	3 501 907	–22 971	2 874 990	2 793 117	82 832
	– Belföldi hitelintézetekkel kötött finomhangoló devizaszwapügylet	0	0	0	400 487	400 283	126
4.	Kamatkozó devizaszwapügyletek (tőkecsere nélküli ügyletek is)	3 291 513	3 351 549	–187 442	2 052 883	2 105 756	–172 066
	– NHP-hoz kapcsolódó kamatozó devizaszwapügylet	148 106	142 494	5 734	84 783	85 143	10 094
5.	Fedezeti ügyletek összesen (1+2+3+4)	9 404 439	9 521 322	–192 456	8 798 612	9 030 331	–55 614
6.	CDS-ügyletek	187 872	187 872	–716	0	0	0
7.	Devizaszwap és termin ügyletek	25 163	25 162	–18	0	0	0
8.	Egyéb célú származékos ügyletek összesen (6+7)	213 035	213 034	–734	0	0	0
9.	Összesen (5+8)	9 617 474	9 734 356	–193 190	8 798 612	9 030 331	–55 614

A táblázat teljes körűen tartalmazza a származékos ügyletekhez kapcsolódó mérleg alatti kötelezettségeket, ezáltal azokat a fedezeti célú devizaszwap, kamatozó devizaszwap- és terminügyleteket is, melyek a nettó devizapozíció részét képezve – a tőkecsere nélküli kamatozó devizaszwapügyletek kivételével – a mérlegben is szerepelnek. A fedezeti ügyletek a nettó devizapozíción a keresztárfolyam-ingadozások, illetve kamatlábváltozások miatt felmerülő kockázatot csökkentik, és segítenek a Monetáris Tanács által elfogadott irányadó (benchmark) devizaszerkezet kialakításában.

Az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú kamatswapügyletek. Továbbá 2014-től az MNB belföldi hitelintézetekkel a kamatkockázatuk csökkentésére kötött kamatswapügyleteket, valamint 2016-ban hitelintézeti aktivitáshoz kötött kamatswapügyleteket (HIRS). A belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek nagyobb része 1-5 éven belüli, kevesebb, mint 7 százaléka 10 éves lejáratú.

A kötvényfutures ügyletek a tartalékportfóliók durationjét csökkentő fedezeti célú, éven belüli ügyletek.

A devizaswap- és terminügyletek a devizaárfolyam-kockázat fedezésének fő eszközei, devizaárfolyam-várakozásokon alapuló – a megfelelő devizapozíció érdekében kötött – éven belüli devizacsere-ügyletek. A negyedik negyedévben új ügyletként jelent meg a monetáris politikai célú – 3 hónapos betét mennyiségi korlátozásához kapcsolódó – finomhangoló devizaswapügylet, mely a belföldi hitelintézeteknek nyújt forintlikviditást.

A kamatozó devizaswapügyletek a devizaárfolyam- és a kamatkockázat együttes hosszútávú kezelésére szolgálnak. Állományuk a lakossági devizahitelek kivezetéséhez kapcsolódó ügyletek egy részének lejáratát miatt csökkent. A kamatozó devizaswapok állományából 2016. december 31-én 32 százalékot képviseltek a 2013. februárban és novemberben kötött, tízéves lejáratú tőkecsere nélküli ügyletek.

A származékos ügyletekből eredő kötelezettségek hátralévő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Sorszám	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
	– 1 éven belüli	4 884 234	3 390 360	–1 493 874
	– 1–5 év	1 988 576	2 829 416	840 840
	– 5 éven túli	2 648 512	2 810 555	162 043
1.	Fedezeti ügyletek	9 521 322	9 030 331	–490 991
	– 1 éven belüli	213 034	0	–213 034
	– 1–5 év	0	0	0
	– 5 éven túli	0	0	0
2.	Egyéb célú származékos műveletek	213 034	0	–213 034
3.	Összesen (1+2)	9 734 356	9 030 331	–704 025

Mérleg alatti egyéb kötelezettségek

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
1.	NHP fennmaradó lehívható hitelkeret	185 609	121 583	–64 026
2.	NHP+ konstrukcióból eredő függő kötelezettség	0	149	149
3.	Peres ügyekhez kapcsolódó függő kötelezettség	1 564	716	–848
4.	Garanciák	1 763	1 804	41
5.	Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	15	15	0
6.	Összesen (1+2+3+4+5)	188 951	124 267	–64 684

Az NHP-val kapcsolatosan az MNB mérleg alatti kötelezettségként tartja nyilván egyrészt az eredetileg NHP+ keretében allokált, de a bankok kérésére mind az NHP I. pillér folytatásában és mind az NHP+ pillérben felhasználható, még rendelkezésre álló keretet, másrészt a 2016-ban induló NHP harmadik szakaszának I. és II. pillérben lehívható hitelkeretet.

Az NHP+ konstrukcióra vonatkozó szerződések értelmében a folyósított kkv-hitelekkel eredő hitelintézeti tőkeveszteségek maximum 50 százalékát az MNB megtéríti a hitelintézeteknek a portfóliószintű limiten belül. Az NHP+ függő kötelezettség a minősítési szabályzat alapján céltartalékképzés alá vont várható térítési kötelezettség nyilvántartására szolgál.

A perek nagy része felügyeleti tevékenységhez kötődik, melyek bírsághatározatok ellen indított, továbbá kártérítési pereket foglalnak magukban. A kapcsolódó függő kötelezettség összege tartalmazza az összes megfizetett, majd peresített bírságkövetelést, valamint az egyéb perek kapcsán a várható, céltartalékképzés alá vont kártérítési összegeket.

A garanciák sor olyan exportgaranciákat tartalmaz, amelyekhez minden esetben reverzális szerződés kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásakor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával. 2016-ban az állomány forint értékének növekedése árfolyamváltozás következménye.

Értékpapírügyletek mérleg alatti nyilvántartása

millió forint

Sorszám	Megnevezés	Állomány		Változás
		2015.12.31.	2016.12.31.	
1.	Kölcsönadott értékpapírok névértéke	555 761	364 807	-190 954
	– elszámolóházon keresztül (garantált)	48 037	24 457	-23 580
	– ügynökön keresztül (fedezettel)	507 724	340 350	-167 374
2.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó nem pénzbeli fedezet bekerülési értéke	96 973	89 298	-7 675
3.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó pénzbeli fedezetből eszközölt befektetés			
	– bekerülési értéke	432 792	236 400	-196 392
	– piaci értéke	432 654	236 400	-196 254
4.	Értékpapír-kölcsönügyletből származó, befektetésre váró pénzbeli fedezet	0	27 199	27 199
5.	Aktív repo keretében vásárolt értékpapírok névértéke	51 006	3 670	-47 336
6.	Passzív repo keretében eladott és ECB repo ügyletekhez zárolt értékpapírok névértéke	0	0	0

4.18. NETTÓ KAMATEREDMÉNY ÉS A PÉNZÜGYI MŰVELETEK REALIZÁLT EREDMÉNYE

Nettó forint és deviza kamat- és kamatjellegű eredmény

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
1	2	3	4	4-3
(I.1.+II.2.)—(X.1.+XI.1.)	Központi költségvetés	-3 551	-3 506	45
(I.2.+II.3.)—(X.2.+XI.2.)	Hitelintézetek	-89 341	-28 699	60 642
(I.3.+II.1.+II.4.)—(X.3.+XI.3.)	Egyéb	122 537	74 812	-47 725
	Nettó kamateredmény	29 645	42 607	12 962
	Forint-értékpapírok	485	122	-363
	Deviza-értékpapírok	-91 024	-52 584	38 440
	Származékos ügyletek*	18 218	-5 786	-24 004
	Egyéb	-27	14	41
(I.4.+II.5.)—(X.4.+XI.4.)	Nettó kamatjellegű eredmény	-72 348	-58 234	14 114
(I.+II.)—(X.+XI.)	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény összesen	-42 703	-15 627	27 076

* A fedezeti és egyéb célú származékos ügyletek részletezését lásd az alpont utolsó táblázatában.

2016-ban a nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 15,6 milliárd forint veszteség volt, ami a 2015. évi 42,7 milliárd forintos vesztséghöz képest 27,1 milliárd forint eredményjavulást jelent.

A nettó kamateredmény az előző évhez képest 13 milliárd forinttal javult, amit az okozott, hogy a jegybank-mérleg összehúzódása következtében a likviditást lekötő eszközök (jegybanki irányadó eszköz, O/N betét) állománya jelentősen csökkent és a jegybanki átlagos alapkamat is alacsonyabb lett.

Az eredményt javították:

- a jegybanki irányadó instrumentumra (három hónapos forintbetét után) fizetett 50,5 milliárd forinttal alacsonyabb kamatráfordítás;
- a központi költségvetés forintbetétei után fizetett, az előző évinél összesen 5,5 milliárd forinttal alacsonyabb kamat a csökkenő forintkamatok hatására;
- a hitelintézeteknek nyújtott hitelek és jelzáloglevelek utáni kamatbevételek 0,9 milliárd forintos emelkedése az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek állományának növekedése miatt.

Az eredményt mérsékeltek:

- a devizataralék után kapott, a 2015. évinél 45,5 milliárd forinttal alacsonyabb kamatbevétel;
- a központi költségvetéstől származó forint és deviza kamatbevételek 5,6 milliárd forintos csökkenése az alacsonyabb állampapír-állomány miatt.

A nettó kamatjellegű eredmény – mely nagyrészt a származékos ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak az egyenlegét, valamint az értékpapírok beszerzési árfolyamkülönbségének (ázsiojának) időarányos elhatárolását (amortizálását) tartalmazza – 14,1 milliárd forinttal javult.

Negatív kamatok állománya a 2016. évi kamat- és kamatjellegű eredményben

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	Összesen	ebből: Negatív kamat
	BEVÉTELEK		
II.	Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	154 036	-2 942
II. 1.	Devizataralékok utáni kamatbevételek	78 010	-2 908
II. 5.	Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	76 026	-35
	RÁFORDÍTÁSOK		
X.	Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	45 866	-17
X. 1.	Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	5 680	0
X. 2.	Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	32 853	-17
X. 3.	Egyéb betétek kamatráfordításai	89	0
X. 4.	Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	7 244	0
XI.	Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	141 203	-4 258
XI. 1.	Központi költségvetés betéteinek kamatráfordításai	-1 845	-1 848
XI. 2.	Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	-173	-178
XI. 3.	Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	3 233	-410
XI. 4.	Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	139 988	-1 822

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú származékos ügyletek eredményének részletezése

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2015	2016	Változás
1.	Kamatozó devizaswapok kamateredménye	-2 288	-14 414	-12 126
2.	Fedezeti kamatswapok kamateredménye	15 798	11 047	-4 751
3.	Fedezeti devizaswapok kamateredménye	5 902	-2 203	-8 105
4.	Fedezeti forward ügyletek kamateredménye	652	-1 015	-1 667
5.	Fedezeti futures-ügyletek kamateredménye	-1 624	-2 956	-1 332
6.	Fedezeti swapügyletek kamatjellegű eredménye	-148	3 270	3 418
7.	Fedezeti opciós ügyletek kamatjellegű eredménye	137	95	-42
8.	Egyéb célú ügyletek kamat- és kamatjellegű eredménye	-211	390	601
9.	Származékos ügyletek nettó eredménye (1+2+3+4+5+6+7+8)	18 218	-5 786	-24 004

A kamatozó devizaswapok között külföldi partnerekkel, az ÁKK-val, valamint belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek szerepelnek. Az ÁKK-val kötött ügyletek átlagos állománya 2016-ban emelkedett, ugyanakkor a devizahozamok (euró- és dollárhozamok) alakulása kedvezőtlenül hatott az eredményre. A külföldi partnerekkel kötött ügyletek döntően az ÁKK-val kötött ügyletek külfölddel történő fedezésére szolgálnak, átlagos állományuk nem változott, de a devizahozamok alakulása a nettó kamatbevételeket kismértékben növelte. A belföldi hitelintézetekkel kötött ügyletek átlagos állománya a lakossági devizahitelek kivezetéséhez kapcsolódó ügyletek egy részének lejáratára miatt jelentősen visszaesett, ez okozta a kamatozó devizaswapok kamatbevételeinek csökkenését. A kamatozó devizaswapok nettó kamateredménye 14,4 milliárd forint veszteség volt, 2015-höz képest 12,1 milliárd forinttal romlott.

A kamatswapok kamateredményének 4,8 milliárd forintos csökkenését a hitelezési aktivitáshoz kötött kamatcsereügyletek (HIRS) okozták. Ezek keretében az MNB a piacinál kedvezőbb fix kamatlábú konstrukcióval áll a bankok rendelkezésére, hogy a bankok hitelezésből adódó kamatkockázatának kezelésén, részleges átvállalásán keresztül a hitelezési aktivitásukat ösztönözze.

A fedezeti devizaswapok külföldi partnerekkel, az ÁKK-val, valamint belföldi hitelintézetekkel kötött rövid lejáratú ügyleteket tartalmazzak. Kamateredményük 8,1 milliárd forinttal alacsonyabb lett, amit elsősorban az okozott, hogy a lakossági devizahitelek kivezetéséhez kapcsolódóan kötött ügyletek 2016-ban lejártak. A külföldi partnerekkel kötött ügyletek kamatráfordítása a deviza-összetétel változása következtében emelkedett.

A fedezeti célú forward ügyletek közül a külfölddel kötött ügyletek állománya emelkedett, ugyanakkor az ÁKK-val kötött ügyletek lezárultak, 2016-ban nem volt már ilyen ügylet. 2016-ban az előző évhez képest a különböző ügyfelekkel történő kötések miatt jelentősen eltért az ügyletek deviza-összetétele. A kedvezőtlenebb kamatkülönbség okozta a forward ügyletek kamateredményének 1,7 milliárd forintos csökkenését.

A fedezeti célú futures ügyletek kamateredménye 1,3 milliárd forinttal romlott a kötvénnyifutures ügyletek állományának és nettó kamatráfordításának növekedése miatt.

A fedezeti swapügyletek kamatjellegű eredménye az ügyletek árfolyamnyereségét, illetve veszteségét tartalmazza. A 3,4 milliárd forintos eredményjavulás elsősorban hitelintézetekkel kötött kamatswapok lezárásakor realizált árfolyamnyereségből származott.

Pénzügyi műveletek realizált eredménye

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
	Magyar államkötvény realizált árfolyamnyeresége	2 694	132	-2 562
	Jelzáloglevelek realizált árfolyamnyeresége	417	0	-417
	Kamatkozó deviza-értékpapírok realizált árfolyamnyeresége	15 079	23 568	8 489
	CDS ügyletek realizált nyeresége	0	0	0
IV.	Pénzügyi műveletek realizált nyeresége	18 190	23 700	5 510
	Magyar államkötvény realizált árfolyamvesztesége	0	0	0
	Jelzáloglevelek realizált árfolyamvesztesége	0	0	0
	Kamatkozó deviza-értékpapírok realizált árfolyamvesztesége	2 388	6 123	3 735
	CDS ügyletek realizált vesztesége	940	731	-209
XIV.	Pénzügyi műveletek realizált vesztesége	3 328	6 854	3 526
IV.-XIV.	Pénzügyi műveletek realizált eredménye	14 862	16 846	1 984

A pénzügyi műveletekből származó nyereség és veszteség a deviza- és forintértékpapírok értékesítéséből származó realizált nyereségeket és veszteségeket, valamint az értékpapír-kölcsönzésből származó befektetések értékesítésekor realizált eredményt, továbbá a CDS-ügyletekhez kapcsolódó eredménytégeket tartalmazza.

2016-ban a pénzügyi műveletek realizált nyeresége 16,8 milliárd forint volt, az előző év azonos időszakához képest 2 milliárd forinttal javult. A nyereség nagyobb része a kamatozó deviza értékpapírok értékesítéséből származó árfolyameredmény volt.

4.19. A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

Megnevezés	2015	2016
Árfolyamváltozásból származó eredmény (realizált és konverziós)*	177 677	95 089
Kiegyenlítési tartalék** változása a mérlegben (nem realizált átértékelési eredmény)	-205 385	-130 140
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	-27 708	-35 051
* Eredménykimutatás sora: III.-XII.		
** A forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék (XI.4. mérlegsor).		

A forint árfolyamának változása következtében a teljes nettó átértékelési hatás 2016-ban 35,1 milliárd forint veszteség volt. A napi nettó devizapozíció csökkenésével együtt járó értékesítések során az MNB 95,1 milliárd forint nyereséget realizált, míg 130,1 milliárd forint nem realizált árfolyamveszteség a forintárfolyam-kiegyenlítési tartalékot csökkentette.

A kiegyenlítési tartalékról lásd még a 4.16. pontot.

4.20. BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYÁRTÁS KÖLTSÉGE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
	Bankjeggyártási költség	7 925	11 712	3 787
	Forgalmi érmeverés költsége	3 025	1 988	-1 037
	Emlékérmeverés költsége	336	463	127
XIII.	Bankjegy- és érmegyártás költsége	11 286	14 163	2 877

2016-ban az összes bankjegy- és forgalmiérme-gyártási költség 14,2 milliárd forint volt, mely 2015-höz képest 2,9 milliárd forint növekedést mutat. A növekedés elsősorban a bankjegycsereprogram miatt megemelkedett gyártási szükségletre vezethető vissza, melynek következtében 3,8 milliárd forinttal volt több a bankjeggyártás költsége. A forgalmi érmék esetében a 2015-ben tapasztalható megnövekedett kereslet 2016-ban már nem mutatkozott, így az több mint 1 milliárd forinttal volt kevesebb, mint az előző évben. Az emlékérmék költsége azért haladta meg jelentősen az előző évi értékeket, mert 2016-ban lényegesen nőtt az emlékérmék iránti kereslet. Az Alaptörvény 5. évfordulójára megjelentetett emlékérmé terven felüli kibocsátás volt, ami tovább növelte a költségeket.

4.21. EGYÉB EREDMÉNY

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
V.1.	Jutalékbevételek	1 033	941	-92
XV.1.	Jutalékráfordítások	851	693	-158
	Jutalékeredmény összesen	182	248	66
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	1 380	1 634	254
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	20 417	4 570	-15 847
	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény	-19 037	-2 936	16 101
V.3.	Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	12 111	14 675	2 564
V.-XV.	Egyéb nettó eredmény	-6 744	11 987	18 731

A jutalékból származó nettó eredmény alapvetően a pénzforgalom lebonyolításával összefüggő jutalékbevételek és -ráfordítások eredője. A bevételecsökkenést főként az okozta, hogy 2016. január 1-jétől a benyújtott megbízások tételdíja csökkent. A jutalékráfordítások csökkenését elsősorban a külföldi értékpapírszámlák vezetésével kapcsolatos költségek alacsonyabb szintje okozta.

A 2016. évi jutaléktól eltérő egyéb eredményt a következő, 4.22. pont, a felügyeleti tevékenységből származó bevételeket a 4.23. pont részletezi.

4.22. A JUTALÉKTÓL ELTÉRŐ EGYÉB EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó bevétel	471	609	138
	Részesedések osztaléka	797	814	17
	Befektetett pénzügyi eszközök miatti bevétel	0	24	24
	Térítés nélkül átvett eszközökhöz kapcsolódó bevétel	1	0	-1
	Pénzügyi támogatások visszautalása	13	93	80
	Egyéb bevétel	98	94	-4
V.2.	Jutaléktól eltérő egyéb bevételek	1 380	1 634	254
	Pénzügyi támogatások	15 288	3 697	-11 591
	Érmékhez és emlékérmékhez kapcsolódó ráfordítás	458	569	111
	Hatósági eljárás miatti ráfordítás	98	217	119
	Térítés nélkül átadott eszközökhöz kapcsolódó ráfordítás	4 545	18	-4 527
	Egyéb ráfordítások	28	69	41
XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb ráfordítások	20 417	4 570	-15 847
V.2.–XV.2.	Jutaléktól eltérő egyéb eredmény	-19 037	-2 936	16 101

A 2016. évi jutaléktól eltérő egyéb eredmény főbb elemei a következők:

- Az emlék- és bevont forgalmi emlék értékesítéséből származó eredmény alapvetően az emlékérmek kibocsátási program függvénye, nagyrészt az eladott emlékérmek értékesítéséből származó bevétel és a névértékük kivezetéséből eredő ráfordítás különbségéből adódik. A kapcsolódó bevétel és ráfordítás közel azonos, mert megállapodás alapján az emlékérmek értékesítése névértéken történik a Pénzverő felé, kivéve, ha a gyártási költség meghaladja a névértéket.
- A befektetések után kapott osztalékbevételek 2015-höz képest 17 millió forinttal emelkedtek. 2016-ban a Magyar Pénzverő Zrt. 80 millió forintot, míg a BIS 2,3 millió eurót (734 millió forint) fizetett ki osztalékként az MNB számára.
- A befektetett pénzügyi eszközök miatti bevétel soron az MNB-Jóléti Kft.-nek apportként átadott tiszaroffi ingatlan könyv szerinti és apportértékének értékkülönbsége jelenik meg (lásd 4.12.).
- Pénzügyi támogatások soron 2016-ban a Pallas Athéné Közgondolkodási Programhoz kapcsolódóan 600 millió forint pénzbeli alapítói vagyonátadás, továbbá a pénzügyi szakmai célokat szolgáló pénzáradások – nagyrészt alapítványok, szakmai szervezetek és iskolák részére –, valamint karitatív célú támogatások szerepelnek. Elszámolást követően a fel nem használt pénzügyi támogatások az MNB részére visszautalásra kerülnek.
- A hatósági eljárás miatti ráfordítás nagyrészt hatályon kívül helyezett bírsághatározatok kapcsán előző időszakban bevételként elszámolt bírságok visszautalásából, illetve az előírt bírságkövetelések megszüntetéséből adódik.

4.23. FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉGBŐL SZÁRMAZÓ BEVÉTELEK

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
	Felügyeleti díjbevétel	8 940	9 119	179
	Bírságbevétel és eljárási költségterítés	2 913	5 255	2 342
	Igazgatási szolgáltatási díj és hatósági vizsgadíj	180	281	101
	Felügyeleti követelésekre befolyt késedelmi pótlék	23	10	-13
	Hatósági eljárásból származó egyéb bevétel	55	10	-45
V.3.	Felügyeleti tevékenységből származó bevételek	12 111	14 675	2 564

A felügyeleti tevékenységből származó bevételek legjelentősebb tétele a díjfizetésre kötelezett intézmények által fizetendő felügyeleti díj. 2016-ban az éves alapidíjak, valamint az esedékes negyedéves változó díjak előírásából 9,1 milliárd forint bevétel származott, míg a 2015-ben bevallott díjkötelezettségekből 9 milliárd forint. Az MNB által határozatban kiszabott, jogerőre emelkedett bírságok és költségtérítések bevétele 5,3 milliárd forintot tett ki. A bírságkövetelések kapcsán a vizsgált időszakban 3,4 milliárd forintos értékvesztés képzésére is sor került a megtérülések, valamint a peresített tételek esetében a peresztés valószínűsége alapján (lásd 4.13.). Az igazgatási-szolgáltatási díjak, valamint a hatósági vizsgadíjak kapcsán 2016-ban 0,3 milliárd forint folyt be.

4.24. A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

millió forint

Er.kim. sora	Megnevezés	2015	2016	Változás
	Eszközök és készletek miatti bevétel	62	20	-42
	Közvetített szolgáltatások bevétele	454	224	-230
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	931	1 052	121
	Egyéb bevételek	19	41	22
VIII.	Banküzem bevételei összesen	1 466	1 337	-129
	Anyagjellegű ráfordítások	11 677	12 372	695
	Anyagköltség	464	432	-32
	Igénybe vett szolgáltatások	11 182	11 899	717
	– Ingatlanok fenntartása, üzemeltetése és bérlete	1 944	1 806	-138
	– Eszközök karbantartása és bérlete	649	675	26
	– Postai és távközlési szolgáltatás	618	684	66
	– Tanácsadás, szakértés	1 657	1 138	-519
	– IT biztonsági szolgáltatás, szakértés	1 338	1 375	37
	– Tagdíjfizetés	487	606	119
	– Őrészvédelem, pénzszállítás	2 726	4 132	1 406
	– Hirdetés, piackutatás	757	505	-252
	– Egyéb, nem jelentős igénybe vett szolgáltatások*	1 006	978	-28
	Egyéb szolgáltatások	31	41	10
	Személyi jellegű ráfordítások	19 712	21 146	1 434
	Értékcsökkenési leírás	2 671	2 954	283
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-1 086	-1 077	9
	Banküzem működési költségei összesen	32 974	35 395	2 421
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	60	30	-30
	Közvetített szolgáltatások ráfordítása	452	223	-229
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordítása	1 036	1 013	-23
	Egyéb ráfordítások	430	370	-60
	Banküzem működési ráfordításai összesen	1 978	1 636	-342
XVIII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	34 952	37 031	2 079
VIII.–XVIII.	Nettó banküzemi eredmény	-33 486	-35 694	-2 208

* Az egyéb, nem jelentős igénybe vett szolgáltatási jogcímek különösen a kiadványok előállítása, az utaztatás és a szállodai szolgáltatás, továbbá az oktatás, a fordítás, a könyvvizsgálat, valamint az emlékérmé-forgalmazás.

A banküzem 2016. évi nettó eredménye 35,7 milliárd forint veszteség volt, ami a 2015. évihez képest 2,2 milliárd forinttal (6,6 százalékkal) emelkedett.

A banküzem 2016. évi működési költségei 7,3 százalékkal (2,4 milliárd forinttal) magasabbak az előző évinél. A 2016. évi kiadásokat döntően az anyagjellegű, valamint a személyi jellegű ráfordítások növelték.

A 2016. évi *anyagjellegű ráfordítások* 6,0 százalékkal (közel 0,7 milliárd forinttal) magasabbak a 2015. évben felmerült költségeknél.

Az anyagjellegű jellegű ráfordítások részeként az igénybe vett szolgáltatások – azon belül is a fegyveres őrzés és védelem – költségeinek emelkedése volt a meghatározó. Ez főként annak következménye, hogy az őrzés-védelmi tevékenység kiszervezésének, a magasabb biztonsági követelmények érvényesítésének hatása 2015 márciusától merült fel, míg 2016-ban már a teljes beszámolási időszakban. Ezen kívül az őrzés-védelem 2016. évi átalánydíja január 1-jétől emelkedett.

Az anyagjellegű költségek közül csökkent többek között a tanácsadás, szakértés költsége, döntően a jogi szakértések, tanácsadások költsége esetében. Ennek oka, hogy a jegybanki eszközkezelő létrehozásával kapcsolatos költségek túlnyomó része 2015-ben merült fel, továbbá a Pénzügyi Békéltető Testület tevékenységéhez kapcsolódó, az MNB-törvény szerinti jogi állásfoglalás 2016. évi igénybevételére a 2015. évi ügyek számánál lényegesen kevesebb esetben volt szükség.

Ugyancsak csökkentek a 2016. évi hirdetés, piackutatás költségei, főként az MNB általános kommunikációs feladatainak ellátására kiírt közbeszerzési eljárás csúszása miatt.

A 2016. évi *személyi jellegű ráfordítások* a 2015. évihez képest 7,3 százalékkal (1,4 milliárd forinttal) magasabbak. Az átlaglétszám 4,1 százalékkal emelkedett, a betöltetlen státuszok egy részének feltöltése és az új feladatok ellátása (pl.: a szanalási és reorganizációs tevékenység, továbbá a Pénzügyi Békéltető Testület többletfeladatai) miatt. Kisebb pénzügyi hatással járt az egészségügyi program (általános szűrővizsgálat) 2016. költsége, a hosszabb időtartamú és nagyobb számú munkavállalói igénybevétel következtében.

Az *értékcsökkenési leírás* 2016. évi összege 10,6 százalékkal (közel 0,3 milliárd forinttal) magasabb az elmúlt évben felmerülnél, főként a 2015-ben megvalósult beruházások következtében.

Az *önköltség-átvezetések* annak érdekében csökkentik a banküzemi működési költségeket, hogy azok teljes összege csak az MNB-t ténylegesen terhelő kiadásokat mutassa. Az átvezetések abszolút értéke 2016-ban közel 1,1 milliárd forintot tett ki, ami a 2015. évi összeg 99,2 százaléka. Az átvezetések túlnyomó részét az Eiffel Palace bérbe adott területeire jutó amortizációs költség, továbbá a Magyar Pénzverő Zrt. által a Logisztikai Központ részleges használatáért az MNB-nek fizetett bérleti díj teszi ki. A saját fejlesztésű szoftverekre fordított működési költségek is itt jelennek meg, mivel e költségek a szoftverek aktiválásakor a befektetett eszközök közé kerülnek.

A kiszámlázott és közvetített szolgáltatások bevétele és ráfordítása döntően az ingatlan-bérbeadásokból származik. A bérleti díjak és tovább számlázott üzemeltetési költségek bevételeként, a banküzemi működési költségek közül – bérbeadáshoz kapcsolódóan – átvezetett üzemeltetési és amortizációs költségek ráfordításként jelennek meg.

4.25. A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA, VALAMINT A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Bér- és létszámadatok

millió forint

Megnevezés	2015	2016	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltése	12 484	13 144	5
Egyéb bérköltés*	470	530	13
Kifizetett bérköltés	12 954	13 674	6
Személyi jellegű egyéb kifizetés	2 362	2 853	21
Szociális hozzájárulási adó	3 544	3 749	6
Egészségügyi hozzájárulás	588	595	1
Szakképzési hozzájárulás	197	208	6
Rehabilitációs hozzájárulás	61	61	0
Táppénz hozzájárulás	6	6	0
Járadékok	4 396	4 619	5
Személyi jellegű ráfordítás összesen	19 712	21 146	7

* Egyéb bérköltés tartalmazza: a felmentési időre járó távolléti díjat, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

fő

Megnevezés	2015	2016	Változás (%)
Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma	1 274	1 326	4

A vezető tisztségviselők járandósága és kölcsönei

millió forint

Testület	Járandóság
Monetáris Tanács*	315
Felügyelőbizottság	156

* Tartalmazza a tanács MNB-tv. 9.§ (4) c) pontja alapján az MNB-vel munkaviszonyban álló külső és belső tagjainak bérét és a munkáltató által a részükre fizetett önkéntes nyugdíjpénztári hozzájárulást.

Testület	Felvett kölcsön összeg	Fennálló egyenleg 2016. december 31-én	Legutolsó lejárat	Kamat mértéke
	millió forint			
Monetáris Tanács	48	19	2018.12.01	Változó kamatozású*
Felügyelőbizottság	–	–	–	–

* A kamatkedvezményes lakáskölcsön mértéke a jegybanki alapkamat, a személyi kölcsön mértéke a jegybanki alapkamat + 1%.

Budapest, 2017. április 24.

Dr. Matolcsy György
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

ÉVES JELENTÉS
A MAGYAR NEMZETI BANK 2016. ÉVRŐL SZÓLÓ ÜZLETI JELENTÉSE
ÉS BESZÁMOLÓJA

Nyomda: Prospektus–SPL konzorcium
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

